

বুঢ়ী আইৰ সাধু

অসমীয়া ই কিতাপ free pdf download available @ www.xukhdukh.com

বুঢ়ী আইৰ সাধু

লেখক: লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা (১৮৬৮-১৯৩৮)

উৎস: as.wikisource.org

ইউনিক'ড ৰূপান্তৰক: সৰ্বশৰী অনামিকা বৰুৱা, উদ্দীপ তালুকদাৰ, দীপাঙ্কৰ চেতিয়া, বিষ্ণু শইকীয়া

ই বুক ৰূপান্তৰক: শৰী মৃদুল কুমাৰ শৰ্মা (mridul.ks@gmail.com)

লাইচেন্স:

লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা দ্বাৰা সৃষ্ট আৰু as.wikisource.org ৰ এক কৰ্মৰ ওপৰত আধাৰিত বুঢ়ী আইৰ সাধু ই পুথিখন [Creative Commons Attribution 3.0 Unported License](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/) অধীন।

মেকুৰীৰ জীয়েকৰ সাধু

এঘৰ মানুহৰ এজনী বৰ চেনেহৰ মেকুৰী আছিল। তাই গাভিনী হৈছিল। ঘৰৰ গিৰিহঁতনীও ঠিক সেই সময়তে গা-ভাৰী আছিল। মেকুৰীজনীৰ বৰকৈ মাছ খাবৰ মন যোৱাত তাই, “মোৰ মাছ খাবৰ মন গৈছে” বুলি গিৰিহঁতনীক ক’লে। গিৰিহঁতনীয়ে উত্তৰ দিলে, “আই হে’ তই চপাই কোচাই আনি দিলেহে মই খাবলৈ দিব পাৰোঁ। নহ’লেনো মই ক’ৰপৰা দিম?” ইয়াকে শুনি মেকুৰীজনীয়ে সেই দিনাখনৰ পৰা অইনৰ ঘৰৰপৰা চুব-তাৰি কৰি বা ডবা-হকা দি কোনোৰকমে মাছ আনি দিবলৈ ধৰিলে। ইফালে গিৰিহঁতনীয়ে মাছ বান্ধি-বাঢ়ি খাই মেকুৰীজনীক খালি কাঁইটবোৰ খাবলৈ দিলে। সেইদৰে মেকুৰীজনীয়ে দিনৌ মাছ আনি খাবলৈ নেপায়। ইয়াতে তাইৰ মনৰ বৰ বেজাৰ লাগি গিৰিহঁতনীক শাও দিলে, “মোৰ পেটত যি আছে তাইৰ পেটলৈ যাওঁক আৰু তাইৰ পেটত যি আছে মোৰ পেটলৈ আহক।”

ইয়াৰ কিছু দিনৰ পাছতে সঁচাসঁচকৈয়ে গিৰিহঁতনীয়ে দুটা মেকুৰীপোৱালী পালে আৰু মেকুৰীজনীয়ে ছোৱালীদুজনী পালে। আতৌপুতৌ কৰি মেকুৰীয়ে ছোৱালী দুজনীক কোনোৰকমে ডাঙৰ কৰিলে। ছোৱালী দুজনীক ঘৰতে থৈ মেকুৰীয়ে নিতৌ মাছ-গাখীৰ ইত্যাদি বিচাৰি যায়। ছোৱালী দুজনী জনা হ’লত সিহঁতে এদিন মাকক ক’লে, “আই তুমি যদি গাঁৱলৈ যাওঁতে কোনোবাই মাৰি থয় তেনেহ’লে আমি কেনেকৈ জানিম আৰু কি কৰিম?” তেতিয়া মাকে এজোপা তুলসী আৰু তাৰ ওচৰতে এমলা গাখীৰ থৈ ক’লে, “যদি মোক কোনোবাই মাৰে তেন্তে এই তুলসীজুপি জঁয় পৰিব আৰু গাখীৰ মলা কলা হ’ব। তেতিয়া তহঁতে মোক বিচাৰি যাবি।” ইয়াৰ দিন দিয়েকৰ পিছত তুলসীজোপা জঁয় পৰিল গাখীৰ মলা কেঁহৰাজ-বৰণীয়া হ’ল। তেতিয়া মাকৰ কিবা হ’ল বুলি জানি কান্দি কাটি ছোৱালী দুজনীয়ে মাকক বিচাৰি গ’ল। সিহঁতে ভালমান দূৰ গৈ ভনীয়েকৰ পিয়াহ লাগিলত পানী বিচাৰি যাওঁতে আগতে এখন নৈ পালেগৈ। নৈৰগৰাতে ভনীয়েকক থৈ বায়েকে পানী আনিবলৈ নামি গ’ল। তাই আঁজলী দিয়েক নিজে খাই ভনীয়েকলৈ পানী আনিবলৈ ধৰাত পানী শুকাই গ’ল আৰু জলকোঁৱৰে মাত লগালে, “যদি তোমাৰ হাতৰ আঙঠিটো মোক দিব পাৰা তেন্তে তুমি পানী নিব পাৰা।” ভনীয়েকতকৈ আঙঠিটো কি ডাঙৰ বস্তু, এই বুলি বায়েকে, আঙঠিটো দি পানী আনিলে। ভনীয়েকে পানী খাই বায়েকক আকৌ আঙঠিটো আনিবলৈ পঠিয়াই দিলে। এইবাৰ বায়েক পানীত নামোতেই জলকোঁৱৰে তাইক হৰি নিলে। বায়েকক নিয়া দেখি ভনীয়েকে বামতে বহি ইয়া-মূৰ ভুকুৱাই কান্দিবলৈ ধৰিলে।

ইয়াৰ কিছুপৰৰ পিছতে এজন মুদৈ বেপাৰলৈ আহোতে অকলশৰীয়া ৰূপহী ছোৱালীজনীক নৈৰ পাৰত বহি থকা দেখি তাইক নারত ভৰাই লৈ গুচি গ’ল। ঘৰ পাই মুদৈয়ে তাৰ দুজনী ঘৈণীয়েকৰ লগতে তাইকো এজনী সবু ঘৈণী পাতি ল’লে। কোমল বয়সীয়া সবু ঘৈণীয়েকক মুদৈয়ে আগৰ দুজনী ঘৈণীয়েকতকৈ বেছি মৰম কৰিবলৈ ধৰিলে। খিয়ালতে ই দুজনীয়ে, কেনেকৈ মুদৈয়ে এইক দেখিব নোৱাৰা হয় তাৰেহে উপায় চিন্তিবলৈ ধৰিলে। তাইৰ প্ৰথমবাৰ অশৌচৰ সময়ত তাইক চকু দুটা কাপোৰেৰে বান্ধি তাই এটা টেকীথোৰা পালে বুলি কৈ তাই পোৱা মতা ল’ৰাটো সতিনীয়েকহঁতে নৈত উটাই দিলে। পিছৰবাৰতো তাই তেনেকৈ এটা ৰঙালাও পালে বুলি সিহঁতে কৈ আচল মতা ল’ৰাটো নৈত উটাই দিলে। ইফালে জলকোঁৱৰে হৰি নিয়া বায়েকে সেই উটাই দিয়া ল’ৰা দুটাক ভনীয়েকৰ ল’ৰাবুলি জানিব পাৰি তুলি-তালি ডাঙৰ-দীঘল কৰিলে। মুদৈয়ে সবুজনী ঘৈণীয়েকৰ এইবোৰ কথা সঁচা ভাবি তাইক কুলক্ষণীয়া তিৰোতা বুলি ঠিক কৰি নিজৰ ঘৰৰ পৰা খেদি দি চুৱাপাতনিত ঘৰ এটা সজাই দি থলে। তাই চুৱাপাতনিত এটা ঘৰত দুখেৰে দিন কটাবলৈ ধৰিলে।

এদিন মুদৈয়ে বেপাৰলৈ যাওঁতে পানীৰ মাজতে জলকোঁৱৰে তেওঁৰ নাওখন ধৰি ৰখালে। মুদৈয়ে নাওখন কোনোৰকমে এৰুৱাব নোৱাৰি কি কৰোঁ বুলি বিচুৰ্ত্তি হৈ থাকোঁতে পানীৰ মাজৰ পৰা কোনোবাই মাত লগাই ক’লে - “তুমি এটা সকাম কৰিবলৈ গাত লোৱা আৰু কেতিয়া কৰিবা তাক ঠিৰাঙকৈ কৈ তোমাৰ তামোলৰ হাঁচতিখন আৰু লাখুটেদাল পেলাই থৈ যোৱা, তেহে তোমাৰ নাও মুকলি হ’ব। মুদৈয়ে উপায় নেপাই এটা বৰ সবাহ কৰিবলৈ দিন ঠিক কৰি হাঁচতিখন আৰু লাখুটেদাল তাতে পেলাই দিলত নাওখন চাট কৰে এৰাই গ’ল। ইফালে জেঠায়েকে সেই ল’ৰা দুটাক সিহঁতৰ মাকে মেকুৰীৰ পেটত জন্ম লোৱাৰে পৰা আৰম্ভ কৰি সিহঁতক নৈত উটাই দিয়ালৈকে এইবোৰ কথা বৰ্ণনা কৰি ক’লে আৰু সেই সকলো কথাখিনি সিহঁতৰ বাপেকে পতা বৰ সবাহৰ দিনা সিহঁতে ৱাইজক ক’বলৈ ক’লে।

সিহঁতে সবাহৰ দিনা বাপেকৰ লাখুটেদাল আৰু হাঁচতিখন লৈ মুদৈৰ ঘৰৰফালে যাবলৈ ধৰিলে। পোনেই গৈ সিহঁতে চুৱাপাতনিত থকা মাকক আই বুলি মাতি এটুপি পানী খাবলৈ খুজিলত, সিহঁতে চুপতি কৰা বুলি মাকে ভাবি ক’বলৈ ধৰিলে, “মোক কিয় ভেঙুচালি কৰিছাইক? সৌৱা সবাহলৈ মানুহ আহিছে, তালৈ যা আৰু যি পাৱ খাগৈ।” তেতিয়া সিহঁতে সকলো খিনি কথা মাকৰ আগত ভাঙি কৈ চিনাকি দি, তাতে অলপ

জিৰাই-সতাই সবাহলৈ গ'ল।

সবাহত মানুহ দিহা-দিহি বহিছে, এনেতে খবৰ ওলাল যে চুৰাপাতনিত থকা মানুহজনীৰ তাত খাই-বৈ দুজন মানুহ সবাহত বহিছিল। যেতিয়া এই কথা জনাজাত হ'ল তেতিয়া ৰাইজৰ পৰা বিচাৰ হ'ল যে সেই মানুহ দুজনে সবাহৰ মাজত ওলাই নিজৰ চিনাকি দিব লাগে। কথাষাৰ শুনা মাতৰূকতে দুই ককাই-ভায়েকে গিৰিপ কৰে উঠি মাত লগালে যে, “আমি য'ত সোমাইছিলোঁ তেওঁ আমাৰ আই।” তেতিয়া ৰাইজে এই বিষয়ে কি জানা বুলি মুদৈক সোধাত মুদৈয়ে একোকে ক'ব নোৱাৰিলে। তেতিয়া ৰাইজে এই বিষয়ে ক'বলৈ কোৱাত, বৰটোৱে মাত লগালে যে ৰাইজে যেন সকলো কথা মন দি শুনে। এইবুলি সকলো কথা ভাঙি-পাতি সি ক'বলৈ ধৰিলে আৰু মুদৈৰ হাঁচতিখন আৰু লাখুটিডাল ৰাইজৰ আগত উলিয়াই দি সিহঁতৰ কথা সঁচা বুলি প্ৰমাণ কৰিলে। মুদৈয়ে হা-ছমুনিয়াহ কাটি সৰগ পৰা মানুহ যেন হ'ল আৰু লাখুটিডাল, হাঁচতিখন নিজৰ বুলি সৈ কাঢ়িলে। তেতিয়া সকলোৱে সতিনীৰ কুমন্ত্ৰণা বুজিব পাৰিলে আৰু মুদৈৰ ঘৈণীয়েকহঁতক মতাই সকলো কথা সোধাত সিহঁতে একো মাতিব নোৱাৰিলে। ৰাইজেও একো হাই-উৰুমি নোহোৱাকৈ সবাহ খাই গ'ল। সবাহৰ পিছত মুদৈয়ে ঘৈণীয়েক দুজনীৰ নাক-কাণ কাটি সিহঁতক খেদি দিলে আৰু ল'ৰাদুটিৰে সৈতে সবু ঘৈণীয়েকক আনি ঘৰ সুমালেহি। ল'ৰা দুটিও বাপেক-মাকৰ বুকু জুৰাই ঘৰতে থাকিল।

***** সমাপ্ত *****

বান্দৰ আৰু শিয়াল

এটা শিয়াল আৰু এটা বান্দৰ আছিল। সিহঁতে দুয়ো সখি পতাই হেঁপাহ পলুৱাই খাই ফুৰিবলৈ আলচ কৰিলে। এদিন সিহঁতে ক'ত কি খাবলৈ পাওঁ বুলি ভাবি হাবিৰ মাজৰ ৰাজ-আলি এটাৰ কাষত লুকাই আছিল, এনেতে সেই বাটেদি গোটাচেৰেক মানুহে বিয়াৰ গাখীৰ-গুড়, কল-কুঁহিয়াৰ ভাৰ বান্ধি লৈ যোৱা দেখিলে। তাকে দেখি শিয়ালে বান্দৰক ক'লে, “সখি, সেই মানুহকেইটাই লৈ যোৱা বস্তুবোৰ খাব লাগিল; এতেকে এটা বুধি উলিওৱা যাওক। তুমি অলপ দূৰতে বাটৰ কাষৰ জোপা এটাৰ ভিতৰত লুকাই থাকা, মই এইখিনিৰ জোপা এটাতে লুকাই থাকো। সিহঁত যেতিয়া আহি আমাৰ ওচৰ পাবহি, মই মাতিম হোৱা আৰু তুমি মাতিবা খোৱা। দেখিবা সিহঁতে হঠাত আমাৰ 'হোৱা' 'খোৱা' শুনিলে ভয় খাই বস্তু পেলাই লৰ মাৰিবা।”

বান্দৰ আৰু শিয়ালে এই বুদ্ধি আলচি লুকাই থাকি, মানুহকেইটা আহি ওচৰ পালত, 'হোৱা হোৱা' আৰু 'খোৱা খোৱা' কৰিলত বাঘ কি ভালুক আহিছে বুলি মানুহকেইটা ভয় খাই ভাৰ-খোৰ তাতে পেলাই এৰি থৈ ভিৰাই লৰ মাৰিলে। মানুহকেইটাই পিয়াপি দি লৰ মৰা দেখি শিয়াল আৰু বান্দৰে ৰঙত দেও-দোপাল পাৰি ভাৰৰ বস্তুবোৰ লৈ গৈ হাবিত সুমুৱালে। বান্দৰে শিয়ালক ক'লে, “সখি, আমি বস্তুবোৰ ইয়াতে খাবলৈ বহিলে যদি সেই মানুহকেইটাই সিহঁতৰ বস্তু বিচাৰি উভতি আহে, তেন্তে আমাক ইয়াতে পালে মাৰি আখ্যা কৰি বস্তুবোৰ কাঢ়ি লৈ গুচি যাব; এতেকে এটা কাম কৰা যাওক, মই বস্তুবোৰ লৈ এই ওখ গছজোপাৰ ওপৰত উঠো আৰু তুমি তলত থাকা, তুমিতো আৰু গছত উঠিব নাজানা। ওপৰত মোৰ ভাগ বস্তু মই খাম। আৰু তোমাৰ ভাগৰ বস্তুবোৰ মই এটা এটাকৈ তললৈ পেলাই দি থাকিম। এতেকে তুমি মোক বস্তুবোৰ দাঙি দিয়া, মই ওপৰলৈ তুলি নিওঁ।” এই কথাত শিয়াল মান্তি হৈ বস্তুবোৰ দাঙি বান্দৰক দিবলৈ ধৰিলে আৰু বান্দৰে তুলি নি গছৰ ফেৰেঙনিত থ'বলৈ ধৰিলে। সকলোখিনি বস্তু থানথিত লগাই থৈ অতাই বান্দৰে গছৰ ডালত বহি মহাসুখে নিশ্চিন্ত মনেৰে হেঁপাহ পলুৱাই খাবলৈ লাগিল। শিয়ালে গছৰ তলৰ পৰা মাত লগালে, “সখি মোৰ ভাগ ক'ত?” বান্দৰে কল খাই বাকলিটো তললৈ পেলাই দি ক'লে, “সখি চাবা, সেইটো কল গৈছে ধৰিবা।” গাখীৰ খাই চুঙা আৰু টেকেলি তললৈ পেলাই দি ক'লে, “সখি, তোমাৰ ভাগৰ গাখীৰ গৈছে, ধৰিবা।” এইদৰে বান্দৰে শিয়ালক ফাঁকি দি সকলোবোৰ বস্তু খোৱা দেখি শিয়ালে খঙত গছৰ গুৰিকে কামুৰি আৰু মাটি আঁচুৰি পিচুৰি মনৰ দুখ মনতে লৈ তাৰ পৰা গুচি গ'ল।

এদিন বান্দৰে শিয়ালক এবাহ টেকেলীয়া কোদোৰ ওচৰত বহি থকা দেখি ওচৰ চাপি সুধিলে, “সখি কি কৰিছা?” শিয়ালে উত্তৰ দিলে, “এ সখি কিনো কম দেওহে, ৰজাই মোদ দবা-ৰখীয়া পাতিছে, সেইদেখি ৰজাৰ এই দবাটো ৰখি বহি আছোঁ।” বান্দৰে ক'লে, “সখি এচাপৰ বাওঁ দিয়াহে।” শিয়ালে উত্তৰ দিলে, “নোৱাৰোঁ দিব সখি, ৰজাই শুনিলে মোক কাটি দোছোৱা কৰিব। তুমি শুনা নাই নে নবজাওঁতেই গো-গোৱাই আছোঁ।” বান্দৰে ক'লে, “নহয় সখি, লাহেকৈ এচাপৰ বাওঁ দিয়া, ৰজাই নুশুনে। মোৰ বৰ মন গৈছে।” শিয়ালে, “বাবু সখি, তোমাৰ কথানো পেলাওঁ কেনেকৈ, লাহে লাহে চাপৰ দিয়েক বোৱাঁ।” এইবুলি বান্দৰক কৈ শিয়াল সাউত্ৰকৰে আঁতৰ হ'ল। বান্দৰে হৰিষতে কোদোৰ বাহত চাপৰ মাৰিলত, গোটেইবোৰ টেকেলীয়া কোদোৱে তাৰ হাতে-ভৰিয়ে, গায়ে-মুখে উবুৰি খাই পৰি কামুৰিবলৈ ধৰিলে আৰু বান্দৰৰ মুখ উখহি দোণ যেন হ'ল। বান্দৰে তত নেপাই বাগৰি-জুগৰি, চিঞৰি-বাখৰি শিয়াল সখিয়েকক মাতিলে, “সখি, সখি আই মই মৰিলো।” শিয়ালে দূৰৰ পৰা উত্তৰ দিলে, “কলটো খাই যে মোলৈ বাকলিটো পেলাই দিছিল তাৰ উপকাৰ কৰিলো।” বান্দৰে মাতিলে, “সখি মোক ৰাখা, মই মৰিলো।” শিয়ালে উত্তৰ দিলে, “গাখীৰ খাই যে শুদা টেকেলিটো মোলৈ পেলাই দিছিল তাৰ হোৰ

তুলিলো।” বান্দৰে মাতিলে, ”সখি আই এ। মই মৰিলো।” শিয়ালে, ”কুঁহিয়াৰ খাই যে মোলৈ চোবা পেলাই দিছিল তাৰ পোটক তুলিলো।” এই বুলি কৈ বান্দৰক তাতে এৰি আঁতৰি গুচি গ’ল।

ইয়াৰ বহুত দিন পিছত বান্দৰে এদিন দেখিলে, শিয়ালে এডৰা বেজ কচু ৰখি বহি আছে। বান্দৰে তেতিয়া সেই কোদোৰ কথা একেবাৰেই পাহৰি গৈছিল। সি ওচৰ চাপি আহি শিয়ালক সুধিলে, ”সখি কি কৰিছা? সেইডৰা কি?” শিয়ালে হাঁহিমুখেৰে বান্দৰৰ ফালে চাই মাত লগালে, ”এইডৰা ৰজাৰ পূৰা কুঁহিয়াৰ। মোক ৰজাঘৰৰ পৰা ৰখীয়া পাতিছে দেখি ৰখি আছে। কোনো কৰিম দেওহে, ৰজাৰ হুকুমা” কুঁহিয়াৰৰ নাম শুনিয়েই বান্দৰৰ মুখৰ পানী ওলাল। বান্দৰে ক’লে, ”সখি মোক সবু চাই এডালি খাবলৈ দিবানে?” শিয়ালে উত্তৰ দিলে, ”আও তুমিনো কি কোৱাহে, ৰজাৰ কুঁহিয়াৰ মই তোমাক কেনেকৈ খাবলৈ দিওঁ? ৰজাই শুনিলে মোকতো মাৰিবই, পেটৰ পোৱালিকো ছিৰি মাৰিবা।” লুভীয়া বান্দৰে আকৌ ক’লে, ”নহয় সখি, মোৰ বৰ মন গৈছে, এডালি মনে মনে খাবলৈ দিয়া, ৰজাই গম নাপায়।” শিয়ালে ক’লে, ”খাব খুজিছা খোৱা, তেহেলৈ মোৰ যি হয় হ’ব, কিন্তু এডালিৰ বেছি নহয়।” শিয়ালৰ অনুমতি পোৱা মাতৰূকতে খকুৱা বান্দৰে ডাঙৰ কচু এডাল আনি লৰালৰিকৈ চোবাবলৈ ধৰিলে। ততক্ষণাত বেজ-কচুৱে তাৰ মুখ খজুৱাই তত্ এৰুৱাই দিলে আৰু সি চিঞৰি গছৰ পাত সৰাই শিয়ালক মাতিবলৈ ধৰিলে, ”সখি মোক ৰাখা, মই মৰিলো।” শিয়ালে উত্তৰ ইলে, ”ক’ল খাই যে বাকলিটো মোলৈ পেলাই দিছিল তাৰ উপকাৰ কৰিলো।” বান্দৰে মাতিলে, ”সখি মৰিলো।” শিয়ালে উত্তৰ দিলে, ”কুঁহিয়াৰ খাই মোলৈ চোবা পেলাই দিয়া হোৱা তুলিলো।” বান্দৰে মাতিলে, ”সখি মোক ৰক্ষা কৰা, মৰিলো।” শিয়ালে, গুড় খাই টেকেলিটো মোলৈ পেলাই দিয়াৰ পোটক তুলিলো।” বুলি তাৰপৰা গুচি গ’ল।

এই ঘটনাৰ অনেক দিনৰ পিছত এদিন বান্দৰে ফুৰি-চাকি ফুৰোঁতে দেখিলে যে শিয়ালটো এটা পুৰণি পাটনাদৰ ওচৰত বহি আছে। পাটনাদৰ মুখখন মকৰা জালে ঢাকি থৈছিল। বান্দৰে আগৰ দুবাৰৰ কথা একেবাৰেই পাহৰি গৈ শিয়ালক সুধিলে, ”সখি কি কৰিছা?” শিয়ালে ”এ সখি কোনো ক’বা, ৰজাৰ ঘৰৰ এটা বিষয় মোৰ গাত সদায় লাগিয়েই আছে। ৰজাৰ এইখন কুঁৱৰীৰ যৌতুকত পোৱা দোলাৰ মোক ৰখীয়া পাতিছে, ৰখি আছে।” বান্দৰে ক’লে, ”ৰজাৰ দোলাত উঠিবলৈ বৰ সুখ নহয় নে সখি? কেনেকুৱা এবাৰ মই উঠি চাওঁ দিয়াচোন।” শিয়ালে ক’লে, ”নোৱাৰো দিব দেওহে, ৰজাই কেনেকৈ দোলাত কোনোবা উঠাৰ চিন পালে মোক আজৰি কৰিব।” বান্দৰ ”কি চিন পাবহে? লাহেকৈ উঠি নামি যাম। দিয়া মোৰ সখি, এবাৰ উঠি চাবলৈ দিয়া।” ”যদি নেৰা, উঠিব খুজিছা, তেন্তে কোনেও নৌ দেখোতেই বেগতে উঠা” বুলি শিয়ালে ক’লে। বান্দৰে ৰজাঘৰীয়া দোলাত গা পেলাই সুখ পাবলৈ, ততক্ষণাত টোৱাই-ভিৰাই জাঁপ মাৰি দি তাত পৰিলতে, মকৰাৰ জাল বিদাৰি গৈ বান্দৰ নাদত পৰি মৰিল।

***** সমাপ্ত *****

৩-কুঁৱৰী

এক ৰজাৰ দুজনী ৰাণী আছিল। তেওঁলোক দুয়ো গৰ্ভৱতী হ’ল। এদিন দুয়ো ৰাণীৰ সন্তান উপজিল। বৰ ৰাণীয়ে এটি ল’ৰা আৰু সৰু ৰাণীয়ে এটা গু-টেঙা পালে। সৰু ৰাণীয়ে তেওঁৰ গু-টেঙাহে এটা উপজিল দেখি বৰ বেজাৰ পাই তাক চুৰাপাতত দলিয়াই পেলাই দিলে। কিন্তু দেখা গ’ল, দিনো ৰাণীয়ে কাম কৰিবৰ আৰু শুবৰ সময়ত সেই গু-টেঙাটো বাগৰি আহি ৰাণীৰ ওচৰ পায়হি। ৰাণীয়ে তাক দলিয়াই পেলালেও সি আকৌ বাগৰি আহি ৰাণীৰ কাষ পায়হি। এদিন গু-টেঙাটো দুপৰীয়া মানুহ-দুহু নোহোৱা সময়ত বাগৰি গৈ নৈৰ ঘাট পাই তাতে অলপ বৈ আছিল। সেই সময়ত ৰজাৰ কোঁৱৰ এজনে সেই ঘাটৰ অলপ আওহতীয়া ঠাইতে বহি বৰশী বাই আছিল। কোঁৱৰে লক্ষ্য কৰি দেখিলে যে গু-টেঙাটোৰ ভিতৰৰপৰা এজনী দীপ-লিপ সুন্দৰী কন্যা ওলাই নৈত গা ধুই উঠি, বূপেৰে চাৰিও দিশ উদ্ভল কৰি চুলিকোছা ৰ’দত শুকাই লৈ আকৌ গু-টেঙাটোৰ ভিতৰত সোমাই বাগৰি মাকৰ ঘৰলৈ উভতি আহিল। ৰজাৰ ল’ৰাই কন্যাজনীৰ বূপ দেখি মোহ গৈ বাটতে বৰশী পেলাই থৈ ঘৰলৈ গুচি আহি ৰোষ-ঘৰত সোমাল। ইফালে কোঁৱৰক বাপেক-মাকে নেদেখি বিচাৰি চলাথ লগাই শেহত ৰোষ-ঘৰত শুই থকা পালে। কি হৈছে বুলি তেওঁলোকে কোঁৱৰক সুধিলত, কোঁৱৰে ক’লে যে, ”অমুকা ৰজাৰ ঘৰত এটা বাগৰি ফুৰা গু-টেঙা আছে, সেই গু-টেঙাটোৰ সৈতে মোক বিয়া দিব লাগে।” ৰজা-ৰাণীয়ে পৰ্থমতে সেইটো হাঁহি উঠা অসম্ভৱ কথা বুলি কোঁৱৰক বুজাবলৈ ধৰিলে, কিন্তু কোঁৱৰে নুশুনিলে। কোঁৱৰৰ খট-বান্ধ এৰাব নোৱাৰি বাপেকে ৰজালৈ সেই বাতৰি দি গু-টেঙাৰে সৈতে নিজৰ কোঁৱৰৰ বিয়াৰ পৰস্তাৱ কৰি পঠিয়ালে। গু-টেঙাৰ মাক ৰাণীয়ে সেই কথা শুনি কান্দি-কাটি ক’লে যে, ”মোক কিয় এইদৰে লাজ দিব লাগিছে!” কিন্তু শেহত তেওঁ এৰাব নোৱাৰি সেই কথাত মান্তি হৈ গু-টেঙাটো ধুৱাই-পখলাই কোঁৱৰৰে সৈতে তাৰ বিয়া দিলে। বৰ ধুম-ধাম কৰি কোঁৱৰে বিয়া কৰাই দোলাত তুলি আনি নিজৰ ঘৰ পোৱালেহি।

ৰজাৰ কোঁৱৰে গু-টেঙাৰ সৈতে একেটা শোৱনি ঘৰতে থাকিল। ৰাতি কোঁৱৰে খাবলৈ মাকে যি ভাত পঠিয়াই দিয়ে তাৰে এভাগ কোঁৱৰে খায় আৰু এভাগ থৈ দি শুই থাকে। কিন্তু কোঁৱৰৰ টোপনি আহিলেই গু-টেঙাটোৰ ভিতৰৰ পৰা কন্যাজনী ওলাই আহি সেই ভাতগাল খাই

আকৌ ঔ-টেঙাৰ ভিতৰত সোমাই থাকে। দিনৌ কোঁৱৰে টোপনিৰ পৰা উঠি সেই থৈ দিয়া ভাত নেদেখি আচৰিত মানে। কোঁৱৰে ইয়াৰ কাৰণ বুজিব নোৱাৰি মনত সদায় দুখ কৰি আমন-জিমনকৈ বহি থাকে। এদিন এজনী মগনীয়া বুঢ়ী কোঁৱৰৰ ওচৰলৈ চাউল মাগিবলৈ আহিছিল। বুঢ়ীয়ে কোঁৱৰক আমন-জিমনকৈ বহি থকা দেখি সুধিলে, ”বোপা তুমি দেখোন মন মাৰি বহি আছা? তুমি বিয়া কৰিলা কিন্তু ক’তা আমি দেখোন বোৱাৰীক দেখা পোৱা নাই?” বুঢ়ীৰ কথা শুনি কোঁৱৰে আগৰপৰা গুৰিলৈকে তাইক সকলো কথা ভাঙি ক’লত বুঢ়ীয়ে মাত লগালে, ”বোপা ঔ-টেঙাটোৰ ভিতৰতে তোমাৰ কুঁৱৰী আছে, শোৱনি-ঘৰৰ ভিতৰত একুৰা তুঁহজুই ধৰি থবা আৰু দৈ গাখীৰ আঠিয়াকল ফেনেকি মিহলাই ওচৰতে এটা বাটত থৈ দিবা। তুমি তোমাৰ শোৱাপাটাত টোপনি অহাৰ ভাও জুৰি নাক ঘোৰ্ঘোৰাই থাকিবা। তোমাৰ টোপনি আহিছে ভাবি যেতিয়া সেই ঔ-টেঙাটোৰ পৰা ছোৱালীজনী ওলাই ভাত খাবলৈ বহিব তেতিয়া তুমি ততালিকে উঠি সেই ঔ-টেঙাটো তুঁহজুইত দি পুৰি পেলাবা। কিন্তু তেতিয়া দেখিবা যে ছোৱালীজনী ঠাঁচ কৰে মাটিত পৰি গৈছে। তেতিয়াই লৰালৰিকৈ সেই বাটৰপৰা দৈ-গাখীৰ আৰু আঠিয়াকল আনি তাই মূৰত ভৰণ দিবা; দিলেই তাই জ্ঞান পাই উঠি বহিবা।” বুঢ়ীৰ বুধি শুনি কোঁৱৰে বং পাই তাইক বাঁটা দি বিদায় দিলে; আৰু ৰাতি সেই বুঢ়ীৰ কথামতেই কৰি ঔ-কুঁৱৰীক লাভ কৰিলে।

কোঁৱৰৰ বাপেক-মাকে পিছদিনা পুৱা এই ঘটনা শুনি আৰু বোৱাৰীয়েকক দেখি তেওঁলোকৰ মনত আনন্দই নধৰা হ’ল। বিয়ে-বিয়েনী বজা-ৰাণীলৈ এই বাতৰি তেওঁলোকে কৈ পঠিয়ালত তেওঁলোকৰো মনত মহা বং মিলিল আৰু আকৌ তেওঁলোকে মহা পয়োভৰেৰে জীয়েক ঔ-কুঁৱৰীক কোঁৱৰলৈ বিয়া দিলে।

***** সমাপ্ত *****

টোৰাকাউৰী আৰু টিপচীচৰাই

এক বোলে টোৰাকাউৰী আৰু এটা টিপচীচৰাই আছিল। সিহঁত দুয়ো সখি বন্ধালে। এদিন দুয়ো একেলগে এজোপা গছৰ ডালত বহি আছিল। এনেতে দেখিলে যে এজনী বুঢ়ীয়ে ধান সিজাই চোতালত মেলি দিছে। টোৰাকাউৰীয়ে টিপচীক ক’লে, ”সখি, সখি চোৱাচোন সেই বুঢ়ীজনীয়ে সিজোৱা ধান ৰ’দত মেলি দিছে, এথাপ মাৰি আনি আনোঁক আহাঁ। টিপচীয়েও ”এৰা আনোঁক আহাঁ” বুলি মাত দিলত টোৰাকাউৰীয়ে ক’লে, ”কিন্তু সখি এটা কথা, মই ঠোঁটত ঘিমান ধান আনিম তুমিও যদি সিমান আনিব নোৱাৰা তেনেহ’লে মই তোমাক খাম। আৰু তুমি ঘিমান আনিবা ময়ো যদি সিমান আনিব নোৱাৰো তেনে তুমি মোক খাবা।” টোৰাকাউৰীৰ কথা শুনি টিপচীয়ে ভাবিলে, ”মইতো তাতকৈ বেছি ধান একে থাপতে আনিব নোৱাৰিমই, সেইদেখি বুজিছোঁ সি মোক খাবলৈ বুধি পাতিছে। বাৰু দেখাই যাওকচোন সি মোক কেনেকৈ খায়।” ইয়াকে ভাবি টিপচীয়ে উত্তৰ দিলে, ”বাৰু সখি সেয়ে হওক।” টোৰাকাউৰীয়ে ক’লে, ”তেন্তে তুমি আগেয়ে থাপ মাৰি আনা।” টিপচীয়ে উত্তৰ দিলে, ”নহয় সখি তুমি আগেয়ে আনা।” কাউৰীয়ে ক’লে, ”তুমিহে আগ হ’ব লাগে মই তোমাৰ পিছতহো” এই কথা শুনি টিপচীয়ে তাৰ এখুদমান ঠোঁটেৰে থাপমাৰি এঠোঁট ধান আনিলে; কিন্তু সি নিচেই তাকৰ। তাৰ পিছত টোৰাকাউৰীয়ে থাপ মাৰি ইমান ধান আনিলে যে টিপচীয়ে অনা ধানতকৈ সি অনেক গুণে সৰহ। টোৰাকাউৰীয়ে ধান আনিয়েই মাত লগালে, ”সখি মই এতিয়া তোমাক খাব পাওঁ।” টিপচীয়ে উত্তৰ দিলে, ”নিশ্চয় পোৱা সেই দেখি তুমি মোক খাবা, কিন্তু তাৰ আগেয়ে তুমি মোৰ এটা কথা ৰাখিব লাগিব, তুমি সততে মৰাশ খাই ফুৰা, সেইবাবে তোমাৰ ঠোঁটটোত বৰ বেয়া গোন্ধ। তুমি অনুগৰ্হ কৰি তোমাৰ ঠোঁটটো সাগৰৰ পানীত ধুই মোক খোৱা।” টোৰাকাউৰীয়ে, ”বাৰু সখি, তোমাৰ কথা ৰাখিম; মই এতিয়াই মোৰ ঠোঁটটো সাগৰৰ পানীত ধুই আহোঁগৈ” বুলি কৈ উৰি গৈ সাগৰৰ কাষ পাই সাগৰক মাতিলে, ”সাগৰ ককাই, অ’ সাগৰ ককাই” সাগৰে উত্তৰ দিলে, ”কি হৈছে?” টোৰাকাউৰীয়ে ক’লে, ”দে পানী, পখালো ঠোঁট! ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।” সাগৰে উত্তৰ দিলে, ”কিহতকৈ দিম? যদি কিবা এটা পাতৰ্ দিব পাৰা তেন্তে দিব পাৰো।” সাগৰৰ কথা শুনি কাউৰীয়ে একেলি এটা বিচাৰি কুমাৰৰ ঘৰলৈ গ’ল। কুমাৰক কাউৰীয়ে মাত লগালে, ”কুমাৰ ককাই, কুমাৰ ককাই, ঘৰত আছেনে?” কুমাৰে উত্তৰ দিলে, ”আছোঁ কিবা কৈছে?” কাউৰীয়ে ক’লে, ”দে টেকেলি, তোলো পানী, পখালো ঠোঁট! ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।” কুমাৰে ক’লে, ”মোৰ ঘৰত গঢ়া টেকেলি নাই। যদি অলপমান মাটি আনি দিব পাৰা, তেন্তে মই টেকেলি এটা গঢ়ি দিব পাৰোঁ।” কুমাৰৰ কথা শুনি কাউৰীয়ে মাটিৰ ওচৰলৈ গৈ মাটিক ক’লে,

”দে মাটি, দিওঁ কুমাৰক গঢ়ক টেকেলি,
তোলো পানী, পখালো ঠোঁট,
ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।”

মাটিয়ে উত্তৰ দিলে, ”মই নিজে কেনেকৈ দিম? যদি কিবা উপায়েৰে নিব পাৰা নিয়া।” মাটিৰ সমিধান পাই কাউৰীয়ে ম’হৰ ওচৰ
পালেগৈ। সি ম’হক মাত লগালে,
”দে শিং, খান্দো মাটি।
দিওঁ কুমাৰক গঢ়ক ঘটা।
তোলো পানী, পখালো ঠোঁট।
ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।”

ম’হে উত্তৰ দিলে, ”মই নিজে মোৰ শিং কেনেকৈ দিম? যদি কিবা উপায়েৰে নিব পাৰা নিয়া।” ম’হৰ কথা শুনি কাউৰীয়ে কুকুৰৰ ওচৰ
পাই কুকুৰক ক’লে,
”মাৰ ম’হ নিওঁ শিং, খান্দো মাটি,
দিওঁ কুমাৰক, গঢ়ক ঘটা।
তোলো পানী, পখালো ঠোঁট
ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।”

কুকুৰে উত্তৰ দিলে, ”আজি ভালেমান দিন মই গাখীৰ খাবলৈ পোৱা নাই, সেইদেখি মোৰ গাৰ বল কমি গৈছে। তুমি যদি মোক গাখীৰ খুৱাব
পাৰা তেন্তে মই ম’হ মাৰি দিব পাৰোঁ।” এই কথা শুনি কাউৰীয়ে গাইৰ ওচৰলৈ গৈ ক’লে,
”দে গাখীৰ, খুৱাওঁ কুকুৰক,
বান্ধক বল, মাৰক ম’হ,
নিওঁ শিং, খান্দো মাটি।
দিওঁ কুমাৰক ঘঢ়ক ঘটা!!
তোলো পানী পখালো ঠোঁট,
ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।”

গায়ে উত্তৰ দিলে, ”মই বুঢ়ী হৈছোঁ, ভালেমান দিন ভালকৈ ঘাঁহ খাবলৈ পোৱা নাই। তুমি যদি মোক ভালকৈ এসোপা ঘাঁহ খাবলৈ আনি
দিব পাৰা, তেন্তে মই তোমাক যিমান গাখীৰ লাগে সিমান দিম।” গাইৰ উত্তৰ শুনি কাউৰীয়ে ঘাঁহৰ ওচৰলৈ গৈ ঘাঁহক ক’লে,
”দে ঘাঁহ, খুৱাওঁ গাইক, ওলাওক গাখীৰ,
খুৱাওঁ কুকুৰক, বান্ধক বল, মাৰক ম’হ,
নিওঁ শিং, খান্দো মাটি।
দিওঁ কুমাৰক ঘঢ়ক ঘটা।।
তোলো পানী, পখালো ঠোঁট;
ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।”

ঘাঁহে উত্তৰ দিলে, ”মই কেনেকৈ ঘাঁহ দিম? যদি কাটি নিব পাৰা নিয়া।” ঘাঁহৰ উত্তৰ শুনি কাউৰীয়ে কমাৰৰ ঘৰ পালেগৈ। কমাৰত মাত
লগালে, ”কমাৰ কাই, কমাৰ কাই, ঘৰত আছ নে?” কমাৰে উত্তৰ দিলে, ”আছো কাউৰী ভাই, কি সকামত বা আহিলা?” কাউৰীয়ে উত্তৰ
দিলে,
”দে খন্তি কাটো ঘাঁহ, খুৱাওঁ গৰুক
ওলাওক গাখীৰ, খুৱাওঁ কুকুৰক, বান্ধক বল,
মাৰক ম’হ।
নিওঁ শিং, খান্দো মাটি,
দিওঁ কুমাৰক, গঢ়ক ঘটা।
তোলো পানী, পখালো ঠোঁট।
ভোজন কৰোঁ টিপচী গোটা।”

কমাৰে ক’লে, ”মোৰ জুইকুৰা নুমাই গ’ল; যদি মোক জুই অলপ আনি দিব পাৰা, তেন্তে মই এতিয়াই খন্তি এখন গঢ়ি দিব পাৰোঁ।”
কাউৰীয়ে কমাৰৰ কথা শুনি চাৰিওফালে চাই দেখিলে যে সাগৰৰ সিপাৰে এঠাইত জুইৰ ধোঁৱা ওলাইছে। দেখিয়েই সি উৰি গৈ সিপাৰ পাই

এজনী বুঢ়ীয়ে ধান সিজাই থকা দেখিলে। বুঢ়ীৰ ওচৰ চাপি কাউৰীয়ে ক'লে, "আই মোক অলপ জুই দিব পাৰা নে?" বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে, "কিহতকৈ দিম?" কাউৰীয়ে ক'লে, "মোৰ ডৌকাৰ ভিতৰতে বান্ধি দিয়া।" বুঢ়ীয়ে তাকে কৰিলে। কাউৰীয়ে জুইৰ আঙঠাৰ টোপোলাটো ডৌকাত বান্ধি লৈ সাগৰৰ ওপৰেদি উৰি আহি থাকোতে তাত বতাহ লাগি জ্বলি উঠি ডৌকা পুৰি গ'লত সি মাজ সাগৰত পৰি বুৰি মৰিল। ইফালে টিপচীয়ে মনে মনে কাউৰীৰ পাছে পাছে আহি আগৰেপৰা গুৰিলৈকে এটাইবোৰ লক্ষ্য কৰি আছিল। শেষত কাউৰীৰ এনে মৃত্যু দেখি সি সন্তোষ পাই এজোপা গছৰ ডালৰ পৰা উৰি আন এজোপা গছৰ ডালত পৰিলগৈ। আৰু মোৰ কাপোৰ কানি ক'লা হ'লত, ময়ো গুচি আহিলো।

"টেকীয়াই মেলিলে চোৰ।

মোৰ কথাৰ পৰিল ওৰ।।

তামোলে মেলিলে ডাৰি।

কোন ক'লৈ যাবি।।

ক'লা মেকুৰীৰ বগা কাণ।

ডাকি বোলা বাম বামা।।"

***** সমাপ্ত *****

এজনী মালিনী আৰু এজোপা ফুল

এক মালিনী আছিল। তাই বৰ যতনকৈ এজোপা ফুল-গছ বুইছিল। তাই সেই গছজোপা দিনো ইমান পতি কৰে, তথাপি তাত ফুল নুফুলে। সেইদেখি এদিন তাই ফুলগছজোপাক সুধিলে-"অ' গছ, অ' গছ ফুল নুফুল কিয়?" গছে উত্তৰ দিলে-"মই যে ফুলিব লাগে, গবুৱেনো মোৰ আগ খায় কিয়?" তেতিয়া মালিনীয়ে গবুৰ ওচৰলৈ গৈ গবুক সুধিলে-"অ' গবু, অ' গবু ফুলগছৰ আগ খায় কিয়?"

গবু

:

"গৰখীয়াই যে গবু নাৰাখে, মই বা নাখাম কিয়?"

মালিনী

:

"অ' গৰখীয়া, অ' গৰখীয়া গবু নাৰাখ কিয়?"

গৰখীয়া

:

"বান্ধনীয়ে যে ভাত নিদিয়ে, মই বা ৰাখিম কিয়?"

বান্ধনী

:

"খৰিকটীয়াই যে খৰি নিদিয়ে, মইনো দিম কিয়?"

মালিনী

:

অ' খৰিকটীয়া, অ' খৰিকটীয়া খৰি নিদিয় কিয়?"

খৰিকটীয়া

:

"কমাৰে যে কুঠাৰ নিদিয় মইনো দিম কিয়?"

মালিনী

:

”অ’ কমাৰ, অ’ কমাৰ, কুঠাৰ নিদিয় কিয়?”

কমাৰ

:

”এঙাৰীয়াই যে এঙাৰ নিদিয়ে মইনো দিম কিয়?”

মালিনী

:

”অ’ এঙাৰীয়া, অ’ এঙাৰীয়া এঙাৰ নিদিয় কিয়?”

এঙাৰীয়া

:

”মই যে এঙাৰ দিব লাগে, মেঘেনো বৰষুণ দিয়ে কিয়?”

মালিনী

:

”অ’ মেঘ অ’ মেঘ বৰষুণ দিয় কিয়?”

মেঘ

:

”ভেকুলীয়ে যে টোটোৰায় মইনো নিদিম কিয়?”

মালিনী

:

”অ’ ভেকুলী অ’ ভেকুলী টোটোৰায় কিয়?”

ভেকুলী

:

”বোপা-ককাৰ বীতিটো মইনো এৰিম কিয়? মই কৰোঁ টোৰ্ টোৰ্, মেঘ গাজে ঘোৰ ঘোৰ, বৰষুণ আহে আহে হোৰ্ হোৰা”

***** সমাপ্ত *****

বুধিয়ক শিয়াল

এদিন এটা শিয়ালে ভোকত কিবা খাবলৈ বিচাৰি এখন গাঁৱত মানুহৰ বাৰীয়ে ঘৰে লুংলুঙাই ফুৰিছিল। এনেতে সি এঘৰত ভঁৰালৰ চাঙত তলি ফুটা ভগা দোণ এটাত লখিমীলৈ দিয়া পিঠা কিছুমান পালেগৈ। সি টেমাক-টেমাককৈ অকতিয়াই-পকতিয়াই পিঠাবোৰ খাই শেষ কৰি, ভগা দোণটোৰ ফুটা তলিখন ঢাকি দিয়া কলপাতখন মূৰ জোকাৰি চেলেকিবলৈ ধৰিলে। সি মূৰপুতি চেলেকোতে চেলেকোতে কলপাতখন ফাটি ভগা দোণটো তাৰ মূৰেদি ডিঙিত গল-মণি হৈ পৰিল। কোনো পৰ্কাৰে শিয়ালটোৰ দোণটো ডিঙিৰ পৰা গুচাব নোৱাৰিলে। শেষত এনে হ’ল, যে সি হাঁহ-ছাগলী এটাও ধৰিব নোৱাৰা হ’ল; কাৰণ ডিঙিত ভগা দোণটোৰে লটংপটংকৈ সি হাবিৰ পৰা বাহিৰলৈ ওলালেই মানুহ হৈ দিবলৈ ধৰে আৰু নিলগতে তাক দেখিলে সকলোৱে ”ধৰ গলমণিকাক” বুলি শিশুপাল খেদা দিয়ে।

এদিন শিয়ালটোৱে হাবিয়ে হাবিয়ে অনাই-বনাই ফুৰোঁতে এঠাইত এহাল বাঘ-পোৱালি লগ পাই দেখিলে যে সিহঁতৰ আগত কিছুমান মঙহ আছে। ততালিকে শিয়ালটোৱে সেই মঙহকে খাবলৈ বুধি সাজি নিলগৰ পৰা খৰপোচ কৰি দোণটো জোকাৰি মাত লগালে, ”হেৰ তহঁতৰ মাৰ-বাপেৰ ক’লৈ গ’ল অ’? মই অহাৰ গম পায়ই পলাইছে হ’বলা? সিহঁত ক’ত আছে ক’ত?” শিয়ালটোৰ গেৰেহাগেৰেহ কথা শুনি বাঘ-পোৱালি দুটাই ভয়ত কোঁচমোচ খাই কোমল মাতৰে উত্তৰ দিলে, ”আমাৰ আই-বোপাই দুয়ো চিকাৰলৈ গৈছে।” শিয়ালে ক’লে, ”বাবু গৈছে গৈছে, আহি পালেই মই আহিছিলো বুলি কবিতক। চাচোন তহঁতৰ বাপেৰে তাহানি এইটো দোণেৰেই মোৰ এদোণ ধন ধাৰে আনিলে,

আজিলৈকে সি মোক সেই ধন উভতাই দিয়া নাই। মই আজি সবহপৰ ব'ব নোৱাৰো, সি আহিলেই তহঁতে তাক এই কথা ক'বি। মোৰ ভোক লাগিছে, হেৰ কিবা আছে যদি চাচোন মই খাই যাওঁ।” শিয়ালে ই বুলি পোৱালিলৈ মাক-বাপেকে থৈ যোৱা মঙহখিনি খাই নিজৰ পেট পুৰাই গুচি গ'ল।

নিতৌ বাঘ আৰু বাঘিনী চিকাৰলৈ গ'লেই শিয়ালে আহি পোৱালিকেইটাক ভাবুকি দি টিপতে সিহঁতৰ ভাগৰ মঙহখিনি খাই গুচি যায়। এইদৰে ভালেমান দিন যোৱাৰ পিছত পোৱালিকেইটা শুকাই গৈ চেৰেলা হোৱা দেখি বাঘিনীয়ে কথাটো টং কৰি চালে-”ইহঁত কিয় এনেকুৱা হৈছে? আমি ইহঁতলৈ থৈ যোৱা মঙহ আমি ওলাই গ'লে কোনোবাই ইহঁতক ফাঁকি দি খায় নেকি?” বাঘিনীয়ে এইদৰে ভাবি গিৰীয়েকক ক'লে-”শুনিছানে বোলো আজি তুমি পছ মাৰিবলৈ যাব নেলাগে, ময়ে অকলে যাওঁ। আমি নথকাত ইয়ালৈ কোনোবা আহে নে নাহে চাবলগীয়া হৈছে। আজি তুমি লুকাই চাই থাকা।” এইবুলি সেইদিনা বাঘক থৈ বাঘিনী অকলে চিকাৰ কৰিবলৈ গ'ল।

আনদিনাৰ দৰে সেইদিনাও বাঘ-পোৱালিৰ আগত ভগা দোণ জোকাৰি ফাং-ফাং-ফোং-ফোংকৈ মঙহ খাবলৈ কাৰবাৰ কৰোঁতেই, নিলগত লুকাই থকা বাঘে শিয়ালৰ কাণ্ড দেখি সকলো বুজিব পাৰি হাউৰি মাৰি শিয়ালক খেদা মাৰি নিলে। টেঙৰ শিয়াল কেতিয়াবা এনেকৈ সি ধৰা পৰিলে কি কৰিব সেই বুধি আগৰে পৰা আলচি ঠিক কৰি থৈছিল; সেইদেখি সি আগে আগে লৰি গৈ দুফে-ৰেঙনীয়া গছ এজোপাৰ কেৰেপৰ মাজেদি সৰকি লৰ মাৰিলে। বাঘো কোবেৰে সেই কেৰেপৰ মাজেদি সৰকি যাব খোজোতেই কেৰেপত চেপা খাই থাকিল। বাঘে কেৰেপৰ পৰা ওলাবলৈ যিমানকৈ চাটিফুটি ধৰ-ফৰ কৰিবলৈ ধৰিলে, সিমান টানকৈ তাত সি খাজ খাই চেপা খালে। বাঘৰ চিঞৰত হাবি তল-ওপৰ লাগি পৰিল। ম'হ, গৰু, পছ আদি জন্তুবোৰ চাৰিওফালে লৰি আহি সেইখিনি পালেহি। শিয়াল অলপ দূৰতে থিয় হৈ আছিল; সি বাঘিনীক দেখি ক'বলৈ ধৰিলে, ”চাচোন, তোৰ গিৰীয়েক কেনে শালত দিলো। লোকৰ ধন ধাৰলৈ আনি শুজিবৰ মন নগৈছিল; এতিয়া কেনে পালি? তোকো মাৰিম বাপেৰে। তই ভালে ভালে দিয় যদি মোৰ ধন দে। ধন নাই যদি মোৰ তলতীয়া হৈ থাক, হাক-বচন মানি ফুৰ। নহ'লে তোৰ ৰক্ষা নাই নিশ্চয় জানিবি। তোৰ পোৱালিকেইটাকো আজৰি কৰিহে এৰিমা।”

এনেতে বাঘটো ধৰফৰাই মৰিলেই। বাঘিনীয়ে একো উপায় নেপাই শিয়ালৰ অধীন হ'ল। সেইদিনাৰ পৰা শিয়াল মুকলিমূৰীয়াকৈ নিৰ্ভয়ে পৰৰ মূৰত খাবলৈ ধৰিলে। সি বাঘিনীক চিকাৰলৈ পঠিয়ায় আৰু ঠেঙৰ ওপৰত ঠেং তুলি দকচি খায়।

ইয়াৰ কিছুমান দিনৰ পিছত বাঘিনীয়ে চোং সলাবৰ হ'ল। বাঘিনীয়ে পোৱালি দুটাক লগত লৈ নৈ এখন পাৰ হৈ আন এখন হাবিলৈ যাবলৈ কাৰবাৰ কৰিছে; শিয়ালো ওলাল। বাঘিনী আৰু পোৱালি দুটা নৈত সাঁতুৰি পাৰ হৈছে, শিয়ালেও নিজৰ মান ৰাখিবৰ নিমিত্তে মৰো-জীওঁ-সোঁ-আধিকৈ পানীত পৰিল। নৈৰ সোঁতত পৰি শিয়ালে খৰযুগুতি এৰি টলংভটং কৰি কক্কাই উটি যোৱা দেখি বাঘিনীয়ে তাক থাপমাৰি ধৰি লৈ গ'ল। শিয়ালে বামলৈ উঠিয়েই বাঘিনীক ভেকাহি মাৰি ক'লে-”তই মোক কেলৈ তুলি আনিলি ঐ? তোক কোনে তুলিবলৈ মাতিছিল? তহঁত তিৰোতাবোৰৰ যদি অকণো বুধি আছে। বোলো মোক জলকোঁৱৰে ইয়াৰে চাইদোণ ধন দিব লাগে; সি মোক দেখিলে সদায় পলায়। আজি সি বুঢ়াৰ হাতত চেঙেলী পৰিছিল, তাক দেখা পায়েই ভালকৈ ধৰিছিলো, বোলো আজি মোৰ ধনবোৰ তাৰপৰা নুলিয়াই নোৰোঁ। সেইদেখি তাৰে শৈতে মোৰ জোঁটাপুতি লাগিছিল। তই সকলোবোৰ ভৰ্ষ্ট কৰিলি। ও হয়, তইনো কিয় আগভেটা দি ধৰিছিলি কচোন?”

এইদৰে চল বুধি কৰি শিয়ালে নিজৰ মান ৰাখি আকৌ বাঘিনীৰ লগতে ঠাই ল'লে। বাঘওপোৱালি দুটা লাহে লাহে জনা-বুজা হৈ উঠিল। চিকাৰলৈ যাবলৈ সিহঁতে মাক আৰু শিয়ালেৰে সৈতে পাল বাঁটি ল'লে। শিয়ালৰ পালৰ দিনা শিয়ালে হিহঁতক নানা ছলাহী কথা কৈ গা সাৰে। এদিন শিয়ালে এৰাব নোৱাৰি বাঘিনীৰে সৈতে পছ মাৰিবলৈ ওলাল। শিয়ালে বাঘিনীক ক'ল,-’মই পছৰ পটিৰ মুখৰ থাকো; তই সেইফালে গৈ পছ খেদি দেগৈ; পছ মোৰ ওচৰেৰে আহিলেই আৰু ক'ত সাৰিব?” শিয়ালৰ কথা মতে বাঘিনীয়ে পছ খেদি দিলে, কিন্তু শিয়ালে পটিৰ মুখত ধোবাং জুৰি পৰি থাকোতেই পছৰে শিয়ালৰ পেটৰ ওপৰেদি লৰ মাৰিলে। গচকত শিয়ালৰ পেটৰ ছাল ছিগি গ'ল। পছ পলোৱাৰ পিছত বাঘিনী শিয়ালৰ ওচৰলৈ আহিলত, শিয়ালে তাইক গেথাই গেথাই ক'লে, ”শুনিছ নে হয় শুনিছ? পছটো এইফালে আহিলত মোৰ এনে হাঁহি উঠিল যে পছ ধৰা দূৰত থাকোক, মই মোৰ হাঁহিটোকে ৰখাব নোৱাৰিলো। ইমান সবু পছটো মই হেন বীৰক ধৰিবলৈ দিয়াত হাঁহিত মোৰ পেট ফুটি পেটু-নাড়ী ছিগি ওলাই যাবলগীয়া হৈছিল।”

এইবাৰো শিয়ালে বুধিৰে জিকি আকৌ কিছুদিনমান দিন বাঘিনীৰ লগতে বহি খাবলৈ পালে। এইদৰে কিছুমান দিন থাকোতে বাঘ-পোৱালি দুটাই লাহে লাহে শিয়ালৰ টেঙালি বুজিব পাৰি তাক ধৰা পেলাবলৈ চান্দিলে। এদিন ৰাতি নিলগত আন শিয়ালে হোৱা দিয়া শুনি এই দোণ পিন্ধা শিয়ালটোৱেও লোভ সামৰিব নোৱাৰি হোৱা দিবৰ মনেৰে বাঘৰ ওচৰৰ পৰা আঁতৰি যোৱাত বাঘ-পোৱালি দুটায়ো তাৰ আঁতৰি ল'বলৈ সি নেদেখাকৈ মনে মনে তাৰ পাছে পাছে গৈছিল আৰু যেতিয়া সি আঁতৰ হৈ নিশ্চিন্তমনে হোৱা দিলে, সিহঁতে তাক ধূত শিয়াল বুলি মনত খুকুৰি নথকাকৈ জানিব পাৰি একে চোচাই খেদি নি ধৰি থেকেচি মাৰি পেলালে।

***** সমাপ্ত *****

অতি পুৰণি কালত এঠাইত এটা বাঘ আছিল। সি চোং সলাই আন এখন চোঙলৈ যাওঁতেই এটা কেঁকোৰাৰ সৈতে তাৰ দেখা-শুনা হ'ল। কেঁকোৰাটোৱে বাঘক দেখি মিচিকিয়া হাঁহি মাৰি মাত লগালে, "ককাই ক'লে যোৱা?" বাঘে কেঁকোৰাৰ হাঁহিমুখ দেখি ভাল পাই উত্তৰ দিলে, "মই চোং সলাই আন এখন হাবিলৈ যাওঁ। তুমিনো ক'লে যোৱা?" কেঁকোৰাই ক'লে, "মই কলৈকো নাযাওঁ, মোৰ ওচৰতে ঘৰ। মই অকলশৰীয়া জীৱ। মোৰ আগলৈকো চাবলৈ নাই, পিছলৈকে চাবলৈ নাই। বাঘেও ক'লে, "মোৰো সৈয়ে কথা, ময়ো অকলশৰীয়া নিৰাশৰ্য পৰ্বাণী; মোৰো কেও কিছু নাই।" এইদৰে দুয়ো আলাপ কৰি দুয়ো দুয়োৰো ওচৰত ইমান সন্তুষ্ট হ'ল যে শেষত দুয়ো সখি পতাই সেই হাবিতে ওচৰা-ওচৰিকৈ কৰি থাকিল।

এইদৰে কিছুদিন দুয়ো মিলাপৰীতিৰে আছিল। বাঘে পছ মাৰি আনে, দুয়ো ভগাই মহাসুখেৰে খাই-মেলি থাকে। কেঁকোৰা বাঘৰ সহিয়েক দেখি আন হিংসুক জন্তুৱেও কেঁকোৰাৰ কোনো অপকাৰ কৰিবলৈ সাহ নকৰে। এদিন কেঁকোৰাই বাঘক ক'লে, "সখি মঙহ খাই আৰু আমুৱালে, তোমাৰ আগত সাঁচা কথা ক'বলৈ কি, মঙহ খাই মই লাহে লাহে পেটৰুগীয়া হৈছোঁগৈ। এতেকে আমি মাজে মাজে নিৰামহীয়া খাবৰো দিহা কৰিলে কেনে হয়? আমি খেতি কৰোঁ আহাঁ?" বাঘে উত্তৰ দিলে, "খেতি কৰাটোনো কি টান কথা? তুমি ভাল দেখা যদি কৰোঁহক আহাঁ।" এইবুলি বাঘে কেঁকোৰাৰ কথাত হয় দিলত কেঁকোৰাই ক'লে, "তেন্তে সখি তুমি গাঁৱলৈ গৈ ধানৰ পথাৰৰ পৰা কিছুমান কঠীয়া তুলি লৈ আহাঁ। মই হাবিৰ মাজৰ এই মাটিডোখৰকে চহাওঁ।" এইবুলি দুয়ো আলচ কৰি, কেঁকোৰাই মাটি খানিবলৈ লাগিল আৰু বাঘে লোকৰ পথাৰৰ পৰা মাণিকীমধুৰি ধানৰ কঠীয়া চুবকৈ আনি সেই মাটিত বুবলৈ ধৰিলে।

কিছুমান দিনৰ ভিতৰতে সিহঁতৰ ধানে থোক মেলিলে। ধান দেখি সন্তোষ পাই কেঁকোৰাই বাঘক মাত লগালে, "ধান জানিবা অৰ্জিলো, কিন্তু তাৰ সাৰথি পাচলি নহ'লে কি হ'ব? শুদা ভাত খামহঁক নেকেকৈ? এতেকে আমি শাক-পাচলিও আৰ্জিব লগা হ'ল। তুমি গাঁৱৰ পৰা লাই, লফা, চুকা, পালেং, মেমেধু, বাবৰিৰ পুলি কিছুমান লৈ আহাঁগৈ। বে~এনাৰ পুলি গোটাচেৰেকো আনিবলৈ নাপাহৰিবা। মই শাকনিবাৰীৰ মাটি চহাওঁ।" এইবুলি বাঘক শাক-পুলি আনিবলৈ পাচি দি কেঁকোৰাই মাটি খানিবলৈ লাগিল। বাঘ দুখোজমান যোৱাৰ পিছতে কেঁকোৰাই আকৌ ৰিঙিয়াই মাত লগালে, "সখি মই ক'বলৈ পাহৰিছিলোঁ, জলকীয়াৰ পুলি গোটাচেৰেকো আনিবা, টেঙা দিয়া শাকৰ আঞ্জাৰে ভাত খাবলৈ জলকীয়া নহ'লে জুতি নালাগিব" বাবে "হঁ" বুলি আনিবলৈ গাত লৈ দীঘলকৈ দীঘল জাঁপ মাৰি গাঁৱৰফালে যাবলৈ ধৰিলে।

এইদৰে খেতি-বাতি কৰি দুয়ো বহি আছে। লাহে লহে আঘোণ মাহ পালেহি। ধান পকিবলৈ আৰম্ভ হৈছে, দাবৰ আয়োজন কৰি কেঁকোৰাই বাঘক সুধিলে, "সখি মই আগ নিমা" এইবুলি কেঁকোৰাই ধানৰ আগ অৰ্থাত্ গুটি নিলে আৰু বাঘে গুৰি অৰ্থাত্ নৰা নিলে। তাৰ পিছত বেঙেনা ছিঙিবৰ হ'ল। বাঘে কেঁকোৰাক সুধিলে, "সখি তুমি গুটি নিবা নে গছ নিবা?" কেঁকোৰাই গুটি নিম বুলি বেঙেনাৰ গুটি নিল, বাঘে গছ নিলে। এইদৰে খেতি সামৰি অঁতাই এদিন বাঘে নখোৱা পাতি কেঁকোৰাক নিমন্ত্ৰণ কৰিলে। ইপিনে বাহে ধানৰ গুৰি ৰান্ধিছে, বেঙেনা গছৰ শাক ৰান্ধিছে, ৰান্ধি কেঁকোৰাক খাবলৈ দিলে। কেঁকোৰাই সেইবোৰ কি খাব, অলপ ছুই গুচি আহিল। সি যি হওক, ইয়াৰ পিছতো কেঁকোৰাই সদায় তিনি তেলনি মাৰি বাঘৰ ঘৰত মঙহৰ আঞ্জাৰে ভাত খায়, কিন্তু এদিনো বাঘক তাৰ নিজৰ ঘৰলৈ খাবলৈ নামাতে। বাঘে এই কথা টং কৰি এদিন কেঁকোৰাক ক'লে, "সখি, তুমি এদিনো মোক তোমাৰ ঘৰত খাবলৈ মতা নাই। এদিন ন-খোৱা পাতি মোক মাতা, তোমাৰ ঘৰতনো কেনে ৰন্ধা-বঢ়া হয়, মোৰ খাই চাবৰ মন গৈছে।" কেঁকোৰাই উত্তৰ দিলে, "সখি তোমাক মোৰ ঘৰত খাবলৈ কিয় নামাতিম? মই ন-খোৱা পাতি তোমাক মাতিম মাতিম বুলি সদায় পাঙিয়েই আছোঁ, কিন্তু মোৰ ঘৰত ঠাই সন্ধীৰ্ণ, তোমাক ক'ত বহুৱাম, ক'ত খুৱাম বুলিহে থেৰোগেৰোকৈ আছোঁ, সেইদেখি সেই কাম হৈ উঠা নাই। যি হওক, তুমি আহুকাল নাপালে কাইলৈ ৰাতিপুৱাৰ সাজ ভাতকে মোৰ ঘৰত খাবাগৈ। কি বোলা সখি? ন-খোৱা নামতহে। দুখীয়াৰ ঘৰত কাইলৈ ভৰিৰ ধূলি পেলাই শাকে-থাৰে এগাল খাই আহিবাগৈ মাথোন।" বাঘে উত্তৰ দিলে, "নিশ্চয়, কাইলৈ তোমাৰ ঘৰত ন-খাবলৈ যাম।"

পিছদিনা পুৱা কেঁকোৰাই ন-খোৱা পাতি মাণিকী-মধুৰি জহা-চাউলৰ ভাত ৰান্ধিলে, বেঙেনাৰ খাৰ ৰান্ধিলে। বাঘে কেঁকোৰাৰ ঘৰত ন-খাবলৈ আহিল। কেঁকোৰাই বাঘক ক'লে, "সখি, তুমি মোৰ গাঁতৰ ওচৰতে বহা, মই ভাত আঞ্জা উলিয়াই দি থাকো, তুমি খাই থাকা; তুমিতো আৰু মোৰ গাঁতৰ ভিতৰলৈ সোমাব নোৱাৰা। এইবুলি কেঁকোৰাই ভাত-আঞ্জা গাঁতৰ মুখলৈ উলিয়াই দিবলৈ ধৰিলে, আৰু বাঘে সলৌপ-সলৌপ কৰে খাবলৈ ধৰিলে। কেঁকোৰাৰ ভাতৰ চৰু সবু, ভাত যি ৰন্ধা হৈছিল তাক দুমোকোৰাতে বাঘে ওৰ পেলালে, গতিকে কেঁকোৰাৰ ভয় হ'ল-সি ভাবিলে, বাঘৰ আশয় পাবলৈ নাই। খাবলৈ বহি তাৰ পেট নভৰিলে, মোৰ পৰ্বতি তাৰ বন্ধুতা-কন্ধুতা সোপাই ক'বলৈ যাব আৰু তাৰ খং উঠি সি মোক খাই পেলাব। এতেকে এটা বুদ্ধি কৰি ইয়াৰ হাতৰ পৰা সাৰিব লাগিব। ইয়াকে মনত পাঙি সি বাঘক ক'লে, "সখি বাৰে বাৰে মই তোমালৈ ভাত কঢ়িয়াই মোৰ কঁকালৰ বিষে ধৰিছে, আৰু উঠিবই নোৱাৰো। তুমি তোমাৰ নেজডাল মোৰ গাঁতৰ ভিতৰলৈ সুমুৱাই দিয়া, তাতে মই ভাত-আঞ্জা বাটিয়ে বাটিয় বান্ধি দিওঁ, তুমি নি নি খাই থাকা।" কেঁকোৰাৰ টেঙালি কথাৰ আচল মানে বুজিব নোৱাৰি বাঘে তাৰ নেজডাল গাঁতত সুমুৱাই দিলতে, কেঁকোৰাই ভিতৰৰ পৰা সেইডাল চেপি ধৰিলে। বাঘে দুখ পাই টানেহে টানে,

নেজডাল নোলায়, আৰু তাত কেঁকোৰাৰ চেপা টানহে হয়। বাঘে যন্তৰ্ণাত ততমত এৰি চিঞৰত গগন ফালিবলৈ ধৰিলে, তথাপি কেঁকোৰাই এৰি নিদিয়ে। দৈবযোগত তেতিয়া ওচৰতে বাঁৰী-কোঁৱৰ এটাই পথাৰত মাটি কুৰি আছিল। সি বাঘৰ চিঞৰ শুনি মাটি কুৰিবলৈ এই কোৰ লৈ পলাবলৈ ধৰোঁতে বাঘে দূৰৰ পৰা তাক দেখি চিঞৰি কান্দি-কাটি কাকূতি কৰি ক'লে, "হে ককাই, এইপিনে আহাঁ, মই মৰিলো, কেঁকোৰাৰ চেপাৰ তাপত মোৰ পৰাণ যায়। মোৰ নেজডাল এৰুৱাই দিয়াহি ঐ।" বাঁৰী-কোঁৱৰে উত্তৰ দিলে, "মই নোৱাৰো বুজিছনে? তই বাঘ, তোৰ বিশ্বাস নাই, এৰুৱাই দিলেই তই মোক খাই পেলাবি।" বাঘে ক'লে, "হে দেউতা আহাঁ ঐ। মই সইত সইত সইত তিনি সইত খাই কৈছোঁ, তোমাক নেখাওঁ। মোক এৰুৱাই দিয়া মোৰ দেউতা। তুমি যদি মোক এই বিপদৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰা তেনেহ'লে মই শপত খাই কৈছোঁ দিনৌ তোমাক একোটাকৈ পছ মাৰি আনি দিম।" এই কথা শুনি বাঁৰী-কোঁৱৰে বাঘৰ কথা পতিয়াই ওচৰ চাপি আহি কোৰখনেৰে চাব মাৰি দি বাঘৰ নিজডাল কাটি দিলত বাঘ বক্ষা পৰিল। বাঘে সেইখিনিৰ পৰা গুচি যাবৰ সময়ত বাঁৰী-কোঁৱৰক কাণে কাণে কৈ গ'ল, "তোমাক মই মোৰ কথামতে দিনৌ পছ একোটা দিম হয়, তুমি কিন্তু সেই কথা কাৰো আগত ক'ব নোৱাৰা, ক'লেই তুমি য'তে থাকা, তাৰেপৰাই মই ততালিকে তোমাক লৈ গুচি যামহি।"

বাঘৰ উপকাৰ কৰাৰ বাবে ইয়াৰ পিছৰপৰা বাঁৰী-কোঁৱৰে বাঘৰ পৰা দিনৌ একোটা পছ পাবলৈ ধৰিলে। এইদৰে ভালেমান দিন গ'ল। এদিন বাঁৰী-কোঁৱৰৰ অলপ গা-বেয়া হোৱা বাবে মাকে মঙ্গলতী বুঢ়ী এজনী মাতি আনি মঙ্গল চোৱালে। বুঢ়ীয়ে মঙ্গল চাই ক'লে যে কিছুমান জ্ঞাতি ভকতক পছৰে ভোজ এটা খুৱালে বাঁৰী-কোঁৱৰৰ গা ভাল হ'ব। এই কথা শুনি বাঁৰীয়ে পুতেকক ক'লত পুতেকে বাঘক ভোজলৈ দুটা পছ আনি দিবলৈ ক'লে। বাঘে ভোজৰ দিনা দুটা পছ মাৰি আনি বাঁৰী-কোঁৱৰক দি গ'ল।

ভোজৰ দিনা সকলো জ্ঞাতি কুটুমে বাঁৰী-কোঁৱৰৰ ঘৰত খাবলৈ বহিছে, এনেতে এখন পাত কম পৰাত এজনে কলপাত এখন কাটি আনিবৰ মনেৰে বাৰীৰ পাছফাললৈ গৈ দেখিলে কিহবাৰ হাড় তাত পৰ্বতাকাৰ হৈ আছে। মানুহটোৱে হাড়বোৰ দেখি বিচুৰ্তি খাই পাত নাকাটি উভতি গুচি আহি সকলোকে ক'লে, "বাইজসকল, আমি ইয়াৰ ঘৰত ভোজ খাব নোৱাৰো, ই কিবা খায়। আপোনাসকলে আহি চাওকচোন। ই ইমানবোৰ হাড় দ'মাই থ'বলৈ ক'ত পালে?" এইবুলি ক'লত, সকলো ভোজৰ ভাতৰ পৰা হাত দাঙি উঠি আহি দেখিলে কথা সঁচা। তেতিয়া সকলোৱে বাঁৰী-কোঁৱৰক সুধিলে, "এইবোৰ কিহৰ হাড়-মূৰ ক? নহ'লে আমি তোৰ ঘৰত ভোজ খাব নোৱাৰো।" বাঁৰী-কোঁৱৰে ক'লে, "খাব পোৱা জন্তুৰ বাহিৰে আন একোৰে হাড়-মূৰ নহয়। আপোনাসকলৰ আগত ক'ব নোৱাৰো; কাৰণ ক'লেই মোক বাঘে লৈ গুচি যাবহি। সেইবাবে আপোনাসকলে খুকুৰি নাৰাখি মোক ক্ষমা কৰি ভোজ-ভাত খাওক।" বাইজে তাৰ কথা শুনি নপতিয়াই তাক ক'লে, "আমি সকলোৱে যাঠি-জোং লৈ তোক বেঢ়ি থাকোঁ, তই ক; নহ'লে আমি নাখাওঁ।" বাইজৰ কথা শুনি বাঁৰী-কোঁৱৰে নিৰুপায় হৈ সকলোৰে মাজত আঁঠু লৈ কথাটো ক'বলৈ ধৰিলে। সকলোৱে যাঠি জোং লৈ তাক বেঢ়ি ৰ'ল। যেই কথাটো শেষ হ'ল বিশ্বাশৱদে ক'ববাৰ পৰা বাঘটো আহি মানুহৰ মাজৰ পৰা তাক থাপ মাৰি ধৰি লৈ গুচি গ'ল। ভোজ খাবলৈ অহা বাইজে অলপমান বেলি ভেবালাগি তাৰ পিছত ইফালে-সিফালে তাক নাপাই ঘৰাঘৰি গুচি গ'ল।

ইপিনে বাঘে বাঁৰী-কোঁৱৰক নি এখন গেজেপনি হাবিত সোমালেগৈ। কোঁৱৰৰ কিবা ভাগ্য ভাল আছিল, এনে সময়তে ভোকত তাৰ পেটে কোৰ্কোৰাবলৈ ধৰিলে। বাঘে কোৰ্কোৰৈ শুনি কোঁৱাক সুধিলে, "তোৰ পেতত কিহে কোৰ্কোৰাইছে অ'?" কথাষাৰ শুনি বাঁৰী-কোঁৱৰৰ খপকৰে বুদ্ধি ওলাল। সি উত্তৰ দিলে, "আয়ে সবুতে মোক ছকুৰি কেঁকোৰা খুৱাইছিল, তাৰে তিনিকুৰি আগেয়ে ওলাল, তিনিকুৰি বাকী আছিল। এতিয়া সেই তিনি-কুৰিয়েই ওলাব খুজিছে।" বাঘে কেঁকোৰাৰ নাম শুনিয়েই ভাবিলে-"সৰ্বনাশ। এটা কেঁকোৰাই মোক চৈধ্য ভুৱন দেখুৱাই থৈছে। এতিয়া যদি তিনিকুৰি কেঁকোৰা ওলাব লাগিল, তেনেহ'লে আমাৰ ফালে হৈছে আৰু।" বাঘে ইয়াকে ভাবে বাঁৰী-কোঁৱৰক তাতে এৰি থৈ লৰি পলাই গুচি গ'ল।

বাঁৰী-কোঁৱৰে বাঘৰ হাতৰ পৰা এৰাই লাহে লাহে গৈ এখন নৈৰ পাৰত এজোপা গছৰ তল পালেগৈ। সি দেখিলে, গছজোপাৰ তলতে বনৰীয়া ম'হৰ খুঁটি। ম'হবোৰ তেতিয়া তাত নাছিল দেখি কোঁৱৰে লৰালৰিকৈ তাত পৰি থকা গাখীৰৰ ফেনবোৰ খাই খুঁটিখন ভালকৈ সাৰি-মচি চাফ-চিকুণ কৰি থৈ ওচৰৰ গছজোপাত উঠি থাকিল। আটাইবোৰ ম'হ চৰি গধূলি উভতি আহি, সিহঁতৰ খুঁটি সেইদিনা অঁতাই পিতাই থোৱা দেখি আচৰিত হ'ল। সিহঁতে চাৰিওফালে চাই একো নেদেখি নিজৰ ভিতৰতে কথা কোৱা-মেলা কৰি শুই থাকিল। পিছদিনা ৰাতিপুৱা আকৌ যেতিয়া ম'হবোৰ চৰিবলৈ গ'ল, বাঁৰী-কোঁৱৰে গছৰ পৰা নামি আহিল। ম'হ-পোৱালিয়ে পিওঁতে সিহঁতৰ মুখৰপৰা গাখীৰৰ যিবোৰ ফেন মাটিত পৰি আছিল সেইবোৰ সি খাই, আগৰ দিনাৰ দৰে খুঁটিখন ভালকৈ সাৰি গোবৰবোৰ পেলাই চাফ-চিকুণ কৰি গছৰ ওপৰত উঠি থাকিল। সেইদিনাও গধূলি ম'হবোৰ উভতি আহি খুঁটিখন চাফ-চিকুণ দেখি আচৰিত হ'ল আৰু কোনে এই কাম কৰে তাক ধৰিবৰ মনেৰে আলচ কৰি পিছদিনা বুঢ়া ম'হ এটাক ৰখীয়া পাতি থৈ চৰিবলৈ গ'ল। যাবৰ সময়ত সিহঁতে বুঢ়া ম'হক কৈ গ'ল যে, "তই ভালকৈ চাই থাকিবি, কোনে আহি আমাৰ খুঁটিখন অঁতাই যায়হি, আমি তোলৈ ঘাঁহ-পানী লৈ আনিম।" কিন্তু দুপৰীয়া ৰ'দত বুঢ়া ম'হটোৰ টোপনি আহিলত, ম'হটোৰ টোপনি অহা দেখি বাঁৰী-কোঁৱৰে সাউতকৰে গছৰ ডালৰ পৰা নামি আহি আগৰদৰে ফেনবোৰ খাই খুঁটিখন অঁতাই গছৰ ওপৰত উঠি থাকিল। বুঢ়া ম'হে গমকে নাপালে।

গধূলি ম'হবোৰ আহি বুঢ়াক কি দেখিলে বুলি সুধিলত বুঢ়াই ক'লে, "মই একো নেদেখিলো।" সিহঁতে বুঢ়াৰ পৰা একো কাম নহয় জানি

পিছদিনা কাণী ম'হ এজনীক বখীয়া পাতি থৈ গ'ল। কাণীয়ে ভাল চকুটো তলফালে আৰু কণা চকুটো ওপৰফালে কৰি শুই থাকোঁতেই সেইদিনাও বাঁৰী-কোঁৱৰে আগৰ দৰে সকলো কাম কৰি গছত উঠি ব'ল, কাণীয়ে একো নেদেখিলে। গধূলি ম'হজাকে আহি কাণীক বতৰা সোধাত কাণীয়ে "একো নেদেখিলো" বুলি ক'লত সিহঁতে বুজিব পাৰিলে যে কাণীয়ে কণা চকুটো ওপৰফালে দি শুই থকা বাবেহে একো নেদেখিলে। এইবাৰ সিহঁতে ঘাই ম'হজনীকে বখীয়া পাতি থৈ যাবলৈ ঠিক কৰি পিছদিনা তাকে কৰিলে। কিন্তু সেইদিনাও ঘাই ম'হজনীৰ চিলমিলকৈ অলপ টোপনি অহা দেখি বাঁৰী-কোঁৱৰে নামি আহি ফেন খাই খুঁটি অঁতাই লৰালৰিকৈ গছত উঠোঁতেই ম'হজনীৰ টোপনি ভাগিলত, তাই তাক দেখি লৰ মাৰি আহি সুধিলে, "তই দেৱতা নে মানুহ কোন ক? আৰু দেৱতাই হ বা মানুহেই হ নামি আহ।" বাঁৰী-কোঁৱৰে ক'লে, "মই দেৱতা নহওঁ, মানুহহে; মই নামি যাব নোৱাৰোঁ। গ'লেই তই মোক খুঁচি মাৰিবি" বুলি ক'লে। ম'হজনীয়ে ক'লে, "নোখোঁচো নামি আহ।" কোঁৱৰে ক'লে, "নহয় তই খুচিবি।" ইয়াৰ পিছত ম'হজনীয়ে তিনি সৈত খাই নোখোঁচো বুলি ক'লত বাঁৰী-কোঁৱৰে গছৰ পৰা নামি আহি আগৰ পৰা গুৰিলৈকে তাৰ সকলো কথা ম'হজনীক ক'লে। তাৰ কথা শুনি ম'হজনীৰ তালৈ মৰম লাগিল। তাই তাক ক'লে যে, "তুমি আজিৰ পৰা ইয়াতে নিৰ্ভয়ে থাক। তোমাক আমি আমাৰ গৰাকী পাতিলো আৰু তুমি গাখীৰ খাবলৈ সুকীয়াকৈ আমি তোমাক এজনী ম'হ দিমা" গধূলি আনবিলাক ম'হ আহিলত ঘাই ম'হজনীয়ে সকলোবিলাক কথা সিহঁতক ক'লত সিহঁতে বং পালে আৰু বাঁৰী-কোঁৱৰক নিজৰ গৰাকী বুলি মানি ল'লে। ইয়াৰ পিছত সিহঁতে কাণী ম'হজনী মাৰি তাইৰ শিং দুটা বাঁৰী-কোঁৱৰক দি ক'লে, "এই শিং দুটাৰ এটা খংশিঙা, এটা বংশিঙা। আমি চৰিবলৈ গ'লে তুমি যদি বংশিঙাটো বজোৱা শুনো তেন্তে তুমি ভালে আছা বুলি জানি আমিও বঙেৰে চৰি ঘাঁহ খাই ফুৰিম। আৰু যদি তোমাৰ কোনো বিপদ ঘটে তেন্তে তুমি যদি খংশিঙাটো বজোৱা, তেতিয়া আমি তোমাক ৰাখিবলৈ লৰি তোমাৰ ওচৰ ওলামহি। তুমি আমাৰ খুঁটিখন যেনেকৈ অঁতাইছিলো সেইদৰে সদায় অঁতাই থাকিবা।"

এইদৰে ভালেমান দিন গ'ল। এদিন বাঁৰী-কোঁৱৰে ডালত বহি মূৰ আঁচৰোতে দৈবাত তেওঁৰ দীঘল চুলি এডাল ছিগি নৈত পৰিল। সেই চুলিডাল এটা ৰাঘবৰালিয়ে খালে। এদিন এটা ডোমে জাল বাওঁতে সেই ৰাঘবৰালিটো তাৰ জালত পৰিলত, মাছটো ডাঙৰ আৰু তেলাল দেখি ডোমে তাক লৈ গৈ ৰজাক ভেটিলে।

ৰজাৰ এজনী দীপ-লিপ্ কন্যা আছিল। লিগিৰীহঁতে মাছটো বাহোঁতে কন্যাজনী আগতে থিয় দি আছিল। বৰালিৰ পেটৰ পৰা ইমান দীঘল চুলি এডাল ওলোৱা দেখি কন্যাজনীয়ে সেই চুলিডাল যাৰ মূৰৰ তেওঁক মনে মনে স্বামী বৰি, সেইডাল লৈ এটা টেমাৰ ভিতৰত সুমুৱাই থৈ ৰোষঘৰত সোমাল। কিয় জীয়েক ৰোষঘৰত সোমাল এই কথা ৰজাই সোধাত জীয়েক ক'লে যে যদি এই চুলিডালৰ গিৰিহঁতক আমি তেওঁৰ সৈতে বিয়া দিয়ে তেহে তেওঁ ৰোষঘৰৰ পৰা ওলাব নতুবা তেওঁ ভাত-পানী নাখাই মৰি যাব। ৰজাই এই কথা শুনি বিচুৰ্তি হ'ল-ক'ৰ মানুহে মূৰ আঁচুৰি নৈত চুলি পেলালে, ক'ৰ মাছৰ পেটত সেই চুলি ওলাল, এতিয়া তেওঁ তাক ক'ত বিচাৰি পায়? নহ'লেও সিফালে ৰাজকন্যা মৰে। ৰজা বিমোৰত পৰি মূৰ ঘমাই বহি আছে।

ৰাজকন্যাই এটা টোৰাকাউৰী পিহিছিল। সি ৰজাৰ দুখ দেখি ওচৰ চাপি আহি ক'লে, "স্বৰ্গদেউ, আপুনি একো চিন্তা নকৰিব, মই সেই চুলিৰ গৰাকীক উলিয়াই দিম। আপুনি মোক মাথোন এটা পকা আম দিয়ক।" ৰজাই টোৰাকাউৰীৰ কথা শুনি অলপ উশাহ পাই লৰালৰিকৈ এটা পকা আম বিচৰাই অনাই টোৰাকাউৰীক দিলে। কাউৰীয়ে সেই পকা আমটো লৈ বাঁৰী-কোঁৱৰ থকা হাবিলৈ উৰি গৈ কোঁৱৰৰ ওচৰ পাই মাত লগালে, "বংশিঙা খংশিঙা কোনে বায়? পকা আমটি কোনে খায়?" পকা আমৰ নাম শুনিয়েই বাঁৰী-কোঁৱৰৰ লোভ লাগিল। তেওঁ উত্তৰ দিলে, "বংশিঙা খংশিঙা ময়ে বাওঁ। পকা আমটি পালে ময়ে খাওঁ।" এইবুলি কোঁৱৰে ক'লত কাউৰীটোৱে বাঁৰী-কোঁৱৰক পকা আমটি দিলে আৰু কোঁৱৰে আমটো ল'বলৈ হাত মেলোতেই সি টপকৰে খংশিঙাটো লৈ গুচি গ'ল। মানুহে কথাত কয় বোলে "কাউৰী টেঙৰ আৰু মাউৰী টেঙৰ।" সি কোঁৱৰক কেনেকৈ ঠগিলে দেখিলা। কোঁৱৰৰ হাতৰ পৰা খংশিঙাটি লৈ গুচি গ'লত, "বাপুৰ চিলিম ছিগিল।" ইয়াৰ পিছত বাঁৰী-কোঁৱৰে বংশিঙাটো বজায়হে বজায়, ম'হবোৰে বংশিঙাৰ মাত শুনি বং পাই ঘূৰি ঘূৰি চৰি ফুৰিবলৈহে লাগিল।

ইপিন টোৰাকাউৰীয়ে ৰজাক খংশিঙাটো দি ক'লে বোলে "এই শিঙাৰ গিৰিহঁত চুলিৰ গৰাকী। আপুনি মোৰ লগত টেকেলা-বেঙেনা গোটাচৰেক দিয়ক, মই তাক দেখুৱাই দিওঁগৈ।" কাউৰীৰ কথা শুনি ৰজাই গোটাচৰেক টেকেলা তাৰ লগত দি তাক পঠিয়াই দিলে। বাঁৰী-কোঁৱৰক এতিয়া সহজে ধৰি আনিব পৰা হ'ল, কাৰণ খংশিঙাটো লৈ তাৰ বল গ'ল।

বাঁৰী-কোঁৱৰক ৰজাৰ টেকেলাই ধৰি আনি ৰজাৰ আগত দিলেহি। কোঁৱৰক টেকেলাই ধৰি লৈ যাওঁতে সি বাটে বাটে নিজৰ গাৰ কাপোৰখনৰ এডোখৰ এডোখৰকৈ ফালি পেলাই গৈছিল। ম'হবোৰে গধূলি খুঁটিলে আহি বাঁৰী-কোঁৱৰক নেদেখি কোঁৱৰৰ কিবা বিপদ ঘটিল ভাবি কোঁৱৰে ফালি পেলাই যোৱা সেই কানি-কাপোৰবোৰৰ চিন ধৰি ধৰি বিচাৰি গৈ ৰজাৰ ঘৰ ওলালগৈ। অৰ্জাই ম'হজাক অহা দেখি ভয় খোৱাত বাঁৰী-কোঁৱৰে সেইজাক তাৰ ম'হ বুলি ক'লে। ম'হজাকেও কোঁৱৰক দেখি আনন্দত নাচিবলৈ ধৰিলে। ৰজাই কোঁৱৰক ক'লে, "যদি তোমাৰহে ম'হ তেন্তে তুমি সিহঁতৰ কাণে কাণে বগাই ফুৰিব পাৰিবানে?" কোঁৱৰে পাৰিম বুলি কৈ ম'হবোৰৰ কাণে কাণে বগাই ফুৰি দেখুৱালত ৰজাই কথাটোৰ পৰমাণ পাই সন্তোষিত হৈ বাঁৰী-কোঁৱৰৰে সৈতে নিজৰ জীয়েকক বিয়া দি জোঁৱায়েকক উঠিৰজা পাতি নিজে বহিৰজা হৈ ব'ল। আমাৰ কাপোৰ-কানি ক'লা হ'ল, গুচি আহিলো।

তেজীমলা

এক সাউদৰ দুজনী ঘৈণীয়েক আছিল। বৰজনীৰ এজনী মাথোন ছোৱালী আছিল, তাইৰ নাম তেজীমলা। সবুজনীৰ কোনো ল'ৰা-ছোৱালী নাছিল। তেজীমলাৰ মাক তেজীমলাৰ কেঁচুৱা কালতে মৰিল, সেইদেখি তাইক মাহীয়েকে তুলিতালি ডাঙৰ কৰিছিল। ঘৰখনত একেজনী ছোৱালী তেজীমলা বাপেকৰ বৰ চেনেহৰ আছিল; কিন্তু মাহীয়েকে হ'লে তেজীমলাক সমূলি দেখিব নোৱাৰিছিল; কেৱল গিৰিয়েকৰ ভয়তহে তাই তেজীমলাক প্ৰতিপাল কৰি ডাঙৰ দীঘল কৰিব লগীয়াত পৰিছিল।

আজি-কালিকৈ তেজীমলা দহ-এঘাৰ বছৰীয়া হ'ল। সেই গাঁৱৰে ভাল মানুহ এঘৰৰ সমনীয়া ছোৱালী এজনীৰ সৈতে বাপেকে সখি বন্ধাই দিলে।

তেজীমলাৰ বাপেক বেপেৰুৱা মানুহ; বেহা-বেপাৰলৈ নগ'লে নচলে। সেইদেখি সততে তেওঁ চাৰিওফালে বেহাই ফুৰিবলগীয়াত পৰে। এইবাৰ ৬/৭ মাহলৈকে তেওঁ বেপাৰৰ নিমিত্তে দূৰলৈ যাব লগীয়াত পৰিল। সেইদেখি তেওঁ যাবৰ সময়ত ঘৈণীয়েকক ওচৰলৈ মাতি আনি তেওঁৰ অতি আদৰৰ তেজীমলাক ঘৈণীয়েকৰ হাতত গতাই দি ক'লে যে, “এইবাৰ মই ৬/৭ মাহলৈকে বিদেশলৈকে যাওঁ। তোৰ হাতত মোৰ তেজীমলাক গতালোঁ। তাই আদৰুৱা ছোৱালী; তাইক মৰম বেথা কৰি ভালকৈ ৰাখিবি।”

সাউদনীয়ে ভাবিলে, “এইবাৰ মোৰ বেছ সুবিধা হৈছে; এই কেইমাহৰ ভিতৰতে মই মোৰ চকুৰ কুটা, দাঁতৰ শালটো গুচাব পাৰিম। তাইক ঠেকেচি ঠেকেচি মোৰ মনৰ হেঁপাহ পলুৱাম।” আৰু তাই ভাবিলে- “অকল ঠেকেচিয়েই নেৰোঁ, সেইদৰে এৰিলে, বাপেকে আহি সেইকথা কেনেকৈ বুজি পালে এখন হাই উৰুমিহে বাহ হ'ব। এই আপদৰ একেবাৰেই জইন মাৰিম। এইক বিয়া দিওঁতে মোৰ ঘৰৰ আদখিনি বস্তু এইৰ লগত উলিয়াই দিব লাগিব। এই হ'ল মোৰ সতিনীৰ জী। মোৰ কপালততো মোনো ল'ৰা-ছোৱালী নহ'লেই, সতিনীৰ এইটোকোনো পোহ-পাল কৰি নিৰ্বাহ দি মোৰ কি লাভ হ'ব? বাপেকে এইৰ লগত যিখিনি ধন-বস্তু উলিয়াই দিব, সেইখিনি মোৰ আইৰ ঘৰলৈ সবকালে উপকাৰ দিব। হেনজানি এইৰ দেউতাক উভতি অহাৰ আগতেই এটা বৃষ্টি কৰি এইৰ ওৰ পেলাব লাগিব।” ইয়াকে মাহীয়েকে ভাবি, সাউদে নাও মেলি যোৱাৰ দিনৰ পৰা তেজীমলাৰ দায়ৰ চেলু বিচাৰিবলৈ ধৰিলে আৰু যিমান পাৰিলে তেজীমলাক অকলৈ পাই দেখ দিবলৈ ধৰিলে। ইতিমধ্যে তেজীমলাৰ সখীয়েকৰ বিয়া আছিল। পৰহিলৈ বিয়া। সখীয়েকৰ ঘৰৰপৰা তেজীমলাক বিয়ালৈ মাতি পঠিয়ালে। বিয়াৰ তিনি-চাৰিদিন সখীয়েকৰ ঘৰত থাকি তেজীমলা বঙ-ধেমালি কৰি নোৱাই-ধোৱাই সখীয়েকক বিয়া দিব লাগে। তেজীমলাৰো বৰ হেঁপাহ যে বিয়াৰ কেইদিন সখীয়েকৰ ঘৰত থাকি বং ধেমালি কৰি তাই বিয়া খাব।

মাহীয়েকে অনেক দিনৰে পৰা আলচা কথা সিদ্ধি হ'বৰ আগলুক হৈছে ভাবি তেজীমলাক বিয়ালৈ যাবলৈ অনুমতি দি লোকক দেখুৱাই উৰুক মুৰুক কৰি, তেজীমলাই বিয়াত পিন্ধিবলৈ কাপোৰ উলিয়াবলৈ ইটো জপা মেলিছে, সিটো জপা মেলিছে, ইটো পেৰা মেলিছে, সিটো পেৰা মেলিছে, “এইযোৰ কাপোৰ আমাৰ আইটি তোলৈ ভাল হ'বনে?” “এইখন বিহা সেইখন মেখেলাই তোক শুৱাবনে?” এনেবিলাক কথা কৈ মাহীয়েকে আড়ম্বৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। মাহীয়েকৰ ভাল পাটৰ বিহা-মেখেলা এযোৰ আৰু এখন উত্তম বিহাৰ গুণাৰ পাৰি দিয়া খনীয়াকাপোৰ আছিল; শেষত তাকে মাহীয়েকে উলিয়াই তেজীমলাক বিয়াত পিন্ধিবলৈ দি ক'লে, - “আইটি এই কাপোৰযোৰ আৰু খনীয়াকাপোৰখনকে তোক পিন্ধিবলৈ টোপোলা বান্ধি দিওঁ। তই এতিয়া তোৰ গাত থকা কাপোৰযোৰেৰেই সখীয়েকৰ ঘৰলৈ যা, সখীয়েকৰ ঘৰৰ ওচৰপালেই টোপোলাত দিয়া বিহা-মেখেলা আৰু কাপোৰ পিন্ধিবি, ইয়াৰপৰা সেই কাপোৰ পিন্ধি গ'লে খোজ কাঢ়ি যাওঁতে বাটত ধূলি-মানটি লাগি ক'লা হ'ব।” ইয়াকে কৈ মাহীয়েকে পাটৰ বিহা মেখেলাযোৰৰ ভিতৰত মনে মনে এটা নিগনি সুমুৱাই দি আৰু পাৰি দিয়া খনীয়া কাপোৰখনৰ ভিতৰত এটা আঙঠা বান্ধি দি টোপোলা এটা কৰি তেজীমলাৰ হাতত দিলে।

সখীয়েকৰ ঘৰ পাওঁ পাওঁ হওঁতেই তেজীমলাই মাহীয়েকৰ কথা মতে পাটৰ বিহা-মেখেলা আৰু পাৰি দিয়া কাপোৰ পিন্ধিবৰ মনেৰে টোপোলা মেলিলতে কাপোৰযোৰৰ ভিতৰৰ পৰা এটা নিগনি ওলাই লৰ মাৰিলে আৰু কাপোৰযোৰৰ ভিতৰৰ পৰা এটা আঙঠা সৰকি পৰিল। তেজীমলাই দেখি বিচুৰ্তি হ'ল যে বিহা-মেখেলাযোৰ নিগনিয়ে কুটি থকা-সৰকা কৰিলে আৰু পাৰি দিয়া কাপোৰখন ঠায়ে ঠায়ে পুৰিলে। ভয়ত তেজীমলাৰ মুখ শুকাই গ'ল, তাই ঠক ঠক কৰে কঁপি ফেকুৰি ফেকুৰি কান্দিবলৈ ধৰিলে। লগত যোৱা মানুহেও আই কান্দ দেখি আচৰিত হৈ, শেহত তেজীমলাক অনেক বুজাই-বৰাই নিচুকাই সখীয়েকৰ ঘৰলৈ লৈ গৈ তাৰ পৰা এযোৰ বিহা-মেখেলা আৰু এখন কাপোৰ খুজি তাইক পিন্ধাই বিয়া চাবলৈ দিলে। বিয়াৰ পিছত তেজীমলা নিজৰ ঘৰলৈ উভতি আহিলত, মাহীয়েকে তাইক কাপোৰৰ কথা সুধিলত, তাই ভয়ত কঁপি কঁপি সেই পোৰা আৰু কুটা কাপোৰৰ টোপোলা মাহীয়েকৰ আগত পেলাই দিলে। মাহীয়েকে পোৰা আৰু কুটা কাপোৰ দেখি কৃতিৰ্ম খঙত জলি পকি তেজীমলাক নঠে গালি-শপনি পাৰি মাৰি তাও কৰিলে। ইমান মাৰিও মাহীয়েকৰ হেঁপাহ নপলাল। পিছত তেজীমলাক টানি আনি মাহীয়েক টেকীৰ আগত বহুৱাই ধান বঢ়াবলৈ লগাই, নিজে ধুম ধুম কৰে টেকী দিবলৈ লাগিল। মাহীয়েকে টেকী দি

থাকোঁতে এবাৰ হঠাত চাব মাৰি টেকীটো পেলাই দি তেজীমলাৰ সোহাঁতখন খুন্দি পেলালে। সোহাঁতখন খুন্দিলাত তেজীমলাই যন্তৰ্গাত চিয়াঁৰি কান্দিবলৈ ধৰিলেত, বাঢ়নী মাৰি ডালেৰে মাহীয়েকে তেজীমলাৰ পিঠিত কোবাবলৈ ধৰি, তেজীমলাক বাওঁ হাতেৰে খুবলিত ধান বঢ়াই দিবলৈ হুকুম দিলে। বাওঁহাতেৰে খুবলিত ধান বঢ়াই থাকোঁতেই মাহীয়েকে সোঁহাতৰ দৰে তেজীমলাৰ বাওঁ হাতখনো খুন্দি, বাওঁহাত খুন্দি তাৰপিছত মাহীয়েকে তেজীমলাক সোঁ ভৰিৰে ধান বঢ়াবলৈ কৈ সোঁ ভৰিখনো খুন্দি আৰু তাৰ পিছত সেইদৰে বাওঁভৰিখনো খুন্দি। শেহত মাহীয়েকে মুৰেৰে ধান বঢ়াবলৈ কৈ তেজীমলাৰ মুৰটোও খুন্দি পেলালে। তেজীমলা মৰিল। এইদৰে গিৰিয়েকৰ আলাসৰ লাডু চেনেহৰ তেজীমলাক মাৰি সাউদনীয়ে কোনেও নেদেখাকৈ লৰালৰিকৈ নি টেকীশালৰ পানীপোতাতে গাঁত এটা খান্দি পুতি থলে।

তেজীমলাক পোতা ঠাইডোখৰত কিছুদিনৰ মূৰত এজোপা লাওগছ গজি লহ-পহ কৰে ডাঙৰ হ'ল আৰু গছ ভৰি বঢ়িয়া বঢ়িয়া একোটা লাও লাগিল। ইফালে ওচৰ-চুবুৰীয়া মানুহে ভালেমান দিন তেজীমলাক দেখিবলৈ নাপাই, মাহীয়েককক তাইৰ বাতৰি সুধিলত মাহীয়েকে উত্তৰ দিলে, “তেজীমলা সখীয়েকৰ ঘৰৰ পৰা অহাই নাই।”

এদিন মাগনী বুঢ়ী এজনীয়ে সাউদনীৰ ঘৰৰ টেকীশালৰ ছালত লাওবোৰ লাগি থকা দেখি সাউদনীৰ ওচৰলৈ আহি ক'লে, “আই মোক লাও এটা দিয়ক।” তেজীমলাক মৰাৰ দিনৰে পৰা মাহীয়েকে টেকীশালৰ ফালে যোৱা নাছিল দেখি লাওজোপা তাইৰ চকুত পৰাই নাছিল। সেইদেখি তাই মাগনী বুঢ়ীক উত্তৰ দিলে, “মই তোক লাও দিবলৈ ক'ত পাম? নিজেই আজি ভালেমান দিন লাও খোৱা নাই।” মাগনীয়ে ক'লে, “কিয় আই এনেকৈ কয়, আপোনাৰ টেকীশালৰ ছালতে দেখোন লাও ভৰি লাগি আছে।” বুঢ়ীৰ কথা শুনি সাউদনীয়ে আচৰিত মানি ক'লে, “মই হ'লে দেখা নাই, তই দেখিছ যদি কেইটা লাগে ছিঙি নেগৈ।” বুঢ়ীৰ এই কথা শুনি লাওগছৰ ওচৰলৈ আহি লাও এটা ছিঙিবলৈ হাত মেলোঁতেই লাও-জোপাই বিনাই মাত লগালে -

“হাতো নেমেলিবি লারো নিছিঙিবি,

ক'ৰে মগনীয়া তই।

পাট-কাপোৰৰ লগতে মাহী আই খুন্দি

তেজীমলাহে মই।”

লাওগছে মতা শুনি বুঢ়ীয়ে ভয় খাই লাও নিছিঙি গুচি আহি সাউদনীক ক'লে, “আই, লাও ছিঙিবলৈ হাত মেলোতেই মোক এইদৰে লাও জোপাই মাত লগালে। মোক আৰু লাও নেলাগে আই, মই গুচি যাওঁ।” এইবুলি মাগনী বুঢ়ী গুচি গ'ল। তেতিয়া সাউদনীয়ে কথাটোৰ আচল মানে ভালকৈ বুজিব পাৰি, কটাৰী এখন লৈ গৈ লাওগছজোপা কাটি টানি নি বাৰীৰ পিছফালে পেলাই দি গুচি আহিল।

লাওজোপা কাটি য'তেই পেলাই দিছিল সেইখিনিতে কিছুমান দিনৰ মূৰত এজোপা জৰাটেঙা হৈ ডাল ভৰি জৰা টেঙা লাগিল। গছজোপাত জৰাটেঙা ইমানকৈ লাগিছিল যে তাৰ ভৰত গছজোপা দোঁ-খাই পৰিছিল। এদিন কিছুমান গৰখীয়া ল'ৰাই গৰু চৰাওঁতে সেই জৰাগছত জৰাটেঙা দেখি খাবলৈ মন কৰি সাউদনীৰ ওচৰলৈ আহি ক'লে, “আই, আমাক গোটাচৰেৰে জৰাটেঙা খাবলৈ দিবনে?” সাউদনীয়ে “মই ক'ত জৰাটেঙা পাম?” বুলি ক'লত সিহঁতে ক'লে, “কিয় আই, আপোনাৰ বাৰীৰ পিছফালে এজোপা জৰাগছত জৰাটেঙা দেখোন ভৰি লাগি আছে।” সিহঁতৰ কথা শুনি সাউদনীয়ে আচৰিত মানি ক'লে, “কই হ'লে ক'ত জৰাটেঙা লাগিছে দেখা নাই, তইতে দেখিছ যদি কিমান লাগে পাৰি নে গৈ।”

সাউদনীৰ হুকুম পাই গৰখীয়া ল'ৰাকেইটা জৰাটেঙাৰ কাষলৈ গৈ জৰাটেঙা পাৰিব খোজোঁতেই গছজোপাই বিনাই মাত লগালে --

“ভাইও বোলোঁ মই ককাইও বোলো মই,

গাঁৱৰে গৰখীয়া।

হাতো নেমেলিবি, জৰাও নিছিঙিবি,

ঘৰলৈ উভটি যা।

পাট-কাপোৰৰ লগতে মাহী আই খুন্দি,

মইহে তেজীমলা।”

গৰখীয়া ল'ৰাহঁতে এই বিননি শুনি কিবা দেওভূত গছজোপাত আছে বুলি জৰাটেঙা নিছিঙি তাৰপৰা আহি সাউদনীক এই কথা কৈ গুচি গ'ল। সাউদনীৰ হাঁট কৰে মনত পৰিল যা তাই লাওজোপা কাটি সেইখিনিতে পেলাইছিল। এই কথা মনত পৰিলত তাই বুজিব পাৰিলে যে তেজীমলাইহে জৰা হৈ আছে। ইয়াকে ভাবি সাউদনীয়ে জৰাগছ জোপা নদীত উটাই দিলে।

জৰা গছজোপা নদীত উটি গৈ ওচৰৰে ঘূলি এটাত বৈ এজোপা পদুম হৈ এটা সুন্দৰ ফুলেৰে জকমকীয়া হ'ল। কিছুদিনৰ মূৰত বেহা-বেপাৰ কৰি সেই নৈয়েদিয়েই তেজীমলাৰ বাপেকে নাৱেৰে উভটি আহোঁতে নৈৰ ঘূলিত গছজোপাত সুন্দৰ পদুম ফুল এটা ফুলি থকা দেখি তেজীমলালৈ সেই ফুলটো লৈ যাঁও বুলি ভাবি নাৱৰীয়া এটাক সেই ফুলটো ছিঙি আনিবলৈ ক'লে। নাৱৰীয়াটোৱে ফুলটো ছিঙিবলৈ হাত মেলোঁতেই পদুমে বিনাই গালে -

“হাতো নেমেলিবি, ফুলো নিছিঙিবি,

ক’বে নাৰীয়া তই।

পাকাপোৰৰ লগতে মাহী আই খুন্দিলে,

তেজীমলাহে মই।”

ফুলে বিনোৱা দেখি নাৰীয়াটোৱে ভয় খাই সাউদক ক’লত, সাউদে সেইটো কিনো চাওঁ বুলি ওচৰ চাপি গৈ ফুলটো ছিঙিবলৈ হাত মেলিলে ফুলে বিনাই মাতিলে -

“হাতো নেমেলিবা, ফুলে নিছিঙিবা,

চেনেহৰ পিতাদেউ এ।

পাট-কাপোৰৰ লগতে মাহী আই খুন্দিলে,

তেজীমলাহে মই।”

বাপেকে তেজীমলাৰ মাহীয়েকৰ স্বভাৱৰ কথা আগৰে পৰা জানি থৈছিল, সেই কাৰণে ভাবিলে যে, “এইজনী নিশ্চয় মোৰ তেজীমলা।”

ইয়াকে মুদৈয়ে ভাবি তেওঁৰ বাঁওহাতত তেওঁৰ মুখৰ তামোলৰ এখন চোবা আৰু সোহাঁতত এটা লাড়ু লৈ ক’লে যে, “যদি তই মোৰ তেজীমলাহে হয়, তেন্তে নিশ্চয় তই শালিকাটি হৈ উৰি আহি মোৰ হাতত পৰি এই চোবাটি খাবি; আৰু যদিহে নহয়, আনন কোনোবাহে হয় তেন্তে লাড়ুটো নিবি।” এইবুলি তেওঁ ক’লতে পদুম ফুলটি শালিকা এটি হৈ উৰি আহি তেওঁৰ হাতত পৰি চোবাটি খালে। বাপেকে তেতিয়া তেজীমলা বুলি নিশ্চয়কৈ জানি শালিকাটি এটা সজাত সুমুৱাই লৈ আহিল। সাউদে ঘৰ পাই ঘৈণীয়েকক সুধিলে, “তেজীমলা ক’লৈ গ’ল?” ঘৈণীয়েকে ক’লে, “মোমায়েকৰ ঘৰলৈ গ’ল।” সদাগৰে ঘৈণীয়েকক ঘুকটি ঘুকটি পৰ্শ্ব কৰি আচল কথাটো উলিয়াই সৈ কঢ়ালে। ইয়াৰ পিছত শালিকাটিৰ গাত নিজৰ পানীগামোচাখন পেলাই দি ক’লে, “যদি তই মোৰ তেজীমলাহে আৰু যদি মোলৈ তোৰ মৰম আছে, এই গামোচাখন পিন্ধি তই মানুহ হ’বি।” এই কথা শুনি তেতিয়াই তেজীমলা আগৰদৰে হ’ল আৰু সাউদে ঘৈণীয়েকক ঘৰৰপৰা তেতিয়াই খেদাই দিলে।

***** সমাপ্ত *****

বুঢ়া-বুঢ়ী আৰু শিয়াল

এহাল বুঢ়া বুঢ়ী আছিল। এদিন বুঢ়াই কিছুমান কচু আনি বুৰলৈ ধৰিছে, এনেতে কেইটামান শিয়ালে আহি বুঢ়াক মাত লগালে, ”ককা, আপুনি কচু কেঁচাই বুইছে নে সিজাই বুইছে?” বুঢ়াই উত্তৰ দিলে, ”বোপাইঁত, মই কচু কেঁচাই বুইছোঁ।” শিয়ালবোৰে বুঢ়াৰ কথা শুনি বুঢ়াক ক’লে, ”ককা, আপুনি কচু বুৰ জনা নাই; কচুবোৰ আগেয়ে সিজাই লওক। আৰু য’ত বুৰ গাঁত একোটা দি ঢাকি থৈ যাওক, দেখিব ৰাতিৰ ভিতৰতে একোজোপা ডাঙৰ ডাঙৰ কচু গছ হৈ আছে।” সিহঁতৰ কথা শুনি বুঢ়াই ক’লে, ”বাবু মোৰ বোপাইঁত, তইতৰ কথামতেই মই কচু বুমা।”

গধূলি বুঢ়াই এটাইবোৰ কচু সিজাই শিয়ালৰ বুধিমতেই বুই থলে। ৰাতি শিয়ালবোৰে আহি সিজোৱা কচুবোৰ আনন্দ কৰি খাই গুচি গ’ল। পিছদিনা বুঢ়াই ৰাতিপুৱাই কচুবাৰীত কচু চাবলৈ গৈ দেখে যে কচু এটাও নাই। তেতিয়া বুঢ়াই শিয়ালৰ ফাঁকিটো বুজিব পাৰি লাজতে তল-মূৰকৈ বহিল।

ইয়াৰ কিছুদিনৰ পিছত বুঢ়াই এটা বুধি সাজি বুঢ়ীক ক’লে, ”বুঢ়ী, আজি তই মোৰ গাত কিছুমান লালী-গুড় ঢালি থা। গুড়ৰ গোক পাই যেতিয়া জাকে জাকে মাখি আহি মোৰ গাত পৰিব, তেতিয়াই তই ইনাই-বিনাই বুঢ়া মৰিল বুলি কান্দিবি। তোৰ কান্দোন শুনি শিয়ালবোৰে ওচৰ চাপি আহি কি হৈছে বুলি তোক সুধিলেই তই সিহঁতক বুঢ়া মৰিল বুলি কৈ মোৰ ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা উলিয়াই লৈ গৈ খাবলৈ কবি। মোৰ ওচৰতে টাঙোন এডাল লুকাই থ’বি। সিহঁতে মোক উলিয়াই নিবলৈ ঘৰৰ ভিতৰ সোমালেই তই লাহেকৈ দুৱাৰখন জপাই দিবি, দিলেই মই গিৰিস্ কৰে উঠি টাঙোনডাল লৈ সিহঁতক কোবাই মাৰিম।” বুঢ়াৰ কথামতেই বুঢ়ীয়ে কৰিলত শিয়ালবোৰে বুঢ়ীক সুধিলেহি, ”আই কান্দিছ কিয়? কি হৈছে?” বুঢ়ীয়ে ক’লে, ”বোপাইঁত, আজি আমাৰ বুঢ়াটো ঢুকাল সেইবাবে কান্দিছোঁ। তইতে পাৰ যদি বুঢ়াক বাহিৰলৈ উলিয়াই নি খাইগৈ। বুঢ়াৰ কথা শুনি শিয়ালবোৰে ৰং মনেৰে বুঢ়াক নিবলৈ বুলি ঘৰৰ ভিতৰ সোমালত বুঢ়ীয়ে দুৱাৰখন মাৰি পেলালে আৰু বুঢ়াই একেচাবেই উঠি টাঙোনডাল হাতত লৈ শিয়ালবোৰক মৰিয়াই মাৰিলে; মাতৰ্ সিহঁতৰ ভিতৰত চাৰিটা শিয়াল কেনেকৈ পলাই সাৰিল।

কেইদিনমানৰ মূৰত এদিন বুঢ়ীয়ে ক’লে, ”মই ভালেমান দিন শিয়ালৰ ভয়ত ক’লৈকো ওলোৱা নাই; জী-জনীৰ ঘৰলৈ গৈ এবাৰ তাইক চাই আহোঁগৈ বুলিছোঁ; মনটো বেয়া লাগি আছে।” বুঢ়াই ক’লে, ”বুঢ়ী, তই গ’লে বাটাত শিয়ালবোৰে তোক অকলৈ পাই খাই পেলাব।” বুঢ়ীয়ে ক’লে, ”নোৱাৰে খাব, যাম কোনো মতো।” এইবুলি জীয়েকৰ ঘৰলৈ গ’ল। বাটত শিয়ালবোৰে বুঢ়ীক অকলৈ পাই বেঢ়ি ধৰি ক’লে, ”বুঢ়ী, তোক আজি আমি নেৰো, খাম।” বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে, ”খাব খুজিছ খাবি, কিন্তু আহি মই ভালেমান দিন মোৰ ছোৱালীজনী দেখিবলৈ পোৱা নাই, মনটো কেনেবা লাগি আছে। সেইদেখি মৰিবৰ আগেয়ে তাইক এবাৰ চাই লওঁ বুলি আহিছো। মই উভতি আহোঁতে তইতে মোক খাবি।” শিয়ালে ক’লে, ”যদি উভতি নহ তেন্তে?” বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে, ”বুঢ়াক এৰিনো মই নহাকৈ কেনেকৈ থাকিম, মোৰ বোপাইত। মই সইত খাই কৈছোঁ, এই বাটেদিয়ে মই সোনকালে উভতি আহিম। আৰু তইতে মোক যি কৰ কৰিবি।” বুঢ়ীৰ কথা পতিয়াই সিহঁতে বুঢ়ীক এৰি দিলত, বুঢ়ী জীয়েকৰ ঘৰ পালেগৈ। জীয়েকৰ ঘৰত কিছুদিন খাই লৈ থাকি বুঢ়ীয়ে উভতি আহিবলৈ ধৰি জীয়েকক শিয়ালবোৰেৰে সৈতে হোৱা সকলো কথা ক’লত জীয়েকে মাকক ক’লে, ”আই, মোৰ ঘৰত এটা ডাঙৰ লাওৰ খোলা আছে। তুমি তাৰ ভিতৰত সোমাই বাগৰি ঘৰ পাবাগৈ; শিয়ালে তোমাক নেদেখে।” বুঢ়ীয়ে জীয়েকৰ বুধিমতে লাওৰ খোলাটোত সোমাই বাটে বাটে বাগৰি গৈ আছে, এনেতে শিয়ালবোৰে দেখি কোৱাকুই কৰিবলৈ ধৰিলে, ”এইটো বৰ আচৰিত কথা, লাওৰ খোলাটো কেনেকৈ বাগৰি যাব লাগিছে। ই নিশ্চয় লাও নহয়, ইয়াৰ ভিতৰত কিবা আছে।” এইবুলি সিহঁতে লথিয়াই লাওৰ খোলাটো ভাঙি পেলালে। ভাঙিলত তাৰ ভিতৰৰ পৰা বুঢ়ী ওলাই পৰিল। সিহঁতে বুঢ়ীক দেখি আনন্দত ”খেৰ্কে খেৰ্কে হোৱা-হোৱা” কৰিবলৈ ধৰি ক’লে, ”বুঢ়ী তই আমাক ফাঁকি দি পলাই যাবলৈ ধৰিছিলি। এতিয়া কি হ’ব? আমি তোক এতিয়া খামইক।” বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে, ”কি কৰিম, খাব খুজিছ খাবি; কিন্তু মই মোৰ জীৰ ঘৰত এটা সুন্দৰ নতুন নাচ শিকি আহিছোঁ। মই মৰিলে মোৰ নাচটো মোৰ লগতে যাব; সেইদেখি মই সেই নাচটো নাচি তইতক দেখুৱাওঁ। তাৰ পিছত তইতে মোক খাবি।” বুঢ়ীৰ কথা শুনি সিহঁতে নাচ দেখাৰ লোভ সামৰিব নোৱাৰি সেই কথাত মন্তি হ’লত বুঢ়ীয়ে ক’লে, ”মই নাম লগাই দিওঁ, তইতে হয় হয় কৰি যাবি তেহে আকৌ মোৰ ভালকৈ গাটো উঠেবা।” এইখিনিতে কওঁ যে বুঢ়ী লাওৰ খোলাটোৰ ভিতৰত থাকি বাগৰি বাগৰি ঘৰৰ ওচৰ পাওঁতেহে ধৰা পৰিছিল। বুঢ়ীৰ দুটা কুকুৰ আছিল। এটাৰ নাম আছিল ৰঙা, আনটোৰ নাম ক’লা। বুঢ়ীয়ে পাক দি নাচি নাচি নাম ধৰিলে, ”ৰঙা ওঁচ! ক’লা ওঁচ!” শিয়ালবোৰে মাতিলে, ”হয় হয়।” এইদৰে বাৰচেকেব বুঢ়ীয়ে ”ৰঙা ওঁচ! ক’লা ওঁচ!” বুলিলত ৰঙা আৰু ক’লা কুকুৰ দুটা তাত লৰি ওলালহি। কুকুৰ দুটা দেখিয়েই শিয়ালবোৰে পিয়াপি দি পলাল আৰু তেতিয়া আমাৰ বুঢ়ী ঘৰলৈ গুচি আহিল। আমাৰো কাপোৰ-কানি ক’লা হ’লত আমিও গুচি আহিলোঁ।

***** সমাপ্ত *****

দীঘল ঠেঙীয়া

এজনী বুঢ়ী আছিল। তাই এজাক গৰু ৰাখি গাখীৰ বেচি কোনোমতে টুক-টুক টাক-টাককৈ খাই আছিল। তাই শোৱা ঘৰটো বৰ পুৰণি। তাৰ চালৰ খেৰবোৰ উৰালি গৈছে দেখি উৰুখি বৰষুণত পানী পৰে। এদিন ডাৰৰীয়া ৰাতি তাই খাই বৈ উঠি শুবলৈ ধৰোতে-“এ পৰ্ভু, দীঘল ঠেঙীয়াই নেপায় যেন” এই বুলি চাঙত উঠি শুই থাকিল। সেইদিনা ৰাতি এটা চোৰে বুঢ়ীৰ গৰু এটা চুৰ কৰি নিবলৈ বুলি আহি গোহালিৰ কাষতে লুকাই বহি, বুঢ়ী শুবলৈ বাট চাই আছিল। এটা বাঘেও বুঢ়ীৰ গৰু খাবলৈ মন কৰি একাৰে-মুন্ধাৰে মনে মনে আহি গোহালিৰ গৰু-জাকৰ মাজত সোমাই বুঢ়ী শুবলৈ বাট চাই আছিল। বাঘ আৰু চোৰ দুয়ো বুঢ়ীয়ে কোৱা সেই কথাষাৰ শুনিলে। কিন্তু দীঘল ঠেঙীয়া মানে কি সিহঁতে বুজিব নোৱাৰি ভাবিবলৈ ধৰিলে, “দীঘল ঠেঙীয়াটো বা কি?”

বুঢ়ীৰ ভাত-ঘুমতি আছিল। চোৰে গৰু চুৰ কৰিবলৈ গোহালিত সোমাল। চোৰে ভাবিলে, “কোনটো গৰু ভাল কোনটো বেয়া একাৰে-মুন্ধাৰে কেনেকৈ চিনিম। এতেকে যিটো গৰুৱে টিকাত হাত দিলেই জপিয়াই উঠিব সেইটোৱেই নিশ্চয় চেঙা আৰু ভাল হ’ব।” ইয়াকে সি থিৰ কৰি এটা এটাকৈ গৰুবোৰৰ টিকাত হাত ফুৰাবলৈ ধৰিলে। সেইদৰে সি হাত ফুৰাই চাই ফুৰোতে বাঘটোৰ টিকাত হাত পৰিলত বাঘটো জপিয়াই উঠিল। চোৰে ভাবিলে, এইটো বৰ কাটন গৰু, ইয়াকে নিব লাগিব। ইয়াকে ভাবি সি বাঘটোৰ নেজডাল পকাই দি তাক খেদি লৈ যাব খোজোতেই বাঘে ভাবিলে, এইটো বুঢ়ীয়ে কোৱা কিবা দীঘল ঠেঙীয়াইহে মোক পালে। এই ভাবি বাঘে আকৌ জাপ মাৰি উঠিল চোৰে ভাবিলে, “ই কম গৰু নহয়, ইয়াৰ পিঠিত নুঠিলে ইয়াক লৈ যাব নোৱাৰিম।” ইয়াকে ভাবি চোৰে জাপ মাৰি বাঘৰ পিঠিত উঠিলতে, বাঘে তাক দীঘল ঠেঙীয়াই ভালকৈয়ে পালে বুলি থিৰ কৰি গোহালিৰ পৰা ওলাই চেকুৰি লৰ মাৰিলে। চোৰেও গৰুটোৰ কেৰামতালি দেখি বুজিলে, সি গৰু নহয়, কিবা দীঘল ঠেঙীয়াহে। আজি মোক সঁচাকৈয়ে দীঘল ঠেঙীয়াইহে পালে।’

দুইও দুইকো দীঘল ঠেঙীয়া ভাবি ভয়তে ততমত এৰিলে।

চোৰক পিঠিত লৈ বাঘে চাপলি মেলি হাবিত সোমাবলৈ ধৰোতেই চোৰে মৰোঁ-জীওঁকৈ বাঘৰ গলধনটো মোটোকাই ধৰিলে তেতিয়া বাঘে

ভাবিলে, 'অ ই দীঘল ঠেঙীয়া নহয়, ঘাৰ মোকোটোৱাহে।' বাঘে ভয়ত আৰু বেগেৰে লৰ দিবলৈ ধৰিলে। চোৰে বাঘক ঘাৰ-মোটোকায়ো ৰাখিব নোৱাৰি শেষত বাঘৰ নেগুৰত হাত পৰিলত বাঘৰ লৰ আৰু চৰিল। লৰৰ কোবত চোৰটো বাঘৰ পিঠিত আৰু বৰ নোৱাৰি বাগৰি মাটিত পৰিল। কিন্তু সি বাঘৰ নেগুৰডাল ইমান বজৰ্লেপ মুঠিৰে ধৰিছিল, যে নেগুৰডাল চোৰৰ হাতৰ মুঠিতে পেপা-কাঢ়ি ৰ'ল। বাঘ লৰমাৰি সাৰিল। সি হাবিৰ ভিতৰ পাই অলপ উশাহ লৈ ভাবিলে, তাক ঘাৰ-মোটোৱাই নহয়, পেপা-কাঢ়াইহে পাইছিল। ইফালে চোৰে হাতত নেগুৰডাল পিটিকি-চিটিকি চাই দেখিলে যে সেইডাল গৰুৰ কি আন জন্তুৰ নেজ নহয়, বাঘৰহে নেজ। তেতিয়াহে তাৰ ভয় লাগিবলৈ ধৰিলে। ৰাতি তেতিয়া ভালেমান আছিল। সেইদেখি সি ৰাতিটোৰ বাকীডোখৰ কটাবলৈ ওচৰৰে ওখ আম গছ এজোপাত উঠিল।

ইফালে বাঘে হাবিত সোমাই তাক পেপা-কাঢ়াইপোৱা কথা তাৰ লগৰীয়া ভাই বন্ধুহঁতক ক'লত, সিহঁতে গুণি গাঠি থিৰ কৰিলে যে 'এইটো বৰ লাজৰ কথা হ'ল। সিহঁত বনৰ ৰজা। এতেকে সিহঁতৰ লগৰীয়া ভাই ৰজা এজনক পেপা-কাঢ়াই এনে লঘু- লাঞ্ছনা কৰিব ই বৰ অসহনীয় কথা। ইয়াৰ পৰতিকাৰ নকৰিলে, পেপা-কাঢ়াই পোৱা সেই বাঘটোৰ মাথোন নেজডালহে গৈছে, সিহঁতৰ কিন্তু অপমানত নাক-কাণ সোপাই যাব আৰু তাৰ বাহিৰেও পেপা-কাঢ়া বুলি যদি কোনো জন্তু সিহঁততকৈ বলী হৈ ওলায়, তেন্তে সিহঁত ৰজাৰ শাৰীৰ পৰা গৈ খৰী-ভাৰী, পানী-ভাৰীৰ শাৰীত পৰিবগৈ। সেইদেখি সকলোবোৰ বাঘে লৰালৰিকৈ মেল পাতিলে, ইয়াকে আলচ কৰিবলৈ যে অলপো পলম নকৰি তেতিয়াই সিহঁতে পেপা-কাঢ়াৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ যাতৰা কৰি যোৱাটো উচিত।

দুকুৰিমান বাঘে পেপা-কাঢ়াক বিচাৰি চলাথ লগালে, কিন্তু ক'তো সিহঁতে পেপা-কাঢ়াক নেদেখিলে। শেহত এটা বাঘৰ চকু সেই আমজোপাৰ আগত পৰিলত, সি পেপা-কাঢ়াক তাত বহি থকা দেখিলে। সেইটো পেপা-কাঢ়া বুলি আঙুলিয়াই দেখুৱালত এটাইবোৰ বাঘে একেবাৰে হাউৰি মাৰি উঠিল। কিছুপৰ সিহঁতে ভাবি-চিন্তি বুধি এটা সাজিলে। পেপা-কাঢ়াক ঢুকি পাবলৈ সিহঁতে এটাৰ পিঠিত এটা, আকৌ সেইটোৰ পিঠিত আন এটা, সেইদৰে উঠি উঠি ওখহৈ গ'ল। চোৰে ভাবিলে যে এতিয়া সৰ্বনাশ। এতিয়াহে বিপাণ্ডে মৰিলোঁ। তৎক্ষণাত্ চোৰেও এটা বুধি উলিয়ালে। সি দেখিলে যে, নিচেই তলত পেপা-কাঢ়াই পোৱা বাঘটো। সেই নেগুৰখৰা বাঘটোক চোৰটোৱে গলগলীয়া মতেৰে মাত লগালে, "খৰা, চাৰি, চাৰি, চাৰি।" খৰা বাঘে ভাবিলে, 'আকৌ পেপা-কাঢ়াই আনবোৰক এৰি মোকেহে ধৰে নেকি?' ইয়াকে ভাবি সি সুত্তি-বুদ্ধি হেৰুৱাই হাবিৰ ফালে লৰ ধৰিলে। সি তেনে কৰিলত, তাৰ পিঠিত এটা এটাকৈ উঠি ওখ হৈ যোৱা আটাইবোৰ বাঘ ঠল ঠল কৰে মাটিত সৰি পৰিল। সিহঁতেও 'আমাকো পেপা-কাঢ়াই পালে' বুলি ভাবি বৰকৈ ভয় খাই তৰা নৰা ছিঙি লৰি হাবিলৈ পলাই গুচি গ'ল। চোৰে ৰাতিটো তাতে থাকি ৰাতিপুৱাতে গছৰ পৰা নামি তাৰ ঘৰলৈ গুচি আহিল; আৰু তেতিয়াৰে পৰা সি চুৰ নকৰো বুলি শপত খালে।

***** সমাপ্ত *****

গঙ্গাটোপ

এদিন মাছবোৰ গোট খাই, মাছখোৱা জন্তুবোৰৰ সৈতে ৰণ দিবলৈ থিৰ কৰিবৰ নিমিত্তে মেল মৰা বিলৰ ভগা-ডুৰিতে দুপৰীয়া মেল পাতিলে। সেই মেললৈ ৰৌ, বাহু, শ'ল, বৰালি, কাৱৈ, গৰৈকে আদি কৰি ফুল-উঁৰিকনালৈকে সকলোবোৰ মাছ আহিল। সমজুৱাসকল গোট খালত, তপামূৰীয়া বুঢ়া গৰৈক সকলোৱে সেইদিনাৰ মেলখনৰ বৰমূৰীয়া পাতিলে আৰু লৰবৰ চেঙেলীক পাচনীৰ ভাৰ দিলে। পাচনীয়ে গঙ্গাটোপক মেলখননো কিয় পতা হৈছে সমজুৱাসকলক ভালকৈ বুজাই দিবলৈ ক'লত গঙ্গাটোপে হাতযোৰ কৰি ক'বলৈ ধৰিলে, "ৰাইজসকল! মই আজি আপোনালোকৰ ভৰিৰ ধূলি মূৰত লৈ আমাৰ পাচনী চেঙেলী ককাইৰ আজ্ঞামতে আষাৰচেৰেক কথা ক'ব খুজিছোঁ, যদি মোৰ কথাত কিবা স্বৰূপে কেণা লাগে, মই মুৰুখ বুলি মোৰ জগৰ নধৰি সকলো দায়-দোষ মৰিষণ কৰিব যেন। আপোনালোকৰ চৰণত মোৰ এয়ে তুতি।" "সকলো জন্তুৰ ভিতৰত আমাক ঘাইকৈ মানুহ নামৰ জন্তুবোৰে বৰকৈ হিংসা-বৈৰিতা কৰে। সিহঁতে আমাক জাল, পল', জুলুকি, পাউৰী, চেপা, ঠুহা আদি নানা যন্তেৰে ধৰি তপত তেলত আৰু পকা আঙঠাত পেলাই ভাজি, পুৰি, পাতত দি, খৰিকাত দি, সিজাই, পকাই খায়। কিন্তু এটা কথা ৰাইজে মন কৰি চাব, যে সিহঁতে যদিও আমাক এইদৰে ধৰি নানা শাস্তি দি খায়, তথাপি সিহঁতক আন আন পশু জাতিৰ গোলাম কৰিহে ঈশ্বৰে চৰ্জি পঠিয়াইছে। আপোনালোকে মানুহ নামৰ এই জন্তুবোৰৰ ঘৰেপতি চাই ফুৰকগৈ; দেখিব, সিহঁতে গৰু, ম'হ, ঘোঁৰা, ছাগলী আদিৰ কিদৰে গোলামি কৰিব লাগিছে। গৰু, ঘোঁৰাক, সিহঁতে খাবলৈ ঘাঁহ দিছে, শুবলৈ খেৰ পাতি দিছে, থাকিবলৈ ঘৰ সাজি দিছে। গৰু, ঘোঁৰা, ছাগলীৰ গোবৰ আৰু লাদ পৰ্যন্ত এই বহুতীয়াবোৰে উকটি চাফ কৰিছে।"

"ৰাইজসকল! মই মুৰুখমতি ল'ৰা। মানুহৰ বিষয়ে সকলোবোৰ কথা মই ভালকৈ জুকিয়াই লৈ ভাঙি পাতি আপোনাসকলৰ আগত ক'ব পৰা নাই। মোৰ মাহী গেদেগদী এই মেললৈ কিয় আজি অহা নাই ক'ব নোৱাৰোঁ। তেওঁ ইয়াত থকাহেঁতেন জন্তুৰ ভিতৰত কূলাধম এই মানুহবোৰৰ বিষয়ে আৰু ভালকৈ বৰ্ণাই আপোনাসকলৰ আগত ক'ব পাৰিলেহেঁতেন আৰু সিহঁতক কেনেকৈ মাৰিব পাৰি, কি গুণ, কি ব্যৱস্থা, সকলোবোৰ বহলাই ক'ব পাৰিলেহেঁতেন। কাৰণ তেওঁৰ মুখখনি বহল। সেই মুখখনেৰেই মোৰ গেদেগদী মাহীয়ে আগৰ কালত

কুবুক্ষেতৰ যুঁজত ওঠৰ অক্ষৌহিণী সৈন্যৰ ভিতৰত অকলে এক অক্ষৌহিণী গিলিছিল বুলি শুনিছোঁ। এতেকে তেওঁক বেগতে মতাই আনি মোৰ কথাৰ পৰমাণ লওক।”

গঙ্গাটোপৰ কথা শুনি তেতিয়াই মেলৰ বৰমূৰীয়া গৰৈয়ে চেঙেলী পাচনীক হুকুম দিলে যে গেদেগদী বাইক এতিয়াই অনাব লাগে। ততক্ষণাত পাচনীয়ে গৰৈচিৰিকা এটাক গেদেগদীৰ ঘৰলৈ লবুৱাই পঠিয়াই দিলে। গৰৈয়ে গেদেগদীৰ ওচৰ পাই মাত লগালে, ”গেদেগদী বাই। গেদেগদী বাই। সবাহলৈ যায়নে নেযায়?” গৰৈৰ কথা শুনি গেদেগদীৰ টিকিচ-বিকিচ খং উঠিল। গেদেগদীয়ে গৰৈক জোকোৰা মাৰি উত্তৰ দিলে, ”বন্দী টভংমৰা; পোৱালি খোৱা, নেযাওঁ যা।’ এই উত্তৰ শুনি গৰৈয়ে অপমান পাই উভতি আহি সমজুৱাসকলক জনালত গঙ্গাটোপে নিজেই মাহীয়েকক মাতিবলৈ, মেলৰ বৰগৰাকী বৰমূৰীয়া গৰৈৰ অনুমতি লৈ লৰ ধৰিলে। গেদেগদী বায়ে যদিও গৰৈচিৰিকাৰ আগত খং কৰি মেললৈ নেযাওঁ বুলিছিল, তথাপি বাইজৰ হুকুম পেলাব নেপায় বুলি ভাবি কাছি-পাৰি সেন্দুৰৰ ফোঁট-ৰেখা লৈ ওলাইছিল এনেতে গঙ্গাটোপ ওলালহি। গঙ্গাটোপে মাত লগালে, ”কাঞ্চনমতী আই, কাঞ্চনমতী আই। সবাহলৈ যায়নে নেযায়?” গঙ্গাটোপৰ সম্বন্ধটো শুনিয়েই গেদেগদীৰ মূৰৰ পৰা খং শৰ্মা পলাবলৈ তত্ নেপালে। হৰিষতে গেদেগদীয়ে উত্তৰ দিলে, ”এৰা, ভালেহে জানে ভালৰ মোল। আমাৰ গঙ্গাধৰ বোপা নে কোন?” ”ব’লা গঙাই বোপা, যাওঁ ব’লা।” মাহীয়েকৰ মুখৰ শলাগনি আমাৰ গঙাই বোপাৰ দুই কাণৰ বিকাইদি হো-হো কৰে যেতিয়াই সোমাবলৈ ধৰিলে, গঙাই বোপা আনন্দত উতৰাল হৈ পৰিল। আগেয়ে তেওঁক সেইদৰে কোনেও শলগা শুনা নাছিল। সেইদেখি তেওঁ হাতেৰে স্বৰ্গখন ঢুকি পোৱা যেন লাগি গপত উফন্দি পৰিল। মাহীয়েকৰ কথাষাৰ গঙ্গাটোপে মনত যিমান পাণ্ডুলিবলৈ ধৰিলে সিমান তেওঁৰ পেটটো ওফন্দিবলৈ ধৰিলে। ওফন্দি পেটটো খোজেপতি ওফন্দি ওফন্দি খোজকাটি আহি গঙ্গাটোপ যেতিয়া সবাহৰ ওচৰ পালেহি, হঠাত্ পানী-হিলৈ ফটাৰ শব্দটো হিলৈৰ শব্দ যেন ওলোৱাত সনজুৱাসকলে ভয় খাই দিহদিহি পলাই পতৰং দিলে।

***** সমাপ্ত *****

নুমলীয়া পো

এহাল বুঢ়া-বুঢ়ী আছিল। বুঢ়া কালত সিহঁতৰ এটা ল’ৰা হ’ল। বুঢ়াই গুণি-ভাৰি পুতেকৰ কি নাম থ’ব বিচাৰি নাপাই, গণকৰ হতুৱাই নাম চোৱাবলৈ এজন গণকৰ ঘৰলৈ গ’ল। গণকে বুঢ়াক সুধি-পুছি তাৰ বুঢ়াকালত হোৱা আৰু একেবাৰেই নুমলীয়া দেখি ল’ৰাৰ নাম নোমল দিলে।

বুঢ়াই গণকক পানী-গামোচা এখন আৰু এটা চৰতীয়া দি নামটো লৈ ঘৰলৈ উলটিল। বাটত আহোঁতে বুঢ়াই কেনেকৈ নামটো পাহৰে বুলি “নোমল” “নোমল”কৈ ৰিঙিয়াই আহিছিল। আহোঁতে আহোঁতে লাহে লাহে তাৰ ভুল হৈ নোমলৰ ঠাইত “নেমেল” “নেমেল” ওলাবলৈ ধৰিলে। সি যাওঁতে এখন নৈৰ পাৰেদি গৈছিল। সেই নৈতে এজন সদাগৰে নাও বান্ধি আছিল। বুঢ়া আহি সদাগৰৰ নাৱৰ ওচৰা-উচৰি পাওঁতেই তেওঁৰ নাওখনি মেলিবলৈ নাৱৰীয়াহঁতক হুকুম দিলে। নাৱৰীয়াহঁতে নাৱৰ গোজ উঘালি নাওখন মেলিবলৈ ধৰোঁতেই “নেমেল” “নেমেল” কৈ ৰিঙিয়াই যোৱা বুঢ়াৰ মাত শুনি সদাগৰক ক’লে, “দেউতা, কৰবাৰ বুঢ়া এটাই আমাক নাও মেলিবলৈ হাক দিছে” নাৱৰীয়াহঁতৰ কথা শুনি সদাগৰে বুঢ়াক মতাই নি, সি কিয় নাও মেলিবলৈ হাক দিছে সুধিলে; বুঢ়াই সদাগৰৰ কথাৰ উত্তৰ দিবলৈ গ’লে কিজানি সিফালে নামটো পাহৰি যায় ইয়াকে ভাবি কোনো উত্তৰ নিদি মাথোন বাৰে বাৰে ‘নেমেল’ ‘নেমেল’ কৰিবলৈ ধৰিলে। সদাগৰৰ খং উঠিল - “উস কটা! ইমান দিন ইয়াতে থাকি আজি দিন বাৰ চাই নাওখন মেলিবলৈ হুকুম দিলোঁ, আপদীয়া এইটাওৱে ক’ৰবাৰ পৰা আহি মোৰ শুভ-যাতৰাত বিধিনি জন্মালে। কটা ধৰ ইয়াক।” এইবুলি সদাগৰে নাৱৰীয়াহঁতক লগাই দি বুঢ়াক, ভালকৈ এপিটন দিয়ালে। মাৰ খাই বুঢ়াই নেমেল বুলিবলৈ পাহৰি “নহ’ব হ’ল” “নহ’ব হ’ল” বুলিবলৈ ধৰিলে। বুঢ়াই “নহ’ব হ’ল” কৈ গৈ আছে, এনেতে সেইবাটেদিয়েই ভালকৈ সাজ-পাৰ পিন্ধি যোৱা মানুহ এটাক সি লগ পালে। মানুহটোৱে বুঢ়াই সেই “নহ’ব হ’ল” কথাটো শুনি ভাবিলে, সি ভালকৈ ধুন-পেচ মাৰি সাজ-পাৰ পিন্ধি আহিছে দেখিহে বুঢ়াই তাক সেইদৰে হাঁহিছে। এয়াকে ভাবি সি হাতৰ লাখুটিডালেৰে বুঢ়াক মাৰ চেৰেক মাৰিলে। বুঢ়াই মাৰ খাই, সেই “নহ’ব হ’ল” কথাষাৰকো পাহৰি “সিটোতকৈ ইটোহে চৰা” বুলি যাবলৈ ধৰিলে। এনেতে বুঢ়াৰ আগেদিয়েই দুটা গৰলীয়া মানুহ গৈছিল; সিহঁতে ভাবিলে বুঢ়াই সিহঁতৰ গঁৰল দেখি সেইদৰে সিহঁতক হাঁহিছে। ইয়াকে ভাবি খঙ উঠি সিহঁত দুয়ো বুঢ়াক গুৰুলা-গুৰুলকৈ কিলালে। কিল খাই বুঢ়াই চুঁচুৰি বাগৰি কোনোমতে ঘৰ পালেগৈ। ঘৰ পাই সি তাৰ বুঢ়ীক বিপদৰ কথা ভাঙি ক’লত, বুঢ়ীয়ে বেজাৰ কৰি বুঢ়াক সুধিলে, “বাৰু যি হ’ল হ’ল, এতিয়া গণকে দিয়া নামটো কি কোৱাচোন?” বুঢ়াই ক’লে, “কিলৰ তাপত মোৰ মনৰ পৰা নাম-কাম সোপাই পলাই গ’ল; মই নামটো পাহৰিলোঁ।”

বুঢ়াৰ কথা শুনি বুঢ়ীয়ে ক’লে, “পাহৰিলা যদি পাহৰিলা, কি কৰিম। ল’ৰাৰ নাম থোৱা হ’ল আৰু; এতিয়া আমাৰ মাটিদৰা বুৰৰ কাৰবাৰ কৰা। বাৰীৰ চুকৰে মাটিদৰা নুমলীয়াকৈ বুৰলৈ কঠীয়া পাৰাগৈ যোৱা।” “নুমলীয়াকৈ” কথাটো শুনিয়েই বুঢ়াৰ পুতেকৰ নামটো মনত পৰিল। বুঢ়াই

তেতিয়া খঙত একো নাই হৈ বুঢ়ীক ক'লে, “হয়, তয়েই যদি মোৰ ল'ৰাৰ নামটো জান, তেন্তে মোক কিয় ইমানখন মাৰ-কিল খুৱালি?”

এই বুলিয়েই বুঢ়াই ঘৈণীয়েকৰ পিঠিত ওঁ পাৰিলে।

ইয়াৰ পিছত বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে পুতেকৰ নাম নোমল, দি খাই বৈ থাকিল। আমি ঘৰলৈ গুচি আহিলোঁ।

***** সমাপ্ত *****

সৰবজান

কোনো এখন গাঁৱত ফৰিং নামেৰে এটা খেতিয়ক মানুহ আছিল। মানুহটোৰ ঘৈণীয়েকজনী আপোনপেটীয়া ভাৱৰ আছিল। ঘৰখনত মাথোন গিৰীয়েক আৰু ঘৈণীয়েক। সিহঁতৰ সন্তান-সন্ততি হোৱা নাছিল। মাঘমহীয়া অলপ কিনিবলীয়া বৰষুণ। ৰাতিপুৱাই ফৰিঙে শোৱাৰ পৰা উঠি ঘৈণীয়েকক ক'লে, “আজি ডাৱৰীয়া বতৰ, মোৰ পিঠা খাবৰ মন গৈছে। তই পিঠা খনচেৰেক ভাজি দিব নোৱাৰনে? আজি ভাত নাখাওঁ বুলিছোঁ?” গিৰীয়েকৰ কথা শুনি ঘৈণীয়েকে ক'লে, “পিঠালৈ বৰাধান ক'তা? বৰাধানতো আমাৰ ভঁৰালত নাই।” গিৰীয়েকে ক'লে, “তেন্তে কি হ'ব? পিঠা খোৱা নহ'ল দেখিছোঁ!” ঘৈণীয়েকে উত্তৰ দিলে, “যোৱাচোন, কাৰ ঘৰত বৰাধান মাৰিছে চোৱাগৈ। এগাল খুজিয়েই আনাই নহ'লে।” ঘৈণীয়েকৰ কথা শুনি, গিৰীয়েকে অলপ পৰ ততক মাৰি ভাবি থাকি বৃষ্টি এটা সাজি, গাত এখন এৰীয়া কাপোৰ লৈ ওলাই গ'ল।

ফৰিঙে ওচৰ চুবুৰীয়া এঘৰত বৰাধানৰ মৰণা মৰা দেখি, মৰণাৰ ওচৰতে বহি তাৰ গিৰিহঁতৰ স'তে ভাত খোৱা, শাক খোৱা আদি সুখ-দুখৰ নানা কথা পাতিবলৈ ধৰিলে। ভালেখিনি পৰ সেইদৰে কথা পাতি তাতে বহি আছিল। মৰণাৰ ধান সৰিল। গিৰিহঁতে খেৰ জোকৰি ধানবোৰ এফলীয়া কৰিলে। এনেতে ফৰিঙে তাৰ বৰকৈ পেট কামোৰাৰ ভাও ধৰি গাত লৈ থকা এৰীয়া কাপোৰেৰে সৈতে ধানৰ ওপৰতে বাগৰ দিলে। এনেই কুকুৰা বৰাধান, তাতে এৰীয়া কাপোৰ, ধানে কাপোৰখন তেনেই সী সী ধৰিলে। ধানৰ ওপৰত ভালকৈ তিনি চাৰি বাগৰ দি ফৰিং উঠি কেঁকাই কেঁকাই লাহেকৈ ঘৰলৈ উভতি আহিল। ঘৰ পাই ফৰিঙে এৰীয়া কাপোৰখন জোকৰি এদোণমান ধান পালে। ঘৈণীয়েকে বৰাধান দোণ দেখি ৰং পাই সিজাই ৰ'দত শুকাই-উবাই চাউল উলিয়াই পিঠাগুৰি খুন্দিলে। গধূলি ঘৈণীয়েকে ভাত ৰান্ধি ফৰিঙক খুৱাই অঁতাই, পিঠাৰ খোলা পাতি পিঠা ভাজিবলৈ ধৰিলে। ভাত খাই ফৰিঙৰ টোপনি আহিলত ফৰিং শুই থাকিল। ঘৈণীয়েকে পিঠা ভাজি ডলা এখনত থৈ অঁতাই অন্তত সৰহখিনি পিঠা নিজে খাই, মাথোন খনচেৰেক পিঠা বাটি এটাত ভৰাই থৈ দিলে। ঘৈণীয়েকে শুবৰ সময়ত গিৰীয়েকক জগাই ক'লে, “পিঠা ভজা হ'ল; কিন্তু তোমাৰ সৈতে এটা কথা বান্ধো, কাইলৈ ৰাতিপুৱা আমাৰ দুয়োৰে ভিতৰত য়েয়ে শোৱাপাটাৰ পৰা আগেয়ে উঠিব, সেয়ে তিনিভাগৰ এভাগ পিঠা খাব, আৰু যি পিছত উঠিব সি দুভাগ খাবলৈ পাব। ফৰিং ঘৈণীয়েকৰ কথাত মান্তি হৈ শুই থাকিল। পিছদিনা পুৱা শোৱাপাটাৰ পৰা এটাও নুঠা হ'ল। ৰ'দ ওলাই পকিব লগা হ'ল, তথাপি দুয়োৰে কোনো নুঠে, দুয়ো টোপনিৰ ভাও জুৰি নাক ঘোৰ্ঘোৰাই শুই আছে। শেষত ফৰিঙে দেখিলে যে এইদৰে সি হাল-কোৰ বন-বাৰী পেলাই থৈ কিমা শুই থাকিব। ইয়াকে ভাবি সি উঠি আহিল। গিৰীয়েকক উঠি অহা দেখি ঘৈণীয়েকে মাত লগালে, “তুমি মোতকৈ আগেয়ে উঠিলা, এতেকে তোমাৰ এভাগ মোৰ দুভাগ। গিৰীয়েকে উত্তৰ দিলে, “বাৰু তয়ে খাবি দুভাগ।” ফৰিঙে পিঠা খাবলৈ গৈ দেখিলে যে পিঠা খনচেৰেকহে মাথোন আছে। সি ঘৈণীয়েকক সুধিলে, “আৰু পিঠা ক'তা?” ঘৈণীয়েকে উত্তৰ দিলে, “আৰু পিঠা ক'ৰপৰা ওলাব? যি হৈছিল এটাইবোৰ এই বাটিতে আছে। তুমি তাৰে এভাগ খাই দুভাগ মোলৈ থৈ দিবা।” গিৰীয়েকে পেটে পেটে ভাবিলে যে এইটো বৰ আচৰিত কথা, এদোণ ধানৰ মুঠেই এইকেইখন পিঠাহে হ'ল। বেৰত আঁৰি থোৱা ডলাখনলৈ এনেতে হঠাত্ তাৰ চকু গ'লত সি দেখিলে যে তাত পিঠাৰ সাঁচ ৰান্ধি আছে। সি সেই সাঁচবোৰ লেখি তিনিকুৰি পালে। কিন্তু ঘৈণীয়েকক সি একোকে নকৈ ওলাই আহি বাহিৰত বহিছিল, এনেতে ঘৈণীয়েকে বাঁটাটো উলিয়াই আনি তাক তামোল-চালি কাটি দিওঁতেই সি তামোল এখন হাতত লৈ ফকৰা মাতিলে,

”নঙলাতে মঙল, এছাৰিতে দেও

তিনিকুৰি পিঠা খালে নাজানিলে কেও।”

গিৰীয়েকৰ ফকৰাটো ঘৈণীয়েকে বুজিব পাৰি লাজত আগৰপৰা উঠি আহি কাষত কলহ লৈ পানী আনিবলৈ নৈৰ ঘাট পালেগৈ। ঘাটত কেবাজনীও চিনাকি তিৰোতা মনুহ দেখি তাই সিহঁতক সেই কথাটো ভাঙি ক'লে যে গিৰীয়েকে সৰজান। তিৰোতা মানুহৰ কথা, ইজনী সিজনীৰ কাণত পৰি বহল হৈ গ'ল, আৰু সকলো গঞা মানুহে ফৰিঙক সৰজান বুলি জানিলে।

ইতিমধ্যে এটা মানুহৰ ক'লা গৰু এজনী হেৰাইছিল; গৰুৰ গৰাকীয়ে পাঁচদিন সেই গৰুজনী বিচাৰি নাপাই শেষত ফৰিং সৰজান বুলি শুনি ফৰিঙৰ কাষ পাই গৰুৰ কিবা ভু ফৰিঙে দিব পাৰেনে বুলি ফৰিঙক সুধিলে। দৈৱকৰ্মে সেইদিনা পুৱা ফৰিঙে তাৰ বাৰীৰ পিছফালে উলুৱনিৰ

মাজত সেই ক'লী গাইজনী চৰি থকা দেখি আহিছিল। সেইদেখি ফৰিঙে তাক ক'লে, "বাৰীৰ পিছফালে এই পিনেই বিচাৰি গ'লে তুমি তোমাৰ গৰুজনী পাবা।" মানুহটোৱে ফৰিঙৰ কথা মতে গৈ থিতাতে গৰুজনী পাই আনিলে। ইয়াৰ পিছত ফৰিঙে যে বৰ পৰমাণী সৰজান সেই কথা চাৰিওফালে ডহডহীয়া হৈ পৰিল। এই কথা গৈ বজাৰ কাণত পৰিলগৈ। ইতিপূৰ্বে বজাৰ ঘৰত এক লাখ টকা বেচৰ সোণৰ হাৰ এডাল হেৰাইছিল। বজাই অনেক বিচাৰ খোচাৰ কৰি সেই হাৰডাল উলিয়াব নোৱাৰিলে। সেইদেখি বজাই সৰজানক হাৰ উলিয়াই দিবলৈ মাতিলে। এই কথা টেকেলাই ফৰিঙক ক'লত ফৰিঙে থিয়ৈ মুছকঁছ যোৱা যেন হ'ল। নগ'লেও বজাই কাটিব, গৈ হাৰ উলিয়াই দিব নোৱাৰিলেও কাটিব, আৰু সি সৰজান নহয় বুলি ক'লেও বজাই কাটিব। এতেকে সি কি কৰিব একো ভাবি নাপাই, যি কপালত থাকে হ'ব বুলি ঈশ্বৰক চিন্তি বজাৰ আগত উপস্থিত হ'লগৈ। বজাই সৰজানক অহা দেখি আদৰ-সাদৰ কৰি ঘৰ ভিতৰলৈ জলপান খুৱাবলৈ লৈ যাবলৈ ক'লত ফৰিঙক বজাৰ ঘৰৰ ভিতৰলৈ লৈ গৈ দৈ-গাখীৰ, কোমল-চাউল, গুড়ৰে ভালকৈ এটা জলপান খাবলৈ দিয়া হ'ল।

বজাৰ দুজনী কুঁৱৰী, এজনীৰ নাম মাদৈ, আনজনীৰ নাম হাদৈ। হাদৈয়েই বজাৰ সোণৰ হাৰডাল চুৰ কৰি লুকাই থৈছিল। সৰজান অহা শুনি ধৰা পৰিম বুলি হাদৈৰ মুখত পানী নাই। সেইদেখি সৰজানে জলপান খোৱা ঘৰৰ ওচৰতে হাদৈয়ে থিয় দি বেৰৰ জলঙাইদি জুমি সৰজানক চাই আছিল। ভয়ত সৰজানৰ মুখতো পানী নাই। সি দৈ-গাখীৰেৰে জলপান বাটি দেখি আপোনা-আপুনি ক'লে, "হা দৈ আজিয়েই খাই ল, কাইলৈ বজাই কি কৰে চিন নাই।" সৰজানে এইদৰে কোৱা শুনি সবু কুঁৱৰী হাদৈয়ে ভাবিলে যে সৰ্বনাশ। মোক সৰজানে ধৰিলে। ইয়াকে ভাবি কুঁৱৰীয়ে ওলাই আহি সৰজানৰ হাতত ধৰি ক'লে, "সৰজান, মোৰ কথা তুমি নক'বা, তোমাক যি লাগে মই তাকে দিম।" সৰজানৰ তেতিয়া বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল যে হাদৈ নামৰ এই ৰাণীয়েই চোৰ। সি গহীনকৈ মাত লগালে, "আইচু, আপোনাৰ কথা বাৰু নকওঁ, কিন্তু আপুনি হাৰডাল এতিয়াই আনি বজাৰ হাতনিপেৰাত থৈ দিয়কগৈ।" সৰজানৰ কথা মতেই কুঁৱৰীয়ে হাৰডাল নি তেতিয়াই বজাৰ হাতনিপেৰাত থৈ দিলে।

পিছদিনা বজাই ৰাজসভালৈ সৰজানক মতাই আনি হাৰ কোনে চুৰ কৰি নিছে ক'ব লাগে বুলি সোধাত সৰজানে ওলগ লৈ ক'লে, "স্বৰ্গদেও! বন্দীয়ে কোনেও হাৰ চুৰ কৰা নাপাওঁ। স্বৰ্গদেওৰ হাতনিপেৰাতে হাৰ থকা মোৰ ভাব হয়।" তেতিয়াই বজাই, হাতনিপেৰা অনাই মেলি চালে। দেখিলে সঁচা, হাৰ তাতে আছে। কথাটো দেখি সকলো আচৰিত হ'ল। বজাই সৰজানক মাটি-বাৰী, ধন-বস্তু, বাঁটা দি মান ধৰি বজাৰ সভাতে সভাসদ কৰি ৰাখিলে। এদিন বজাই হাতৰ মুঠিতে ফৰিঙে এটা সুমুৱাই, মুঠি মাৰি ধৰি সৰজানক- "হাতৰ মুঠিত কি আছে কোৱা" বুলি সুধিলত সৰজানে তাৰ তালু ফুটি জীৱ গ'ল যেন পাই বেজাৰেত ক'লে-

"এক ক'লো লেখি

এক ক'লো দেখি,

হা দৈ বোলোত ওলাল হাৰডাল

এতিয়াহে পৰিল ফৰিঙৰ মৰণৰ কাল।"

বজাই সৰজানৰ নামটো জনা নাছিল। সেইদেখি "ফৰিঙৰ মৰণৰ কাল" শুনি হাতৰ মুঠিত থকা ফৰিঙৰ কথাটো কৈছে বুলি বুজি সন্তোষ পাই মুঠিৰ ফৰিঙটো এৰি দি সৰজানক নিজৰ গাৰ সাজ-কাপোৰ সোলোকাই দি বাঁটা পিন্ধালে।

এদিন বজাই হাতৰ মুঠিত শেলুক এটা লৈ সৰজানক "মোৰ হাতৰ মুঠিত কি আছে?" বুলি সুধিলত, সৰজানে থম্বত খাই ক'লে, "স্বৰ্গদেও, বাৰেপতি শোলকো" বজাই শুনিলে, "বুৰেপতি শেলুক।" তেওঁৰ হাতৰ শেলুকৰ কথাহে সৰজানে কৈছে বুলি সৰজানক বজাই বহুত ধন-সোণ দিলে। আমাৰ কাপোন-কানি ক'লা হ'ল, ঘৰলৈ উভতি আহিলোঁ।

***** সমাপ্ত *****

এটা শিঙৰা মাছৰ কথা

এদিন এটা দুখীয়া মানুহে জকাই বাবলৈ গৈ দিনৰ দিনটো জকাই বালে, কিন্তু এটা শিঙৰা মাছৰ বাহিৰে সি একো নাপালে। শেহত সি তাকে ঘৰলৈ নি খাবৰ মনেৰে বাছিবলৈ ধৰোতে শিঙৰাই মাত লগালে, "ককাই, মই শিঙৰাৰ ৰজা, তই মোক নেখাবি; মই তোক সদায় গৰুটো ৰখি দিম।" মানুহটোৱে শিঙৰাৰ কথা শুনি তাক নেখাই, পিছদিনা দুপৰীয়া শিঙৰাক খুৱাই-বুৱাই তাৰ গৰুটো চৰাবলৈ পঠিয়াই দিলে। শিঙৰাই গৰুটোৰ টিকাত উঠি নিজৰ মুখৰ কাঁইটেৰে খুচি-খুচি তাক পথাৰলৈ লৈ গৈ চৰাবলৈ ধৰিলে। এইদৰে বহুদিন গ'ল। এদিন শিঙৰাই গৰুটো চৰাবৰ নিমিত্তে অৰণ্যৰ ফাললৈ লৈ গৈ অৰণ্যত এটা মুখ মেলি পৰি থকা ৰাক্ষস দেখিবলৈ পালে। ৰাক্ষসে গৰুটো দেখি আনন্দ মনেৰে উঠি ধৰিবলৈ যাওঁতেই শিঙৰাই তাক বাধা দি ক'লে "হেৰ ৰাক্ষস ৰ, ৰ, তই মোক দেখা নাই নেকি? যদি তই মোক বলে পাৰ, তেহে মোৰ গৰু চুৰি নহ'লে তোৰ ফালে আজি আধ্যা।" ৰাক্ষসে সেই অকণমান শিঙৰাটোৰ এনে মট্টাটনি দেখি হাঁহি, তাক মোহাৰি মাৰিবৰ মন

কৰি হাতেৰে ধৰোতেই শিঙৰাই তাৰ হাতত বিহ-কাঁইটেৰে বিন্ধি দিলে। তেতিয়াই ৰাক্ষসৰ হাতখনত চেংচেঙনি ভৰুভকনি উঠিল। ৰাক্ষসে সহিব নোৱাৰি, "তোক যিহকে লাগে তাকে মই দিম, তেও মোক তই এৰি দে ঠু।" এইবুলি কোৱাত শিঙৰাই ক'লে, "যদি তোক এৰি দিব লাগে তেনেহ'লে মোক কি দিবি আগেয়েই দো।" ৰাক্ষসে পেটৰ পৰা এটা সোণৰ আঙঠি উলিয়াই দি ক'লে, "এই আঙঠিটো কলপাত এখনত থৈ ভালমতে সেৱা-শুশৰ্ষা কৰিলেই আঙঠিটোৰ গুণত তো ঘৰ দুৱাৰ সকলোবোৰ সোণৰ হৈ পৰিব আৰু সোণ-ৰূপেৰে ঠাহ খাব।" শিঙৰাই ৰাক্ষসৰ এই কথা শুনি তাক বিন্ধিবলৈ এৰি দি আঙঠিটো লৈ গৰুটো খেদাই খেদাই আনি ঘৰ পালেহি। ঘৰ পাই সি গিৰিহঁতৰ হাতত আঙঠিটো দি সকলো কথা ভাঙি-পাতি ক'লত গিৰিহঁতে বং মনেৰে, শিঙৰাই কোৱামতে আঙঠিটো কলপাত এখনত থৈ সেৱা কৰাত তাৰ ঘৰ-বাৰী সকলোবোৰ সোণৰ হৈ পৰিল। আৰু সোণ-ৰূপেৰে ঘ উপচি পৰিল। গিৰিহঁতে তেতিয়াই শিঙৰাৰ লগত নিজৰ জীয়েকক কেঁচা পাণ, কেঁচা তামোল কাটি বিয়া দিলে। এইদৰে বহুদিন গ'ল। এদিন শিঙৰাই মনে মনে নৈৰ ঘাটত মোটটো থৈ মানুহ হৈ গা ধুবলৈ ধৰোতে শিঙৰাৰ ঘৈণীয়েকে দেখি লৰালৰিকৈ মোটটো আনি জুইত পুৰি পেলোৱাত শিঙৰা গুচি সি বৰ খুলন্তৰ পুৰুষ হৈ পৰিল। তেতিয়া সকলোৱে মহা আনন্দেৰে ৰজাৰ দৰে থাকিবলৈ ধৰিলে।

চালত পৰিল ফেঁচা
মোৰ সাধুকথা মিছা
তামোলে মেলিলে ডাৰি
কোন ক'লে যাৰি?

***** সমাপ্ত *****

এটা বলী মানুহ

এখন ৰাজ্যত এটা বৰ ডাঙৰ হাতী আৰু এটা বাঘ আছিল। সিহঁত দুয়োৰো উপদৰ্ভৱত মানুহে ততমত এৰিছিল। বহুত যত্ন কৰিও ৰজাই সেই বাঘ আৰু হাতী মাৰিব নোৱাৰি গোটেই ৰাজ্যতে ঢোল পিটি শুনাই দিলে বোলে যেয়ে এই হাতী আৰু বাঘটো মাৰিব পাৰিব তাক বহুত পুৰস্কাৰ দিয়া হ'ব। এই কথা শুনি বহুত মানুহে বাঘ আৰু হাতী মাৰিবলৈ যত্ন কৰিবলৈ ধৰিলে কিন্তু মাৰিব নোৱাৰিলে। দৈবাত এদিন এটা মানুহে মনত দুখত বিহ খাই মৰোঁগৈ বুলি কিছুমান পিঠাগুড়িৰ লগত বিষ সানি লৈ সেই ৰাজ্যৰ ফালে যাওঁতে এজোপা গছৰ তলত সেই টোপোলাটো থৈ ওচৰে নৈ এখনত পানী খাবলৈ গৈছিল। সেই সময়ত দুষ্ট হাতীটোৱে আহি সেই পিঠাগুড়িবোৰ খাই পেলালে। যেতিয়াই বিহ-সনা পিঠাগুড়িবোৰ খালে তেতিয়াই গাত বিষ লাগি হাতীটো মৰি থাকিল। এই কথা ৰজাই খবৰ পাই হাতীটো কোনে মাৰিলে বুলি বিচাৰ কৰোৱাত সেই বিষ সনা মানুহটোক ৰজাৰ ওচৰলৈ লৈ যোৱা হ'ল। সি কেনেকৈ হাতীটো মাৰিলে বুলি তাক ৰজাই সুধিলত সি ক'লে, "মই হাতীটো একে ভুকুৱেই মাৰিলোঁ।"

ৰজাই বৰ সন্তোষ পাই তক অনেক ধন দি ক'লে, "মোৰ ৰাজ্যত আৰু এটা বৰ দুষ্ট বাঘ আছে, যদি তই সেই বাঘটোও মাৰিব পাৰ তেন্তে তোক মই আৰু বহু ধন দিম।" সি ক'লে বোলে, "স্বৰ্গদেউ, সেই বাঘটোও মই মাৰিব পাৰিম।" এইবুলি কোৱাত ৰজাই ক'লে, "তই পৰহিলৈ বাঘটো মাৰিব লাগিব।" মানুহটোৱে শলাগি শলাগি আহি তাৰ থকা ঠাই পাই চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। সি কেনেকৈ সেই বাঘটো মাৰিব পাৰে। যেতিয়া বাঘ মৰাৰ দিন পৰিলহি, সি কিছুমান ডোল আৰু এটা টেঁকীথোৰা লৈ ভয়-ভয়কৈ হাবিত সোমালগৈ। সেই হাবিত এজোপা ডাঙৰ গছ আছিল। সি গৈ সেই গছৰ ওপৰত উঠি "কে" "কে" "কে" "কে" বুলি মিছা-মিছিকৈ গান গাই আছে আৰু চৰাইবিলাকে এই গছজোপাৰ পাতে পাতে পৰি কোঢ়াল কৰি আছে। তাকে শুনি বাঘে সেই গছৰ ওচৰলৈ আহি মানুহটোক সুধিলে, "ককাই তই চৰাইবিলাকক কি শিকাইছ?" সেই মানুহটোৱে ক'লে বোলে "ভাই মই সিহঁতক গান শিকাইছোঁ।" তেতিয়া বাঘে ক'লে, "ককাই, মোকো তেনেকুৱা গান শিকাৰ পাৰিবি জানো?" মানুহটোৱে ক'লে, "তই হৈছ বাঘ, মই হৈছোঁ নৰমনিচ, তই মোক খাবি নহয়?" তেতিয়া বাঘে ক'লে, "মই সইত সইত তিনি সইত খাই কৈছোঁ, মই তোক নাখাওঁ। তই মোক তেনেকুৱা গান শিকা।" বাঘৰ কথা শুনি মানুহটোৱে গছৰপৰা নামি আহি বাঘৰ ঠেং চাৰিখন গোটাই খুবমতে বান্ধি পেলাই টেঁকীথোৰাটোৰে তাক মাৰিবলৈ ধৰিলে। মাৰত তত্ নেপাই বাঘে ক'লে, "ককাই, মই আৰু গান নিশিকো, মোক এৰি দো।" মানুহটোৱে ক'লে, "ভালকৈ শিক, নিশিকিবি?" এইদৰে মাৰি থাকোঁতেই বাঘ মৰিল। সি সেই বাঘটো আনি ৰজাক দেখুৱাই দিলে। তেতিয়া ৰজাই বৰ বং মনেৰে তাক ক'লে বোলে, "আজি তোমাৰ সৈতে যুঁজিবলৈ এটা বলী মানুহ আনি দিম, তুমি সেই মানুহটোক জিকিব পাৰা যদি তোমাক আৰু ধন-বস্তু দিম।" এইবুলি কৈ এটা বলী মানুহ আনি ৰাতি তাৰ লগত ৰজাই শুৱাই থ'লে। ৰাতি মানুহটোৱে বলী মানুহটোক ক'লে বোলে, "ভাই মই একোটা ভুকুতে এটা হাতী মাৰিছোঁ আৰু এটা ডাঙৰ বাঘ মাৰিছোঁ, তই মোৰ লগত

কেনেকৈ যুঁজ কৰিব? তই এতিয়া ভৰ বয়সত মোৰ লগত যুঁজি মৰিবলৈ আহিছনে?” এইবুলি কোৱাত সেই মানুহটো ভয়ত ৰাতিয়েই পলাই গ’ল। পিছে পুৱা ৰজাৰ বলী মানুহটো ৰজাই বিচাৰি নাপাই বাঘ মৰা বলী মানুহটোক বহুত ধন-বস্তু দি বিদায় দিলে আৰু তেতিয়াৰ পৰা হাতী আৰু বাঘৰ উপদৰ্ৰ গুচি নিৰাপদে ৰাজ্য চলাবলৈ ধৰিলে।

কঁঠালে পেলাই মুচি,
মই আহিলো গুচি।

***** সমাপ্ত *****

চিলনীৰ জীয়েকৰ সাধু

এখন দেশত এটা কুমাৰ আছিল। তাৰ অনেক ধন-বস্তু আছিল; কিন্তু ল’ৰা নাছিল। তাৰ ঘৈণীয়েকে বাৰে বাৰে ছোৱালীহে পাইছিল। এই কথাত কুমাৰৰ মনত সদায় বৰ বেজাৰ। কিছুদিনৰ মূৰত ঘৈণীয়েক আকৌ গা-ভাৰী হ’লত কুমাৰে ঘৈণীয়েকক ক’লে, ”যদি এইবাৰো তই ছোৱালীকেহে পাৱ, তেন্তে মই ঠিক কৈছো তোক নগত বেচিমা’ গিৰীয়েকৰ কথা শুনি ঘৈণীয়েকে বৰ ভয় খালে। ল’ৰা পাবৰ ওচৰা-উচৰি হ’লত কুমাৰৰ ঘৈণীয়েকে মাকৰ ঘৰলৈ গ’ল। কিন্তু কি দুৰ্‌কপাল, এইবাৰো তাইৰ ছোৱালী এজনীহে উপজিল। ছোৱালী ওপজা দেখি ভয়ত কুমাৰীৰ অণু-কণু শুকাই গ’ল। সেইদেখি তাইৰ গিৰীয়েকে বুজ পোৱাৰ আগেয়েই তাই তেতিয়া লৰা লৰিকৈ ছোৱালীজনীক এটা চৰুত ভৰাই ফটাকানিৰে ঢাকি-ঢুকি আন এটা চৰুৰে তাৰ ওপৰত সাঁফৰ দি নৈত উটাই দিলে।

চৰুটো নৈত উটি গৈ আছে, এনেতে নৈৰ পাৰত কাপোৰ খুই থকা ধোবা এটাই চৰুটো দেখি তাত কি আছে চাওঁ বুলি সাঁতুৰি গৈ সাঁফৰটো মেলি দেখিলে, নকৈ হোৱা কেঁচুৱা ছোৱালী এজনী তাতে ভৰাই কোনোবাই উটাই দিছে। ধোবাটোৱে ছোৱালীজনী তুলি ল’বৰ মনেৰে সাঁফৰটো গুচাই চৰুটো ধৰি লাহে লাহে সাঁতুৰি বামৰ ফালে টানি আনোতেই, হঠাত্‌ এজনী চিলনীয়ে থাপমাৰি চৰুটোৰ পৰা ছোৱালীজনী লৈ গুচি গ’ল। এজোপা আঁহত গছৰ আগত চিলনীজনীৰ বাহ আছিল। তাই ছোৱালীজনী সেই বাহতে থ’লেগৈ। কণমান ৰূপহ ছোৱালীটি দেখি চিলনীৰ বৰ মৰম লাগিল। সেইদেখি তাই ছোৱালীজনী তুলি-তালি ডাঙৰ-দীঘল কৰিবলৈ মনতে ঠিক কৰিলে।

দিনো চিলনীয়ে য’ৰেপৰা যি ভাল খোৱা-বস্তু পায় থাপ মাৰি লৈ আহি ছোৱালীজনীক খুৱায়। এইদৰে চিলনীয়ে লাহে লাহে তাইক ডাঙৰ-দীঘল কৰিলে। কাৰবাৰ ঘৰত ভাল ৰিহা-মেখেলা ৰ’দত শুকাবলৈ মেলি দিয়া দেখিলে চিলনীয়ে সেইবোৰ থাপমাৰি লৈ আহি জীয়েকক পিন্ধিবলৈ দিয়ে। এদিন ৰজাৰ জীয়েক এজনীয়ে নৈৰ ঘাটতে গাৰ অলঙ্কাৰ-পাতিবোৰ সোলোকাই থৈ নৈত গা ধুবলৈ নামিছিল, এনেতে চিলনীয়ে থাপমাৰি সেই অলঙ্কাৰবোৰ লৈ গুচি আহি জীয়েকক পিন্ধিবলৈ দিলে। এইদৰে ফণি, আৰ্চী, সেন্দুৰৰ টেমা, তেলৰ বাটি চিলনীয়ে য’তে যি পায় তাকে নি জীয়েকক দিয়ে।

ছোৱালীজনী লাহে লাহে গছৰ ডালতে ডাঙৰ হ’ল, আৰু ৰূপত অপেশ্বৰী যেন হ’ল। এদিন চিলনীয়ে জীয়েকক ক’লে, ”আই, তই এতিয়া ডাঙৰ হৈছ, মই সদায় তোক অকলে এৰি থৈ দূৰলৈ যাওঁ, সেইদেখি তোক কোনোবাই কিবা কৰে বুলি মোৰ বৰ ভয় লাগি থাকে। আজিৰপৰা মই গ’লে তোৰ ভয়-চয় লাগিলে বা থিতাতে লগা হ’লে তই মোক এইদৰে মাতিবি, মই ততালিকে উৰি আহি তোৰ আগতে পৰিম-

”আঁহতৰ পাত লৰে কি চৰে। চিলনী আই মোৰ আগতে পৰে।”

এদিন দুপৰীয়া চিলনীৰ জীয়েকে গছৰ ডালতে বহি মূৰ আঁচুৰিছে। এনেতে এটা সদাগৰ সেইপিনেই ক’ৰবালৈ যাওঁতে ৰ’দত ভাগৰ লাগি সেই গছজোপাৰ তলতে জিৰাবলৈ বহিল। সেইডোখৰ ঠাইত জনপৰ্গী নাই। ক’ৰবাৰ পৰা এডাল চুলি উৰি আহি সদাগৰৰ কোলাতে পৰিল। সদাগৰে চুলিডাল দেখি আচৰিত মানি তুলি লৈ বৰ দীঘল যেন দেখি জুখি চালে। চুলিডাল সাত হাত দীঘল। সদাগৰে ক’ৰপৰা ইমান দীঘল চুলিডাল আহিল বুলি চাৰিওফালে চাই একো নেদেখিলে। এনেতে গছৰ ওপৰলৈ সদাগৰৰ চকু গ’ল। তেওঁ দেখিলে এজনী দীপ্-লিপ্ ছোৱালীয়ে ডালতে বহি চুলি আঁচুৰিব লাগিছে। সদাগৰে আচৰিত মানি ছোৱালীজনীৰ ফাললৈ চাই মাত লগালে, ”তুমি কোন? দেৱতা নে মানুহ? নে অপেশ্বৰী? নে যথিনী, কোন কোৱা? তুমি এই ভৰ-দুপৰীয়া গছৰ ডালত কিয় বহি আছা?” ইয়াৰ আগেয়ে ছোৱালীজনীয়ে মানুহ কেতিয়াও দেখা নাছিল; সেইদেখি ভয় খাই কি উত্তৰ দিব একোকে থিৰ কৰিব নোৱাৰি মাকক বিনাই মাতিলে,

”আঁহতৰ পাত লৰে কি চৰে। চিলনী আই মোৰ আগতে পৰে।”

এইদৰে মতা মাতৰ্ৰকতে চলনী ক'ৰবাৰ পৰা উৰি আহি জীয়েকৰ আগতে পৰিল। ”আই মোক কিয় মাতিছ?” বুলি চলনীয়ে সুধিলত জীয়েকে গছৰ তলত থকা সেই মানুহটোলৈ মাকক আঙুলিয়াই দেখুৱালে। চলনীয়ে ডেকা আৰু ধুনীয়া সদাগৰক দেখিয়েই মনে মনে ভাবিলে, যদি এই মানুহটি ভাল হয়, তেন্তে এওঁলৈকে মোৰ ছোৱালীজনী বিয়া দিব পাৰিলে ভাল হ'ব। ইয়াকে ভাবি তললৈ আহি চলনীয়ে সদাগৰক আগৰে পৰা গুৰিলৈকে জীয়েকৰ সকলো কথা ভাঙি-পাতি ক'লে। সদাগৰে চলনীক ক'লে যে, ”মোৰ অনেক ধন-বস্তু আছে, মই চহকী মানুহ। কিন্তু মোৰ এতিয়া সাতজনী ঘৈণী আছে, তুমি যদি সেইবাবে কোনো আপত্তি নকৰি তোমাৰ জীয়েকক মোলৈ বিয়া দিয়া তেনেহ'লে মই নিশ্চয়কৈ কৈছোঁ যে তাইক মই সুখে-সন্তোষে ৰাখিম, কেতিয়াও দুখ নিদিওঁ।” সদাগৰৰ কথা শুনি চলনীয়ে অনেক ভাবি-চিন্তি জীয়েকক সদাগৰলৈকে দিবলৈ মান্তি হ'ল আৰু জীয়েকক ভালেমান বুজাই-বঢ়াই নমাই আনি সদাগৰৰ হাতত সমৰ্পণ কৰিলে। চলনীয়ে কান্দি-কাটি কাকূতি মিনতি কৰি সদাগৰক ক'লে, যেন ছোৱালীটিক তেওঁ দুখ নিদিয়ে। আৰু জীয়েককো ক'লে, ”আই, মোক তোৰ লগা হ'লে শিকাই দিয়াৰ দৰেই মাতিলেই মই তোৰ আগত পৰিমগৈ।”

ইয়াৰ পিছত সদাগৰে চলনীৰ জীয়েকক ঘৰলৈ আনি বৰ মৰম-চেনেহ কৰি ৰাখিলে। কিন্তু সদাগৰৰ আগৰ সাতজনী ঘৈণীয়েকে চলনীৰ জীয়েকৰ ৰূপ দেখি ভাবিলে যে এনে ৰূপহী ঘৈণীয়েককে পাইছে যেতিয়া সিহঁতক আৰু দেখিব নোৱাৰা হ'ব। ইয়াকে ভাবি সাতোজনীয়ে চলনীৰ জীয়েকক হিংসা-খিয়াল কৰি দুখ দিবলৈ ধৰিলে।

এদিন সাতোজনীয়ে লগ লাগি চলনীৰ জীয়েকক ক'লে, ”তই বৰ অপেশ্বৰী হৈ আহিছ, আমি ঘৰৰ বন-বাৰী কৰি ৰান্ধি-বাটি দিম, তই বহি বহি খাবি? যা আজি তই ভাত ৰান্ধগৈ।” চলনীৰ জীয়েকে তাইৰ জীৱনত কেতিয়াও ভাত ৰন্ধা নাই; সেইদেখি কেনেকৈ ভাত ৰান্ধিব লাগে নাজানি একোকে উপায় নাপাই কান্দি কান্দি বাৰীৰ পিছফালে কল'নিৰ মাজত বহি বিনাই মাকক মাতিলে-”আগলি কলপাত লৰে কি চৰে। চলনী আই মোৰ আগতে পৰে।”

এনেদৰে মতা মাতৰ্ৰকতে চলনী আহি তাইৰ আগতে পৰিল। ”কি হ'ল, মোক কিয় মাতিছ?” বুলি জীয়েকক চলনীয়ে সুধিলত জীয়েকে ক'লে, ”আই, মোক সতিনীহঁতে ভাত ৰান্ধিবলৈ কৈছে, মই কেনেকৈ ভাত ৰান্ধিব লাগে নাজানো। নাৰন্ধিলে সিহঁতে গিৰীহঁতক লগাই দি মোক কি কৰোৱায় ঠিক নাই।” মাকে জীয়েকৰ কথা শুনি ক'লে, ”আই তই একো ভয় নকৰিবি, কেনেকৈ ভাত ৰান্ধিব মই কৈ দিওঁ শুন। এটা চৰুত এচৰুকৈ পানী দি তাতে চাউল এটা পেলাই দিবি আৰু আন এচৰু পানীত এডাল শাক পেলাই দিবি, দি চৰু দুটাৰ তলত এডোখন কাঠখৰি দি থৈ তই আখলঘৰৰ পৰা ওলাই বাহিৰতে বহি থাকিবি; দেখিবি চৰুত অক্ষয় ভাত আৰু আঞ্জা হৈ আছে।” ইয়াকে জীয়েকক বুধি দি চলনী উৰি গুচি গ'ল আৰু জীয়েকে চলনীয়ে কোৱাৰ দৰেই কৰিলে। ভাত খাবৰ সময়ত সতিনীয়েকহঁতে ভাতৰ পাতৰ তলত একোটা গাঁত খানি লৈছিল, যেই চলনীৰ জীয়েকে সিহঁতৰ পাতত ভাত দি যায়, তেতিয়াই সিহঁতে সেই ভাত পাতৰ তলৰ গাঁতত পেলাই দি ”ভাত ঢুকাল, লৈ আহ” বুলি আকৌ ভাত খোজে। এইদৰে সতিনীয়েকহঁতে য'তবাৰ ভাত খোজে ততবাৰ চলনীৰ জীয়েকে চৰুৰ পৰা ভাত আনি দি থাকে। শেহত সিহঁত হাৰি লাজ পাই উঠি গ'ল।

এদিন সতিনীয়েকহঁতে চলনীৰ জীয়েকক গোহালি ঘৰ অঁতাবলৈ ক'লে। চলনীৰ জীয়েকে গোহালি ঘৰহ ভিতৰ সোমায়ৈ মাকক মাতিলে-”আগলি কলপাত লৰে কি চৰে। চলনী আই মোৰ আগতে পৰে।”

জীয়েকে এইদৰে বিনাই মতা মাতৰ্ৰকতে চলনী আহি আগতে পৰি, ”কিয় মাতিছ” বুলি জীয়েকক সুধিলত, জীয়েকে ক'লে, ”আই, সতিনীহঁতে মোক গোহালি অঁতাবলৈ কৈছে, কেনেকৈ অঁতাম তোমাক সুধিবলৈ মাতিছোঁ।” মাকে ক'লে, ”গোহালিঘৰৰ ইফালৰ পৰা সিফাললৈ বাঢ়নীৰ কাঠী এডাল বুলাই যা, দেখিবি ঘৰটো চিকণ হৈ পৰিবি।” এইবুলি কৈ মাক উতি গ'লত চলনীৰ জীয়েকে তাকে কৰিলে আৰু সেইদিনা গোহালি ঘৰ আগতকৈ বেছি চাফ হৈ জল্পকীয়া হৈ পৰিল। চলনীৰ জীয়েকৰ এনে সুন্দৰ বন-বাৰী দেখি সদাগৰে তাইক বৰ ভাল পাবলৈ ধৰিলে।

চ'তৰ বিহুৰ ওচৰ চাপিলত সদাগৰে আঠোজনী ঘৈণীয়েকক গাইপতি পাঁচ সেৰকৈ কপাহ দি ক'লে, ”তইতে মই বিহুত পিন্ধিবলৈ চোলা, চুৰিয়া কাপোৰ, গামোচা বৈ দে। আৰু কাৰ কাপোৰ ভালকৈ বোৱা হয় মই চাম।” সাতোজনী ঘৈণীয়েকে গাইপতি লৰালৰিকৈ কপাহবোৰ লৈ চন্দিয়াই নেওঠি, পাঁজি বাটি, সূতা উলিয়াই কাপোৰ ববলৈ লাগি গ'ল; কিন্তু চলনীৰ জীয়েকে একো কৰিব নাজানি আমন-জিমনকৈ বহি থাকিল। সতিনীয়েকহঁতে ভাবিলে, এইবাৰ চলনীৰ জীয়েক ঠেকত পৰিল। তাইতো একোকে নাজানে, কেনেকৈ গিৰীয়েকক কাপোৰ বৈ দিয়ে দেখিম। চলনীৰ জীয়েকে বাৰীৰ পিছফালে গৈ মাকক আগৰ দৰে বিনাই মাতিলত মাক আহি আগতে পৰি জীয়েকক সুধিলে, ”কি কথা, কিয় মাতিছ?” জীয়েকে কাপোৰ বোৱাৰ কথা ক'লত, চলনীয়ে জীয়েকক ক'লে, ”আই, তই চিন্তা নকৰিবি, তই তোৰ গিৰীয়েকক কাপোৰ দিব পাৰিবি। চাইটা বাঁহৰ চুঙাত এজোলাকৈ কপাহ সুমুৱাই চুঙাকেইটাৰ মুখত সোপা দি থৈ দে, বিহুৰ দিনা যেতিয়া তোৰ গিৰীয়েক কাপোৰ খুজিব, তেতিয়া তই চুঙা চাৰিটা আনি গিৰীয়েকৰ হতত দিবি।” এইবুলি চলনী উৰি গুচি গ'লত জীয়েকে চাৰিটা চুঙা আনি চাৰি জোলা কপাহ মাকে কোৱাৰ দৰে সোপা দি থৈ দিলে। সতিনীয়েকহঁতে লচপচকৈ কাপোৰ বৈছে আৰু চলনীৰ জীয়েকে একো নকৰাকৈ কপাহবোৰ পেলাই থৈছে দেখি সিহঁতে পেটে পেটে ৰং পাই ভাবিছে, ”এইবাৰ বাঁহ পৰিল ফান্দত। এইবাৰ চলনীৰ জীয়েকে কাপোৰ দিব নোৱাৰিলে সদাগৰে শুদাই নেৰে।”

বিহ্বৰ দিনা সাতোজনী ঘৈণীয়েকে নিজৰ নিজৰ কাপোৰ গামোচা, চোলা, চুৰিয়া উলিয়াই গিৰীয়েকৰ হাতত দিলে আৰু চিলনীৰ জীয়েকে মাথোন চুঙা চাৰিটা দিলে। সতিনীয়েকহঁতে চিলনীৰ জীয়েকে চুঙা চাইটা গিৰীয়েকৰ হাতত দিয়া দেখি, ঢেক্-ঢেক্ কৰে হাঁহিবলৈ ধৰিলে। সদাগৰেও খঙত চকু ৰঙা কৰি চিলনীৰ জীয়েকক সুধিলে, "এইবোৰ কি দিছ? তোৰ কাপোৰ ক'তা?" তাই ক'লে, "চুঙাকেইটা মেলি চাওক।" সদাগৰে এটা এটাকৈ চুঙাকেইটাৰ সাঁফৰ মেলিলত সুন্দৰ চোলা চুৰিয়া পাটকাপোৰ আৰু গামোচা ওলাই পৰিল। আৰু সেইবোৰ ইমান বঢ়িয়া আৰু মিহি যে সেইবোৰৰ আগত সতিনীয়েকহঁতৰ শোটা-কানি বুলিলেই হয়। সদাগৰে সেইদেখি খঙত সাতোজনীয়ে দিয়া কাপোৰবোৰ ডোখৰ ডোখৰ কৰি কাটি দলিয়াই পেলাই দি চিলনীৰ জীয়েকে দিয়াবোৰ পিন্ধিলে।

লাহে লাহে সতিনীয়েকহঁতে গম পালে যে এজনী চিলনী আহি তাইক এনেদৰে বুধি দি যায়। ইয়াকে গম পাই সিহঁতে চিলনীজনীক মাৰিবলৈ বুলি বুধি আলচিলে। তাই কি বুলি চিলনীজনীক মাতে সেইটো সিহঁতৰ ভিতৰত এজনী চোপা দি লুকাই থাকি শিকি লৈ এদিন গোহালি ঘৰৰ ভিতৰত সোমাই চিলনীৰ জীয়েকৰ নিচিনাকৈ মাতিলত, চিলনীজনী আহি তাইৰ আগত পৰিল। তেতিয়াই তাই চিলনীজনীক পূৰ্ণহতীয়াকৈ বাঢ়নীৰে কোন মাৰি, মাৰি পেলাই গোবৰৰ তলত পুতি থ'লে। চিলনীৰ জীয়েকে এই কথাৰ শৃংসূতৰ্কে নাপালে। ইয়াৰ পিছত চিলনীৰ জীয়েকে মাকক বিনাই বিনাই ক'তবাৰ মাতিলে, কিন্তু মাক আৰু ক'ৰপৰা আহিব! সতিনীয়েকহঁতে কিবা বুধি কৰি চিলনীজনী মাৰিলে বুলি তেতিয়া চিলনীৰ জীয়েকে বুজিব পাৰি ফেঁকুৰি ফেঁকুৰি কান্দিবলৈ ধৰিলে।

ইয়াৰ কিছুদিনৰ পিছত সদাগৰ বেপাৰ কৰিবলৈ যাবলৈ ওলাল। যাবৰ সময়ত সদাগৰে সাতোজনী ঘৈণীয়েকক দঢ়াই দঢ়াই ক'লে, সিহঁতে যেন চিলনীৰ জীয়েকক দুখ নিদি ভালকৈ ৰাখে। এদিন মুদৈ এটাই ফণি, আৰ্চী, সেন্দুৰ, খুৰীবাটি, গোক্ৰতেল আদি বেচিবলৈ বুলি সদাগৰৰ ঘাটতে তাৰ নাও বান্ধিলেহি। সদাগৰৰ ঘৈণীয়েকহঁতে সিহঁতে চকুৰ কুটা দাঁতৰ শাল চিলনীৰ জীয়েকক সেই মুদৈটোকে বেচিবলৈ মনে মনে আলচি মুদৈটোৰপৰা কিছুমান বস্তু কিনি সেইবোৰৰ বেচৰ বাবে তাকি এজনী ৰূপহী ছোৱালী দিম বুলি ক'লে। এই ছোৱালীজনীৰ ৰূপ-গুণ মুদৈটোৰ আগত এনেকৈ বৰ্ণাইছিল যে মুদৈৰ লোভ লাগি বস্তুৰ বেচত মৰি ছোৱালী-জনীকে লৈ যাবলৈ সি মান্তি হ'ল। চিলনীৰ জীয়েকক সতিনীয়েকহঁতে ক'লে, "আমাৰ ঘাটত এটা মুদৈয়ে এনাও বঢ়িয়া বস্তু বেচিবলৈ আনি নাও বান্ধি আছেহি। আমি চাই-মেলি তাৰ পৰা কিছুমান বস্তু কিনি আনোঁগৈ আহা।" চিলনীৰ জীয়েকে ক'লে, "বাইহঁত, কোম একো নালাগে। তোমালোকেই যোৱা, মই নাযাওঁ। মোক তেখেতে ক'লৈকো যাবলৈ হাক দি গৈছে।" সিহঁতে তাই নানাৰকমে বুজাই নেৰানেপেৰাকৈ ধৰাত শেহত তাই থেৰোগেৰোকৈ সিহঁতৰ লগতে গৈ ঘাট পালেগৈ। সিহঁতে বস্তু চোৱাৰ লাচতে চিলনীৰ জীয়েকক মুদৈৰ নাৱত তুলি দিলত, মুদৈয়ে আগেয়ে সিহঁতৰ সৈতে আলচ থোৱামতে খপ্ কৰে নাও মেলি দি চিলনীৰ জীয়েকক লৈ গুচি গ'ল। মুদৈয়ে চিলনীৰ জীয়েকক লৈ গৈ নিজৰ ঘৰ পোৱালেগৈ। তাত চিলনীৰ জীয়েকক শুকান মাছৰ ৰখীয়া পাতিলে। নৈৰ পাৰত মুদৈটোৰ ঘৰ। চিলনীৰ জীয়েকে ৰ'দত বহি শুকান মাছ ৰখি থাকোঁতে এনেদৰে বিনাই আছিল,

"কুমাৰণী আয়ে মোক উটুৱাই দিলে,

চিলনী আয়ে মোক দাঙি ধৰিলে।

সাঁউদৰ কোঁৱৰে মোক বিয়া কৰালে।

সাত সতিনীয়ে মোক ডোমত বেচিলে,

ডোমে মোক শুকান মাছ ৰখীয়া কৰিলে!"

চিলনীৰ জীয়েকে এইদৰে বিনাই শুকান মাছ ৰখি থাকোঁতে সেইদিনে সদাগৰ নাৱেৰে উজাই ঘৰলৈ আহিছিল। দূৰৰপৰা এই বিননি শুনি সদাগৰে সেইখিনিতে নাও ৰাখি চিলনীৰ জীয়েকৰ ওচৰলৈ গৈ, তাইৰ কি হৈছে, কিয় কান্দিছে বুলি সুধিলত, সকলো কথা ভাঙি তাই সদাগৰক ক'লে। তেতিয়া সদাগৰে তাইৰ আগত নিজৰ চিনাকি দি তাইক নাৱত তুলি গা-পা ধুৱাই ন ৰিহা-মেখেলা পিন্ধাই লৈ গুচি আহিল। নাৱতে চিলনীৰ জীয়েকক সদাগৰে এটা কাঠৰ পেৰাত সুমুৱাই থৈ তাই উশাৰ ল'বলৈ পেৰাটোত এটা বিন্ধা কৰি দিছিল। সদাগৰে ঘৰ পাই তেওঁ আনবোৰ বয়-বস্তুৰে সৈতে পেৰাটোও তেওঁৰ শোৱনি-ঘৰত সুমাই থ'লে। সাতোজনী ঘৈণীয়েকক আগত দেখি সদাগৰে সুধিলে, "তহঁত এটাইকেউজনীক দেখিবলৈ পাইছোঁ, কিন্তু চিলনীৰ জীয়েকেক নাই পোৱা কিয়?" সিহঁতে উত্তৰ দিলে, "তাই আজি ভালেমানদিন হ'ল, মাকৰ ঘৰলৈ গ'ল, উভতি অহাই নাই।" এই কথা শুনি সদাগৰে সিহঁতক ক'লে, "মোৰ মনে ধৰিছে তহঁতে তাইক কিবা এটা কৰিলি। বাৰু তহঁতে সঁচা কথা কৈছ নে মিছা কথা কৈছ মই তেহঁতক এতিয়াই পৰীক্ষা কৰিম।" এইবুলি এটা দ গাঁত খনাই তাত জেং আৰু কাঁইট পুতি এডাল এৰাঁসূতা গাঁতটোৰ ইপাৰৰ পৰা সিপাৰলৈ বান্ধি দি, ঘৈণীয়েকহঁতক ক'লে, "যি এই সূতাৰ ওপৰেদি বগাই যাব পাৰিবি, সিয়েই নিদোৰ্ষী বুলি জানিমা।" এজনী এজনীকৈ ছজনী ঘৈণীয়েকে এৰাঁসূতাৰ ওপৰেদি গৈ সূতা ছিগি গাঁতত পৰি মৰিল, কিন্তু সপ্তম-জনী নপৰিল। সেইজনীয়ে সেই সূতাইদি সাতবাৰ অহা-যোৱা কৰিলে তথাপি সূতাডাল নিছিগিল, কাৰণ তাই সঁচাকৈয়ে চিলনীৰ জীয়েকক বেচাৰ কথা একো নাজানিছিল।

ইয়াৰ পিছত সদাগৰে তেওঁৰ সেই ছজনী ঘৈণীয়েকক গাঁততে মাটি দি পুতি থ'লে আৰু চিলনীৰ জীয়েকক পেৰাৰ পৰা উলিয়ালে। তাৰ পিছত চিলনীৰ জীয়েক আৰু সপ্তমজনী ঘৈণীয়েকৰে সৈতে সদাগৰে গৃহবাস কৰি সুখত কটাবলৈ ধৰিলে। আমাৰ কাপোৰ-কানি ক'লা হ'ল, আমি

তুলা আৰু তেজা

এটা চহকী খেতিয়কৰ দুজনী ঘৈণীয়েক আছিল; বৰজনী এলাগী, সবুজনী লাগী। এলাগীৰ এজনী ছোৱালী আৰু এটা ল'ৰা, নাম তেজা আৰু কানাই। লাগীৰ মুঠেই এজনী ছোৱালী, নাম তুলা। তুলা তেজাতকৈ বয়সত ডাঙৰ আছিল। লাগীজনীয়ে এলাগী আৰু তাইৰ ল'ৰাটোক আৰু ছোৱালীজনীক বৰ দুখ দিছিল। তিবুতাসেবুৱা গিৰীয়েকেও লাগীৰ ভয়ত সিহঁতক মৰম কৰিব নোৱাৰিছিল। সিহঁতে ভাল খাব পিন্ধিবলৈ নাপায়। ৰাতিপুৱা তেজা আৰু কানাইয়ে কৰ্কৰা পইতা ভাত এগাল খাই গৰু ৰাখিবলৈ গুচি যায় কিন্তু তুলাই মাকে সৈতে তিনি-তেলনি মাৰি খায়, ভাল কাপোৰ-কানি পিন্ধি মহা সুখে থাকে। গিৰীয়েকে হাল-কোৰ বাই দুপৰীয়া ঘৰলৈ উভতি আহিলে, লাগী সবুজনী ঘৈণীয়েকে গিৰীয়েকক তপত ভাত, তপত আঞ্জা, নানা ৰকমৰ ভজা, খৰিকাত দিয়া আদি খাবলৈ দি আল ধৰে, কিন্তু কেতিয়াবা এলাগীয়ে গিৰীয়েকক কাবৌ-কোকালি কৰি খাবলৈ মাতি নি নিজৰ ভঙা চালিত পইতা ভাত, পোৰা মাছ খাবলৈ দিয়ে আৰু গিৰীয়েকে লাগীৰ ভয়ত লুকাই-চুবকৈ খায় আৰু বৰ তৃপ্তি পায়। বাস্তৱিকতে দুপৰীয়া হাল-কোৰ বাই তাৰ পইতা ভাত, পোৰা মাছ যেনে ভাল লাগে, লাগীৰ তপত আঞ্জা তেনে ভাল নালাগে। লাগীয়ে দেখিলে যে লাহে লাহে গিৰীয়েকে পথাৰৰ পৰা আহি এলাগীৰ ঘৰত ভাত খোৱাটো বাঢ়ি আহিবলৈ ধৰিছে। সেইদেখি তাই এলাগীক কেনেকৈ গিৰীয়েকৰ চকুৰপৰা আঁতৰাব এই কথা ভাবিবলৈ ধৰিলে।

এদিন লাগীয়ে এলাগীক জকাই বাবলৈ মাতি লৈ গ'ল। লাগীৰ জকাইত কেঁকোৰা, কুচিয়া, আঙ্গুলিচেপা আদি উঠিল, এলাগীৰ জকাইত কুচি, চেনি, লাচোন, ভাঙোন অদি ভাল ভাল মাছ উঠিল। এনে হোৱা দেখি এলাগীৰ ওপৰত লাগীৰ নখে খং উঠিল। জকাই বাই উঠি দুয়ো গা ধুবলৈ বুলি এটা বৰ-পুখুৰীৰ দলঙত উঠিল। লাগীয়ে এলাগীক ক'লে, "বাই, মোৰ পিঠিখন ভালকৈ ঘাঁহি দিয়া, বোকা আৰু মলিৰে টাটৰি বান্ধিছে। মোৰ ঘঁহা হৈ গ'লে তোমাৰ পিঠিখনো মই ঘাঁহি দিম।" লাগীৰ কথা শুনি এলাগীয়ে লাগীৰ পিঠি ঘাঁহি দিয়াৰ পিছত লাগীয়ে এলাগীৰ পিঠি ঘাঁহিবলৈ ধৰিলে আৰু ঘাঁহি থাকোঁতেই "বৰকাছ হ'গৈ" বুলি তাইক মন্তৰ মাতি এলাগীক হেঁচা মাৰি পুখুৰীত পেলাই দিলে। তাৰ পিছত এলাগীৰ জকাইখন তাই গচকি ভাঙি হাবিলৈ দলিয়াই পেলাই দি ঘৰলৈ গুচি আহিল। এই কথা কোনেও নেদেখিলে, কোনেও নেজানিলে। মাকক নেদেখি এলাগীৰ ল'ৰা-ছোৱালী হালে সুধিলে, "মাহী, মাহী আমাৰ আই ক'লে গ'ল দেখিছিলানে?" মাহীয়েকে সিহঁতক জোকোৰা মাৰি ক'লে, "মই কেনেকৈ কম? তইতৰ মাৰ ক'লে যায়, কিবা মোক সুধি যায়নে?" গিৰীয়েকে লাগীৰ ভয়ত এলাগীৰ বৰকৈ বিচাৰ নকৰিলে। সি ভাবিলে তাই ক'ৰবাত কিবা হৈ মৰিল। ল'ৰা-ছোৱালীহালে মাকক বিচাৰি বিচাৰি ক'তো নাপাই কান্দি-কাটি থাকিল। পিছদিনা পুৱা সিহঁতে নিয়মমতে গৰু ৰাখিবলৈ গ'ল, কাৰণ নগৈ বহি থাকিলে লাগীৰ হাতত সিহঁতে গালি আৰু মাৰ খাবই লাগিব।

এইদৰে সিহঁতে মনৰ বেজাৰত কান্দি-কাটি গৰু ৰখি ফুৰোঁতে এদিন ৰ'দত সিহঁতৰ বৰ পিয়াহ লগাত সেই বৰ-পুখুৰীটোৰ পৰা পানী খাবলৈ গ'ল। ভৰ দুপৰীয়া সকলো নিমাত আৰু পুখুৰীৰ পাৰ নিজান। এনেতে সিহঁতৰ মাক বৰকাছজনীয়ে পানীৰপৰা বামলৈ উঠি আহি সিহঁতক মাতিলে, "মোৰ মইনা তেজা আৰু কানাই, মাহীয়েৰে মোক ইয়াতে গতা মাৰি পেলাই বৰকাছ হ বুলি বৰকাছ কৰি গুচি গ'ল। তইতৰ মুখ শুকাই আছে, তইতে একো খোৱা নাই। মই জলকুঁৱৰীৰ পৰা পৰমান আনিছোঁ, তইতে কচুপাত দুটা ছিঙি আনি এই পৰমান খা। কিন্তু এই কথা তইতে কাকো নক'বি। মাহীয়েৰাই গম পালে মোক মাৰি পেলাব। দিনো দুপৰীয়া মই তইতক পৰমান খাবলৈ দিম, তইতে আহি এইদৰে খাই যাবিহি।" মাকৰ কথা শুনি দুয়ো কচুপাত দুটা ছিঙি আনি পাতি এই পৰমান খাই গৰু চৰাই অঁতাই ঘৰলৈ গুচি আহিল। সিহঁতে নিতৌ এইদৰে পুখুৰীৰ পাৰত পৰমান খাই চিকণ হৈ উঠিল। মাহীয়েকে সিহঁতৰ শৰী দেখি ভাবিলে, "মই ইহঁতক ভলকৈ খাবলৈ নিদিওঁ অথচ ইহঁত দিনে দিনে চিকণ হৈছে আহিছে। ইহঁতৰ মুখৰ বৰং কেঁচা সোণয়েন হৈছে। মোৰ তুলাক ইমানকৈ খুৱাওঁহে খুৱাওঁ তেও দেখোন তাই এনে হ'ব নোৱাৰে। ইয়াৰ কাৰণ কি? ইহঁতে গৰু চৰাবলৈ যাওঁতে নিশ্চয় ক'ৰবাত কিবা খায়।" ইয়াকে ভাবি তাই পিছদিনা তুলাক সিহঁতৰ লগত গৰু চৰাবলৈ পঠিয়াই দিলে, তেজা আৰু কানাইয়ে ক'ত কি খায় চাই থাকিবলৈ মনে মনে শিকায়ো দিলে। সেইদিনা তেজা, কানাই আৰু মাক বৰকাছ মহা আছকালত পৰিল, কাৰণ তুলাই তেজা আৰু কানাইৰ লগকে নেৰে। তেজাই এবাৰ বুধি কৰি তুলাক দূৰৰ পৰা এটা গৰু খেদি আনিবলৈ ক'লত, তুলাই গৰুটো খেদি আনিবলৈ গ'ল। তুলা আঁতৰি গ'লতে ততক্ষণাত বৰকাছজনী ওলাই সিহঁত দুয়োকে খাবলৈ দি গুচি গ'ল আৰু সিহঁতে লৰালৰিকৈ খাই পাত দুখন দলিয়াই পেলালে। ঠিক এনে সময়তে তুলাই দূৰৰ পৰা সিহঁতে কিবা খোৱা যেন দেখি লৰি আহি ক'লে, "তইতে কি খালিহঁক, মই কাবৌকৈ মাতিছোঁ মোকো দো।" তুলাৰ কাবৌ এবাৰ নোৱাৰি সিহঁতে তুলাক ক'লে, "আৰুতো একো নাই, বাৰু তই সেই পাতখনকে চেলেক, কিন্তু এই কথা মাৰৰ আগত নকৰি; ক'লে আৰু তোক কেতিয়াও খাবলৈ নিদিওঁ।" তুলাই

পাত দুখন বুটলি আনি চেলেকিবলৈ ধৰিলে। সেইদিনা তুলা ঘৰলৈ উভতি আহিলত মাকে তুলাৰো মুখখন পকা সুমথিৰা যেন হৈ অহা দেখি বুজিলে যে তায়ে সিহঁতৰ লগতে আজি কিবা খালে। তুলাক মাকে লৰালৰিকৈ ভিতৰলৈ মাতি নি সুধিলে, "সিহঁতৰ লগত কি খালি ক?" তুলাই কোনোমৰে নকয়। শেহত মাকে তাইৰ চকুত জলকীয়া সানি দিবৰ ভয় দেখুৱালত তাই সৈ কাটি সকলো কথা কৈ দিলে। মাকে তেতিয়া বুজি উঠিল যে বৰকাছ হোৱা সতিনীয়েকেহে পুতেক-জীয়েকক কিবা খাবলৈ দিয়ে। ইয়াকে বুজি তাই বৰকাছজনী মাৰিবলৈ বুধি পাতিলে। তাই শোৱাপটীৰ তলত খোলাকটি কিছুমান থৈ তাইৰ নৰিয়া হৈছে বুলি শুই থাকিল। গিৰীয়েকে কি হৈছে বুলি তাইক সুধিলত তাই উস্-আস্ কৰি ইকাতি-সিকাতি কৰে আৰু খোলাকটিবোৰ মেৰ্মেৰাই উঠে। গিৰীয়েকে অনেক কৈ সুধিলত তাই ক'লে, "উস্! মোৰ বৰ নৰিয়া। মোৰ হাড়ে-মূৰে ভাগি যাবলৈ ধৰিছে। মোৰ পৰাণ যায়।" ঘৈণীয়েকৰ অৱস্থা দেখি গিৰীয়েকে বৰ ভয় খাই মঙ্গলতী বুটীক মাতি আনি ঘৈণীয়েকৰ নৰিয়া কি কৰিলে ভাল হ'ব সুধি মঙ্গল চোৱালে। মঙ্গলতীক লাগীয়ে আগেয়েই বৃপ-বান খুৱাই শিকাই থৈছিল যে, "তোক মোৰ গিৰিহঁতে মঙ্গল চাবলৈ মাতিলে তই কবি যে বৰপুখুৰীত থকা বৰকাছজনী মাৰি খুৱালেই মোৰ নৰিয়া ভাল হ'ব।" মঙ্গলতীয়ে সেই সিকনি মতেই মঙ্গল চাই ক'লত গিৰীয়েকে সকলো ৰাইজক বৰপুখুৰীৰ কাছজনী ধৰি দিবৰ নিমিত্তে ভাৰসা কৰি ক'লে। ৰাইজ সন্মত হৈ গ'ল। কুলুকি, জাল লৈ কাছ ধৰিবলৈ আহিল। ৰাইজ অহাৰ আগতেই এই কথা ভূ পাই ল'ৰা-ছোৱালীহালে মনে মনে কান্দি-কান্দি মাক বৰকাছক সেই বাতৰি ক'লত, মাকে সিহঁতক ক'লে, "মই কাৰো জাল, প'লত নপৰোঁ। সিহঁতে যেতিয়া মোক ধৰিব নোৱাৰি ভাগৰি উঠি যাব, তেতিয়া তহঁতে ভগা জকাই এখন লৈ আহিব, মই তাতে উঠিম। কিন্তু মোক মাৰি যেতিয়া মোৰ মঙহ বাছি তহঁতক খাবলৈ দিব, তহঁতে নাখাবি। তহঁতে সেইদিনা তেল-খাৰণীৰে ভাত খাই থাকিব। মোৰ আগ-হাতোৰা দুটা তহঁতে কাছ বাছোতাক খুজি লৈ এই পুখুৰীৰ পাৰতে পুতি থ'বি। তাতে মই এজোপা জবা ফুলৰ গছ হৈ থাকিম। সেয়ে তহঁতক দুখত তাৰিব।" এইবুলি সিহঁতক বুজনি দি মাকে পঠিয়াই দিলে। কাছ ধৰিবৰ মনেৰে গঞা মানুহ গৈ পুখুৰীত নামিল। প'ল, জুলুকি, জাল বাই পানী ঘোলা কৰিলে; কিন্তু কোনেও কাছ ধৰিব নোৱাৰিলে। শেহত ভাগৰি সকলো পাৰত উঠিলত তেজা আৰু কান্নায়ে ভগা জকাই এখন লৈ গৈ ৰাইজক ক'লে যে, "আমি এই জকাইৰেই কাছ ধৰি দিব পাৰোঁ। ৰাইজে সিহঁতৰ কথা শুনি হাঁহি-খিকিন্দালি মাৰি ক'লে, "বাবু অ' ভেটোগুটি দুটাই কাছ ধৰে হেনো। বাবু ধৰচোন চাওঁইক।" ইয়াৰ পিছত তেজাই জকাইখনেৰে দুচাব কি চাৰি চাব মাৰিলতে কাছ জকাইত উঠিল। ৰাইজে দেখি আচৰিত মানিলে। ইফালে লাগীয়ে যেতিয়া সেই বৰকাছ ধৰ পৰিছে বুলি শুনিলে তেতিয়া গা ভাল পাইছোঁ বুলি শোৱাপটীৰ পৰা উঠি বহিল। বৰকাছজনী চোতালত পেলাই কাটি থাকোঁতেই ল'ৰা-ছোৱালীহালে কাছ কাটোতাক খুজি আগ-হাতোৰা দুটা লৈ মনে মনে পুখুৰীৰ পাৰত পুতি থ'লেগৈ। সকলোৱে কাছৰ আঞ্জাৰে ভাত খালে, কিন্তু তেজা আৰু কান্নায়ে ভাতৰ পাতৰ তলত গাঁত খান্দি লৈ সেইবোৰ পুতি থৈ তেল-খাৰণী খুজি লৈ তাৰে ভাত খাই উঠি গুচি আহিল।

সিহঁতে পুখুৰীৰ পাৰত য'ত সেই হাতোৰা দুটা পুতি থৈছিল, তাতে এজোপা জৰাটেঙা আৰু এজোপা জবা ফুলৰ গছ হ'ল। জবা গছজোপা সুন্দৰ মনোমোহা জবা ফুলেৰে জল্পকাবলৈ ধৰিলে আৰু জৰাজোপাতো সুন্দৰ জৰাটেঙা উপচি লাগিল। তেজা আৰু কান্নায়ে নিতৌ গৰু চৰাবলৈ গৈ সেই গছ দুজোপাৰ তলতে বহি জিৰাই সৈতে কথা পাতি থাকে।

এদিন সেই দেশৰ এজন ৰজাই দোলা হাতী গোঁৱাৰে সেইপিনে যাওঁতে জৰা গছজোপাত জৰাটেঙা লাগি থকা দেখি তেওঁৰ খাবৰ মন গ'লত আৰু সুন্দৰ জবাফুল গোটাচৰেৰে আনি পিকিবৰ মন গ'লত তেওঁ সেইখিনিতে দোলা হাতী ৰখাই, মন্তৰীক ফুল আৰু টেঙা আনিবলৈ পঠিয়াই দিলে। ল'ৰা-ছোৱালীহালে মন্তৰীক দেখি ক'লে যে, "জৰা আৰু জবা আমাৰ। ৰজাই নিজে আহি আমাক খুজিলেহে আমি দিম!" মন্তৰীৰ মুখৰপৰা ৰজাই এই কথা শুনি, সুন্দৰ ল'ৰা-ছোৱালীহাল দেখি সিহঁতলৈ মৰম লাগি নিজে দোলাৰ পৰা নামি আহিল। কান্নায়ে ৰজাৰ আগত আঁঠু লৈ ক'লে, "যদি স্বৰ্গদেৱে মোৰ এই তেজা বাইদেউক বিয়া কৰি নিয়ে, তেনেহ'লেহে আমি স্বৰ্গদেৱক টেঙা আৰু ফুল দিম!" ছোৱালীৰ সুন্দৰ বৃপ দেখি ৰজাৰ মোহ লাগিছিল, সেইদেখি তেওঁ ক'লে, "বাবু একো কথা নাই, মই তোমাৰ তেজা বাইদেউক বিয়া কৰি নিম কিন্তু তেওঁ এতিয়া সবু ছোৱালী, তেওঁ ডাঙৰ হওক, হ'লে মই নিশ্চয় বিয়া কৰাই লৈ যামহি।" তেজাই এটা মইনা চৰাই পোৱালি পুহিছিল। গৰু চৰাওঁতে সদায় তাক লগত লৈ পোক, পৰুৱা, ফৰিং খুৱাই ফুৰে। কান্নায়ে এটা ডালিমৰ পুলি আৰু সেই মইনা চৰাইটো ৰজাক দি ক'লে, "স্বৰ্গদেউ, আমি দুখীয়া মানুহলৈ স্বৰ্গদেৱে কিজানি পাহৰি যায়, সেইদেখি এই ডালিম পুলিটি আৰু মইনা চৰাইটো স্বৰ্গদেউক দিলো, স্বৰ্গদেৱে লৈ যাওক। ডালিম গছজোপাত যেতিয়া ডালিম পকিব আৰু মইনা চৰাইটোৱে মাত ল'ব, তেতিয়া স্বৰ্গদেৱে আহি তেজাক বিয়া কৰাই লৈ যাব লাগিব।" ৰজাই সেই কথাত মান্তি হৈ জৰাটেঙা, জবা ফুল, ডালিম পুলি আৰু মইনা চৰাই লৈ নিজৰ নগৰলৈ গুচি গ'ল। ওপৰত কোৱামতে ৰজাক ক'বলৈ তেজা আৰু কান্নাইৰ মাকে আগেয়ে কান্নাইক শিকাই থৈছিল। সেই দেখি কান্নায়ে সেইদৰে ক'ব পাৰিছিল। ৰজাই ডালিম পুলিতো তেওঁ শোৱা ঘৰৰ ওচৰতে বুলে আৰু মইনাটো এটা সোণৰ সজাত সুমাই ঘৰৰ পিৰালিতে আঁৰি দিলে। এইদৰে কিছুকাল গ'ল। লাহে লাহে ডালিম পুলি ডাঙৰ হ'ল। ডালিমে ফুল ধৰিলে; ক'লি পেলালে আৰু আজি-কালিকৈ ডালিম কলি ডাঙৰ হ'ল, হৈ পকিল। ইপিনে তেজাও গাভৰু হ'ল। মইনায়ে কলকলালে; তাৰ পিছত মাত ল'লে। তথাপি তেজাৰ কথা ৰজাৰ মনত নপৰিল। এদিন ৰজাই খাই-বই উঠি তামুলী চ'ৰাত বহি জিৰাইছে, এনেতে সেই মইনাটোৱে মাত লগালে-

এজাৰ নিজাৰ পৰিল, ডালিম পকি সৰি গ'ল, মইনায়ে লগালে মাত, কিনো ৰজা ভোল গ'ল, তেজা বাই গাভৰু হ'ল।

ৰজাই কিহে মাতিছে বুলি ঘূৰি-পকি চাই চাই একো নেদেখি বহি থাকিল। এনেতে আকৌ মইনাই মাত লগালে-

ডালিম পকি সৰি গ'ল, তেজা বাই গাভৰু হ'ল, তেও ৰজাৰ মনত নহ'ল।”

এইবাৰ ৰজাই পদকেইফাঁকি শুনি চাটকৰে তেজাৰ কথা তেওঁৰ মনত পৰিল। উঠি গৈ ৰজাই দেখিলে ডালিম গছত ডালিম পকি আছে। তেতিয়াই ৰজাই সাজ-পাৰ পিন্ধি টেকেলা-বেঙেনা, লগুৱা-লিকটো লগত লৈ তেজাক বিয়া কাৰি আনিবলৈ গ'ল। ৰজা ওলাই গ'লতে ৰাণীয়ে নিজৰ বুঢ়ী বেটীজনীক সুধিলে, ”বাই ৰজা ক'লৈ গ'ল তই ক'ব পাৰনে?” বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে, ”পাৰোঁতো ৰজাই কি কৰে, ক'লৈ যায়, তুমিহে ভূ নোপোৱা, আমি ভূ পাওঁ। বোলো ভেলেকী আই, ৰজাই তোমালৈ সতিনী আনিবলৈ গৈছে। শুনিছো চহকী খেতিয়ক এটাৰ তেজা নামেৰে ছোৱালী এজনী আছে, তাইকে ৰজাই আনিবলৈ গৈছে।” বুঢ়ী বেটী কথা শুনি ৰাণীয়ে হুৰাওহুৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে। বুঢ়ীয়ে কুঁৱৰীক বুজনি দি ক'লে, আই তুমি নাকান্দিবা, মই বুধি দিওঁ শুনা, তুমি সেইমতেই কাম কৰা। কাইলৈ যেতিয়া ৰজাই তেজাক লৈ নৈৰ ঘাটত নাও চপাব, তেতিয়া তুমি সেইটো ঘাটতে বহি থাকি সেই বাটে তেজাক নামিব নিদিবা আৰু তাই যেনিয়েই নামিবলৈ খুজিব তেনিয়েই বাধা দিবা। তথাপি কিজানি নামি আহে সেইদেখি আজিয়েই আৰু এটা বুধি কৰি লোৱা, ঘৰৰ দুৱাৰমুখেতে দুটা কলপুলি বুই দুইটাৰ গুৰি কাটি এনেকৈ সেই দুটা থিয় কৰি থ'বা যেন তেজাৰ গাৰ কাপোৰ লাগিলেই দুয়োটি পৰি যায়। ঘৰৰ দুৱাৰৰ পোলাৰ গাঠি এনেকৈ কাটি থ'বা যেন তেজাই চুলেই সি সুলকি যায়। বহা পীৰাৰ খুৰা এনেকৈ ভাঙি থ'বা, তেজাই তাৰ ওপৰত বহিলেই যেন খুৰা ভাঙি যায়, শোৱা চালপীৰাৰ খুৰাও সেইদৰে ভাঙি লগাই থ'বা যেন ৰজা তেজাৰ সৈতে তাত শুবলৈ গ'লেই ভাগি পৰে। ইয়াকে কৰিলে ৰজাই তেজাক অমঙ্গলীয়া তিৰোতা বুলি খেদি দিবা।”

বুঢ়ীৰ বুধি শুনি ৰাণীয়ে তাকে কৰিলে। সিফালে ৰজাই গৈ তেজাক বিয়া কৰালে। তেজাই বাপেকৰ ঘৰৰপৰা ওলাই আহিবৰ সময়ত বাপেকক বিনাই বিনাই এইদৰে বস্তু খুজিলে-

আইৰে দিনৰে ছকুৰি জপা, তাৰে তিনিকুৰি মইহে পাওঁ! আইৰে দিনৰে ছকুৰি পেৰা, তাৰে তিনিকুৰি মইহে পাওঁ! আইৰে দিনৰে ছকুৰি বাটি, তাৰে তিনিকুৰি মইহে পাওঁ! আইৰে দিনৰে ছকুৰি গৰু, তাৰে তিনিকুৰি মইহে পাওঁ! আইৰে দিনৰে ছকুৰি ম'হ, তাৰে তিনিকুৰি মইহে পাওঁ!” তেজাই এইদৰে বিনাই থাকোঁতে মাহীয়েকে তেজাক ভেকাহি মাৰি ক'লে, ”মই কুটা এগছকে তোক নিদিওঁ।” তাৰ পিছত ৰজাই তেজাক লৈ নিজৰ নগৰলৈ গুচি আহিল। আহিবৰ সময়ত মনত বেজাৰ লাগি তেজাই কাকো নামাতি মাথোন ভায়েকক এইদৰে মাতি লগত লৈ আহিল।

আইৰে দিনৰে একেটি ভাই সিও মোৰ লগতে যায়।”

তেজাই পিছলৈ নোচোৱাকৈ আহিবলৈ ধৰিলে। যেতিয়াই তেজাই পিছলৈ নোচোৱাকৈ গুচি আহিল, তেতিয়াই তেজাৰ বাপেকৰ ঘৰৰ সকলোবোৰ বস্তু তেজাৰ পিছে পিছে আহিবলৈ ধৰিলে। বাপেকে দেখিলে সৰ্বনাশ। তেতিয়াই বাপেকে বিনাই তেজাক মাতিলে-

হেৰ মোৰ মৰমৰ তেজা, এবেলি পাছলৈ চা। হেৰ মোৰ লাহৰী তেজা, এবেলি পাছলৈ চা।”

বাপেকৰ বিননি শুনি অলপ কেৰাহি কৰি চালত, চাৰি ভাগৰ এভাগ বস্তু বাপেকৰ ঘৰত ৰ'ল, বাকী তিনি ভাগ তেজাৰ লগত আহিল। এইদেখি আজিও জীয়ৰী ছোৱালী উলিয়াই দিওঁতে তাই বাপেক-মাকৰ ফালে উভতি চাই যায়।

বুঢ়ীয়ে আগেয়ে শিকাই থোৱাৰ দৰে ৰাণী গৈ নাও চপা ঘাটতে বহি আছিল। তেজাৰ নাও যেতিয়া ঘাট চাপিলহি তেতিয়াই ৰাণীয়ে মাত লগালে-

এইপিনে নুঠিবি শাখিনী তেজা, ৰজাই গা ধোৱা ঘাট।”

এইকথা শুনি তেজাই আন এটা ঘাটে উঠিবলৈ গ'লতে ৰাণীয়ে আকৌ মাত লগালে-

এইপিনে নুঠিবি শাখিনী তেজা, ৰজাৰ চাউল ধোৱা ঘাট।”

এইদৰে যেনিয়েই তেজা উঠিবলৈ যায় তেনিয়েই ৰাণীয়ে বাধা দিবলৈ ধৰিলে। এনেতে ৰজা আহি পালেহি। ৰজাই দেখি তেজাই বিনাই ক'লে-

শুনা শুনা নৃপতি ৰজা, ৰাণী বাই বুলিছে শাখিনী তেজা।”

ৰজাই ক'লে-

বোলকে বোলকে শাখিনী তেজা, তুমি হ'বা মাদৈ, মই হ'ম ৰজা।”

এইবুলি ৰজাই তেওঁৰ গা-ধোৱা ঘাটেদিয়েই তেজাক তুলি আনিলে। ইপিনে কুঁৱৰীও লৰালৰিকৈ আহি ঘৰ সোমাল। তেজাই ঘৰৰ দুৱাৰমুখ পাই কলপুলিৰ তলত থিয় হওঁতেই তেজাৰ গাৰ কাপোৰৰ আঁচল লাগি কলপুলি দুটা পৰি গ'ল। তাকে দেখি কুঁৱৰীয়ে মাত লগালে-

ক'ৰপৰা আহিলি শাখিনী তেজা, আহিয়েই ভাঙিলি কলপুলি দুটা।”

তাৰপিছত তেজা ঘৰ সোমোওঁতেই ঘৰৰ দুৱাৰৰ পোলাত তেজাৰ হাত লাগি পোলাটো সুলকি পৰি ডাল ডাল হ'ল। কুঁৱৰীয়ে মাত লগালে-

ক'ৰপৰা আহিলি শাখিনী তেজা, আহিয়েই ভাঙিলি দুৱাৰৰ পোলা।”

ইয়াৰ পিছত তেজা বৰপীৰাত বহোঁতেই বৰপীৰাৰ খুৰা ভাগি পৰিলত, কুঁৱৰীয়ে মাত লগালে-

ক'ৰপৰা আহিলি শাখিনী তেজা, আহিয়েই ভাঙিলি বৰপীৰাৰ খুৰা।”

ৰাতি তেজাই চালপীৰাত শুবলৈ যাওঁতে সেইদৰে চালপীৰাৰ খুৰা ভাগি পৰিল আৰু চালপীৰা ভগাৰ শব্দ শুনি কুঁৱৰীয়ে মাত লগালে-

ক'ৰপৰা আহিলি শাখিনী তেজা, আহিয়ে ভাঙিলি চালপীৰাৰ খুৰা।”

এইবোৰ কথা শুনি তেজাৰ বৰকৈ বেজাৰ লাগি তেজাই বিনাই বিনাই বজাক ক'লে-

শুনা শুনা নৃপতি বজা, ৰাণী বাই বুলিছে শাখিনী তেজা।”

ৰজাই পেটে পেটে এইবোৰ ৰাণীৰ দুষ্টলি বুলি ভালকৈ বুজিব পাৰি উৰাই দি তেজাক ক'লে-

বোলকে বোলকে শাখিনী তেজা, তুমি হ'বা মাদৈ, মই হ'ম বজা।”

ইয়াৰ পিছত তেজা ৰজাৰ কুঁৱৰী হৈ ৰজাৰ ঘৰ শুৱাই থাকিল। ইপিনে মাহীয়েকৰ হিংসাত টোপনি নাই যে তেজা ৰজাৰ কুঁৱৰী হ'ল আৰু তাইৰ নিজৰ জীয়েক তুলা হ'ব নোৱাৰিলে। মাহীয়েকে সেইদেখি পেটে পেটে এটা বুধি সাজি এদিন ৰজাৰ ঘৰলৈ গৈ ৰজাৰ আগৰ তেজালৈ বৰ মৰম দেখুৱাই ক'লে, ”ইমান দিন হ'ল ছোৱালীজনী মাক-বাপেকৰ ঘৰলৈ যাবলৈ পোৱা নাই, বপুৰীৰ চাগে বৰ হেঁপাহ লাগি আছে। বাপেকে দিনে-ৰাতিয়ে খেতি-ৰাতিয়েই মনপুতি থাকে, ঘৰৰ আন কথাৰ খবৰকে নকৰে। ছোৱালীজনী দেখিবলৈ নাপাই মোৰো মনটো সদায় হমহমাই আছিল, সেইদেখি মই নিজেই আজি তাইক দিন-চেৰেকলৈ লৈ যাবলৈ আহিলোঁ।” তেজাৰ মাহীয়েকৰ কথা শুনি ৰজাই তেজাক মাহীয়েকৰ লগত পঠিয়াই দিলে। তেজাক লগত লৈ মাহীয়েক নিজৰ ঘৰ পালেহি। আহিবৰ সময়ত তেজাই ৰজাৰ ঘৰতে জালিতাঁত এখন এৰি থৈ আহিছিল।

তেজাক যদিও মাহীয়েকে বৰকৈ আতৌ-পুতৌ কৰি খুৱাই-বুৱাই ৰাখিছিল কিন্তু দিনে-ৰাতিয়েই চেলু নিবিচাৰি নাছিল। এদিন মাকৰ শিকনিমতে তুলাই তেজাক ক'লে, ”ভনীটি, তোমাক ৰজাই দিয়া খাৰু, মণি, খুৰিয়াযোৰ কেনে ধুনীয়া, এবাৰ মোক পিন্ধি চাবলৈ দিবানে?” তেজাই কথাষাৰ ভালভাৱে বুজি ক'লে, ”পিন্ধা, পিন্ধি চোৱা, কিনো হ'ল পিন্ধিলে!” এইবুলি তেজাই নিজৰ হাতৰ-কাণৰ অলঙ্কাৰবোৰ সোলোকাই তুলাক পিন্ধাই দিলে। এনেতে তেজাই মাহীয়েকে ওচৰলৈ আহি তেজাক ক'লে, ”আই আহচোন, তোৰ ওকণি চাওঁ আৰু মূৰটো আঁচুৰি দিওঁ।” এইবুলি মাহীয়েকে তেজাক লৈ ওকণি চাবলৈ বহিল। ওকণি চাই থাকোঁতে হঠাৎ এবাৰ মাহীয়েকে এডাল সবু লোৰশলা লৈ মন্তৰ্ মাতি তেজাৰ মাজ মূৰতে মাৰি দি ক'লে, ”তই শালিকী চৰাই হ।” তেতিয়াই তেজা শালিকী এটা হৈ উৰি ঘৰৰ চালতে পৰিলগৈ।

এই ঘটনাৰ পিছদিনা ৰজাই তেজাক লৈ যাবলৈ দোলা মানুহ পঠিয়াই দিলত, তেজাৰ মাহীয়েকে তুলাকে তেজাৰ ৰিহা-মেখেলা, কাপোৰ-কানি, অলঙ্কাৰ-পাতি পিন্ধাই দি ঠিক তেজা যেনকৈ সজাই ৰজাৰ ঘৰলৈ পঠিয়াই দিলে। তুলাও দেখিবলৈ অনেক গুণ তেজাৰ নিচিনা আছিল সেইদেখি ৰজাৰ চকুত সেইটো বৰকৈ উভহা যেন নেলাগিল। আৰু যি অলপ-অচৰপ লাগিছিল ৰজাই ভাবিলে যে মাকৰ ঘৰত এইকেইদিন মুকলিমূৰীয়া হো খাই থাকি তেজা তেনে হৈছে। শালিকা চৰাইটিও ৰজাঘৰীয়া দোলা-মানুহৰ লগতে উৰি গৈ ৰজাৰ ঘৰ পাই ৰজাৰ ঘৰৰ চালতে বাহ ল'লে। তেজাই বাপেকৰ ঘৰলৈ যাওঁতে এখন পাটৰ কাপোৰ লগাই অলপ বৈ তাঁততে এৰি গৈছিল। তুলাই আহি এতিয়া সেই তাঁত ববলগীয়াত পৰিল। কিন্তু তুলাই ভালকৈ কাপোৰ বব নেজানে। এদিন তাঁতৰ পাটত বহি তুলাই তাঁত ববলৈ গৈ বব নাজানি সূতাবোৰ ছিঙি-ভাঙি একাকাৰ কৰিছে দেখি শালিকা চৰাইটিয়ে উৰা মাৰি আহি তাঁতশালৰ চালিত পৰি ক'বলৈ ধৰিলে-

নিছিঙিবি নাভাঙিবি মোৰ জালি তাঁত, ভালে ভালে তুলি থ আগৰ জেগাত।”

ৰজা ওচৰতে বহি আছিল। এই কথা শুনি ৰজাই শালিকাটোৱে কি কয় বুলি কৈ একো ভাবি নাপাই মনে মনে থাকিল। আন এদিন দুপৰীয়া ৰজা খাই-বই উঠি তুলাৰে সৈতে বহি পাশা খেলিছে। এনেতে শালিকাটিয়ে উৰি আহি অলপ দূৰতে পৰি মাতিবলৈ ধৰিলে-

কিনো ৰজা তুমি আভোল-ভোল হ'লা, জেশাহুৰে সৈতে পাশা খেলিলা।”

ৰজাই শালিকাৰ কেঙ্কেলনি পৰ্থমতে বৰকৈ কাণ নকৰি একান্তমনে পাশা খেলিছে। কিন্তু চৰাইটোৱে আকৌ এবাৰ সেইদৰে মাতিলে-

কিনো ৰজা তুমি আভোল-ভোল হ'লা, জেশাহুৰে সৈতে পাশা খেলিলা।”

ৰজাই শালিকাৰ কথা শুনি কথাষাৰ মনতে অলপ পৰ গুণিবলৈ ধৰিলে। ৰজাই লাহেকৈ ভিতৰলৈ উঠি গৈ ওলাই আহি এহাতে এটা ভোক-লাৰু আৰু এহাতে এটা পিয়াহ লাৰু লৈ শালিকাৰ ফালে চাই ক'লে, ”তই যদি আন কোনোবাহে, তেন্তে উৰি আহি মোৰ হাতৰ পৰা পিয়াহ লাৰুটি লৈ গুচি যাবি, আৰু যদি মোৰ কোনোবা আপোন মানুহহে তেন্তে মোৰ হাততে পৰি এই ভোক লাৰুটো খাবি।” এইবুলি ৰজাই ক'লত, শালিকাটি উৰি আহি ৰজাৰ হাততে পৰি ভোক লাৰুটো খাবলৈ ধৰিলে। ৰজাই চৰাইটোক মৰম কৰি মূৰত হাত ফুৰাওঁতে তেওঁৰ আঙুলিৰ মূৰত এটা কিবা খহটা বস্তু লাগিলত, তেওঁ ভালকৈ চাই দেখিলে যে সেইটো এডাল সবু লোৰ শলা। ৰজাই টানি শলাডাল উলিয়াই আনিলতে শালিকাটি শালিকা গুচি তেজা হ'ল। ৰজা অবাৰ। তাৰ পিছত ৰজাই তেজাৰ মুখৰ পৰা, আগৰেপৰা গুৰিলৈকে তেজাৰ মাহীয়েক আৰু তুলাৰ সকলোবোৰ বৃত্তান্ত শুনি তেতিয়াই চাওডাঙক হুকুম দিলে যে সি তুলাক কাটি তাইৰ মঙহ এটা টোমত, হাত-ভৰি-মূৰ এটা টোমত ভৰাই আৰু এটা চুপিত তেজা ভৰাই আনি ৰজাক দিব লাগে। ৰজাৰ হুকুমমতে কাম হ'ল। ৰজাই দুটা মানুহৰ হাতত সেই টোম দুটা আৰু চুপিটো তুলাৰ মাকৰ ঘৰলৈ পঠিয়াই দি মানুহ দুটাক শিকাই দিলে যে সিহঁতে তাত ক'ব যে ৰজাই মিতিবৰ ঘৰলৈ সেই টোম পহুৰ মঙহ

পঠিয়াই দিছে আৰু যিটো টোমত তুলাৰ মূৰ আৰু হাত-ভৰি আছে, সেইটো টোম সিহঁতে নিদি সেইদিনা ৰাতি লগতে ৰাখি পিছদিনা দোকমোকালিতে দুৱাৰমুখত থৈ গুচি আহিব।

ৰজাৰ মানুহে সেইদৰেই কাম কৰিলে। তেজাৰ মাহীয়েকে বস্তু পাই ৰঙত উধাও হৈ আপোনা-আপুনি ক'বলৈ ধৰিলে-”মোৰ জী গৈয়েই মৌলৈ টোপোলা পঠিয়ালে আৰু সিজনীয়ে ইমানদিনে কুটা এগছকে পঠিওৱা নাছিল।” ৰাতি তুলাৰ মাকে আৰু ঘৰৰ সকলোৱে মঙহৰ আঞ্জাৰে হেঁপাহ পলুৱাই ভাত খালে আৰু চুপিৰ পৰা তেল উলিয়াই চাকি লগালে। ৰজাঘৰীয়া মানুহ দুটাই সেই ৰাতি একো নাখাই শুই থাকিল। তুলাৰ মাকে সিহঁতক খাবলৈ বৰকৈ ধৰিছিল, কিন্তু সিহঁতে সিহঁতৰ বৰকৈ জ্বৰ উঠিছে বুলি কৈ একো নাখালে। ইফালে ৰাতি সকলোবোৰৰে খোৱা হ'লত, মানুহ দুটাই শোৱাপাটীৰ পৰা বাগ দি গাবলৈ ধৰিলে-

কুটুমে ৰাঙ্কিলে, কুটুমে বাঢ়িলে, কুটুমক কুটুমে খালে, কুটুমৰ তেজেৰে বন্তি জ্বলালে, মজিয়া ভকেভকালে।”

ভিতৰৰ পৰা তুলাৰ মাকে সিহঁতক সুধিলে, ”তহঁতে কি গাইছহঁক ঐ?” সিহঁতে ক'লে, ”এ আই জ্বৰৰ তাপত আমাৰ গিয়ান নাই, কিবা মুখত আহিছে, কিবা গাইছোঁ।” পিছদিনা পুৱাই তুলাৰ মাক শোৱাপাটীৰ পৰা উঠি আহি দেখিলে যে ৰজাৰ ঘৰৰ মানুহ দুটা গুচি গ'ল, আৰু দুৱাৰমুখতে এটা টোম পৰি আছে। তাই টোমটো মেলি চাই তাৰ ভিতৰত তুলাৰ মূৰ আৰু হাত-ভৰি দেখি চিনি পাই আগৰাতি খোৱা মঙহবোৰ কিহৰ সেইটো ভালকৈ বুজি হুৰাওৰাৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে।

***** সমাপ্ত *****

কটা যোৱা নাক, খাৰণী দি ঢাক

এক ৰজাৰ সাতোটা কোঁৱৰ আছিল আৰু কোঁৱৰটোৱে পৰ্বতি একোজনীকৈ কুঁৱৰী আছিল। কুঁৱৰীহঁতে সদায় গধূলি ভাত-পানী খোৱাৰ সময়লৈকে একেখন মজিয়াতে বহি সূতা কাটে আৰু তাত ভাৰসুৰ কথা-উজাৰি মনৰ ভাগৰ পলুৱায়। যঁতৰৰ কেৰ্কেৰণিৰ লগে লগে সিহঁতৰ শাক-খোৱা, ভাত-খোৱা, মাছ-খোৱা সকলো কথাই ওলাই পৰে।

৩'ত মাহ পৰিল। আজিৰ বাজে কাইলৈ ব'হাগ বিহু। বৰ বিহুৰ দিনা গা-পা ধুই আহি চোতালত থিয় হোৱা নিজৰ ল'ৰা-ছোৱালীক আৰু গিৰীয়েকক অতি কমেও এডুখৰি নিজে বোৱা ন-কাপোৰ সিহঁতে নিদিলেই নহয়, মিতিৰ-কুটুম, লা-লগুৱাবোৰৰতো কথাই নাই। সেইদেখি কুঁৱৰীহঁতৰ গাত তৰণিয়েই নাই- কেনেকৈনো ফুলাম গামোচা বওঁ, কেনেকৈ এখন মিহি সূতাৰ চুৰিয়া বওঁ, কেনেকৈ এখন চেলেং বওঁ, এইবোৰ ভাবিয়েই সিহঁত অস্থিৰ। সিহঁতে দিনৰ দিনটো তাঁত বৈ ৰাতি এপৰলৈকে পাঁজি বাটে, সূতা কাটে, মছৰা ফুৰায়। আজি সাতোজনী কুঁৱৰীয়ে নিজৰ নিজৰ যঁতৰ আগত লৈ কোনোৱে বা দীঘৰ, কোনোৱে বা বাণিৰ সূতা কাটিছে। বিহু পালেহিয়েই বুলিব লাগে। বৰজনীয়ে মাজুজনীক মাত লগালে, ”বুকুণীৰ মাক তই এইবাৰ বিহুৰ কেইদিন আগেয়ে মাৰৰ ঘৰলৈ যাবি? মই হ'লে উৰুকান দিনাহে যাম, মোৰ বহুতো লেঠা, তাৰ আগেয়ে মাৰি অঁতাব নোৱাৰিম। তাৰ উপৰিও ল'ৰা-ছোৱালী এমখা লৈ আইৰ ঘৰতনো কিমান দিন থাকিমগৈ, ভাল নেলাগে চোন। তহঁত তিনি-চাৰি দিনৰ আগেয়ে যাঁহক আই হেৰেই, মই আগেয়ে ল'ৰা-ছোৱালীৰ মাইকী নোহোৱাত দহ-বাৰ দিনৰ আগেয়েই গৈছিলোঁ। আৰু আমাৰ সেইদিন নাই, আমাৰ খোলা উঠিল।” বুকুণীৰ মাকে ক'লে, ”এৰা বাই, মোৰো চোন একে গতিয়েই; তোমাতকৈ অলপহে কম। তেও মই দুদিনৰ আগেয়ে যাম। তই কেইদিনৰ আগেয়ে যাবি গঙাইৰ মাক?” গঙাইৰ মাকে উত্তৰ দিলে, ”মই তিনিদিনমানৰ আগেয়ে যাম বুলি ভাবিছোঁ।” গঙাইৰ মাকৰ পিছৰজনীয়ে ক'লে, ”মই হ'লে চাৰিদিনৰ আগেয়ে যাম; আৰু একেবাৰে গা খালি হ'লেহে আহিম। গোসাঁয়ে দোমাহীৰ যোৰাত একো বিধিনি নঘটালেই ভাল হয়। উস্ মোৰ সোণামুৱা থকাহেঁতেন! সি মোমায়েকৰ ঘৰত কি ৰঙেৰেই বিহু খাবলৈ গ'লহেঁতেন। কণা গোসাঁইৰ মোতেহে চকু পৰিল।” এনেতে ধনঞ্জয়ৰ মাকে মাত লগালে, ”মই পাঁচদিনৰ আগেয়ে যাম।” সবু মাজিউজনীয়ে টপৰাই মাতিলে, ”ময়ো পাঁচদিনৰ আগেয়েহে যাম, আৰু মোমায়েকৰ ঘৰতে মোৰ চন্দৰৰ মুখত ভাত দিম।”

এটাইকেউজনীয়ে এইদৰে কথা পাতিছে, কিন্তু এটাইতকৈ সবুজনীয়ে একো নামাতি তললৈ মূৰ কৰি সূতা কাটি আছে আৰু একোটা হুমুনিয়াহ কাটিছে। ইয়াকে দেখি মাজুজনীয়ে চেনেহৰ মতেৰে ক'লে, ”আমাৰ সবু জাক মোৰ লগতে আইৰ ঘৰলৈ লৈ যাম দিয়া।” এই কথা শুনি সবু জাকে ক'লে, ”নেলাগে বাই, মই ইয়াতে শাহুৱে যি দিয়ে, শাকেৰেই হওক বা শোকোতাৰেই হওক, বিহু খাম, ক'লৈকো নাযাওঁ বাই।” এই কথা শুনি বৰজনীয়ে ক'লে, ”কিয়নো নেয়াৰ আই হেৰে? তোৰ মাৰ নাই, বাপেৰ নাই, ককায়েৰ নাই, ভায়েৰ নাই, নাইতো নাই কোনোৱে নাই, আমি এটাইকেইজনীয়ে আই-বোপাইৰ ঘৰলৈ বিহু খাবলৈ যাম, তইনো অকলে ইয়াত থাকিবিনে? গোসাঁয়ে যেতিয়া তোক এনেকুৱা নিঠৰুৱা কৰিছে, কি কৰিবি মোৰ আই? বেজাৰ কৰিলে কি হ'ব” তোক ইয়াতে অকলৈ এৰি যাবলৈ আমাৰ বৰ

বেয়া লাগিব।”

কাইলৈ ব'হাগৰ বিহু, আজি উৰুকা। বাটে-পথে মানুহ হো-হো কৰে আহিছে, হো-হো কৰে গৈছে, কাৰো গাত তত-ভত নাই। গৃহস্থৰ ঘৰৰ বোৱাৰী জীয়ৰী মাকৰ ঘৰলৈ যোৰাই যোৰাই যাব লাগিছে। এনেতে আবেলি এটা লহঙা মানুহে বজাৰ হাউলি সোমাই বজাৰ ঘৈণীয়েকক মাত লগাই ক'লে, ”আমৈ মই আমাৰ আইটীক নিবলৈ আহিছোঁ। ৰাণীয়ে আচৰিত মানি চকু থিয়কৈ সুধিলে, ”কাক?” সি উত্তৰ দিলে, ”আপোনাৰ সবুজনী বোৱাৰীয়েকক।” ৰাণীয়ে ক'লে, ”তাইৰতো কোনো নাই। তই আকৌ ক'ৰপৰা ওলালিহি?” সি ক'লে, ”নহয় আমৈ, মই সবুতে আই-বোপাইৰ লগৰ পৰা গৈ মোমাইৰ ঘৰত আছিলোঁগৈ। পিছে আই-বোপাই ঢুকালত, মই তাৰপৰা বস্তু-বেহানি সোপাকে লৈ গৈ মোমাইৰ গাঁৱতে ন-কৈ ঘৰ-বাৰী সাজি বিয়া-বাৰু কৰাই থিতাপি লৈ আছোঁ। কাইলৈ বিহু, সেইদেখি মই মোৰ ভনীটিক লৈ যাবলৈ আহিলোঁ। ক'তনো আছে?” ৰাণীয়ে উত্তৰ দিলে, ”ভিতৰত আছে আহিব এতিয়া। হওঁতে যদি সঁচাহে বৰ ভাল কথা। আন এটাইকেইজনী বোৱাৰী মাকহঁতৰ ঘৰলৈ গ'ল। এইজনী যাবলৈ ঠাই নাই বুলি মই মনতে অসন্তোষহে কৰি আছোঁ।”

এনেতে ভিতৰৰপৰা সবু বোৱাৰীয়েক ওলাই আহিল। শাহুৱেকে বোৱাৰীয়েকক সকলো কথা ক'লত বোৱাৰীয়েক আচৰিত হ'ল। তাই কোনোমতেই তাইৰ ককায়েক এটা আছে বুলি স্বীকাৰ নকৰে আৰু তাৰ লগত যাবলৈ মান্তি নহয়। কিন্তু সেই মানুহটোৱে নানা ছলাহী কথাবে মিঠা মিঠাকৈ মৰমলগাই নানা কথা কোৱাত শাহুৱেকে তাৰ কথা পতিয়াই বোৱাৰীয়েকক যাবলৈ কোৱাত বোৱাৰীয়েকে যাওঁ-নাযাওঁকৈ অন্তত তাৰ লগত গ'ল।

সিহঁত দুয়ো গৈ বহুত পৰৰ পিছত এখন হাবিৰ ভিতৰ সোমাই এটা ঘৰ পালেগৈ। সেই ঘৰটোত সি সবু কুঁৱৰীক সুমাই ক'লে, ”এইটো মোৰ ঘৰ। কাইলৈ তোৰ লগত মোৰ বিয়া হ'ব। এতিয়া তই ইয়াতে খাই-বৈ শুই থাক।” এইবুলি সি বুঢ়ী এজনী মাতি ”আই, তই এইক চাৰি, মই বিয়াৰ বস্তু গোটাৰলৈ যাওঁ” বুলি কৈ গুচি গ'ল। কুঁৱৰীয়ে এতিয়াহে ভালকৈ বুজিব পাৰিলে যে তাইক চোৰে পালে। ভয়ত কুঁৱৰীৰ জ্বৰ-ঘামে ঘামিবলৈ ধৰিলে, মূৰ আচন্দৰাই কৰিবলৈ ধৰিলে, থিয় হৈ থাকিব নোৱাৰি তাই বহি পৰিল। এনেতে এজনী বুঢ়ীয়ে মাত লগালে, ”উঠা মোৰ আই, ভয় নাখাবা, বেজাৰ নকৰিবা। বজাৰ ঘৰতকৈও তুমি মোৰ পোৰ ঘৰত ভালকৈ সুখেৰে খাই-মেলি থাকিব পাৰিবা। উঠি দুটামান ভাত খোৱাহি, মই ভাত ৰান্ধি থৈছোঁ।” বুঢ়ীৰ কথা শুনি কুঁৱৰীয়ে মনটো অলপ ডাঠ কৰি মাত লগালে, ”বুঢ়ী আই, তুমি কোন?” বুঢ়ীয়ে উত্তৰ দিলে, ”মই তাৰ মাক হওঁ। সি মোৰ পো। আমি চহকী আৰু ভাল কুলীয়া মানুহ। সি গাঁৱৰপৰা, নগৰৰ পৰা ধন-সোণ লুটি-পুটি আনি মোৰ ঘৰ ভৰাই থৈছে, কিন্তু আজিলৈকে বিয়া কৰোৱা নাই। সিদিনা সি বজাৰ ঘৰত চুৰ কৰিবলৈ গৈছিল। তাতে বেৰৰ জলঙাইদি তাৰ নাকতো সুমাই তোমালোক আটাইকেইজনী কুঁৱৰীৰ কথা-বাৰ্তা শুনি আছিল। তাতে তুমি হেনো তোমাৰ কোনো নাই বুলি কৈ কান্দিছিল, সেইদেখি সি তোমাক বুধি কৰি আনিছে। সি তোমাক বিয়া কৰাব। আজি সি গাঁৱলৈ গৈছে, তোমাৰ বিয়ালৈ বয়-বস্তু আনিবলৈ। কাইলৈ উভতি আহিব। আই, তুমি বেজাৰ নকৰিবা, তোমাৰ মহা সুখ হ'ব।” এইবুলি বুঢ়ীয়ে কুঁৱৰীক বুজাই ভাত খাবলৈ আনি দিলে। কুঁৱৰীয়ে কিন্তু ভাত হাতেৰে নুচুলে। ৰাতিটো কুঁৱৰী বুঢ়ীৰে সৈতে একেলগে থাকিল। কিন্তু ৰাতিপুৱাই বুঢ়ীক শোৱা চালপীৰাতে কটকটীয়াকৈ ৰান্ধি থৈ তাৰ ঘোঁৰাশালৰপৰা ভাল তেজী ঘোঁৰা এটা মেলি লৈ ঘোঁৰাত উঠি ফাইদাং মাৰিলে। কুঁৱৰীয়ে ঘোঁৰাত উঠি ঘোঁৰা চেকুৰাই আহোঁতে বাটৰ এঠাইত দেখিলে যে সেই মানুহটো এজোপা গছৰ তলত বহি আছে। সি দূৰৈৰপৰা কুঁৱৰীক দেখি, ঘোঁৰাত উঠি বজাৰ চিপাহী আহিছে বুলি ভাবি সাউত্কৰে উঠি হাবিৰ মাজত সোমালগৈ। কুঁৱৰীয়ে সেই গছৰ তল পাই দেখিলে, যে গছৰ গুৰিতে কিছুমান বাখৰপতোৱা সোণৰ অলঙ্কাৰ পৰি আছে, মানুহটোৱে লৰালৰিকৈ উঠি পলাই যোৱা বাবে সেইবোৰ লৈ যাব নোৱাৰিলে। কুঁৱৰীয়ে সেই অলঙ্কাৰবোৰ বুটলি লৈ ঘোঁৰা চেকুৰাই বজাৰ হাউলি পালত, সকলোৱে দেখি আচৰিত মানিলে। কুঁৱৰীয়ে তেতিয়া সকলোবোৰ কথা আগৰ পৰা গুৰিলৈকে ভাঙি ক'লত সকলো অবাৰু হ'ল।

মানুহটোৱে তাৰ ঘৰলৈ গৈ কুঁৱৰী পলাই যোৱা দেখি মাকৰ বান্ধ মোকোলাই দি তেতিয়াই বজাৰ নগৰৰ ফালে আহিল। গধূলি সবু বোৱাৰীয়েকে শাহুৱেকে সৈতে কথা পাতি থাকোঁতে সি আকৌ আগৰ দৰে বেৰৰ জলঙাইদি নাকটো সুমাই কথা শুনি আছিল। চতুৰ সবু কুঁৱৰীয়ে তাৰ কথা গম পাই লাহেকৈ উঠি গৈ খুৰ এখন আৰু খাৰণীসতাৰপৰা খাৰণী এবাটি আনি সাউত্কৰে গৈ খুৰেৰে তাৰ নাকৰ আগটো বেৰেৰে সৈতে সমান কৰি দিলে আৰু ততালিকে তাত খাৰণীবাটি ঢালি ফকৰাৰে ক'লে-

কটা যোৱা নাক

খাৰণী দি ঢাক।”

চোৰে ”বোপাই ঐ! আই ঐ!” কৈ চিঞৰিবলৈ ধৰিলত বজাৰ পহৰীয়াই লৰি গৈ তাক ধৰি পেলালে। তেতিয়া সেইটো চোৰেই কুঁৱৰীক ফাঁকি দি লৈ গৈছিল বুলি কুঁৱৰীয়ে ক'লত বজাই তাক শূলত দিয়ালে।

***** সমাপ্ত *****

তীখৰ আৰু চুটিবাই

এক গাৱঁত এহাল মাউৰা ল'ৰা-ছোৱালী আছিল। ল'ৰাটোৰ নাম তীখৰ আৰু ছোৱালীজনীৰ নাম চুটিবাই। ল'ৰাটোৰ বুদ্ধিটো সবুৰে পৰা বৰ চোকা আছিল দেখি গৰ্গা মানুহে তাৰ নাম তীখৰ দিছিল আৰু ছোৱালীজনী চুটি—চাপৰ দেখি তাইৰ নাম চুটিবাই দিছিল। সবুৰে পৰা সিহঁতে ঘৰে ঘৰে বাগৰি—জাগৰি ঠোঙোনা মোঙোনা খাই বৰ দুখত উঠিছিল। সকলোৱে পিঠা খাই দেখি এদিন তীখৰৰ পিঠা খাবৰ মন গ'ল। সি বায়েকক ক'লে,- “চুটি—মুটি বাই, পিঠা খাবৰ মন যায়।” বায়েকে উত্তৰ দিলে,- “এ বোপাই, মন গলেই জানিবা, খাবি ক'ৰপৰা? ঈশ্বৰে আমাক সকলো সুখৰপৰা বঞ্চিত কৰিছে। নহ'লে নো আই-বোপায়ে আমাক টিলো টিপোতে এৰি মৰি যায় নে? কণা গোসাঁয়ে আমাৰ ফালে কণা চকুটো দি থাকে। কোনোমতে খুজি-মাগি শাকে-পাতে ভাত এগাল খাওঁ; পিঠা খাবলৈ বৰা ধান পাম ক'ত? তেল পাম ক'ত? গুড় পাম ক'ত?” বায়েকৰ কথা শুনি তীখৰে অলপ পৰ টভক মাৰি থাকি ক'লে,- “চুটিবাই, তই মোক জোখা এৰী কাপোৰখনকে দে, মই ওলাই যাওঁ, এতিয়াই বৰা ধান লৈ আহিমগৈ।” এইবুলি তীখৰে এৰীয়া কাপোৰখন গাত লৈ ওলাই গ'ল। এঘৰ মানুহৰ ঘৰত বৰাধান মৰণা এটা দেখি তীখৰ সোমাই গৈ চোতালতে মৰণাৰ ওচৰতে বহিল। গিৰিহঁতে ধানখেৰ জোকাৰি আঁতৰাইছে, তীখৰে তাক বাৰে ভচহ ফুচুৰি কথা কৈ হহঁৰাব লাগিছে। এনেতে এবাৰ তীখৰে তাৰ পিয়াহ লাগিছে বুলি কৈ গিৰিহঁতক পানী এঘটি আনিবলৈ ভিতৰলৈ পঠিয়াই দি ধানৰ ওপৰত বাগৰিবলৈ ধৰিলে। মানুহটোৱে পানী লৈ আহি দেখে যে ল'ৰাটো ধানৰ ওপৰত বাগৰি ফুৰিছে। সি তাক সুধিলে,- “হেৰ' তীখৰ, তোৰ কি হ'ল অ'?” তীখৰে কেঁকাই কেঁকাই উত্তৰ দিলে,- “উস, মই পেটৰ কামোৰণিত ৰক্ষাকে পোৱা নাই। কি কৰোঁ, কলৈ যাওঁ?” মানুহটোৱে তীখৰৰ পেটত ঘাঁহি দিবলৈ এটোপা তেল আনিবলৈ লৰালৰিকৈ আকৌ ভিতৰলৈ গ'লতে তীখৰে “ উস, মইও ঘৰলৈকে যাওঁ; ইয়াত থাকিলে মৰিম” বুলি ৰিঙিয়াই কৈ উঠি লৰ মাৰিলে। ঘৰলৈ আহি তীখৰে বায়েকক-“ এইয়া ধান নে” বুলি কৈ কাপোৰখন জোকাৰি ধান এগাল উলিয়াই দিলে। বায়েকৰ মহা ৰং। তাই ক'লে,- “ধান জানিবা পালো, কিন্তু তেল এটোপা পাওঁ ক'ত? তীখৰ-“ বাৰু মোক টেকেলী এটা দে” বুলি কৈ বায়েকক খুজি টেকেলি এটা লৈ আকৌ ওলাই গ'ল। গৈ গৈ এঘৰ মানুহৰ ঘৰত তেলীশালত তেলপেৰা দেখি তাত সোমাই কাষতে অলপ থিয় দি গৰাকীক ক'লে,- “ককাই, ময়ো বেতেৰিটোৰ ওপৰত উঠিম নে? ভৰ সবহ হ'লে বেগাই তেল ওলাব।” শালৰ গৰাকীয়ে ক'লে,- “উঠিবৰ মন গৈছে যদি উঠ, হানিনো কি?” বেতেৰিৰ ওপৰত উঠিয়েই তীখৰে ৰাগ টানি গীত ধৰিলে,- “এ সীতা শান্তি এ, তোক মই নোবোলো ভাল সুবৰ্ণৰ দলিচাই গা জুৰ নহ'লে, তোক লাগে মিৰিগৰ ছাল .. ” তীখৰৰ মাতটো বৰ সুৰীয়া; সেইদেখি তেলশালৰ গৰাকীয়ে গীতটো শুনি সন্তোষ পালে। গীতগোৱা হ'লত তীখৰে ক'লে,- “ককাই মোৰ ডিঙিটো চৰ্চৰাইছে, এখন তামোল খাবলৈ পোৱাহেঁতেন ভাল আছিল।” সি এইবুলি ক'লত, গিৰিহঁতে তামোল আনিবলৈ ভিতৰলৈ গ'লতে, তীখৰে লাহেকৈ শালৰ পৰা নামি কাপোৰৰ তলৰ পৰা টেকেলিটো উলিয়াই এটেকেলিকৈ তেল ভৰাই লৈ গুচি গ'ল। উভতি অহি তীখৰে বায়েকক তেল টেকেলি দিলত বায়েকে ৰং পাই ক'লে,- “বাৰু তেল হ'ল, কিন্তু গুড় নহ'লে পিঠা খাবি কিহেৰে?” তীখৰে আকৌ গুড় বিচাৰি লৰ ধৰিলে। তীখৰে গৈ গৈ এখন কুঁহিয়াৰ শালত গোটাচৰেক মানুহে কুঁহিয়াৰৰ পেৰি থকা দেখি এটা বুদ্ধি সাজি সেই গাঁৱৰ অলপ ওচৰৰ হাবি এচুৰাত জুই লগাই দিলেগৈ। যেই পাতত জুই লাগি জ্বলি উঠিল তীখৰে লৰি আহি ফোঁপাই জোঁপাই কুঁহিয়াৰৰ পেৰি থকা মানুহ কেইটাক ক'লে,- “ককাই সৰ্বনাশ। সৌ চোৱাচোন, তোমালোকৰ গাৱঁত ধম ধম কৰে জুই লাগিছে। এতিয়া তোমালোকৰ ঘৰ বাৰী পুৰি ভস্ম হ'ব।” মানুহকেইটাই সেই ফালে চাই জুই লগা দেখি, কুঁহিয়াৰৰ শালতে কুঁহিয়াৰ, থালীতে পগোৱা গুড় আৰু কলহত ভৰোৱা গুড় এৰি সিহঁতৰ ঘৰৰ ফালে লৰ মাৰিলে। তীখৰে সুৰুঙা পাই তাৰে পৰা গুড় একলহ লৈ পলায়ুৰ্দ্ধং কৰিলে। গুড় পাই চুটিবাইৰ বৰ আনন্দ হ'ল। তাই পিঠা কৰিবলৈ যো-জা কৰোঁতেই হঠাত তাইৰ মনত পৰিল খৰি নাই। তেতিয়া তীখৰৰ বায়েকে ক'লে,- “তীখৰ, ভাল কথাটো হ'ল, খৰিলৈ পাহৰিলোৱেই। খৰি এডালো নাই। বায়েকৰ কথা শুনি তীখৰে হাতত দা লৈ খৰি লুৰি আনিবলৈ লৰ ধৰিলে। এখন গেজেপনি হাবিত সোমাই তীখৰে দাৰে ঘপ ঘপ কৰে গছৰ ডাল কাটি খৰি লুৰি থাকোতে এটা বাঘে ওচৰ চাপি আহি মাত লগালে,- “তইখ কোন অ'? দেখোন ঘপ ঘপ কৰে গছৰ ডাল কাটিব লাগিছ? এইখন মোৰ বাৰী বুলি তই নাজাননে? তই কিয় মোৰ বাৰীত খৰি লুৰিছ অ'?” তীখৰে বাঘক দেখি ভয় পাইও ভয়টো লুকাই লৈ মনটো ডাঠকৈ উত্তৰ দিলে,- “অ' এইটি আমাৰ বাঘ ককাই নে? এৰা ককাই, মই এইখন তোমাৰ বাৰী বুলি জানো। মইৰ বোলো বাঘ ককায়েনো চেনেহৰ ভায়েকক খৰি এডালো নিবলৈ নিদিবনে? ককাই, মোৰ ঘৰত পিঠা খোৱা পাতিছো। ভাবিলো তালৈ গৈ বাঘ ককাইকো মাতি যাওঁ আৰু খৰি ডাল চেৰেকো লৈ যাওঁ।” তীখৰৰ কথা শুনি বাঘে সন্তোষ পাই ক'লে,- “নিয়া, নিয়া, মোৰ ভাইটি, যিমান খৰি লাগে নিয়া। মই যামতো

পিঠা খাবলৈ। তোমাৰ ঘৰত নেখাম আৰু নো কাৰ ঘৰত খাম? পিছে কেতিয়ানো যাব লাগিব? তীখৰে তাৰ ঘৰৰ ফালে আঙুলিয়াই উত্তৰ দিলে,-“সোফালে যিদিনা বৰ ধোঁৱা দেখিবা, সেইদিনাই” ইয়াকে বাঘক কৈ তীখৰে খৰি লুৰি লৈ ঘৰ পালেগৈ। ইয়াৰ পিছত বায়েকে পিঠা ভাজি দিলে; তীখৰে পেট পেলাই খালে, বাঘে তাৰ ভূ কে নেপালে। পিছদিনা সিহঁতৰ ঘৰৰ আগ চোতালত তিতা ধানখেৰ এসোপাত জুঁই লগাই বৰকৈ ধোঁৱা কৰি দি, বায়েকৰ হতুৱাই তিনিখন পিঠা কৰালে। এখন পিঠা পদুলি-মুখত, এখন দুৱাৰ-মুখত আৰু এখন টেঁকীৰ ফিচাত সি থৈ দি বায়েকৰ সৈতে বৰচাঙত উঠি থাকিল। পদুলিমুখত থোৱাখন বৰা চাউলৰ, দুৱাৰমুখত থোৱাখন কচুৰ আৰু টেঁকীৰ ফিচাত থোৱাখন চূণৰ পিঠা আছিল। বাঘে ধোঁৱা দেখি আহি তীখৰৰ ঘৰৰ পদুলিৰ মূৰ পাই পোনতে তাত থোৱা পিঠাখন খাই জুতি পাই দুৱাৰমুখৰ খন খালেহি। সেইখন খালতে তাৰ ডিঙি খজুৱাবলৈ ধৰিলে। ডিঙিৰ খজুৱতিত বাঘ থাকিব নোৱাৰি লৰি আহি টেঁকীশাল পাই টেঁকীৰ ফিচাত পিঠা এখন আছে দেখি সেইখনো খালতে তাৰ ডিঙিত ঘা লাগি সি সেপ ঢুকিব নোৱাৰি মৰি থাকিল।

***** সমাপ্ত *****

চম্পাৱতী

এসময়ত এঠাইত এজন বৰ ধনী মানুহ আছিল। তেওঁৰ দুজনী ঘৈণীয়েক আছিল। ডাঙৰজনী লাগী আৰু সবুজনী এলাগী। লাগীজনীৰো এজনী ছোৱালী হৈছিল আৰু এলাগীজনীৰো এজনী ছোৱালী হৈছিল। লাগী তিবোতাৰ কথা শুনি গিৰীয়েকে সবুজনীক তাইৰ জীয়েকৰে সৈতে চুৱাপাতনিত থাকিবলৈ এটি পঁজাঘৰ সজাই দিলে। এলাগীয়ে দুখ-কষ্টেৰে জীয়েকক লৈ খুজি-মাগি খাই ঘৰতে থাকিবলৈ ধৰিলে। এলাগীৰ জীয়েকৰ নাম চম্পাৱতী। এদিন বাপেকে চম্পাৱতীক পকা ধান ৰখিবলৈ হুকুম দিলে। এইদৰে বহুদিন গৈছে, এদিন চম্পাৱতীয়ে ধান ৰখিবলৈ গৈ টঙিৰ ওপৰত উঠি-

হুৰ হুৰ বতা চৰাই

মোৰ ধান নাখাবি তোক দিম গোটাকৰাই”

বুলি কওঁতেই ওচৰৰ হাবিৰ মাজৰ পৰা কোনোবাই উত্তৰ দিলে-

ধানো খাম চাউলো খাম,

চম্পাৱতীক বিয়া কৰি ঘৰলৈ যাম।”

চম্পাৱতীয়ে এইবোৰ কথা শুনি কেউফালে মানুহ-দুহু চাই কাকো নেদেখি বিচুৰ্তি হ’ল। তাৰ পিছত গধূলি পৰত ধান ৰখি উভতি আহি চম্পাই মাকৰ আগত সেইদিনাৰ সেই কথা ক’লে। পিছদিনা মাকে চম্পাৰ কথা সঁচানে মিছা জানিবৰ নিমিত্তে চম্পাৰ লগতে ধাননিৰ মাজলৈ গ’ল আৰু মাকে ক’বলৈ দিয়াত চম্পাই ক’বলৈ ধৰিলে-

হুৰ হুৰ বতা চৰাই

মোৰ ধান নাখাবি তোক দিম গোটাকৰাই”

ইয়াৰ উত্তৰত হাবিৰ মাজৰ পৰা কোনোবাই মাত লগালে-

ধানো খাম চাউলো খাম

চম্পাৱতীক বিয়া কৰাই ঘৰলৈ যাম।’

মাকে এই কথা শুনি বিচুৰ্তি হ’ল আৰু এবাৰ মাকে চম্পাক আগৰ দৰে মাতিবলৈ দিয়াত, চম্পাৱতীয়ে মতাত, পুনৰ হাবিৰপৰা আগৰ দৰে কোনোবাই উত্তৰ দিলে। তেতিয়া মাক-জীয়েক দুয়ো ঘৰলৈ উভতি আহিল। এলাগীয়ে গিৰীয়েকক সকলো কথা ক’লে। গিৰীয়েকে এলাগীক, চম্পাক আৰু ওচৰ-চুবুৰীয়া মানুহ গোটাচেৰেক লগত লৈ ধাননিলৈ গৈ চম্পাক সেইদৰে মাতিবলৈ দিয়াত চম্পাই আগৰ দৰে মতাত ওচৰৰ হাবিৰপৰা আগৰ দৰে উত্তৰ পালে। সকলো মানুহে কোনে মাতিছে বুলি চাবলৈ হাবিৰ মাজলৈ সোমাই গ’ল, কিন্তু কাকো নেদেখিলে। তাৰ পিছত চম্পাৰ বাপেকে হাবিৰ ফালে চাই মাত লগালে, ”যদি সঁচাকৈয়ে তোমাক চম্পাৱতীক লাগে, তেনেহ’লে তুমি যেই কি নোহোৱা ওলাই আহাঁ। সত্যে সত্যে তিনি সইত খাই কৈছোঁ, চম্পাৱতীক তোমালৈ মই বিয়া দিমা” এই কথা শুনি হাবিৰ মাজৰ পৰা এটা বৰ ডাঙৰ অজগৰ সাপ ওলাই আহিল। সাপটো দেখি সকলো মানুহে ভয়ত পলাবলৈ ধৰাত চম্পাৰ বাপেকে সিহঁতক নপলাবলৈ কৈ সাহ

দিলত একেলগে সকলোটি খূপ খালে। তাৰ পিছত সি অগজৰক মাতি তাৰ ঘৰলৈ নিলে। এলাগী আৰু জীয়েক দুয়ো ডিঙিত ধৰাধৰিকৈ কান্দিবলৈ ধৰিলে, এলাগীয়ে জীয়েকক অজগৰেৰে সৈতে বিয়া নিদিবলৈ গিৰীয়েকক কাকূতি কৰিবলৈ ধৰিলে হয় কিন্তু লাগীৰ কথা শুনি গিৰীয়েকে তালৈ কাণ নকৰি কেঁচা পাণ, কেঁচা তামোল কাটি সাপলৈ চম্পাক বিয়া দি এটা সুকীয়া ঘৰত মাক-জীয়েক, জোঁৱায়েকক থাকিবলৈ ঠাই দিলে। সেইদিনা লাগীৰ আৰু আনন্দৰ সীমা নাই যে আজি ৰাতি চম্পাৱতীক অজগৰে খাই পেলাব। অজগৰক চম্পাৱতীৰ সৈতে একেটা খোঁটালিতে থাকিবলৈ দিয়া হ'ল। চম্পাৱতীয়েও তাইক আজি অজগৰে গিলিব বুলি ভাবি ঈশ্বৰৰ চৰণত শৰণ লৈ শোকে-বেজাৰে পৰি থাকিল। মাকে পিছদিনা ৰাতিপুৱাই, লৰালৰিকৈ উঠি চম্পাৱতীৰ ঘৰলৈ গৈ দেখে যে চম্পাৱতীৰ গা সোণৰ অলঙ্কাৰ পাতিয়ে জঙ্ঘকাব লাগিছে আৰু তাইৰ গা গোটেইটো সোণময় হৈ আছে, কিন্তু অজগৰ আৰু তাত নাই। মাকে চম্পাৱতীক জগালত তাই সাৰ পাই, নিজৰ গাত সোণৰ অলঙ্কাৰ-পাতি ভৰি থকা দেখি তাইৰ আনন্দত পাৰ নোহোৱা হ'ল। ইফালে চম্পাৰ বাপেকে লাগীক লগত লৈ চম্পাৱতীক অজগৰে গিলিলে ভাবি চাবলৈ আহি দেখে যে চম্পাৱতীৰ গা সোণৰ অলঙ্কাৰেৰে জঙ্ঘকাব লাগিছে। দেখিয়েই দুয়ো বিচুৰ্তি হ'ল। চম্পাৱতীৰ এনে হোৱা দেখি লাগীৰ হিংসা লাগি তেতিয়াই গিৰীয়েকক নিজৰ জীয়েকৰ নিমিত্তে এটা অজগৰ আনিবলৈ কুটুৰিবলৈ ধৰিলে। গিৰীয়েকেও ঘৈণীয়েকৰ কথা শুনি লগত কিছুমান মানুহ লৈ ঘোৰ অৰণ্যলৈ গৈ বিচাৰি এটা অজগৰ সাপ ধৰি ঘৰলৈ লৈ আহিল। কেঁচা পাণ, কেঁচা তামোল কাটি লাগীয়েও অজগৰেৰে সৈতে জীয়েকক বিয়া দিলে। চম্পাৱতীক শুবলৈ দিয়াৰ দৰে লাগীয়েও নিজৰ জীয়েকক অজগৰৰ লগত শুবলৈ দিলে। লাগীৰ আনন্দত সীমা নাই, আজি জীয়েকে সোণৰ নতুন নতুন অলঙ্কাৰ পিন্ধিবলৈ পাব বুলি। আনন্দত মাক ৰাতি নুশুই জীয়েকে শোৱা খোঁটালিৰ কাষতে বহি আছিল। ইফালে ৰাতি অজগৰ সাপে লাগীৰ জীয়েকক তাইৰ ভৰিৰ ফালৰ পৰা গিলিবলৈ ধৰিলে। জীয়েকে মাকক ভিতৰৰ পৰা ক'লে-

আই মোৰ ভৰি কুটেকুটায়।”

বাহিৰৰপৰা মাকে ক'লে-

আই মোৰ জোঁৱায়ে নেপুৰ পিন্ধায়।”

লাহে লাহে অজগৰে গিলি আনি কেঁকাল পালেগৈ। জীয়েকে ক'লে-

আই মোৰ কেঁকাল কুটেকুটায়।”

মাকে ক'লে-

আই মোৰ জোঁৱায়ে মেখেলা পিন্ধায়।”

তাৰ পিছত অজগৰে গিলি যেতিয়া বুকু পালেগৈ জীয়েকে মাত লগালে-

আই মোৰ বুকু কুটেকুটায়।”

মাকে উত্তৰ দিলে-

আই মোৰ জোঁৱায়ে ৰিহা পিন্ধায়।”

তাৰ পিছত অজগৰে গিলি ডিঙি পালত জীয়েকে মাতিলে-

আই মোৰ ডিঙি কুটেকুটায়।”

মাকে উত্তৰ দিলে-

আই মোৰ জোঁৱায়ে মণি পিন্ধায়।”

লাহে লাহে অজগৰে গিলি মূৰ পালত, জীয়েকৰ আৰু মাত নাইকিয়া হ'ল। মাকে ভাবিলে, ”মোৰ জীয়ে অলঙ্কাৰ-পাতি পাই আনন্দত টোপনি গৈছে। ইয়াকে ভাবি মাকেও বং মনেৰে শুই থাকিল। ৰাতিপুৱা মাকে টোপনিৰ পৰা উঠি আনন্দ মনেৰে গৈ দেখে যে জীয়েক নাই, অজগৰটোহে খাই গেৰেলা হৈ পৰি আছে। তেতিয়া তাই কথাটো বুজিব পাৰি হুৰাওবাবে কান্দিবলৈ ধৰিলে। কান্দোন শুনি গিৰীয়েক ওলাই আহি কি হ'ল বুলি সোধাত ঘৈণীয়েকে সকলো কথা ক'লত, সি চাচকৰে মাটিত পৰিল। এলাগী আৰু চম্পাৱতীয়েও কান্দিবলৈ ধৰিলে। গাঁৱৰ সকলো মানুহ আহি গিৰীয়েক-ঘৈণীয়েকক নিন্দা অজগৰৰ পেট ফালি জীয়েকক উলিয়াই শটো খৰি দিলে। ইয়াৰ পিছত গিৰীয়েক আৰু লাগীয়ে এলাগী আৰু চম্পাৱতীক সমূলি দেখিব নোৱাৰা হ'ল। দিনে-ৰাতিয়ে কেনেকৈ মাক-জীয়েকক মাৰিব পাৰিব ইয়াকেহে সিহঁতে ভাবিবলৈ ধৰিলে। এদিন ৰাতি দুয়ো হাতত তৰোৱাল লৈ মাক-জীয়েকক কাটিবলৈ যাওঁতেই চম্পাৱতীক বিয়া কৰোৱা অজগৰটোৱে হঠাত ওলাই আহি দুয়োকো আহি গিলি থৈ চম্পাৱতীক আৰু মাকক টোপনিত দাঙি লৈ এখন অৰণ্যৰ মাজৰ এটা ভাল পকি ঘৰত থ'লেগৈ। পিছদিনা মাক আৰু জীয়েকে উঠি অচিনাকি ঠাই দেখি ভয়ত কান্দিবলৈ ধৰিলে। সাপে ক'লে, ”ইয়াত তোমালোকৰ একো ভয় নাই, মইহে তোমালোকক ইয়ালৈ লৈ আহিলোঁ।” এইবুলি কৈ নিশাৰ ঘটনাটোৰ কথা সি ক'বলৈ ধৰিলে। তাৰ কথা শেষ হ'লত মাক আৰু জীয়েকে অজগৰক শলাগি তাতে বং মনেৰে থাকিল। সেই অৰণ্যৰ ঘৰতে মাক-জীয়েকে আৰু অজগৰ সুখেৰে খাই-বৈ থাকিবলৈ ধৰিলে। তাতে থাকোঁতে হঠাত এদিন মাকৰ জ্বৰ হৈ মৃত্যু হ'ল। অজগৰ আৰু জীয়েকে শোক কৰি কান্দি-কাটি মাকৰ সত্কাৰ কৰিলে। ইয়াৰ কিছুমান দিনৰ পিছত অজগৰ ফুৰিবলৈ ওলাই গ'লত, অকস্মাত এজনী বুঢ়ী আহি সেই ঘৰত ওলালহি। চম্পাৱতীয়ে বহুদিন মানুহৰ মুখ দেখা নাছিল,

সেইবাবে বুটিক দেখি আনন্দ মনেৰে আঙুবেস্তকৈ বহিবলৈ দি, ক'ৰ মানুহ, ক'লৈ আহিছে বুলি সোধাত, বুটীয়ে ক'লে, "আই, তুমি যিজন অজগৰ সাপ পতিৰূপে পাইছা, সেইজন এজন দেৱতা। তেওঁ সদায় নিশা তোমাক চিকুতি-বাকটি সাৰ নোপোৱা দেখিলে সাপৰ মোটটো সলাই থৈ দেৱতা ৰূপ ধৰি স্বৰ্গলৈ গুচি যায় আৰু তাতে দেৱতাবিলাকৰ সৈতে কথা পাতি থাকেগৈ। আই, যদি তোমাৰ আজগৰক তুমি দেৱতাৰূপে পাবলৈ আশা কৰা তেনেহ'লে আজি ৰাতি তুমি সাৰে থাকি চিকুটা-বাকোটা কৰিলে একো গম নোপোৱা দেখুৱাই টোপনি ভাও জুৰি থাকিবা। তেওঁ তোমাৰ টোপনি ভালকৈ আহিছে ভাবি সাপৰ মোতটো সলাই থৈ দেৱতাৰ লগত কথা পাতিবলৈ যাব, ইফালে তুমি উঠি সেই মোটটো তুঁহজুইত পুৰি পেলাবা। মোটটো পুৰি পেলোৱা মাতৰকৈ তেওঁ গাৰ পোৰণিত থাকিব নোৱাৰি দেৱতাৰ মাজৰ পৰা গুচি আহি দেৱতা হৈয়েই তোমাৰ ওচৰ পাবহি। তেতিয়া তুমি লৰালৰিকৈ বিচনীৰে তেওঁক বিচি শুবলৈ দিবা আৰু লাহে লাহে তেওঁৰ টোপনি আহিব। ৰাতি পুৱালেই তুমি উঠি সেই খুলন্তৰ পুৰুষজনক ভালকৈ সেৱা-সত্কাৰ কৰি মাল্য দি বৰিবা। তেৱেঁই তোমাৰ অজগৰ স্বামী।" চম্পাৱতীয়ে বুটীৰ কথাত আনন্দিত হৈ তাইক এচৰু ৰূপ আৰু এচৰু সোণ দি বিদায় দিলে আৰু নিশা বুটীয়ে কোৱামতে সকলো কৰাত এজন খুলন্তৰ পুৰুষ দেখিবলৈ পাই তেওঁৰ ভৰিত পৰি সেৱা কৰিলে। ইয়াৰ পিছত দুয়ো মনৰ সুখেৰে দিনৰ পিছত দিন কটাবলৈ ধৰিলে। এদিন গিৰীয়েক ফুৰিবলৈ যাওঁতে সেই বুটী আকৌ ওলালহি। চম্পাৱতীয়ে বুটীক দেখি লৰালৰিকৈ বহিবলৈ দি, কি কাৰণে আকৌ আহিছে বুলি সুধিলত বুটীয়ে এইবাৰ ছলনা কৰি ক'বলৈ ধৰিলে, "আই, তোমাৰ ভালৰ নিমিত্তে দু-আষাৰমান কথা ক'বলৈ আহিছোঁ। তুমি কাইলৈ দুপৰীয়া তেওঁক তোমাৰে সৈতে একেখন কাঁহীতে ভাত খাবলৈ ক'বা। তেওঁ তোমাৰ কথামতে তোমাৰ লগতে যেতিয়া খাবলৈ বহিব তেতিয়া তুমিও অলপো সংকোচ নকৰি তেওঁৰ লগতে খাবা। এইদৰে খালে আগতকৈ তেওঁৰ মৰম তোমালৈ বেছি হ'ব আৰু তেওঁ তোমাক এৰি থাকিব নোৱাৰিব। খাই-বৈ উঠি ক'বা যে মই আজি ভাত খাই থাকোঁতে আপোনাৰ মুখতে অনেক গাঁও দেখাদি দেখিলো, এতেকে মোক ভালকৈ মুখ মেলি গোটেইখন পৃথিৱী দেখুৱাওক। সেই কথাত তেওঁ তোমাৰ ওপৰত খং কৰি পানীত পৰি ক'ব যে, "মোক লাগেনে, পৃথিৱী চাবলৈ লাগে?" তেতিয়া তুমি পৃথিৱী চাওঁ বুলি ক'বা। তোমাক তেতিয়া মুখ মেলি গোটেইখন পৃথিৱী দেখোৱাই পানীত বুৰ মাৰি- "মোক আৰু ছবৰৰ পিছত দেখা পাবা" বুলি ক'ব, কিন্তু সেই কথাত তুমি অলপো নিপিছিলি নৈৰ পাৰত বহি থাকিবা, দেখিবা অলপ পৰৰ পিছত তেওঁ আকৌ তোমাৰ ওচৰলৈ আহিব।" চম্পাৱতীয়ে এই কথাত আনন্দিত হৈ ৰং মনেৰে আগৰ দৰে সোণ এচৰুৱে, ৰূপ এচৰুৱে দি বিদায় দিলে। বুটীয়ে নিজৰ অভিপৰ্য্য সিদ্ধি হ'বৰ আগন্তুক দেখি হৰ্ষ মনেৰে ঘৰলৈ উলটি গ'ল। চম্পাৱতীয়ে বুটীয়ে কোৱামতে পিছদিনা একেখন কাঁহীতে গিৰীয়েকৰ সৈতে খাবলৈ বহিল। গিৰীয়েকে-"তোমাৰ মতি-গতি লাহে লাহে বেয়া হৈছে" বুলি কৈ সেই কাঁহীতে খালে। খাই-বৈ উঠিলত চম্পাৱতীয়ে বুটীয়ে কোৱামতে-"আপোনাৰ লগত আজি ভাত খাওঁতে আপোনাৰ মুখৰ ভিতৰত অনেক গাঁও থকাৰ নিচিনা দেখিলো, আপোনাৰ মুখখন মেলি তাত কি আছে মোক দেখুৱাওকচোন" বুলি ক'লত, গিৰীয়েকে চম্পাক ক'লে-"তেনেহ'লে মোক আৰু তুমি দেখা নোপোৱা।" চম্পাৱতীয়ে তেতিয়াও নুশুনাত অগত্যা তেওঁ নৈলৈ গৈ আকৌ এবাৰ চম্পাক ক'লে-

মৰমৰ চম্পা ঐ!

কোৱা থিৰে কৰি, মোক লাগে নে পৃথিৱী চাবা?"

চম্পাৱতীয়ে ক'লে,

চৰণে ধৰিছোঁ, কাকুতি কৰিছোঁ দেউতা ঐ।

তোমাকো লাগে পৃথিৱীও চামা?"

গিৰীয়েকে মুখখন মেলি চম্পাক পৃথিৱী দেখুৱাই এটি সোণৰ আঙঠি দি ক'বলৈ ধৰিলে, "মৰমৰ চম্পা, যি বুটীৰ কথা শুনি তুমি ইয়াকে কৰিলা, সেইজনী বুটী মোৰ আইৰ এজনী বেটী। মোৰ আই এজনী ৰাক্ষসী। তেওঁ মোক আন এজনী ছোৱালী বিয়া কৰিবলৈ কোৱাত মই নকৰি তোমাক বিয়া কৰিলত, যাতে তেওঁ তোমাক মোৰ লগৰ পৰা আঁতৰ কৰি লৈ গৈ এঠাইত খাব পাৰে, সেই চকৰান্ত কৰিয়েহে বুটীয়ে তোমাক ছলনা কৰিলে। তোমাক আয়ে খালে মই সেই ছোৱালীজনী বিয়া কৰিবলৈ বাধ্য হ'ব লাগিব। এতেকে যি হ'ল হ'ল, তোমাক মোৰ সোণৰ আঙঠিটো দিলোঁ। এই আঙঠিটো ভালকৈ ৰাখিবা। এইটো তোমাৰ হাতত থাকিলে আয়েহে নেলাগে ৰাক্ষস-ৰাক্ষসী বা হিংসুক জন্তুৱেও তোমাক খাব নোৱাৰে। এই আঙঠিটো তুমি লগৰ পৰা এৰিলেই তোমাৰ মহা বিপদ মিলিব বুলি জানিবা। আৰু এটা কথা, এই আঙঠিটোৰ গুণতেই তুমি মোক ছবৰৰ পিছত মোৰ ৰাক্ষসী আইৰ ঘৰত দেখা পাবা। এতিয়া মোৰ পৰ্বতিজ্ঞা মতে মই আহিলোঁ। সাৱধান আঙঠিটো যেন নেহেৰায়া" এইবুলি কৈ চম্পাৰ গিৰীয়েকে পানীৰ বুৰ মাৰিলে। চম্পাৱতীয়ে তেতিয়াহে সকলো কথা বুজিব পাৰি কান্দিবলৈ ধৰিলে। তাৰ পিছত তেওঁ সেই ঘৰ-বাৰী এৰি আঙঠিটোকে বুকুত বান্ধি লৈ অৰণ্যে অৰণ্যে কান্দি কান্দি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। গিৰীয়েকৰ মাক ৰাক্ষসীয়ে চম্পাক খাবৰ নিমিত্তে নানা ভেশছন কৰিলে, নানা চলু বিচাৰিলে, কিন্তু আঙঠিটোৰ গুণত একোপৰ্কাৰে চম্পাৰ ওচৰকে চাপিব নোৱাৰিলে। এইদৰে আজি-কালিকৈ চম্পাৱতীক গিৰীয়েকে এৰি যোৱা ছবৰত সোমলহি। এদিন চম্পাই অকস্মাত্ গিৰীয়েকক দেখি লৰি গৈ গিৰীয়েকৰ ভৰি দুটাত সাবট মাৰি ধৰিলেগৈ। গিৰীয়েকে চম্পাক দেখি আনন্দত কান্দি পেলালে আৰু তাত দুয়ো থাকি সুখে-সন্তোষে দিন কটাবলৈ ধৰিলে।

ইফালে ৰাক্ষসী মাকে বোৱাৰীয়েকক অহা দেখি বৰ খং উঠিল আৰু বোৱাৰীয়েকক তাই খাবলৈ নানা চলু বিচাৰিবলৈ ধৰিলে। চম্পাৱতীয়ে

গিৰীয়েকৰ ওচৰ পোৱা মাতৰুকতে তাইৰ হাতৰ আঙঠিটো নাইকিয়া হ'ল। তথাপি পুতেক থকাত ৰাক্ষসীয়ে চম্পাক খাব নোৱাৰি, এদিন মনে মনে গিৰীয়েকে নজনাকৈ ৰাক্ষসীয়ে এখন চিঠিত "মোৰ ঘাই শতৰু গৈছে, মাৰি-কাটি সকলোৱে খাই, মোলৈকো এভাগ মঙহ দি পঠিয়াবা" বুলি লেখি চম্পাৱতীৰ হাতত সেই চিঠিখন দি এঘৰলৈ চম্পাৱতীক পঠিয়াই দিলে। চম্পাৱতীয়ে শাল্য়েকৰ আজ্ঞামতে গিৰীয়েকে নজনাকৈ লৰি চিঠিখন দি আহিবলৈ গৈছে। এনেতে গিৰীয়েকে সকলো বুজিব পাৰি লৰালৰিকৈ গৈ চম্পাৱতীক পাছফালৰপৰা মাত লগালে- মৰমৰ চম্পা ঐ!

ইমান বেগ দি নেলাগে যাব
ক্ষন্তেক ৰোৱাচোন ঐ।"

চম্পাৱতীয়ে গিৰীয়েকৰ কথা শুনি ৰ'লত, গিৰীয়েকে চম্পাৱতীৰ হাতৰ পৰা চিঠিখন কাটি লৈ পঢ়ি অঁতাই খঙত বলিয়া হৈ চম্পাক আঁকোৱাল মাৰি ধৰি তেতিয়াই ঘৰলৈ গৈ মাকক সোধ-পোছ নোহোৱাকৈ চোকা তৰোৱালেৰে কাটি দোছোৱা কৰিলে। তাৰ পাছত দুয়ো সেই ঘৰ-বাৰী আৰু ৰাক্ষসৰ গাঁও এৰি এখন সুকীয়াতকৈ নগৰ পাতি মনৰ সুখেৰে সেই নগৰতে খাই-বৈ থাকিল।

***** সমাপ্ত *****

জৰদগব ৰজাৰ উপখ্যান

এঠাইৰ এজন পণ্ডিতে এজন ছাতৰৰে সৈতে দেশ চাবলৈ ওলাই গ'ল। তেওঁলোক গৈ এক ৰজাৰ এখন নগৰ পালেগৈ। তেওঁলোকে দেখিলে যে সেই নগৰত জহা চাউলৰ দাম সেৰে দুই পইচা, উখুৱা, আলু চাউলৰ সেৰে দুই অনা, ঘিঁউৰ সেৰে চৰতীয়া আৰু তেলৰ সেৰে এটকা। পণ্ডিতে ছাতৰক ক'লে, "বোলে আমাৰ ইয়াতেহে কিছদিন থকা ভাল।" এইবুলি তেওঁলোকে এঘৰত থাকিবলৈ ঠাই ল'লে।

এদিন ৰজাৰ হাউলিৰ ওচৰৰে এঘৰ মানুহৰ ঘৰত চোৰে সিন্ধি দি চুৰি কৰিছিল। সি চুৰ কৰি ওলাই যাব খোজোতেই গৃহস্থৰ হাতত ধৰা পৰিলত, গৃহস্থই তাক বান্ধি আনি অজাৰ আগত হাজিৰ কৰিলেহি। ৰজাই পাতৰ-মন্তৰী সকলোৰে বৰ চ'ৰাত বিচাৰ কৰিবলৈ বহি অনেক ভাবি ভাবি পালে যে সিন্ধিটো ডাঙৰ নোহোৱাহেঁতেন চোৰটো তাত সোমাব নোৱাৰিলেহেঁতেন। ইয়াকে ভাবি ৰজাই চোৰক সুধিলে, "হেৰ চোৰ, তই সিন্ধিটো কিয় ডাঙৰ কৰিছিলি?" চোৰে উত্তৰ দিলে, "স্বৰ্গদেউ কাটক বা মাৰক মোৰ চিপৰাংখন ডাঙৰ আছিল সেইদেখি তাৰে খান্দাতে সিন্ধিটো ডাঙৰ হৈ পৰিল।" এই উত্তৰ শুনি ৰজাই ক'লে, "ওঁ হয়তো, চোৰৰ গাত কি দায়? কটা কমাৰে চিপৰাংখন ডাঙৰকৈ কিয় গঢ়িছিলি? ধৰ কমাৰক। আন কমাৰক। আন তাক পাছলৈ বান্ধ দি মোৰ আগলৈ।" ৰজাৰ হুকুম শুনি তেতিয়াই টেকেলা গৈ কমাৰক বান্ধি আনি ৰজাৰ আগত হাজিৰ কৰিলেহি। ৰজাই সুধিলে, "হেৰ কমাৰ, তই কিয়নো চিপৰাংখন ডাঙৰকৈ গঢ়িছিলি? যদি ডাঙৰকৈ নগঢ়িলেহেঁতেন তেন্তেই চোৰে কেতিয়াও সিন্ধিটো ডাঙৰকৈ খান্দি সোমাই বস্তু চুৰ কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন।" কমাৰে ৰজাৰ আগত আঁঠু লৈ ক'লে, "স্বৰ্গদেউ, সুধি কাটিলে কটা নাযাওঁ, নুসুধি কাটিলেহে কটা যাওঁ।" ৰজাই ক'লে, "বাৰু সুধিছোঁ, তোৰ কি ক'বলৈ আছে ক? নহ'লে তোক আজি শূলত দিম।" কমাৰে মাত লগালে, "স্বৰ্গদেউ, মই চিপৰাংখন গঢ়ি থাকোঁতে স্বৰ্গদেউৰ বান্দীজনী মোৰ আগেদিয়েই লচলচ কৰে লৰ মাৰিছিল। তাইৰ ফালে মোৰ চকু গ'লত চিপৰাংখনত এটা কোব বেছিকৈ পৰিল।" ৰজাই কমাৰৰ কথা শুনি ক'লে, "কথাটো সঁচা, তোৰ গাত দোষ নাই। তাই বেটী সেই সময়ত তোৰ আগেদিয়েই বা কিয় গৈছিলি? ধৰ তাইক। আন তাইক। ৰজাৰ মুখৰ পৰা এই হুকুম ওলোৱা মাতৰুকতে টেকেলাই গৈ ৰজাৰ বান্দীজনী ধৰি আনিলে। ৰজাই বান্দীজনীক সুধিলে, "হেৰ' তই সঁচাই বুলিছনে? কমাৰে চিপৰাংখন গঢ়ি থাকোঁতে তই তাৰ আগেদি কিয় লৰ মাৰিছিলি?"

বান্দীয়ে হাতযোৰকৈ ক'লে, "দেউতা, বেটীক মাৰকেই বা কাটকেই নকৈ নোৱাৰোঁ, আই দেউতাৰ ল'ৰা পাবৰ হৈছিল দেখি মই বেজিজনীক মাতি আনিবলৈ লৰি গৈছিলোঁ।" ৰজাই বোলে "কথাটো হয়, এইৰ গাত দোষ নাই; মোৰ ল'ৰাৰ গাতহে দোষ। সিনো এই সময়ত উপজিবলৈ ওলাইছিল কিয়? আন মোৰ ল'ৰাক ধৰি।" ৰজাৰ হুকুমত ৰজাৰ কণমান কোঁৱৰক আগলৈ লৈ অহা হ'ল। ৰজাই কোঁৱৰক সুধিলে, "হেৰ তই এইখিনি সময়ত কিয় উপজিবলৈ ওলাইছিলি?" কেঁচুৱা কোঁৱৰে একো উত্তৰ দিব নোৱাৰি মনে মনে থকা দেখি ৰজাই কোঁৱৰক শূলত দিবলৈ হুকুম দি ক'লে, "হ'লেই বা মোৰ ল'ৰা, মই ৰজা, মই ধৰ্মৰ অৱতাৰ, মই কেতিয়াও অন্যায় বিচাৰ কৰিব নোৱাৰোঁ। এতেক ন্যায় বিচাৰ কৰি মোৰ ল'ৰাকে শূলত দিম।" ৰজাৰ ল'ৰাক শূলত দিবৰ হুকুম হ'লত মন্তৰীয়ে ভাবিলে, "বৰ ব্যা কথা হ'ল। এটা বুধি কৰি ইয়াক এৰুৱাব লাগিব।" ইয়াকে ভাবি মন্তৰীয়ে ৰজাক ক'লে, "স্বৰ্গদেউ, এই কেঁচুৱা ল'ৰাটিক শূলত নধৰে। গাই-গাৰিয়ে শকত এটা ডাঙৰ মানুহ হ'লেহে শূলত ভালকৈ বহুৱাব পৰা যাব।" ৰজাই মন্তৰীৰ কথা শুনি হুকুম দিলে, "মোৰ ৰাজ্যত যি গায়ে-গাৰিয়ে শকত ডাঙৰ মানুহ আছে, তাকে ধৰি আনি মোৰ কোঁৱৰৰ সলনি শূলত দিয়া হওক।" মন্তৰীয়ে নগৰত ডাঙৰ গাৰে মানুহ এটা

বিচাৰিবলৈ টেকেলা পঠিয়াই দিলে।

ইফালে পণ্ডিত আৰু তেওঁ ছাত্ৰেৰে বজাৰ নগৰত থাকি সস্তা জহা চাউলৰ ভাত আৰু ঘিঁউ খাই গায়ে-গাৰিয়ে ডাঙৰ হৈ পৰিছিল। পণ্ডিত ক'বলৈ ওলাই গৈছিল। এনেত বজাৰ মানুহে ছাত্ৰকে গায়ে-গাৰিয়ে শকত দেখি ধৰি লৈ গুচি আহিল। পণ্ডিত ঘৰলৈ উভতি আহি ছাত্ৰক নেদেখি সি ক'লে গ'ল আক-তাক সুধি জানিলে যে বজাৰ মানুহে তাক শূলত দিবলৈ লৈ গ'ল। এই কথা শুনি পণ্ডিত বজাৰ ঘৰ ওলালগৈ। বজাক পণ্ডিতে আশীৰ্বাদ কৰিলত বজাই তেওঁক কোন বুলি সুধিলে। পণ্ডিতে ক'লে, "মই পণ্ডিত, হাত চাব জানো আৰু গণি-পঢ়ি ভূত-ভৱিষ্যত সকলো কথা ক'ব পাৰো।" বজাই নিজৰ আৰু ৰাণীৰ হাত দেখুৱালত গণকজনে নানা ভাল কথা কৈ বজাক সন্তুষ্ট কৰিলে। এনেতে বজাই ক'লে, "কাইলৈ ৰাতিপুৱা এটা মানুহ শূলত দিয়া হ'ব, তাৰ বিষয়ে তুমি কি ক'ব পাৰা?" এই কথা শুনি পণ্ডিতে অনেক গণি-পঢ়ি চাই ক'লে, "উ: মহাৰজা! তাৰ কপালখন বৰ বলী। কাইলৈ সেই সময়ত যি মানুহক শূলত দিয়া যাব সেই মানুহেই ততক্ষণাত স্বৰ্গ পাই স্বৰ্গৰ বজা হ'ব।" বজাই এই কথা শুনি জঁপিয়াই উঠি ক'লে, "মই থাকোঁত ক'ব কুকুৰধূলি মানুহ এটা স্বৰ্গৰ বজা হ'বগৈহে? এনে কথা মই জিঞ্জিয়াও হ'বলৈ দিব নোৱাৰো।" এই বুলি বজাই তেতিয়াই মন্তৰীক মতাই আনি ছুকুম দিল যে "সেই ডাঙৰ মানুহটোক এতিয়াই এৰি দিয়া আৰু কাইলৈ মইহে শূলত উঠিম। আন কোনো উঠিব নোৱাৰে।" যেনে ছুকুম তেনে কথা হ'ল। পিছদিনা জৰদগৰ বজাক শূলত দিয়া হ'ল।

***** সমাপ্ত *****

পানেশৈ

এখন গাঁৱত এজনী বুঢ়ী আছিল। তাইৰ এটা মৰমৰ ল'ৰা আছিল। ল'ৰাটোৱে এদিন পাণনি চুবুকি থাকোঁতে হঠাত হাঁহ-কণী এটা পাই মাকক দিলেগৈ। মাকে কণীটো ধোঁৱাচাঙৰ ওৰতত তুলি থ'লে। কণীটো ফুটি তাৰ পৰা এজনী দিব্য ছোৱালী হৈ মনে মনে ধোঁৱাচাঙতে লুকাই থাকিল। বুঢ়ী ফুৰিবলৈ গ'লে ছোৱালীজনীয়ে সদায় চাঙৰপৰা নামি আহি বুঢ়ীৰ ঘৰৰ পঁহিতা ভাত খাই তপত এগাল ৰান্ধি থৈ মনে মনে চাঙৰ ওপৰত উঠি থাকেগৈ। এদিন বুঢ়ীৰ মনত জাগিলে- মই চৰুত পঁহিতা ভাত থৈ যাওঁ, কোনেনো দিনৌ পঁহিতা খাই তপত গাল ৰান্ধি থৈ যায়হি? বুঢ়ীয়ে এদিন বৃষ্টি পাতি ওচৰ-চুবুৰীয়াক ডাঙৰকৈ ক'লে, "আজি মই দূৰলৈ ফুৰিবলৈ যাম। তহঁতে মোৰ ঘৰ চাৰি দেই।" এই বুলি বুঢ়ীয়ে কৈ দুৱাৰৰ চুকত লুকাই থাকিল। আনদিনাৰ দৰে ছোৱালীজনীয়ে বুঢ়ী ওলাই গ'ল বুলি ভাবি আহি পঁহিতাগাল খাই তপত এগাল ৰান্ধি থৈ, বেৰেদি চাঙলৈ উঠি যাওঁতেই বুঢ়ীয়ে খপকৰে ছোৱালীজনীৰ ভৰিত ধৰিলে। বুঢ়ীয়ে তেতিয়া "তই ক'ব ছোৱালী? ইয়াত তই কেলৈ আছ?" বুলি সোধাত তাই আঁতগুৰি সোপাকে ভাঙি বুঢ়ীক কৈ দিলে। সেইদিনাখনৰেপৰা তাই বুঢ়ীৰ ঘৰ দেখা শুনাকৈ থাকিল আৰু বুঢ়ীয়ে তাইৰ নাম পানেশৈ দিলে। অইন মানুহে এইজনী ক'ব ছোৱালী বুলি সুধিলে বুঢ়ীয়ে "মোৰ জী" বুলি কয়।

বুঢ়ীৰ পুতেক লাহে লাহে ডেকা হৈ উঠিল। পানেশৈক তাৰ বিয়া কৰাবৰ মন গ'ল। কিন্তু লাজত সি মাকক একো ক'ব নোৱাৰি ৰোষ-ঘৰৰ ভিতৰত ওখ চাঙত উঠি শুই থাকিলগৈ। ইপিনে মাকে পুতেকক বিচাৰি গোটেইখন খলক লগালে, পুতেক নাই। পাছে বুঢ়ীয়ে ৰোষ-ঘৰ সাৰিবলৈ যাওঁতে চাঙৰ তলত তামোলৰ চোবা এখন পৰি থকা দেখি ওপৰলৈ চাই পুতেকক দেখি মাতিলে, "বোপাই নামি আহ, তোক মই যিহকে লাগে তাকে দিম।" তেতিয়া পুতেকে মাকক ক'লে যে তাৰ পানেশৈক বিয়া কৰাবৰ মন গৈছে। বুঢ়ীয়ে এবাৰ নোৱাৰি মাতি হৈ পানেশৈয়ে গম নোপোৱাকৈ তলে তলে বিয়াৰ ঠিক কৰিলে। বিয়াৰ দিনা পানেশৈয়ে নৈৰ ঘাটত মাহ-হালধি বটি আছে, এনেতে সিফালৰ পৰা মগনিয়াৰ বুঢ়ী এজনী আহি পানেশৈক-"আই মোক মাহ দুটামান দিয়া" বুলি খুজি তাইৰ ওচৰতে বহিলহি। পানেশৈয়ে "যা ক'ব বুঢ়ী! মই ককাইৰ বিয়ালৈ মাহ হালধি বটিছোঁ, তোক কেনেকৈ দিম?" এইবুলি ক'লে। বুঢ়ীয়ে "বাৰু আই ভাল ককায়েৰৰ বিয়ালৈ মাহ-হালধি বটিছ, ছোৱালী কোন ক'ব পাৰনে?" এইবুলি সুধিলে। পানেশৈয়ে "নোৱাৰো ক'ব বাই কোননো কচোন?" বুলি বুঢ়ীক সোধাত বুঢ়ীয়ে ক'লে "ছোৱালী আৰু কোন হ'ব আই, তোৰ লগত বিয়া পাতিছো।" পানেশৈয়ে কথাটো শুনি ভয় খাই বুঢ়ীক "বাই মইনো এতিয়া কি কৰিম কচোন?" বুলি সোধাত বুঢ়ীয়ে ক'লে, "তই ইকৰাৰ নাও এখন আৰু ইকৰাৰ বঠা এপাট লৈ তহঁতৰ ঘৰৰ পিছত থকা বৰপুখুৰীত খেলাই থাকগৈ। তোক মাতিলে কেতিয়াও নাহিবি। ৰাতি হ'লে পুখুৰীৰ পাৰতে থকা ছোৱা গছৰ মুচাতে সোমাই থাকিবিহি" বুলি বৃষ্টি দি গুচি গ'ল। পানেশৈয়ে ঘৰলৈ আহি ইকৰাৰ নাও আৰু ইকৰাৰ বঠা এপাট লৈ পুখুৰীত খলাই থাকিবলৈ ধৰিলে। মাকে মাতেহে মাত, পানেশৈ নাহে। পানেশৈ নহা দেখি মাকে বিনাই মাতিলে

পানেশৈ পানেশৈ মোৰ আই পানেশৈ

মোৰ ঘাটে চপাই দে নাও।

দুহাতে দুমুঠি দি যাম চাৰি মুঠি

ডিঙিতো পিন্ধাম হাৰ
খাটলিপীৰাতে বহি ভাত খাবি
বেটীয়ে ধৰিব আল।”

পানেশৈয়ে মাকক উত্তৰ দিলে-

দুহাতে দুমুঠি নলগুঁ চাৰি মুঠি
তোৰ ঘাটে নচপাওঁ নাও।

খাটলি পীৰাতে বহি ভাতে নাখাওঁ
বেটীয়েও নধৰক আল।”

ককায়েকেও পানেশৈক মাতিলে-

পানেশৈ পানেশৈ মোৰ ভনী পানেশৈ

মোৰ ঘাটে চপাই দে নাও।

দুহাতে দুমুঠি দি যাম চাৰি মুঠি

ডিঙিতো পিন্ধাম হাৰ।

খাটলিপীৰাতে বহি ভাতে খাবি,

বেটীয়ে ধৰিব আল।”

পানেশৈয়ে উত্তৰ দিলে-

ককাইদেউ ককাইদেউ, অ’ মোৰ ককাইদেউ

তোৰ ঘাটে নচপাওঁ নাও।

দুহাতে দুমুঠি নলগুঁ চাৰি মুঠি,

ডিঙিতো নিপিন্ধো হাৰ।

খাটলিপীৰাতে বহি ভাতে নাখাওঁ

বেটীয়ে নধৰক আল।

আগেয়ে আছিল মৰমৰ ককাইদেউ

এতিয়া হ’লাহি স্বামী।”

পানেশৈয়ে এইদৰে কৈ একোতে নাহিলত, মাক আৰু ককায়েক বেজাৰত ঘৰলৈ গুচি আহিল। দিনত পানেশৈয়ে ইকৰাৰ পাতৰ নাও আৰু
বঠা লৈ এইদৰে খেলাই ফুৰে, বাতিছোৱা গছৰ মূঢ়াত সোমাই থাকে।

এদিন ককায়েকে ছোৱাৰ মূঢ়াৰ ওপৰত উঠি বৰশী বাইছিল। বৰশীত মাছে নুখুটি কেৱল কাণী পুঠি দুটামানে খুটিছিল। তাকে দেখি

পানেশৈয়ে মূঢ়াৰ ভিতৰৰ পৰা মাত লগালে-

একো মাছে নোখোটে, খোটে কাণী পুঠি

ককায়ে বৰশী বায় ছোৱা মূঢ়াত উঠি।

এইদৰে কেবাবাৰো মাতি আছে। ককায়েক শুনি থাকি ইয়াৰনো কি আছে বুলি মূঢ়াটো কুঠাৰ এখন আনি চিটাচিট কৰি পেলালেহি। এনেত
সেই মগনিয়াৰ বুঢ়ীজনী আহি এছটা খৰি খুজিলে। সি খঙত জ্বলি উঠি ক’লে’ ”বেটী তয়ে মোৰ বিয়াখন ভাঙিলি। এতিয়া আকৌ খৰি বিচাৰি
আহিছ। যা তোক খৰি নিদিওঁ।” বুঢ়ীয়ে বৈৰ পলসবোকাত ছিটিকি পৰি থকা চলি এছটাকে লৈ গুচি গ’ল। চলি ছটা বুঢ়ীয়ে ধুই-পখালি ধোঁৱা-
চাঙত তুলি থ’লেগৈ। পানেশৈ সেই চলিতে সোমাই আছিল। বুঢ়ীয়ে বাহিৰলৈ ওলাই গ’লে, পানেশৈয়ে চৰুৰ পঁইতাগাল খৈ তপত ভাত ৰান্ধি
থয়। এইদৰে বহুতদিন গ’ল, এদিন পানেশৈয়ে বুঢ়ীৰ হাতত ধৰা পৰিল। দিনত পানেশৈয়ে বুঢ়ীৰ ঘৰত খুৰী ঘিলাহাঁহ এজনী হৈ থাকে, বাতি
ছোৱালী হৈ বুঢ়ীৰ লগতে শুই থাকে। এদিন ককায়েকে এই বুঢ়ীৰ চোতালতে সমনীয়া ল’ৰা দুটামানৰ সৈতে ঘিলা খেলি আছিল। পানেশৈয়ে
খুৰী হাঁহজনী হৈ ওচৰতে টোঙ্কোকাই আছিলহি। ককায়েক ঘিলাটো মাৰি দিলতি তাই থাপ মাৰি লৈ গ’ল। ককায়েক ভাবিলে, ”এইজনী
হাঁহতো কম নহয়, এই হাঁহ নহয় কিবাহে।” ইয়াকে ভাবি সি ৰোষ-ঘৰত সোমালহি। মাক কি হৈছে বুলি তাক সুধিলত সি ক’লে, ”বুঢ়ীৰ
ঘৰৰ হাঁহজনী মোক লাগে।” মাকে মগনিয়াৰ বুঢ়ীক বৰকৈ ধৰি ৰূপবান দি হাঁহজনী আনি পুতেকক দিলে। পুতেক হাঁহজনী আতোলতোলকৈ
মৰম কৰি ৰাখে আৰু বাতি নিজৰ লগতে শোৱাপাটিত শুৱাই থয়। এদিন মগনিয়াৰ এজনীয়ে ল’ৰাটোৰ পৰা সকলো বৃত্তান্ত শুনি ক’লে,
”বোপাই সেইজনী হাঁহ নহয় তোৰ পানেশৈহে। আজি ৰাতি তই টোপনিৰ ভাও জুৰি পৰি থাকিবি। তোক হাঁহজনীয়ে খুটিব, কিন্তু তই নুঠিবি।
তেতিয়া তোৰ টোপনি আহিছে ভাবি তাই মোট সলাই বাহিৰলৈ যাওঁতেই তই মোটটো তুঁহজুই একুৰাত সুমাই দিবি। তাই তেতিয়াই
ভিতৰলৈ লৰি আহি মূছকঁছ গৈ পৰিব। তেতিয়াই তাইৰ মূৰত তেল-পানী নেমুটেঙা থপিয়াই দিবি আৰু বিচনীৰে বিচিবি। তেনে কৰিলে তাই

জ্ঞান পাবা” এইবুলি মগনিয়াৰ বুটা গুচি গ’ল। ল’ৰাই ৰাতি ঠিক মগনিয়াৰ বুটীয়ে কোৱাৰ দৰেই কৰিলত, হাঁহজনী এজনী দিব্য ছোৱালী হৈ পৰিল। তায়ে সেই পানেশৈ। ইয়াৰ পিছত সি তাইক বিয়া কৰাই ঘৰ পাতি বহুত দিন সুখেৰে কটালে।

***** সমাপ্ত *****

জোঁৱাইৰ সাধু

এদিন এটা মানুহে তাৰ জোঁৱায়েকক বিহু খাবলৈ মাতিছিল। জোঁৱায়েকে শহুৰেকৰ নিমন্ত্ৰণ ৰাখিবলৈ আবেলি বেলিকা ঘৰলৈ যাবলৈ ওলাল। শহুৰেকে অকলৈ যাবলৈ কৈছিল সেই কাৰণে সি কোনো মানুহ লগ লৈ যোৱা নাছিল। কিন্তু সি অলপ বাট গৈ দেখিলে, তাৰ লগত তাৰ ছাঁটোও আহিছে। সি ভাবিলে শহুৰে মোক কোনো মানুহক লগত নিবিবলৈ কৈছে, যদি মই এতিয়া ছাঁটো মোৰ লগত লৈ যাওঁ তেন্তে শহুৰে মোক নিশ্চয় খং কৰিব। ইয়াকে ভাবি সি ছাঁটোক ক’লে, ”হেৰ তোক কি লাগে, কিয় আহিছ? গুচি যা।” কিন্তু ছাঁটোৱে নমতা দেখি সি আকৌ সুধিলে, ”তই নামাত কিয়? চেলেংখন লাগে নেকি?” এইবুলি যেতিয়া সি মূৰ লৰালে তেতিয়া অলপ ছাঁটোৱেও মূৰ লৰালে। ছাঁটোৱে মূৰ লৰোৱা দেখি সি ভাবিলে, ইয়াক চেলেংখন লাগে। ইয়াকে ভাবি সি চেলেংখন তাতে পেলাই গুচি গ’ল। গৈ সি আকৌ ছাঁটো দেখিলে। সি এইবাৰ চোলাটো ছাঁটোক দিলে। এইদৰে তাৰ চুৰিয়া, গামোচা সকলোকে দি অন্ত কৰিলে। লাহে লাহে গধূলি হৈ আহিল, ছাঁ নেদেখা হ’ল। তেতিয়া ভাবিলে ছাঁটো গ’ল। সি কুকুৰীকণা আছিল, সেইকাৰণে অলপ গৈয়েই বাট নেদেখা হ’ল। এনেতে সি তাৰ শহুৰেকৰ বুটা গৰু এটা দেখিলে। সি বুটা গৰুটোৰ নেগুৰত ধৰি তাৰ পিছে পিছে যাবলৈ ধৰিলে। অলপ সময়ৰ পাছত সি ঘৰ পালেগৈ। কিন্তু তাৰ গাত চুৰিয়া নথকাৰ কাৰণে সি শহুৰেকৰ আগত ওলাবলৈ লাজ কৰি কলগছ এজোপাৰ তলত চুৰাপতনিত বহি থাকিল। শহুৰেকে জোঁৱায়েক আহিব বুলি বহুত ৰাতিলৈকে বৈ আছিল। পিছত নহা দেখি খাই-বই শুই থাকিল। শাহুৰেকে চুৱা-তুৱা ধুই একাৰে-মুন্ধাৰে চুৱাপানী আনি চুৱাপতনিলৈ মাৰি পঠিয়ালত জোঁৱায়েকৰ মূৰত পৰিল। জোঁৱায়েকে উস্ উস্ বুলিলত শাহুৰেকে চাই লৈ চাই জোঁৱায়েকক দেখি মাতি আনিলে আৰু গা-পা ধুৱাই কাপোৰ-কানি দি ভাত খাবলৈ দিলে। ভাতৰ লগতে তাক গুড় দিছিল। সি গুড় কেতিয়াও নেদেখা কাৰণে- এইবিলাক নাখাওঁ বুলি ক’লে। শাহুৰেকে ক’লে, ”খোৱা। এই জুলীয়া গুড় খাবলৈ বৰ ভাল।” তেতিয়া সি অলপ খাই চাই সোৱাদ পাই ”এইবিলাক ক’ত আছে” বুলি সুধিলে। শাহুৰেকে ক’লে, ”সোৱা বৰ-চাঙৰ ওপৰত কলহত আছে। সি ভাত খাই উঠিলত শাহুৰেকে জোঁৱায়েকক শুবলৈ দি শুই থাকিল। জোঁৱায়েকে শুলে, কিন্তু তাৰ টোপনি নাছিল। কাৰণ তাৰ মনটো গুড়তহে পৰি আছিল। যেতিয়া সি শহুৰেকৰ টোপনি অহা যেন গম পালে তেতিয়া মাৰি এডাল লৈ ওপৰত থকা গুড়ৰ কলহটো ফুটাই তলত মুখ পাতি গুড় খাবলৈ ধৰিলে। খাই অঁতাই দেখে গুড় গাত পৰি তাৰ গাটো এঠা এঠা হ’ল। তুলী কৰিবলৈ খোৱা কিছুমান তুলা সি দেখিবলৈ পালে। সি উপায় নাপাই তাৰ ওপৰতে বাগৰ দিলে। তাৰ পিছত সি দেখিলে তাৰ গাটো গোটেই বগা নোমাল হ’ল। ওচৰতে গোটাচেৰেক ছাগলী বন্ধা আছিল, তাকে দেখি তেতিয়া সি মনে মনে ছাগলীৰ মাজতে থাকি ৰাতিটো কটাওঁ বুলি সোমাই থাকিল। সেইদিনা চোৰে ছাগলী চুৰ কৰিবলৈ আহিছিল। সিহঁতে ভাবি আহিছিল যে যিটো ছাগলীৰ নোমত ধৰিলেই নোম উঠি আহিব সেইটো ছাগলীকে নিব লাগে, কাৰণ তেনেকুৱা ছাগলীৰ তেল বেছি। সিহঁতে আহি পোনেই মানুহটোৰ গাত হাত দি দেখিলে যে তাৰ নোমবোৰ উঠি আহিছে। সেইদেখি তাকেই তেলাল ছাগলী বুলি ভাবি ভাল পাই বান্ধি সাজী কৰি সিহঁতে লৈ গ’ল। সিহঁতে যাওঁতে এখন নৈৰ মাজ পালেগৈ। তেতিয়া মানুহটোৰ টিকা পানীত লাগি তিতিল। সি চোৰকেইটাক ক’লে,

’দাং দাং চোৰ,
টিকা তিতিল মোৰ’

তেতিয়া চোৰকেইটাই ছাগলীয়ে মাতিছে বুলি আচৰিত হৈ ভয় খাই তাক পানীত পেলাই লৰ মাৰিলে। পানী তৰাং আছিল দেখি সি বুৰি নমৰি লাহে লাহে পাৰত উঠি বহিলহি। এনেতে ৰাতি পুৱাল। নৈৰ পাৰত সি বহি থাকোঁতে শহুৰেকে বিচাৰি বিচাৰি তাক পালেগৈ আৰু ঘৰলৈ আনি খুৱাই-বুৱাই তাৰ পিছত তাক নিজা ঘৰলৈ পঠিয়াই দিলে।

***** সমাপ্ত *****

কুকুৰীকণা

এখন গাঁৱত এটা মানুহৰ দুজনী বৃপহী জীয়েক আছিল। ডাঙৰজনীৰ নাম বৃপেশ্বৰী, সৰুজনীৰ নাম গুণেশ্বৰী। বৃপেশ্বৰীক বিয়া দিবৰ হ'লত, বাপেকে তাৰ গাঁৱত অনেক পৰ্বন্ধ কৰি দৰা বিচাৰিবলৈ ধৰিলে, কিন্তু ছোৱালীৰ যোৰৰ দৰা বিচাৰি নাপালে। সেইদেখি দূৰৰ গাঁৱত দৰা বিচাৰিবলৈ বুলি বাপেক ওলাল। এনেতে বৃপেশ্বৰীৰ মাকে গিৰীয়েকক ক'লে, "আপুনি দূৰলৈ দৰা বিচাৰি নাযাব, দূৰত মই ছোৱালী বিয়া নিদিওঁ। ওচৰতে বিয়া দিলে মই সততে ছোৱালীজনী দেখি থাকিবলৈ পাম, দূৰত দিলে সেইটো কেনেকৈ হ'ব?" গিৰীয়েকে ঘৈণীয়েকৰ কথা এৰাব নোৱাৰি অগত্যা ওচৰৰে ডেকা ল'ৰা এটাৰ সৈতে জীয়েক বৃপেশ্বৰীৰ বিয়া দিলে। বৃপেশ্বৰীৰ গিৰীয়েক কুকুৰীকণা আছিল; কিন্তু সেই কথা সি লুকাই ৰাখিছিল। সেইদেখি গাঁৱৰ আন আন মানুহে আৰু তাৰ শাহুৱেক-শহুৰেকে সেইটো নাজানিছিল।

জোঁৱায়েকে শহুৰেকৰ গৰু এটা খুজি আনি দিনচেৰেক হাল বাইছিল। এদিন শহুৰেকে জোঁৱায়েকক গৰুটো ওভতাই খুজি পঠিয়ালে। সেইদিনা দৈবাত্ গৰুটো ঘৰলৈ উভতি অহাত সন্ধ্যা লাগিছিল। কুকুৰীকণা জোঁৱায়েক মক্ষিলত পৰিল, কেনেকৈ সি গৰুটো নি শহুৰেকৰ ঘৰত দিয়েগৈ। সি ভালেখিনি পৰ ভাবি-চিন্তি থিৰ কৰিলে যে গৰুটো শহুৰৰ ঘৰ-মূৱাকৈ এৰি দি তাৰ নেজত ধৰি মই গৈ থাকো, তেনেহ'লে সি নিশ্চয় তাৰ চিনাকি ঘৰ ওলাবগৈ। সি তাকে কৰিলত গৰুটো গৈ তাৰ আগৰ গোহালিত সোমালগৈ আৰু সিও তাৰ নেজত ধৰি গৈ সেইখিনি পালেগৈ। এনেতে শহুৰেকে জোঁৱায়েকক দেখা পাই সুধিলে, "সেইটি জোঁৱাইনে?" জোঁৱায়েকে উত্তৰ দিলে, "আপুনি গৰুটো খুজি পঠিয়াইছিল দেখি আনি গোহালিত বান্ধিছোহি।" ইয়াৰ পিছতো জোঁৱায়েক ওলাই নহা দেখি শহুৰেকে মাত লগালে, "ওলাই আই, তাত কি কৰিছা? হাত-ভৰি ধুই বহি মেলি এমুঠি ভাতকে খোৱাহি। নোখোৱাকৈ নেযাবা।" জোঁৱায়েকে উত্তৰ দিলে, "এৰা আপোনালোকৰ গোহালিত গৰু কেইটা আছে তাকে লেখিহে চাইছো এতিয়া।" শহুৰেকে ক'লে, "এই কিনো গৰু লেখিবা, টিকোটিপৌ মেমেৰা চেৰেলা গৰু গোটাচেৰেকহে আছে, ভালেকেইটা আৰু বেলি ছবকাত পৰি মৰি-হজি ঢুকাইছে" বুলি শহুৰেক ভিতৰ সোমাই গৈ জীয়েক গুণেশ্বৰীক ক'লে, "আই ঘটা এটাত পানী লৈ যা, ভিনীহিয়েকৰ মাতি আনি ভৰি ধুবলৈ পানী দি বহুৱাগৈ।"

সিফালে জোঁৱায়েকে গোহালিৰ পৰা ওলাই ঘৰলৈ উভতি যাবলৈ বাট খেপিয়াই ফুৰিছিল; এনেতে খুলশালীয়েকে মাত লগালে "ভিনীহিদেউ, আই ভৰি ধোৱাহি, পানী আনিছোঁ।" ভিনীহিয়েকে খুলশালীয়েকৰ মাত শুনি উত্তৰ দিলে "আইটানে? আই মোক আদৰি নিয়াহি, নহ'লে মই এনেয়ে নাযাওঁ; মোৰ নিচিনা ভিনীহিনো ক'ত পাইছিল?" এই কথা শুনি সৰল মনৰ গুণেশ্বৰীয়ে ভিনীহিয়েকক হাতত ধৰি কাবৌ-কোকালি কৰি লৈ গৈ ভৰি ধুবলৈ ভিনীহিয়েকক পানী ঘটা আগবঢ়াই দিলে। এনেতে ভিনীহিয়েকে মাত লগালে, "তুমি মোৰ ভৰি ধুৱাই দিয়া, আজি ভালেমান দিনৰ মূৰত আহিছোঁ, তোমালোকে দেখিছো মোক সমূলি মৰম নকৰা।" গুণেশ্বৰীয়ে এই কথা শুনি ভিনীহিয়েকৰ ভৰি ধুৱাই দি হাতত ধৰি নি বহিবলৈ দৰা পাৰি দি "বহা" বুলি তাতে বহুৱাই দিলে।

এইদৰে জোঁৱায়েকে কিছুপৰ বহি থকাৰ পিছতে ভাত খাবৰ হ'ল। শহুৰেক ভাত খাবলৈ বহিল। শাহুয়েকে জোঁৱায়েকলৈ ভাত বাঢ়ি দি বহি আছে, জোঁৱায়েকক ভাত খাবলৈ মাতিছে কিন্তু সি উঠি নাহে। বৰকৈ মাতিলত জোঁৱায়েকে উত্তৰ দিলে, "আজি মোৰ বৰ ভাগৰ লাগিছে, উঠিবই নোৱাৰোঁ, আপোনালোকৰ মোলৈ মৰম আছে যদি ইয়াতে ভাত দিয়ক খাওঁ।" জোঁৱায়েকৰ উত্তৰ শুনি শাহুৱেকে ভাত আনি দিলেহি। ভাত দিয়া হ'ল, কিন্তু সি দেখিবলৈ নাপায়; নাখাই বৈ আছে। সেই দেখি গুণেশ্বৰীয়ে মাত লগালে, "খোৱা, ভিনীহিদেউ খোৱা।" ভিনীহিয়েকে উত্তৰ দিলে, "তুমি ভাতত মোৰ হাতখন লগাই দিলেহে খাম, নহ'লে নাখাওঁ। কাৰণ তুমিনো আৰু কিমান দিন বাপেৰৰ ঘৰত থাকিবা, অলপ দিনৰ মূৰতে গুচিয়েই যাবা; এতেকে এই কেইদিনতে তোমাৰ হতুৱাই বন কৰাই লওঁ তেহে মোলৈ মনত থাকি যদি।" ভিনীহিয়েকৰ কথা শুনি গুণেশ্বৰীয়ে তাৰ হাতখন ভাতত লগাই দিলত সি ভাত খাবলৈ বহিল। ইয়াৰ পিছত খুলশালীয়েকেও ভাত খাবলৈ ভিতৰলৈ উঠি গ'ল। অলপ পৰ পিছতে শাহুৱেকে ওলাই আহি দেখিলে যে জোঁৱায়েক আৰু সেই পাততে এফালৰ পৰা মেকুৰীয়েও ভাত খাব লাগিছে। তাকে দেখি শাহুৱেকে জোঁৱায়েকক ক'লে, "বোপা, তুমি জানো দেখা নাই তোমাৰ পাততে এফালে মেকুৰীজনীয়ে ভাত খাব লাগিছে, খেদি নিদিয়া কেলৈ?" জোঁৱায়েকে উত্তৰ দিলে, "আই খাওক দিয়ক, অকল মানুহে খালেই হয়নে? আন জীৱ-জন্তুৱেও খাব লাগে, মেকুৰীয়েও খাওক, মইও খাওঁ; সকলোৱে লাগিভাগি খাই শেষ কৰোঁক।" শাহুৱেকে ক'লে, "নহয় নহয়, মেকুৰীজনী খেদাই দিয়া। তোমাৰ অকণো ঘিণ নেলাগেনে?" এইবুলি শাহুৱেকে ছুহ ছুহ কৰি মেকুৰীজনী খেদাই দি, মেকুৰীজনী আকৌ আহিলে খেদাই দিবলৈ বুলি জোঁৱায়েকৰ হাতত ডোখৰা খৰি এডাল দি ভিতৰলৈ সোমাই গ'ল। ভিতৰৰ পৰা আকৌ শাহুৱেকে ভজা মাছ আৰু চৰ্চৰীয়া আনি জোঁৱায়েকৰ পাতত দিওঁতে জোঁৱায়েকে ভাবিলে যে আকৌ মেকুৰীজনীয়েহে ভাত খাইছেহি। ইয়াকে ভাবি সি কাঠখৰিডালেৰে শাহুয়েকৰ হাতত মাৰ মাৰি দিলে। মাৰ খাই শাহুৱেক বহি পৰিল। উস্ উস্ কৈ শাহুৱেকে মাত লগালে, "ভাল কৰিলা বোপা, তুমি মোৰ হাততে মাৰ মাৰি দিলা।" তেতিয়া জোঁৱায়েকে কি সৰ্বনশীয়া কাম কৰিলোঁ বুলি জানি, শাহুৱেকৰ ভৰিত ধৰি ক'লে, "আই, ভাত খাওঁতে খাওঁতে মোৰ টোপনি আহিছিল। মই সমাজিক দেখিছিলোঁ সেই মেকুৰীজনীয়ে আকৌ মোৰ পাতত ভাত খাইছিল বুলি। সেই দেখি মেকুৰী বুলিহে মই মাৰ মাৰি দিলোঁ। আই, মই আপোনাৰ দুটি ভৰিত ধৰি কাবৌকৈ মাতিছোঁ, মোক ক্ষমা কৰক আৰু এই কথা কাকো নক'বা।" শাহুৱেকে এই কথা শুনি জোঁৱায়েকক ক্ষমা কৰি বেজাৰ নকৰিবলৈ কৈ ভিতৰলৈ গ'লতে, জোঁৱায়েকে ভাতৰ পাতৰ পৰা উঠি খেপিয়াই বাহিৰলৈ আহি হাত মুখ ধুলে। এই ঘটনাৰ পিছত সি আৰু লাজত ভিতৰলৈ যাবলৈ মন নকৰি কাকো মাত নলগোৱাকৈ ঘৰলৈ যাবলৈ ধৰিলে। দুখোজমান গৈয়েই

সি বাট বিচাৰি নাপায় চোতালৰ আগত থকা কচুৱনিত সোমালগৈ। কচুৱনিত সোমাই সি ভাবিলে, ”এইখন ডাঙৰ হাবি, ৰাতি ইয়াৰপৰা ওলাই বাট বিচাৰি গৈ ঘৰ পোৱাটো মোৰ পক্ষে অসাধ্য, এতেকে আজি ৰাতিটোলৈ ইয়াতে মনে মনে সোমাই থাকি ৰাতি পুৱালেই কোনেও নেদেখাকৈ ঘৰলৈ যামগৈ।” ইয়াকে ভাবি সি নিচিন্ত মন তাতে বহি থাকিল। ইফালে শাহুৱেক-শহুৰেকে জোঁৱায়েকেক নেদেখি, সি ঘৰলৈ গুচি গ’ল ভাবি মনে মনে থাকিল। ইয়াৰ অলপ পিছতে শাহুৱেকে জোঁৱায়েকৰ চুৱা ধুই চৰিয়াৰ চুৱা পানীবোৰ বাহিৰলৈ ওলাই আহি কচুৱনিৰ মাজলৈ মাৰি পঠিয়ালে। চৰিয়াৰ পানীবোৰ দীঘল দীঘল কচুৱ পাতত পৰি তাৰ পৰা ছিটিকি গৈ জোঁৱায়েকৰ গা-মূৰ তিয়াই পেলালে। এইদৰে গাত পানী পৰিলত, জোঁৱায়েকে ভাবিলে, বৰষুণহে দিছে। তাকে ভাবি সি মাত লগালে, ”হে মেঘ দেৱতা, কুকুৰীকণাৰ পৰ্বতি পৰ্বসন্ন হোৱা আৰু বৰষুণ নিদিবা; আজি যিবোৰ দুখ পাইছোঁ সেইবোৰেই আঁতৰিছে আৰু দুৰ্ভগীয়াক দুখ নিদিবা।” জোঁৱায়েকৰ মাত শুনি শাহুৱেকে লৰালৰিকৈ চাকিটো বাহিৰলৈ উলিয়াই আনি দেখে জোঁৱায়েকে কচুৱনিৰ মাজত জুবুলি-জুপুৰি হৈ বহি আছে। তেতিয়া শাহুৱেকে জোঁৱায়েকেক কুকুৰীকণা বুলি বুজিব পাৰি গিৰীয়েক আৰু জীয়েকক মাতি আনি সকলো কথা কৈ জোঁৱায়েকক তাৰপৰা ধৰি-মেলি আনি গা-পা ধুৱাই শুকান চুৰিয়া পিন্ধাই পাটীত শুৱাই থৈ দিলে।

***** সমাপ্ত *****

ভেকুলীৰ সাধু

এখন গাঁৱত এটা বুঢ়া আৰু এজনী বুঢ়ী আছিল। সিহঁত অপুতৰ্ক আৰু বৰ দুখীয়া আছিল। এদিন গঞা মানুহে মাছ ধৰিবলৈ বুলি পল-জুলুকি লৈ উকিয়াই ওলালত বুঢ়া-বুঢ়ীৰো গা উঠিল। বুঢ়াৰ ভগা পল এটা আৰু বুঢ়ীৰ ভগা জকাই এখন আছিল। তাকে লৈ মাছলৈ দুয়ো ওলাল। বিলত নামি গঞা মানুহে গাইপতি ভাৰে ভাৰে মাছ মাৰিছে। কিন্তু বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে চৰিয়াই চৰিয়াই চন্দা এটাও ধৰিব নোৱাৰিলে। শেষত বুঢ়াৰ খং উঠি বুঢ়ীৰ সৈতে দ্বন্দ্ব এখন পাতি লৈ উত্তৰা-উত্তৰি কৰি বুঢ়ীৰ ওপৰত খং সাৰিবলৈ ধৰিলে। বুঢ়ীয়ে বুঢ়াৰ গালিত মনত বৰকৈ বেজাৰ পাই ভগা জকাইখন লৈ আকৌ চাবচেষ্টা কৰিছিল, তাইৰ জকাইত এটা ভেকুলী উঠিল। বুঢ়ীৰ জকাইত ভেকুলীটো উঠা দেখি বুঢ়াই খঙতে ছিটিকি পৰি ভেকুলীটোকে এসেকা দিওঁগৈ বুলি ঘৰলৈ আহিল।

ঘৰ পাই বুঢ়াই ভেকুলীটো চোতালত পেলাই কাঠখৰি এডাল আনি তাৰ মূৰত মাৰ মাৰি দিব খোজোতেই ভেকুলীটোৱে বুঢ়াক মাত লগালে, ”ককা মোক নামাৰিবা, মই তোমালোকৰ ঘৰত বহতীয়া হৈ থাকি যি কৰিবলৈ কোৱা তাকে কৰিমা” বুঢ়াই উত্তৰ দিলে, ”বাবু অ’। তই মোৰ ঘৰত বহতীয়া হৈ থাকি মোক সোণৰ সোলেং এটা দিবি দেখিছোঁ। মোৰ পথাৰত কিজানি তই হাল কোৰো বাই দিবি হ’বলা!”

ভেকুলীয়ে ক’লে, ”দিম, হাল কোৰ বাই ককা। তুমি মোক ৰাখি চোৱাচোন।” ভেকুলীৰ কথা শুনি বুঢ়াই ভাবিলে, ”চোৱাই যাওকচোন ইনো কি কৰে’ ই দেখোন বৰ গণ্ডপ মাৰিছে।” ইয়াকে ভাবি বুঢ়াই ভেকুলীটো নামাৰি ৰাখিলে। পিছদিনা পুৱাই বুঢ়াই ভেকুলীক ক’লে, ”যাচোন গৰুহাল লৈ পথাৰলৈ, তইনো কি হাল বাৰ চাওঁ।” বুঢ়াৰ কথা শুনি ভেকুলীয়ে গৰু আৰু নাঙল লৈ বুঢ়াৰ পথাৰত হাল বাবলৈ গ’ল। সেইদিনা ভেকুলীয়ে খুব হাল বালে আৰু হাল বাই অঁতাই পথাৰত আলি দিবলৈ লাগিল।

এনেতে এক ৰজাই চহৰ ফুৰিবলৈ আহি, মানুহে-দুনে, ভেকুলীয়ে হাল বাই আলি দিয়া মাটিডৰাৰ ওপৰেদি গচকি আলিটো ভাঙি তহিলং কৰি গ’ল। তাকে দেখি ভেকুলীয়ে ৰজাক নথৈ গালি পাৰিবলৈ ধৰিলে। ৰজাই গালি শুনি চাৰিওফালে চায়হে চায় কোনে গালি পাৰিছে, গৰুহালৰ বাহিৰে আন কাকো তাত নেদেখে। বাৰেপতি গালি পৰা শুনি ৰজাৰ অসহনীয় হ’লত, তেওঁ খং কৰি গৰুহালকে লৈ গুচি গ’ল। ভেকুলীয়ে এই কাণ্ড দেখি লাহেকৈ বোকাৰ তলৰ পৰা ওলাই উঠি বুঢ়াৰ ঘৰলৈ উভতি আহি বুঢ়া-বুঢ়ীক সকলো ভাঙি ক’লত বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে বেজাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। ভেকুলীয়ে বুঢ়ীক ক’লে, ”আই, বেজাৰ নকৰিব; আপুনি মোক এদোণমান মাহ গোটকৰাই দিয়ক, মই গৰুহাল আনিবলৈ যাওঁ।” বুঢ়ীয়ে সুধিলে, ”তই গোটকৰাই কি কৰিবি?” ভেকুলীয়ে ক’লে, ”মই যি কৰোঁ কৰিম, আপুনি মাথোন দিয়কচোন একো চিন্তা নকৰিবা। বুঢ়াই ক’লে, ”নেলাগে বোপাই তই গৰু আনিবলৈ যাব; ৰজাৰে সৈতে বিবাদ কৰি তই একো কৰিব নোৱাৰ, মৰাহে পৰিবি। মই মৰকীয়াকৈয়ে গৰু আনি যি পাৰোঁ খেতি কৰিম তই নালাগে যাব বোপাই।” কিন্তু ভেকুলীয়ে একোতে ক্ষান্ত নহৈ যাবলৈ ওলোৱা দেখি শেহত বুঢ়ীয়ে তাক এদোণমান মাহ গোটকৰাই ভাজি দিলত সি তাকে লৈ ওলাই গ’ল। ভেকুলীয়ে জোলোঙাত মাহ গোটকৰাই লৈ একো মুঠি খাই এই বুলি বাটে বাটে গাই যাবলৈ ধৰিলে,

”মাহ গোটকৰাই খাওঁ

বাটে বাটে যাওঁ

মোৰ লগত য়েয়ে আহে,

তাকো এগাল দিওঁ।’

ভেকুলীৰ কথা শুনি মাহ গোটকৰাই খোৱাৰ লোভত অনেক সিংহ, বাঘ, ভালুক আদি বনৰীয়া জন্তু আনকি মৌ, বৰল, কোদো পৰ্ভুতিও তাৰ লগ লাগিলহি। ভেকুলীয়ে সকলোকে একোগালকৈ মাহ গোটকৰাই খুৱাই বইচ কৰি গোটেইটো ঘটনা সিহঁতৰ আগত ভাঙি ক’লত সিহঁতে সেই কথা শুনি ৰজাৰে সৈতে যুঁজ দিবলৈ ভেকুলীৰ লগতে গ’ল। ভেকুলীয়ে এটাইবোৰ জন্তুৰে সৈতে, মাটিৰ ধূলি উৰাই গুজৰি-গুমৰি ৰজাৰ পদূলি পাই ৰজালৈ কৈ পঠিয়ালে যে, ”ৰজাই মোৰ গৰু ওভতাই দিবনে, মোৰে সৈতে যুঁজ দিব?” ৰজাই যুঁজহে দিব বুলি ক’লত, ৰজাৰ সৈন্যৰে সৈতে ভেকুলীৰ সৈন্যৰ ঘোৰ ৰণ লাগিল। ৰণত ৰজাৰ অলেখ সৈন্য আৰু দুটা ল’ৰা মৰিলত, ৰজা নিৰুপায় হৈ গৰুহাল লৈ ভেকুলীৰ ভৰিত দীঘল দি পৰিলহি। ৰজাই ডিঙিত কাপোৰ মেৰাই ভেকুলীক কাকূতি কৰি ক’লে, ” যদি ভেকুলীয়ে মোক এইবাৰলৈ ক্ষমা কৰে তেন্তে মই ভেকুলীক মোৰ অৰ্ধৰাজ্য আৰু মোৰ জীক দিম।’ এই কথা শুনি ভেকুলীয়ে ৰজাক ক্ষমা কৰিলে আৰু ৰজাৰ জীয়েকক বিয়া কৰাই ৰজাৰ জোঁৱাই হৈ, ৰজাৰ ঘৰতে থাকি, বুঢ়া-বুঢ়ীকো তালৈ তুলি লৈ গৈ সুখেৰে কাল কটাবলৈ ধৰিলে।

***** সমাপ্ত *****

তাইয়েকৰ সাধু

দুজন বৰ মৰমৰ সখি আছিল। এজন মৰিবৰ সময়ত তেওঁ পুতেকক সখিয়েকৰ হাতত গতাই দি ক’লে, ”সখি, মোৰ ল’ৰাটো তোমাক গাতালোঁ; তুমি তাক বুধি-ভৰসা দি চলাই-মেলি মানুহ কৰিবা।” পুতেককো সি ক’লে, ”মোৰ সখিৰ হাতত তোক গতালোঁ। সখিয়ে তোক যিহকে কয় তাকে কৰিবি, যেনেকৈ চলায় তেনেকৈ চলিবি; কোনো কথাতে সখিৰ বাইকৰ চুলি এডালৰ সমানো আঁতৰ নহ’বি; কোনো কাম কৰিবলগীয়া হ’লে সখিৰ কাণ চুৱাইহে কৰিবি।”

বাপেক ঢুকাল। পুতেকেও সেই মনে-চিতেই তাইয়েকৰ কথাত চলি আছে। এদিন তাৰ ঘৈণীয়েকৰ ল’ৰা এটা উপজিলত সি তাইয়েকক সেই বাতৰি দিলেগৈ। তাইয়েকে তাক ক’লে, ”তোমাৰ ঘৰৰ পিছফালে পোতা পুখুৰীটোত ল’ৰাটো নি এতিয়াই পুতি খোৱাগৈ।” সি তাইয়েকৰ কথাত অবাৰ হ’ল। কিন্তু বাপেকৰ আজ্ঞা সুমৰি, একো নকৈ ল’ৰাটো নি তাৰ ঘৰৰ পিছফালে পোতা পুখুৰীত পুতি থ’লেগৈ। ইয়াৰ এবছৰ পিছত তাৰ আকৌ এটা ল’ৰা উপজিলত তাকো তাইয়েকে আগৰ দৰে পুতি থ’বলৈ ক’লত সি মনত বৰ বেজাৰেৰে তাইয়েকৰ কথা সৰোগত কৰি মানি তাকে কৰিলে। ইয়াৰ ডেৰবছৰমানত পিছত তাৰ ঘৈণীয়েকে ছোৱালী এজনী পালে। এইবাৰ সি ভাবিলে তাইয়েকে আৰু আগৰ দৰে ছোৱালীজনী পুতি থ’বলৈ ব্যৱস্থা নিদিয়। কিন্তু সি বিস্ময় মানিলে যে তাইয়েকে এই ছোৱালীজনীকো আগৰ ল’ৰা দুটাৰ দৰে সেই পোতা পুখুৰীতে পুতি থ’বলৈ ক’লে। সি নিৰুপায় হৈ মনৰ বেজাৰ মনতে পুহি, তাইয়েকৰ কথামতে ছোৱালীজনীকো পুতি থ’লে। ইয়াৰ দুবছৰমান পিছত তাৰ ঘৈণীয়েকৰ আকৌ ল’ৰা এটা উপজিল। সি এইবাৰ ভাবিলে যে বাৰ তাইকে এই বাতৰি দিওঁ, কিন্তু যি থাকে কপালত, এইবাৰ তেওঁ এই ল’ৰাটো পুতি থ’বলৈ ক’লেও আৰু মই তেওঁৰ কথা নুশুনো। ইয়াকে ভাবি সি তাইয়েকৰ ঘৰলৈ গৈ ল’ৰা হোৱা বাতৰি দিলত, তাইয়েকে তাক ক’লে, ”বোপা, এই ল’ৰাটো তুমি ধুৱাই পখলাই লোৱাগৈ। কিন্তু মই এটা কথা তোমাক কওঁ, তুমি তোমাৰ আগৰ ল’ৰা-ছোৱালীকেইটা য’ত পুতি থৈছিলি আজি ৰাতি সেইখিনিতে পল এটা পতি তাৰ ওপৰত পৰ দি বহি থাকিবা।” তাইয়েকৰ কথামতেই সি ঘৰলৈ গৈ ল’ৰাটো ধুৱাই-পখলাই ল’লে আৰু ৰাতি সেইদৰে পোতা-পুখুৰীৰ মাজত পল এটা পাতি পৰ দি থাকিল। ৰাতি দুপৰ হৈছে, এনেতে বৰটো ল’ৰাই গাঁতৰ ভিতৰৰ পৰা মাত লগালে, ”ভাইটি ঐ। মই থাকিবলৈ নাপালো। পোৱাহেঁতেন তাক থিয়ৈ থিয়ৈ শূলত দিয়ালোঁহেঁতেন। উ: কটা ভাল সাৰিল।” মাজুটো ল’ৰাই মাত লগালে, ”ককাইটি ঐ। মই থাকিবলৈ পোৱা হ’লে তাৰ ডিঙিত চিপজৰী লগালোঁহেঁতেন। তাৰ তাইয়েকে আমাৰ মগুহ খালে।” ইয়াৰ পিছত ছোৱালীজনীয়ে মাত লগালে, ”ককাইটিহঁত, যদি মই কেনেবাকৈ থাকিবলৈ পালোঁহেঁতেন তেন্তে তাক কেঁকোৰা খোলাদি খুলি খুলি খালোঁহেঁতেন। কি কম ককাইটিহঁত, মনৰ কথা মনতে ৰৈ গ’ল।”

এইবোৰ কথা শুনি মানুহটোৱে তেতিয়া ভালকৈ বুজিলে যে তাৰ তাইয়েকে তাৰ কি উপকাৰ কৰিলে। তেতিয়া তাইয়েকৰ ওপৰত তাৰ আৰু ডাঠ বিশ্বাস হ’ল। ইয়াৰ কিছুদিনৰ পিছত তাৰ ধান বেচিবৰ হ’লত সি তাইয়েকক সুধিলে, ”তাই, মোৰ ধানগাল বেচিব খুজিছোঁ।” তাইয়েকে তাক সুধিলে, ”ধানৰ দৰ কি হৈছে?” সি উত্তৰ দিলে, ”টকাৰ ১২ পূৰা।” তাইয়েকে ক’লে ”এতিয়া বেচিব নালাগে।” আৰু কিছুমান দিনৰ পিছত সি তাইয়েকৰ ঘৰ ওলাই তাইয়েকক ক’লে, ”তাই, ধানৰ দৰ কমিলেহে। এতিয়া কি কৰিম? লাহে লাহে কিজানি আৰু কমিবহে।” তাইয়েকে সুধিলে, ”কেইপূৰাকৈ হৈছে?” সি ক’লে ”এতিয়া ২০ পূৰা হ’ল।” তাইয়েকে ক’লে, ”যোৱা

এতিয়া বেচি দিয়াগৈ।” সি তাৱৈয়েকৰ কথামতেই টকাত ২০ পূৰাকৈ ধান বেচি টকাখিনি লৈ গৈ তাৱৈয়েকক দেখুৱালত তাৱৈয়েকে ক’লে, “ভাল হৈছে, এতিয়া তুমি এই টকাৰে সোণ কিনি আনি সোণাৰিৰ হতুৱাই এটা লাডু গঢ়োৱা।” তাৱৈয়েকৰ কথামতেই সি সোণৰ লাডুটো কৰি আনি তাৱৈয়েকক দিলত, তাৱৈয়েকে ক’লে, “এই লাডুটো তুমি নৈত পেলাই দিয়াগৈ।” সি তাৱৈয়েকৰ কথা শুনি মনত বেহাৰ পাই অগত্যা সোণৰ লাডুটো নৈত পেলাই দিলেগৈ। মাহেচৰেকৰ মূৰত ডোম এটাই এটা ৰৌমাছ বেচিবলৈ বুঢ়াৰ পুতেকৰ ঘৰলৈ আনিছিল। সি ৰৌমাছটো লৈ কাটিলতে তাৰ পেটত সেই সোণৰ লাডুটো ওলাই পৰিল। সি তাৱৈয়েকক লাডুটো দেখুৱালত, তাৱৈয়েকে তাক ক’লে, “তোমাৰ এইটোহে নিজৰ বস্তু। যোৱা এইটো ভালকৈ থৈ দিয়াগৈ। তুমি কিজানি আগেয়ে মোক তোমাৰ শতৰু বুলিহে ভাবিছিল। এতিয়া মই দুইটা কথাৰে তোমাক পতিয়ন দিব পাৰি ঈশ্বৰৰ চৰণত সেৱা কৰিছোঁ। যোৱা বোপা, তুমি ধৰ্মত মতি ৰাখি ঈশ্বৰৰ চৰণত নিৰ্ভৰ কৰি সকলো কৰিবলগীয়া কাম-কাজ কৰি সুখেৰে খাই-বই থাকাগৈ। কোনো চিন্তা নাই, মোৰ পৰ্ভুৱে তোমাৰ সততে মঙ্গল কৰিব।”

***** সমাপ্ত *****

লটকন

এখন দেশত লটকন নামেৰে এটা বৰ দুখীয়া বামুণ আছিল। বামুণৰ ঘৈণীয়েকজনী বৰ মুখ চোকা আছিল। গিৰিয়েকে টকা-কড়ি ঘটি আনিব নোৱাৰে দেখি তাই সদায় গিৰিয়েকক দপালি থাকে। ঘৈণীয়েকৰ দপালনি খাই খাই এদিন বামুণৰ মনত বৰকৈ বেজাৰ লাগিল। সি ভাবিলে, “মই ঘৰৰ পৰা ওলাই যাওঁ। ৰূপবান এগাল ঘটি আনিব নোৱাৰিলে আৰু মই ঘৰলৈ উভতি নাহোঁ।” ইয়াকে ভাবি বামুণ পুৱাই ঘৰৰ পৰা গুচি গ’ল।

বামুণ যাওঁতে যাওঁতে বেলি দুপৰ হ’ল। তেতিয়ালৈকে তাৰ পেটত খুদকণ এটিও পৰা নাই। ভোকে পিয়াহে বামুণক জৰ্জৰিত কৰিলে। এনেতে আলিৰ কাষতে বামুণে এখন মিঠৈৰ দোকান দেখি ওচৰ চাপি গ’ল। দুপৰীয়া মিঠৈৰ দোকানৰ গৰাকীয়ে খাই বৈ উঠি তাৰ আঠ বহুৰীয়া পুতেকক দোকানৰখীয়া পাতি সিটো কোঠালিত অলপ শুইছিল। বামুণ দোকানৰ ওচৰত থিয় হ’লতে ল’ৰাটোৱে সুধিলে “তোমাক কি লাগে? তোমাৰ নাম কি?” বামুণে উত্তৰ দিলে, “মই মিঠৈ খাবলৈ আহিছোঁ, মোৰ নাম মাখি।” এইবুলি বামুণে টপকৰে মিঠৈ মুখত সুমুৱাবলৈ ধৰিলে। বামুণৰ কাম দেখি ল’ৰাটোৱে বাপেকক চিঞৰি চিঞৰি মাত লগালে, “মাখিয়ে মিঠৈ খালে ঐ পিতাই, মাখিয়ে মিঠৈ খালে।” বাপেকৰ চিলমিলকৈ টোপনি আহিছিল। পুতেকে টোপনিত ব্যাঘাত জন্মোৱা দেখি বাপেকে আমনি পাই উত্তৰ দিলে, “মাখিয়ে মিঠৈ খাইছে যদি খাওঁক, তই মোক দিগদাৰি কৰি নাথাকিবি।” এই কথা শুনি বামুণে লাহেকৈ ল’ৰাটোক ক’লে, “শুনিলি এতিয়া তোৰ বাপেকে মোক মিঠৈ খাবলৈ কৈছে।” এইবুলি বামুণে মিঠৈবোৰ খাই আধ্যা কৰিলে ল’ৰাটোৱে দেখি সহিব নোৱাৰি আকৌ ৰিঙিয়াই বাপেকক মাতিলে “পিতাই মাখিয়ে মিঠৈবোৰ খাই আধ্যা কৰিলে।” এইবাৰ বাপেকে ভেঁকাহি মাৰি ক’লে, “আধ্যা কৰিলে যদি কৰক তই কেপকেপাই নাথাকিবি।” ল’ৰাটোৱে বাপেকক কথাটো ভালকৈ বুজাই ক’বলৈ ভিতৰলৈ উঠি গ’ল আৰু সি সুৰুঙাতে বামুণে মিঠৈ দোকানীৰ হাতনিপেৰাটো তাতে পৰি থকা দেখি তাৰ পৰা দুকুৰি ৰূপ উলিয়াই লৈ পলায়ুৰ্দ্ধং কৰিলে। বাপেকক জগাই মাখিয়ে মিঠৈ খোৱা কথাটো ভাঙি ক’লত বাপেকে বাহিৰলৈ ওলাই আহি দেখিলে যে তাৰ মিঠৈ এটাইবোৰ খালে। সি তেতিয়া ল’ৰাটোক খং কৰিলত ল’ৰাটোৱে ক’লে, “মই দেখোন তোমাক গুৰিৰেপৰা কৈয়েই আছিলোঁ মাখিয়ে মিঠৈ খাইছে বুলি, তুমিহে ক’লা খাওঁক।” বাপেকে ক’লে “তই কৈছিলি মাখিয়ে খাইছে বুলি, মানুহে খাইছে বুলি ন’কলি কিয়?” পুতেকে উত্তৰ দিলে, “সি মোক তাৰ নাম মাখি বুলি কৈছিল।” বাপেকে কোনফালে মানুহটো পলাই গ’ল পুতেকক সুধি লৈ তাৰ ঘোঁৰাটোত লৰালৰিকৈ উঠি সেইফালেই খেদি গ’ল। বামুণে মিঠৈ খাই বেগাবেগিকে পলাই গৈ থাকি ভাগৰ লাগি বাটৰ কাষৰে গছ এজোপাৰ তলত বহি জিৰাইছিল। এনেতে হঠাৎ হাবিৰপৰা এটা গাহৰি ওলাই আহি বামুণৰ ফালে চোঁচা ল’লে। বামুণে উঠি গছজোপাৰ চাৰিওফালে ঘূৰিবলৈ ধৰিলে আৰু গাহৰি টুঘূৰিবলৈ ধৰিলে। এইদৰে দুয়ো ঘূৰি থাকোতে এবাৰ বামুণে খপকৰে গাহৰিটোৰ নেজত ধৰিলে। বামুণে গাহৰিৰ নেজডাল এৰিব নোৱাৰা হ’ল; কাৰণ এৰিলেই তাক গহৰিয়ে সাং কৰিব।

ইফালে মিঠৈ মালিকে ঘোঁৰাত উঠি গৈ সেইখিনি পাই দেখিলে যে গাহৰিৰ নেজত ধৰি এটা মানুহে এজোপা গছৰ চাৰিওফালে ঘূৰিব লাগিছে। সি সেইখিনিতে তাৰ ঘোঁৰাটো ৰখাই ঘোঁৰাটোৰ পিঠিৰ পৰা নামি বামুণক সুধিলে, “ককাই, তুমি গাহৰিটোৰ নেজত ধৰি তাক এইদৰে ঘূৰাই আছা কিয়?” বামুণে উত্তৰ দিলে, “তোমাৰ কথাৰ উত্তৰ দিবৰ মোৰ আজৰি নাই।” তুমি জানো দেখা নাই সেই টকা বোৰ?” সি ক’লে “দেখিছোঁ।” বামুণে ক’লে, “গাহৰিটো এইদৰে ঘূৰাই থাকিলে গাহৰিটোৱে পাকেপতি ৰূপ আদি দিয়ে; সেইদেখি ঘূৰাই আছোঁ।” মিঠৈৰ দোকানীয়ে এই কথা শুনি ভাবিলে, “আজি মোৰ অনেক টকাৰ লোকচান হৈছে, যদি এইদৰে এগাল টকা ঘটি ল’ব পাৰোঁ, তেন্তে

ভালেই হয়। ইয়াকে ভাবি সি বামুণক ক'লে, “ককাই,মোকো পাকচেৰেক ঘূৰাবলৈ দিবানে?ময়ো বৰ বিপদত পৰিছোঁ। মোকো যদি পাকচেৰেক গাহৰিটো ঘূৰাই বৃপ ঘটিবলৈ দিয়া, বৰ উপকাৰ হয়। এটা জুৰাচোৰে মোক আজি বৰকৈ ঠগি মোৰ বহুত টকা চুৰ কৰি নিলে।” তাৰ কথা শুনি বামুণে ক'লে, “তুমি বিপদীয়া পথিক, তোমাক উপকাৰ কৰিলে মোৰ পুইগ হ'ব, বাৰু ঘূৰোৱা।” এইবুলি সি ঘূৰি থাকোতেই গাহৰিৰ নেজডালত মিঠৈৰ দোকানীক ধৰিবলৈ কৈ, দোকানীয়ে ধৰিলত সাউতকৰে সি নিজে এৰি দি লৰালৰিকৈ বৃপবোৰ গোটাই দোকানীৰ ঘোঁৰাটোৰ পিঠিত উঠি চাপলি মেলি গুচি গ'ল আৰু দোকানীয়ে গাহৰিৰ নেজডাল এৰিব নোৱাৰি ঘূৰি থাকিবলৈ ধৰিলে,কাৰণ নেজডাল এৰি দিলেই গাহৰিয়ে তাক মাৰি পেলাব।

বামুণ ঘোঁৰাত উঠি ভালেমান বাট গৈ গধূলি এঘৰত আলহী ৰ'লগৈ। ৰাতি সি তাতে খাই-বৈ শুই ৰাতিপুৱাৰ আগতেই তাৰ ঘোঁৰাটো য'ত বান্ধি থৈছিল তাত ঘোঁৰাটোৰ মুখৰ আগৰ ঘাঁহবোৰৰ ভিতৰত বৃপ দহ টকা সুমুৱাই থৈ গুচি আহি আকৌ শুই থাকিলহি। ৰাতি ভালকৈ পুৱালত গৃহস্থ শুই উঠিল। আলহী বামুণেও উঠি লৰালৰিকৈ গৃহস্থক দেখুৱাই ক'বলৈ ধৰিলে, “ঘোঁৰাটোৰ মুখৰ আগৰ ঘাঁহবোৰৰ পৰা নিতৌ ৰাতিপুৱা দহ টকাকৈ বৃপ পাওঁ;আৰু তাৰেই মই পৰ্বতিপৰালিত হওঁ।” বামুণৰ কথা শুনি গৃহস্থৰ লোভ লাগিল। সি ঘোঁৰাটো বামুণৰ পৰা কিনি ল'বলৈ বৰকৈ খট- বান্ধকৈ ধৰিলে। দৰ-দস্তৰ কৰি সি ছশ টকা বৃপত বামুণৰপৰা ঘোঁৰাটো কিনি ল'বলৈ ওলাল। বামুণে পৰ্বথমে নিদিও নথওকৈ শেষত ক'লে, “বাৰু আৰু আঢ়ৈ কুৰি অৰ্থাৎ ৬৫০ টকা দিয়া আৰু মই ঘৰলৈ যাবলৈ তোমাৰ ঘোঁৰাটো দিয়া। দি তুমি নেৰা যেতিয়া মোৰ ঘোঁৰাটো লোৱা।” গৃহস্থই তাতে মান্তি হৈ টকা আৰু নিজৰ ঘোঁৰাটো বামুণক দি বামুণৰ ঘোঁৰাটো ল'লে। বামুণে ল'ৰালৰিকৈ টোপোলা বান্ধি বৃপগাল লৈ গৃহস্থই দিয়া ঘোঁৰাত উঠি গুচি আহিল। আগেয়ে যি বাটেদি বামুণ গৈছিল সেই বাটেদিয়েই উভতি আহোতে সি সেই গছৰ তলত মিঠৈ দোকানীয়ে তেতিয়ালৈ সেই গাহৰিটোৰ নেজত ধৰি ঘূৰি থকা দেখিলে। বামুণক দেখি মিঠৈ দোকানীয়ে মাত দিলে,”মোক ভাল ঠগি গ'লা; বৃপো নাই অথচ গাহৰিটোৰ নেজত ধৰি ঘূৰি ঘূৰি লেবেজান হ'লো।” বামুণে উত্তৰ দিলে,”ককাই মই তোমাক ঠগোৱা নাই, তুমি মোৰ কথা শুনি যদি লেখি লেখি এশ পাক গাহৰিটোক ঘূৰোৱা তেন্তে দেখিবা নিশ্চয় এশ টকা বৃপ পাবা।” বামুণে দেখিছিলয়ে গাহৰিটো ঘূৰি ঘূৰি লাহে লাহে দুৰ্বল হৈ আহিছে আৰু এশ পাক ঘূৰিলেই সি পৰি মৰিব; সেইদেখি সি সেই কথা কৈছিল। বামুণে এইদৰে মিঠৈৰ দোকানীক কৈ ঘোঁৰাচেকুৰাই গুচি গ'ল। দোকানীয়ে অলপ উশাহ পাই ঘূৰাই থাকোঁতে অলপ পৰৰ পিছত গাহৰিটো পৰি মৰি থাকিল। তাৰ পিছত দোকানীয়ে বক্ষা পৰিলোঁ বুলি ভাবি তাৰ ঘৰলৈ উভতি গুচি আহিল। বামুণে ঘৰ পাই বামুণীৰ হাতত টকাবোৰ পেলাই দি ক'লে “নে এইবোৰ বৃপ।” বৃপবোৰ দেখি বামুণীৰ মহা আনন্দ মিলিল।

***** সমাপ্ত *****

লখিমী তিৰোতা

সত্যযুগত দুটি বুঢ়া-বুঢ়ী আছিল। সিহঁতৰ সাতোটি পো। সাতোটা পোলৈ সাতজনী বোৱাৰী আনিলে। বৰজনীৰ ল'ৰা এটি হ'ল। সেই সাতজনীৰ ভিতৰত নিচেই নুমলীয়াজনী বৰ লখিমী তিৰোতা আছিল। বুঢ়া-বুঢ়ী মৃত্যুৰ ওচৰ চাপিল। বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে সিহঁত সকলোটিকেই নিচেই সবুজনী বোৱাৰীয়েকৰ কথামতে চলিবলৈ হুকুম দিলে। ইয়াৰ পিছত সেইমতেই সিহঁত চলিবলৈ ধৰিলে। নুমলীয়া বোৱাৰীয়েকে সিহঁতক শুদা হাতে কোনো ফালৰ পৰা অহা দেখিলে খং কৰে, সেইদেখি সিহঁত উপায় নাপাই দিনে যি পায় তাকে হাতত লৈ আহে। এদিন এজনে বাটতে এটা গেলা সাপ পালে; পাই ভাবিলে, ”বোৱাৰীয়ে সদায় শুদা হাতে গ'লে খং কৰে, আজি এই সাপটোকে লৈ যাওঁচোন বাৰু কি হয় দেখোঁ।” ইয়াকে দেখি সি সাপটো লৈ গৈ আগচোতালৰ জেওৰাতে থৈ বোৱাৰীয়েকক ক'লে, ”ইয়াতে কিবা বস্তু এটা আছে নিবি, মই গা ধুই আহোঁ।” বোৱাৰীয়েকে ওলাই গৈ দেখে যে গেলা সাপটো পৰি আছে আৰু তাতে বৰ মাথিয়ে কণী দিছে। তাকে দেখি তাই ভিতৰলৈ সোমাই গৈ বৰজনাকক ক'লে, ”গেলা সাপটো আনি মোক দেখুৱাইছে। বাৰু একো কথা নাই।” এইবুলি তাই আকৌ ওলাই দেখেহি, সাপটো খোৱা ঠাইতে এটা টোপোলা ওলমি আছে আৰু টোপোলাটো ফাটি সোণৰ খুৰীয়া, বাখৰুৱা মণি, আঙঠি, চিপাত, গলপতা আদি কৰি কিছুমান অলঙ্কাৰ ওলাই পৰিছে। তাই লৰ মাৰি গৈ টোপোলাটো দাঙি লৈ ভিতৰলৈ লৈ আহি বৰজনাকক ক'লে, ”চাওকচোন বাৰু, আপুনি সাপটো আনিছিল মোৰ ওপৰত খং কৰি কিন্তু এতিয়া তাৰ ঠাইত এই অলঙ্কাৰবোৰ ক'ৰপৰা ওলাল? মই আপোনালোকক শুদা হাতে ঘৰলৈ আহিবলৈ হাক দিলে আপোনালোকে মোক বেয়া পায়; এতিয়া চাওক। নৈৰ ঘাটত এজনী জীয়ৰী ছোৱালীয়ে গা ধুবলৈ যাওঁতে পাৰতে তাইৰ অলঙ্কাৰবোৰ টোপোলা বান্ধি থৈ পানীত নামোতে চিলাই থাপ মাৰি আনিছিল, কিন্তু তাত খোৱা বস্তু একো নাপাই, চিলাই সাপটো দেখি টোপোলাটো পেলাই তাকে নিলে।”

ইয়াৰ পিছত এদিন সবু-মাজু বৰজনাকে শুকান গোবৰ খুঁটিৰ টোপোলা এটা বান্ধি লৈ আহি তাক চালৰ পাচতে খোচা মাৰি থৈ বোৱাৰীয়েকক

ক'লে, "ইয়াতে বস্তু এটা আছে নি থ'বি।" তাই মেলি চাই দেখিলে গোবৰৰ খুটি ডোখৰ। বাৰু ইয়াকে চুঙাৰ ফোপত ভৰাই থওঁ বুলি তাই ভৰাই থৈ দিলে। পৰ্য্য পাঁচ বছৰমানৰ মূৰত এজন বজাই জীয়েকৰ নৰিয়াত দৰবৰ নিমিত্তে পাঁচবছৰীয়া শুকান গোবৰ বিচাৰ কৰিলে। কিন্তু ক'তো নাপাই ক'লে বোলে।" য়েয়ে মোক এনে গোবৰ দিব তাক সোণ-ৰূপ দুচৰু দিমা" এই কথা নগৰত ঢোল পিটি শুনাই দিলে, অকস্মাত্ তাইৰ মনত পৰিল সেই গোবৰৰ খুঁটি ডোখৰৰ কথা। মনত পৰি তাই তাক বজালৈ পঠিয়াই দিলত বজাই তাইক দুচৰু সোণ-ৰূপ দিলে।

এদিন নুমলীয়া বোৱাৰীয়েকক এটা মগনিয়াৰ ফকীৰে মন্ত্ৰ কৰি পলুৱাই নিলে। তাৰ পিছত সেই ঘৰৰ মানুহবোৰ মৰি-জহি ঢুকাল; গৰু, ম'হ হাতী, ছাগলী হেৰাই মৰি নিপাত হ'বলৈ ধৰিলে। একমাত্ৰ বৰজনাৰ ল'ৰাটি ঘৰত ব'লগৈ। সিও শেহত তৰিৰ নোৱাৰি দেশে দেশে ফুৰি ফুৰি এখন অৰণ্যৰ মাজত নৈৰ ঘাটত খুৰীয়েকক লগ পালে। সিহঁতৰ দেখা-দেখি হোৱা মাত্ৰকতে চিনাচিনি হ'ল। ভতিজাকে ক'লে বোলে, "ঘৰ-দুৱাৰৰ কথা ক'বলৈ সঁচ নাইকিয়া হ'ল, মইহে আছোঁ।" তাই কান্দি-কাটি ক'লে বোলে, "মোক ফকীৰে নেৰে, পলাই গ'লেও মাৰিব; সি বৰ মন্ত্ৰ জানে। মই ফকীৰে কোৱা শুনিছোঁ বোলে ফকীৰৰ জীৱটো বৰক্ষ্মাৰ ওচৰত থকা শালিকা চৰাইজনীৰ গাত আছে, যদি চৰাইজনী মাৰিব পাৰ তেন্তে মই যাব পাৰোঁ।" এই কথা শুনি ভতিজাকে বৰক্ষ্মাৰ ওচৰত কান্দি-কাটি পৰাৰ্থনা কৰিলত বৰক্ষ্মাই বৰ সন্তোষ পাই তালৈ জীয়েকক বিয়া দিলে। উছৰ্গাত সি অনেক বস্তু পালে। পিছত সি ক'লে বোলে, "মোক শালিকাটিও দিয়ক।" সি সেইবুলি ক'লত বৰক্ষ্মাই তাক শালিকাটিও দিলে। সি শালিকাটি পাই একে টিপাই মাৰিলত ফকীৰ য'তে আছিল ত'তে মৰিল। তেতিয়া খুৰীয়েকে জানিলে যে শালিকা মৰিল। ইয়াৰ পিছত সি বৰক্ষ্মাৰ জীয়েক আৰু তাৰ খুৰীয়েকে তিনিও গোট খাই এখন ঘৰ পাতিলে আৰু বৰক্ষ্মাৰ আশীৰ্বাদ পাই অলপ দিনৰ ভিতৰতে অগৰ দৰে ঘৰ-বাৰী, মানুহ-দুহু, বই-বস্তুৰে সৈতে চহকী হ'ল।

***** সমাপ্ত *****

দুই বুধিয়ক

এদিন এটা গজলীয়া ডেকাই এভাৰ কেতুৰি খানি হাটলৈ নি এদা বুলি বেচিবলৈ বুধি পাতিলে আৰু সেইদৰে সেইদিনাই আন এঠাইৰ আন এটা চেঙেলীয়া ডেকাইও এভাৰ ভোমলতিৰ গুটি পাৰি লৈ জালুক বুলি হাটত বেচিবলৈ কাৰবাৰ কৰি হাটবুৱা হৈ যাবলৈ ধৰিলে। জালুকৰ বেপাৰী আৰু এদাৰ বেপাৰী দুয়োৰে বাটত ভেটাভেটি হ'ল। কোনে কি বেচিবলৈ লৈ গৈছে বুলি দুয়ো সোধাসুধি কৰি জানিব পাৰি জালুকৰ বেপাৰীয়ে এদাৰ বেপাৰীক ক'লে, "এ ককাই মোৰ বাৰীত এইবাৰ জালুকেই উপচি হ'ল। আজি এইভাৰ লৈ আহিছোঁ। আধামূলীয়াকৈ পালে দি গুচি যাম; কোনেনো দুপৰলৈকে খাপ লৈ থাকিব দেওহে।" তাৰ কথা শুনি এদাৰ বেপাৰীয়ে ভাবিলে, "ইয়াক মোৰ কেতুৰি ভাৰ দি ইয়াৰ জালুক ভাৰ লৈ যাব পাৰিলে হয়।" তাকে ভাবি সি মাত লগালে, এৰা ভাই, মোৰো সেয়ে কথা; মোৰ বাৰীতো এইবাৰ এদা উভৈনদীকৈ হৈছিল। ময়ো সেইদেখি এইভাৰ লৈ আহিছোঁ; লৰালৰিকৈ বেচি গুচি যাব পাৰিলে বক্ষ্মা পাওঁ। বেলি দুপৰলৈকে বহি থকাতকৈ ময়ো পাৰিলে আধামূলীয়াকৈ এদাভাৰ দি গুচি যাম বুলি ভাবিছোঁ।" তাৰ কথা শুনি জালুক বেপাৰীয়ে ভাবিলে, "মোৰ ভোমলতিৰ গুটিভাৰ ইয়াক দি ইয়াৰ এদাভাৰ লৈ যাব পাৰিলে বেয়া নহয়।" ইয়াকে ভাবি সি মাত লগালে, "মোৰ ঘৰতো এদা নাই, চপৰাচেৰেক মইও নিব লাগিবহে।" তাৰ কথা শুনি এদাৰ বেপাৰীয়ে ক'লে "মোৰ ঘৰতো জালুক নাই, সেৰচেৰেক ময়ো নিম বুলি ভাবিছোঁ।" দুয়ো এইদৰে কথা হোৱাৰ পিছত জালুক বেপাৰীয়ে ক'লে, "ককাই, তুমি যদি এদাভাৰ আধামূলীয়াকৈ দিবলৈ ওলাইছা, ময়ো মোৰ জালুকভাৰ আধামূলীয়াকৈ দিম বুলি ভাবিছোঁ, তেন্তে আমিনো দুয়ো পোনেই সলাই নথওঁ কিয়?" এদাৰ বেপাৰীয়ে এই কথা শুনি ৰং পাই ক'লে, "বেচ কথা আহী, আমি তাকে কৰোঁ। এইবুলি এদাৰ বেপাৰীয়ে জালুকৰ ভাৰ আৰু জালুকৰ বেপাৰীয়ে এদাভাৰ লৈ দুফালে গুচি গৈ অলপ আঁতৰ হৈ দুয়ো দুয়োকে নেদেখা হ'লত দুয়ো ফিৰিঙতি ভগাদি ভাগিল।

দুয়ো দুয়োকো ঠগিলোঁ বুলি ভাবি মনে মনে ৰং পাই ঘৰ পাই দুয়ো নিজৰ নিজৰ ভাৰ মেলি চাই দেখিলে যে দুয়ো সমান, কোনেও কাকো বলে নোৱাৰিলে। এই ঘটনাৰ ভালেমান দিনৰ পিছত এদিন দৈবাত্ আকৌ সেই হাটতে দুয়োৰো দেখা হ'লত জালুক ভাৰৰ গৰাকীটোৱে কেতুৰিভাৰৰ গৰাকীটোক সুধিলে, "হেৰা ককাই, সেইদিনা জালুকভাৰ কেনে পালা?" কেতুৰিৰ গৰাকীয়ে ক'লে, "এদাভাৰ যেনে পালা তেনেকুৱাই।" এইদৰে কথাবাতা পাতি দুয়ো দুইকো শলাগি ক'লে, "আমি দুয়ো যোৰ হৈছোঁহঁক, আহী সখি বান্ধোঁহঁক।" এইবুলি দুয়ো সখি বন্ধাই লগ লাগি লোকক-ঠগাই ধন ঘটিবৰ মনেৰে এঠাইলৈ ওলাই গ'ল। দুয়ো গৈ এঘৰ বামুণৰ ঘৰ পালেগৈ। সিহঁতে বামুণক "আমি কাম-কাজ বিচাৰি আহিছোঁ" বুলি ক'লত, বামুণে সিহঁতক নিজৰ ঘৰতে বনুৱা কৰি ৰাখিলে। জালুকৰ বেপাৰীক বামুণে তেওঁৰ কপিলী গাইজনী ৰখিবলৈ দিলে আৰু এদাৰ বেপাৰীক তুলসীজোপাৰ গুৰিত পানী দিবলৈ লগালে। বামুণৰ কপিলী গাইজনী বৰ দুষ্ট আৰু চুবুণী। তাইক জালুক

বেপাৰীয়ে এখন্তেকো এৰি দিব নোৱাৰে। দিলেই তাই লৰি গৈ লোকৰ বাৰীত সোমাই শাক-পাত, ধান-চাউল খাই আধ্যা কৰে। তুলসীজোপাও এনে আত্মকলীয়া যে তাৰ গুৰিত ঘিমনেই পানী দিয়া সেই পানী থিতাতে নাইকিয়া হয়। সিটোৱে গৰু ৰখি ইটোৱে তুলসীগছৰ গুৰিত পানী দি হাইবাণ, দুয়ো ওৰে দিনটো সেই কাম দুটা কৰি সুস্থিৰকৈ নোপোৱা হ'ল। সেইদেখি দুয়ো পেটে পেটে ভাবিলে যে সিহঁতৰ বন দুটা সাল-সলনি কৰি দুয়ো দুইকো ঠগিবা। ইয়াকে ভাবি এদিন গৰখীয়াই পানী আনি দিওঁতাক সুধিলে, সখি, তোমাৰ কামটো কেনে? মই হ'লে মোৰটো বৰ সুখৰ পাইছোঁ। গৰুজনী হাবিলৈ খেদি দিওঁ আৰু মই হ'লে ফস্তি মাৰি ওৰে দিনটো গছৰ তলত শুই থাকো। গধূলি হ'লেই গাইজনী খেদি আনি গোহালিত বান্ধি থৈ দিওঁ। তাৰ কথা শুনি পানী তিওঁতাই ক'লে, "মোৰটো কাম একোৱেই নহয় বুলিব লাগে। দিনটোৰ ভিতৰত এঘটা বা দুঘটা পানী আনি তুলসীৰ গুৰিত দিওঁ আৰু তাৰ পিছত দিনৰ দিনটো শোৱা-বহা যেই কৰা সেই।" দুয়োৰে কথা দুয়ো শুনি গৰখীয়াই পানী দিওঁতাৰ কাম আৰু পানী দিওঁতাই গৰখীয়াৰ কাম কৰি চাবলৈ মন কৰি পিছদিনা দুয়ো সাল-সলনি কৰি ল'লে। গধূলি দুয়োৰে দেখা হ'লত, গৰখীয়াই পানী দিওঁতাক সুধিলে, "সখি কাম কেনে পালা?" পানী দিওঁতাই উত্তৰ দিলে, "তুমি যেনে পালা।" ইয়াৰ পিছত দুয়ো দুয়োকো শলাগি ক'লে যে এই তুলসীজোপাৰ গুৰিত ইমানবোৰ পানী দিয়া যায় সেই পানীবোৰ থিতাতে ক'লে শুহি যায় চাব লাগিল। ইয়াকে দুয়ো পাণ্ডি, ৰাতি বামুণ শুলত কোৰ এখন আনি তুলসীজোপা খানি তুলি চাই দেখিলে যে তাৰ তলতে পাঁচহাতমান দ এটা ডাঙৰ গাঁত আছে। জালুক বেপাৰীক এদা বেপাৰীয়ে ক'ল, "সখি তুমি নামি চোৱাগৈ গাঁতটোত কি আছে।" জালুক বেপাৰী নামি গৈ দেখিলে যে গাঁতটোৰ তলিত কেবাকলহো ৰূপ আছে। সি লৰালৰিকৈ গাঁতৰ পৰা উঠি আহি সেই কথা ইটোক ক'লত, দুয়ো তেতিয়াই সিহঁতৰ গাৰ বৰ-কাপোৰ দুখনেৰে দুটা ডাঙৰ মোনা সীলে। এদাৰ বেপাৰীয়ে জালুকৰ বেপাৰীক ক'লে, "সখি তুমি এটা মোনা লৈ গাঁতলৈ নামি যোৱা আৰু সেই মোনাত এমোনা ৰূপ ভৰাই গাঁতৰ ওপৰলৈ তুলি দিবা। তাৰ পিছত ইটো মোনাও মই পেলাই দিম আকৌ তাত তুমি ৰূপ ভৰাই তুলি দিবা। এইদৰে আলচি জালুক-বেপাৰীয়ে এমোনা ৰূপ গাঁতৰ তলিৰ পৰা ওপৰলৈ দিলৰ, এদা-বেপাৰীয়ে সেইটো তুলি লৈ সিটো মোনা গাঁতত পেলাই দিলে। জালুক-বেপাৰীয়ে ভাবিলে যদি এই মোনাটোও সি তুলি অক'লে ৰূপবোৰ ল'বৰ মনেৰে মই গাঁতৰ পৰা উঠাৰ আগেয়ে লৰালৰিকৈ সি মাটি দি মোক পুতি পেলায় তেন্তে কথাৰ ওৰেই পৰিবা। সেইদেখি জালুক-বেপাৰীয়ে বুধি কৰি পিছৰ মোনাটোত অলপ ৰূপ ভৰাই তাতে নিজেই সোমাই, সখিয়েকক মাত লগালে, "সখি এই মোনাটো তুমি টানি তোলা, বৰ গধূৰ হৈছে, মই অকলৈ নোৱাৰিমা।" এই কথা শুনিয়েই এদাৰ বেপাৰীয়ে সেই মোনাটো টানি তুলিলে আৰু জালুক-বেপাৰীক পুতি থ'বৰ মনেৰে সি ধুমধামকৈ গাঁতৰ পাৰৰ মাটি গাঁতত পেলাই দি, তাক গাঁতত পুতিলো বুলি ভাবি ভাৰ কৰি মোনা দুটা লৈ নিজৰ ঘৰমুৱা হৈ গুচি গ'ল। ভাৰখন বৰ গধূৰ। সেইদেখি সি অলপ জিৰাবৰ মনেৰে বাটৰ এঠাইত এজোপা গছৰ তলতে ভাৰখন থৈ বহিল। বৰ দুখ কৰা বাবে ৰাৰ পিয়াহো লাগিল, সেইদেখি সি ভাৰখন তাতে এৰি বাটৰ কাষৰে পুখুৰী এটাত পানী খাবলৈ নামিল। সি যেই পুখুৰীত নামিল, ইফালে মোনাৰ ভিতৰৰ পৰা সখিয়েক লাহেকৈ ওলাই ভাৰখন লৈ সাউত্ৰকৰে পলাল। সি পানী খাই উভতি আহি দেখে যে ভাৰখন নাই। তেতিয়াহে সি বুজিলে যে তাক তাৰ সখিয়েকে বুধিৰে ঠগিলে। "মই বুজিবই নোৱাৰিলোঁ যে কটাৰ-পো মোনাতে সোমাই মোৰ কান্ধত উঠি আহিছিল।" এইবুলি ইস্ আস্ আকৈ বেজাৰ কৰি সি নিজৰ ঘৰ পালেগৈ।

বহুত দিনৰ মূৰত আকৌ এদিন দুই সখিয়েকৰ দেখাদেখি হ'লত জালুক বেপাৰীয়ে ক'লে, "সখি তুমি মোক ভাল গাঁতত পুতি থৈ আহিছিল।?" এইটোৱে উত্তৰ দিলে, "যোৱাহে তুমি ৰূপ গালো নিলা মোৰ কান্ধতো উঠি আহিলা।" এইদৰে দুয়ো আলাপ কৰি আকৌ ক্ৰমেকতে মহামিতৰ হৈ পৰিল। এদা বেপাৰীটোৰ কিন্তু মনৰ পৰা বেজাৰ নগ'ল য জালুক বেপাৰী তাৰ কান্ধত উঠিল। ইয়াৰ কিছুদিন পিছত এদা বেপাৰীয়ে এদিন বুদ্ধি এটা সাজি তাৰ ঘৈণীয়েকক ক'লে যে "মই শোৱা পাটীতে শুই থাকোঁ তই মোৰ মূৰে-গায়ে কাপোৰ এখন দি মোক ঢাকি দি মই মৰিলোঁ বুলি বহি কান্দ। আৰু এটা মানুহ লগুৱাই সখিৰ ওচৰলৈ পঠিয়াই বাতৰি দে যে মই মৰিলোঁ। সি যেতিয়া আহি পাবহি তেতিয়া তাক কৰি মৰিবৰ সময়ত মই তোক বিশেষকৈ কৈ গৈছোঁ যে মোক যেন আনে নুহুই কেৱল মোৰ মৰমৰ সখিয়েহে ছোৱে আৰু সখিয়েহে কান্ধত তুলি পুৰিবলৈ লৈ যায়। তাৰ ঘৈণীয়েকে সেইদৰেই সকলো কৰিলত জালুক বেপাৰী সখিয়েকে সকলো শুনি কথাটো ফাঁকি বুলি বুজিলে আৰু মিছাকৈ কান্দি চকুপানী উলিয়াই সখিয়েকৰ ঘৈণীয়েকক ক'লে, "মোৰ সখিয়েই যেতিয়া গ'ল আমাৰ সকলো শূন্য হ'ল। এই ঘৰ এই বাৰী এইবোৰ কোনে খাব কেলৈ লাগিছে? সেইবোৰ দেখিলে সখিলৈ মনত পৰি ধমধমকৰে আমাৰ বুকুত জুইহে জ্বলিবা।" এইবুলি সি মিছাকৈয়ে বুকুত ভুকুৱাই কান্দি-কাটি দাখন লৈ গৈ বাৰীত সোমাই জালুক, পাণ, টেঙা আদি লাগতিয়াল গছবোৰ ঘপ্ ঘপ্ কৰে কাটি খাস্তাং কৰিলে। তাৰ পিছত মৰা সখিয়েকৰ ওচৰলৈ আহি তাৰ ঘৈণীয়েকক ক'লে, "মই অকলৈ মোৰ সখিক বলে নোৱাৰিম, সেইদেখি দোছোৱাকৈ কাটি এছোৱা এছোৱাকৈ দুবাৰে মৰাশালিলৈ লৈ যাওঁ। এইবুলি মিছা-মিছিকৈ সি টোৱাই-ভিৰাই দাখন জোকাৰি কোৰ মাৰিব খোজোতেই ভয়ত এদাৰ বেপাৰী একেচাবেই উঠি বহিল। তেতিয়া দুয়ো হাঁহিবলৈ ধৰিলে। এদাৰ বেপাৰীয়ে ক'লে, "সখি, হৈছে আৰু নেলাগে। মই তোমাৰ কান্ধত উঠিব নোৱাৰিলোঁ। লাভৰ ভিতৰত মোৰ বাৰীৰ গছ-গছনিবোৰ গ'ল, মোতকৈ তোমাৰ বুদ্ধি বেছি।"

এক বুঢ়াৰ সাতোটা পুতেক আছিল। বুঢ়াই পুতেকহঁতৰ সুখ-সন্তোষ দেখিবলৈ নাপালে। পুতেক এটাইকিটাই খাব-খুটিব পৰা হোৱাৰ আগেয়ে বুঢ়া মৰি গ'ল। বুঢ়ীয়ে ছয়োটালৈ ছোৱালী বিয়া কৰাই আনি অলপমান সুখ-সন্তোষৰ মুখ দেখিছিল কিন্তু তেনেতে তায়ো মৰিল। মাক মৰাৰ পিছত ককায়েকহঁত সাতোটা মিলাপৰীতিৰে একেলগে আছিল। সিহঁতৰ ভিতৰত নুমলীয়াটো ল'ৰা দেখিবলৈ বৰ মোহলগা আৰু কথাই-বতৰায়ো ভাল আছিল, সেইদেখি ছয়োটা ককায়েকে তাক বৰ মৰম কৰিছিল। ককায়েকহঁতে নিজৰ নিজৰ ঘৈণীয়েকহঁতক সিহঁতৰ ধন-বস্তুৰ গৰাকিনী নাপাতি চতুৰ নুমলীয়া ভায়েককহে গৰাকী পাতিছিল, সেইদেখি বৌৱেকহঁতে পেটে পেটে তাক সমূলি দেখিব নোৱাৰা হৈছিল। নুমলীয়া দেওৰেকে কোনো বস্তু উলিয়াই নিদিলে বৌৱেকহঁতে কুটা এগছকো নাপাইছিল আৰু কাকো একো দিব নোৱাৰিছিল। যদিও বৌয়েকহঁতে তাক সমূলি দেখিব নোৱাৰিছিল, তথাপি গিৰীয়েকহঁতৰ ভয়ত কেতিয়াও কোনো কথাকে সিহঁতে তাক হেচটেপ কৰি নোৱাৰিছিল।

এইদৰে কিছুকাল যোৱাৰ পিছত এদিন এজনী মগনী বুঢ়ী সিহঁতৰ ঘৰলৈ চাউল মাগিবলৈ আহিছিল। নুমলীয়া দেওৰেক সেই সময়ত ঘৰত নথকা বাবে বৌৱেকহঁতে মগনী বুঢ়ীক চাউল এমুঠি দিব নোৱাৰি তাইক ক'ল, "বুঢ়ী বাই, আমাৰ দেওৰ কণবোপা ক'ৰবালৈ ওলাই গৈছে, তেওঁ নাহিলে তোক চাউল কোনে উলিয়াই দিব? আমি দিব নোৱাৰোঁ। তেওঁহে সকলো বস্তুৰ গৰাকী" বুঢ়ীয়ে এই কথা শুনি সিহঁতক ক'লে, "আইৰে আই। এইটোনো কি কথা? তহঁত দুজনী বোৱাৰী ঘৰত আছ, তহঁত ঘৰৰ ঘৈণী নহৈ মতা ল'ৰাটোহে ধন-বস্তুৰ গৰাকী হ'ল! এনে কথা দেখা শুনা নাইহো" সিহঁত বুঢ়ীক ক'লে, "এৰা বাই, তই নেদেখিলে নুশুনিলেও আমি কুটা এগছৰো নহওঁক, কি কৰিবি। ককায়েকহঁতে সবু বোপাকহে গৰাকী পাতিছে" বুঢ়ীয়ে সিহঁতৰ মন বুজি ক'লে, "তহঁতনো ক'ৰ জাখলী তিবোতা ঐ। তাক গৰাকী ভাঙি তহঁত গৰাকিনী নহৰ কিয়?" সিহঁতে ক'লে, "কেনেকৈ ভাঙিম বুঢ়ী আই?" বুঢ়ীয়ে ক'লে, "মোৰ বুধি শুন যদি আজিয়েই ভাঙিব পাৰ।" সিহঁত বুঢ়ীৰ কথা শুনি বৰ আগৰ্হেৰে বুঢ়ীৰ ওচৰ চাপি আহি বুঢ়ীক সুধিলত, বুঢ়ীয়ে উঠি গৈ এটা কোট-কোৰা কাঁইট আনি মন্ত্ৰ মাতি জাৰি কাঁইটটো সিহঁতৰ হাতত দি ক'লে, "আজি তহঁতৰ দেওৰ উভতি আহিলে, তহঁতৰ এজনীয়ে তাক ওচৰলৈ মাতি আনি তাৰ ওকণি চাওঁ বুলি বহুৱাই লৈ ওকণি চাই থাকোঁতে খটকৰ এই কাঁইটটো তাৰ কাণৰ সঁতাত মাৰি দি কুকুৰ হৈ যা বুলি ক'লেই সি কুকুৰ হৈ গুচি যাব আৰু তহঁত ঘৰৰ ঘৈণী হৈ ধন-বস্তুৰ গৰাকিনী হৈ সুখে-সন্তোষে থাকিব পাৰিবি।" ইয়াকে কৈ বুঢ়ী গুচি গ'ল। সিহঁতৰ নুমলীয়া দেওৰেক আহিলত সিহঁতে বুঢ়ীৰ বুধিমতে তাক ওকণি চাবলৈ বহুৱাই লৈ তাৰ কাণৰ সঁতাত কাঁইটটো মাৰি তাক কুকুৰ কৰিলে। সি এটা ভতুৱা কুকুৰ হৈ মনৰ দুখত ঘৰৰ পৰা তেতিয়াই ওলাই গুচি গ'ল। গধূলি ককায়েকহঁত আহি ভায়েকক নেদেখি "কণবোপা ক'লে গ'ল? বুলি ঘৈণীয়েকহঁতক সুধিলত "আমি ক'ব নোৱাৰোঁ" বুলি সিহঁত উত্তৰ দিলে। ইয়াৰ পিছত ককায়েকহঁতে ভায়েকক অনেক বিচাৰি ক'তো নাপাই বেজাৰ অসন্তোষ কৰি থাকিল।

নুমলীয়া ভায়েকটো কুকুৰ হৈ অনেক দেশ ফুৰি ফুৰি শেহত এখন নগৰত ওলালগৈ। সেই নগৰতে এঘৰ মানুহ আছিল, সিহঁতৰ ল'ৰা-ছোৱালী, মিতৰ-কুটুম কোনো নাছিল। মাথোঁ গিৰীয়েক আৰু ঘৈণীয়েক। গিৰীয়েকে দিনে খাই-বৈ কাম-কাজ বিচাৰি ওলাই যায় আৰু ঘৈণীয়েকে অকলৈ তাঁত-সূত বৈ ঘৰৰ বন-বাৰী কৰি থাকে। কুকুৰটো গৈ সিহঁতৰ ঘৰতে চাপিল। ক'ৰবাৰ পৰা কুকুৰটো ঘৰ চপা দেখি পো-পোৱালি নাইকিয়া গিৰীহঁতনীয়ে মৰমকৈ তাক এমুঠি পাতৰ ভাত খাবলৈ দিলে আৰু ছেই ছেই চুহ-চুহ নকৰি তাঁতশালতে পৰি থাকিবলৈ দিলে। সিও মৰম পাই তাতে থাকিবলৈ ধৰিলে।

গিৰীহঁতনীয়ে দিনো তাঁত বয় আৰু কুকুৰটো ওচৰতে পৰি থাকে। এদিন তাইৰ হাতৰ পৰা এবাৰ মাকোটো সৰি পৰিলত, তাই কুকুৰটোৰ ফালে চাই ধেমালিতে ক'লে, "তই মোৰ মাকোটো তুলি দিব নোৱাৰ? অঁজাতৰীয়া মাকোডাল ঘন ঘনে মোৰ হাতৰ পৰা পৰি যায়, মইনো কিমান চাপৰি চাপৰি আনি থাকিম? দে মোৰ মাকোটো তুলি মোৰ বোপাই, লাগে যদি মোৰ ছোৱালী হ'লে মই তোলৈকে তাইক বিয়া দিম।" মানুহজনীৰ কথা শুনি কুকুৰটোৱে খপকৰে মাকোটো তুলি দিলে। মানুহজনীয়ে বিচুৰ্তি হৈ ভাবিলে, "আও! ই কম কুকুৰ নহয়। ই মানুহতকৈ গুণী। মোৰ কথাটো ই কেনেকৈ বুজিলে? মোৰ ছোৱালী নায়েই, হোৱা হ'ল এনেটো কুকুৰলৈকে দিলেও একো হানি নাছিল।"

এই কথাৰ কেইমাহমান পিছত ঈশ্বৰৰ ইচ্ছাত মানুহজনীৰ ছোৱালী এজনী উপজিল। বাপেকে মৰম কৰি জীয়কৰ নাম কাঞ্চনী ৰাখিলে। তাই ৰূপে-গুণে তমস্কাৰ হ'ল। কুকুৰটোও নিজৰ গুণত দিনক-দিনে গিৰীহঁতনীৰ বুকুত সোমাই আহিবলৈ ধৰিলে। কাঞ্চনীৰ বিয়া দিবৰ কাল পৰিলত, এদিন ঘৈণীয়েকে গিৰীয়েকক সেই মাকো পৰাৰ দিনৰ কথাটো ক'লে, "মোৰ ছোৱালী হ'লে মই কুকুৰটোলৈ বিয়া দিম বুলি কৈছিলোঁ। সেই বাবেইহে মোৰ ছোৱালীজনীও হ'ল কিজানি, নাইবা মোৰ পেটত ল'ৰা-ছোৱালী হ'বৰ কোনো আগন্তুক নাছিল। এতেকে মই মোৰ কথামতে তালৈকে কাঞ্চনীক বিয়া দিম বুলি ভাবিছোঁ, তুমি কি বোলা?" গিৰীয়েক বৰ হোজা আৰু ধাৰ্মিক মানুহ আছিল। সি উত্তৰ দিলে, "যদি তুমি তাৰ আগত তেনেকৈ কৈছিল, তেনেহ'লে নিশ্চয় তোমাৰ কথা ৰাখিব লাগিব, নহ'লে আমাক পাপে চুব। আৰু সঁচাকৈ ক'বলৈ গ'লে, আমি এনেটো কুকুৰ আগেয়ে ক'তো দেখাও নাছিলো। সি মানুহতকৈ সাত-চাৰ। এতেকে মোৰ মনেৰে আমাৰ কাঞ্চনীক

তালৈ বিয়া দিয়াটোহে উচিত।” এইবুলি বাপেকে জীয়েকক মাতি আনি সেই কথা ক’লত, জীয়েকে উত্তৰ দিলে, ”তোমালোকৰ ইচ্ছামতে চলাটোৱেইহে মোৰ কৰ্তব্য। আয়ে কুকুৰলৈকে যেতিয়া মোক বিয়া দিবলৈ সহিত খাইছে, সেই সহিত ৰাখিমই ৰাখিমা” জীয়েকৰ কথা শুনি মাক-বাপেকে সন্তোষ পাই তাইক কুকুৰলৈকে বিয়া দি দুয়োকে যতন কৰি খুৱাই-বুৱাই ঘৰত ৰাখিলে।

কাঞ্চনীয়ে বৰ যতনেৰে খুৱাই-বুৱাই অঁতাই-পিতাই নিজৰ স্বামী বুলি কুকুৰটোক সেৱা ভক্তি কৰিবলৈ ধৰিলে। এদিনলৈকে তাইৰ মনত বেজাৰ নালাগিছিল। ঘৈণীয়েকে কুকুৰটোৰ গা অঁতাই-পিতাই ধূলি-পখালি চিকণ কৰি দিলেও, অলপ পৰ পিছতে কুকুৰটোৱে গৈ মাটি লৈ গাত ধূলি-মাকতি সানে। এদিন কাঞ্চনীৰ মাকে কাঞ্চনীক ক’লে, ”আই চাচোন, তোৰ গিৰীয়েকৰ গাটো ধূলি-মাকতি লাগি কেনে ক’লা হৈ পৰিছে। তাক লৈ যা, নৈত ভালকৈ তাৰ গাটো ঘঁহি-পিহি ধুৱাই লৈ আহগৈ।” মাকৰ কথা শুনি কাঞ্চনীয়ে গিৰীয়েকক লৈ গৈ নৈত জুবুৰিয়াই ভালকৈ তাৰ গা-ভৰি মূৰ-কাণ ঘঁহি দিওঁতেই এবাৰ তাইৰ হাতটো কুকুৰটোৰ কাণত সঁতাত লাগিলত, অলপ খহতা যেন পাই ভালকৈ চাই দেখিলে যে তাত এটা কাঁইট পোত খাই আছে। কাঁইটটো দেখি কাঞ্চনীয়ে আঁজুৰি উলিয়ালত ততক্ষণাত কুকুৰটো কুকুৰ গুচি কেঁচা সোণৰ বৰণৰ সুন্দৰ ডেকাল’ৰা এটা হ’ল। গিৰীয়েক কুকুৰ গুচি মানুহ হোৱা দেখি তাইৰ আনন্দৰ পাৰ নোহোৱা হ’ল। তেতিয়া গিৰীয়েকে তাইক আগৰপৰা গুৰিলৈকে সকলো কথা ভাঙি ক’লত তাই তাক ক’লে যে, ”মই যদি তোমাক এইদৰে আমাৰ ঘৰলৈ লৈ যাওঁ তেন্তে মোৰ বোপাই, আই আৰু ওচৰ-চুবুৰীয়া আন মানুহে ভাবিব মই কুকুৰটো মাৰি ক’ৰবাৰ ডেকা ল’ৰা এটা লগ লগাই লৈ গৈছোঁ বুলি, তেতিয়া বৰ বদনামৰ কথা হ’ব; আৰু মই আচল কথা ভাঙি ক’লেও কোনো বিশ্বাস নকৰে। সেইদেখি তোমাৰ কাণৰ সঁতাত আকৌ এই কাঁইটটো মাৰি দিওঁ, দি তোমাক আগৰ দৰে কুকুৰ কৰি ঘৰলৈ লৈ যাওঁ। ঘৰ পাই সকলোৰে আগত তোমাৰ কাণত তেল-তুল দি চিকুণাই থাকোঁতে যেন হঠাত মই সেই কাঁইটটো তাত দেখি এইটো কি বুলি টানি উলিয়াই আনিম আৰু আনিলেই তুমি মানুহ হ’বা। আৰু তেতিয়া কোনেও একো ক’ব নোৱাৰে।” ইয়াকে গিৰীয়েকক কৈ কাঞ্চনীয়ে আকৌ সেই কাঁইটডাল গিৰীয়েকৰ কাণৰ সঁতাত আগৰ দৰে মাৰি গিৰীয়েকক কুকুৰ কৰি ঘৰলৈ লৈ গুচি আহিল। ঘৰ পাই কাঞ্চনীয়ে মাকক ক’লে, ”আই মই তেওঁক ধুৱাই আনিছোঁ। এতিয়া তেল এটোপা ঘঁহি দিমনে?” মাকে ক’লে, ”দে আই।” এইবুলি মাকে ক’লত কাঞ্চনীয়ে তেল আনি ঘঁহাৰ ছলতে কুকুৰটোৰ কাণৰ কাঁইটডাল মাকক দেখুৱাই ক’লে, ”আই, আই, চাহিচোন এটা বৰ কাঁইট কাণৰ সঁতাত কেনেকৈ সোমাই আছে।” মাক ক’লে, ”সোমাব পাৰেতো মোৰ আই, সি য’তে পাই ত’ত শুই ফুৰে, কাঁইটটো টানি উলিয়াই দো।” মাক এইবুলি কোৱাত কাঞ্চনীয়ে কাঁইটটো উলিয়াই দিলে আৰু ততালিকে সি কুকুৰ গুচি সুন্দৰ পুৰুষ এটা হ’ল। এই কথা দেখি মাক-বাপেক আৰু ওচৰ-চুবুৰীয়া সকলোবোৰ বিস্ময় মানি, তাক কি কথা, কি বতৰা বুলি সুধিলত সি সকলো কথা ভাঙি-পাতি ক’লে। সকলোৱে আচৰিত মানি আনন্দ পালে, কাঞ্চনী আৰু তাইৰ মাক-বাপেকে আনন্দত বিভোৰ হৈ জোঁৱায়কক লৈ মহা সুখেৰে থাকিল।

কুকুৰ এটা গুচি মানুহ হ’ল, এই কথা চাৰিওফালে ওলাই পৰিলত ৰজাই শুনিবলৈ পাই কাঞ্চনীৰ গিৰীয়েকক মতাই নি, কি কথা, কি বাৰ্তা বুলি সুধিলত, সি ৰজাক সকলো কথা ক’লে। ৰজাই সন্তোষ পাই তাক তেওঁ ঘোঁৰাশাল চাওঁতাৰ বিষয়খন দি ৰাখিলে।

ইকাণ-সিকাণকৈ লাহে লাহে গৈ ৰজাৰ কাণত পৰিলগৈ যে ঘোঁৰাশাল চাওঁতা-চিতোতা বিষয়াজনৰ ঘৈণীয়েকজনী বৰ গুণী আৰু বৰ শুৱনি দীপ্লিপ্ তিৰোতা। ৰজাই ভাবিলে যে এনেজনী তিৰোতা ৰজাৰহে যোগ্য, এতেকে তাইকে আনি মোৰ কুঁৱৰী পাতিম। ইয়াকে ভাবি ৰজাই তেওঁৰ ঘোঁৰাৰ বিষয়াক ক’লে যে সি ঘৈণীয়েকক ৰজাৰ অন্তেষপুৰলৈ পঠিয়াই দিব লাগে। সি ৰজাৰ কথাত কোনোমতে মান্তি নহ’ল। ৰজাই বাৰে বাৰে কৈও ঘোঁৰাৰ বিষয়াক সেই কথাত কোনোমতে মান্তি কৰিব নোৱাৰি তাক বন্দী কৰি খোৱালে। গিৰীয়েকক বন্দী কৰি থৈয়েই ৰজাই ঘৈণীয়েক কাঞ্চনীৰ ওচৰলৈ নিজে আহি নানাপৰ্কাৰে কাঞ্চনীক তেওঁৰ কুঁৱৰী হ’বলৈ বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিন্তু তাই একোতে সেই কথাত মান্তি নহ’ল। ৰজা ভোটা হৈ উভতি গৈ ভাবিলে যে গিৰীয়েক জীয়াই থাকে মানে কাঞ্চনীক মোৰ কুঁৱৰী কৰিবলৈ সৈমান কৰাব নোৱাৰো, সেইদেখি তাইৰ গিৰীয়েকক মাৰি পেলাই বাটটো মুকলি কৰি লওঁ। ইয়াকে ভাবি ৰজাই কাঞ্চনীৰ গিৰীয়েকক শালত দিবলৈ হুকুম দিলে।

ৰজাৰ বৰচ’ৰাৰ মুখত কাঞ্চনীৰ গিৰীয়েকক শালত দিছে। কিন্তু এই কথাৰ কাঞ্চনীয়ে তেতিয়াও একো বুজ পোৱা নাই, তাই বং মনেৰে ঘৰত জালি তাঁত এখন বৈ আছে। এনে সময়ত এজনী কাউৰীয়ে শালত দিয়া কাঞ্চনীৰ গিৰীয়েকৰ গাৰপৰা ওলোৱা তেজ খাই ঠোঁট ৰঙা কৰি উৰি আহি কাঞ্চনীৰ ওচৰতে পৰি ছটফটাবলৈ ধৰিলে। এবাৰ কাউৰীজনীয়ে মাত লগালে-

কাঁচনী কাঁচনী নববি কাঁচনী,

জালি তাঁত এবেলি থা।

বৰচ’ৰাৰ মুখত ৰজাই শালত দিছে,

তাকে চাবলৈকে ব’ল।”

এই কথা শুনি কাঞ্চনীয়ে কাউৰীজনীৰ ফালে চাই তাইৰ ঠোঁটটো ৰঙা দেখি গাত লাই-সৰিয়হ ফুটা যেন পালে। কাঞ্চনীয়ে কাউৰীক সুধিলে- কাউৰী কাউৰী অজাতি কাউৰী

কি খাই বোলালি ঠোঁট”

কাউৰীয়ে উত্তৰ দিলে,
কাঁচনী বাই, মই অজাতি কাউৰী
একো খাই নোবোলাওঁ ঠোঁট
বৰচ'ৰাৰ মুখতে গিৰীয়েৰক শালত দিছে
তেজেৰে বোলালো ঠোঁট।”

এই কথা শুনা মাতৰ্কতে কাঞ্চনীয়ে জালিতাত এৰি ভিতৰ সোমাই সেন্দুৰৰ ফোঁট আৰু বেঘা পিন্ধিলে, সকলো অলঙ্কাৰ-পাতি পিন্ধিলে আৰু
সামৰণৰ ভাল ৰিহা-মেখেলাঘোৰ পিন্ধি ধাননিৰ মাজেদিয়েই বাট পোনাই লৰি বজাৰ বৰচ'ৰাৰ ফালে ঢাপলি মেলিলে। ইফালে চাওদাঙে
কাঞ্চনীৰ গিৰীয়েকক তাৰ ভৰিৰ ফালৰ পৰা কুণ্ডা শালত চেপি আনি থাকোঁতেই গিৰীয়েকে দূৰৰ পৰা কাঞ্চনীক লৰি অহা দেখি বিনাই
ক'লে-

ধাননি ধাননি নাহিবি কাঞ্চনী
ধান-পাতে কাটিব গা।
মোৰ বিলাই যি হ'ব হওকে
ঘৰলৈ উভতি যা।”

কাঞ্চনীয়ে লৰি আহি থাকোঁতে গিৰীয়েকৰ কথা শুনি উত্তৰ দিলে-

কাটিলে কাটকে ধানৰে পাতে গা
তালৈ নকৰোঁ কাণ
তোমাৰ লগতে হম সয়ন্তৰী
নাৰাখো দুখুনী পৰাণ।”

এইবুলি কাঞ্চনীয়ে গিৰীয়েকৰ ওচৰ পাই দীঘল দি গিৰীয়েকক সেৱা কৰি গিৰীয়েকৰ লগতে শাল মূৰটো সুমাই দিলে। কোনেও তাইক হকা-
বধা কৰিবলৈ সাহ নকৰিলে। অলপ পৰৰ পিছতে দুয়োৰ জীয় দুটিয়ে ভেল দুটা এৰি গোসাঁইৰ ওচৰলৈ উৰি গ'ল। বজাই এই বাতৰি শুনিলত
বেজাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে-

কাঁচনী যাবৰে শুনিলোহেঁতেন,
ছকুৰি লগুৱা লগত দিলোহেঁতেন।
কাঁচনী যাবৰে শুনিলোহেঁতেন,
দোলায়ে ঘোঁৰায়ে পঠালোহেঁতেন,
কাঁচনী যাবৰে শুনিলোহেঁতেন,
গিৰীয়েকক শালত নিদিলোহেঁতেন।”

শোক কমিলত বজাই কাঞ্চনী আৰু তাইৰ গিৰীয়েকক নৈৰ কাষত খৰি দিবলৈ মন্ত্ৰীক হুকুম দি ক'লে, ”নৈৰ এপা কাঞ্চনীক আৰু আনপাৰে
গিৰীয়েকক খৰি দিয়া। কাঞ্চনীক চন্দন, সবল, পদ্ম, উৰেঁ, গন্ধসৰৈ, ধূপ-ধূনা, ঘিউৰে খৰি দিয়া। গিৰীয়েকক চুৱাখুটি, শুকান চুৱাপাত
ইত্যাদিৰে খৰি দিয়া।”

বজাৰ হুকুম মতে মন্ত্ৰীয়ে কাম কৰিলে। দুয়োৰো চিতাত ধম্ধম্ কৰ দুকুৰা জুই জ্বলিছে, এনেতে দেখা গ'ল যে দুয়োৰো চিতাৰ দুইকুৰা
জুইৰ আগ দুটা পাৰৰ পৰা দীঘল হৈ আহি নৈৰ মাজতে পাক খাই একেটা হ'ল। সকলোৱে এই কথা শুনি আচৰিত মানিলে। বজায়ো পিছত
মন্ত্ৰীৰ মুখে এই কথা শুনি আচৰিত হৈ দুইখন মৰিশালিত দুজোপা গছ বুই দিবলৈ হুকুম দি ক'লে, ”কাঞ্চনীৰ মৰিশালিত আঁহত এজোপা
আৰু গিৰীয়েকৰ মৰিশালিত বৰগছ এজোপা বুবা।”

কিছুকালৰ মূৰত দেখা গ'ল যে নৈৰ দুয়োপাৰৰ দুইজোপা গছে ফেৰ ধৰি ডাঙৰ হৈ দুফালৰ পৰা হালি আহি ঠিক নৈৰ মাজত মিলি এজোপা
হৈ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে।

***** সমাপ্ত *****